

Богомил Райнов

Няма нищо по-хубаво от
лошото време

ПЪРВА ГЛАВА

Една заплетена история като тази може да почне по сто различни начина. Но тази специално започва с чакане.

Спомням си да съм чувал изрази като радостно очакване, обаче не помня да съм срещал хора, които обичат да чакат. А когато си прекарал една безсънна нощ и си влязъл с адски главобол в един горещ ден, чакането се превръща в тягост дори за такъв като мене. Почваш да се трошиш с предположения и да си въобразяваш всякакви неща. Например, че човекът, дето го чакаш, няма да дойде. Или че ще дойде твърде късно, което в случая е почти едно и също.

На пръв поглед чакането изглежда проста работа: само стоиш и чакаш. Изобщо изкуството да не правиш нищо, дори да не си ядеш нервите и да не навиваш на пръста си едни и същи неща като това, че днес е понеделник и че един пропуснат понеделник може да обърка всичко. Изкуството да чакаш... Проста работа, но ако не я владееш, може да идеш по дяволите. Както на времето Старият отиде по дяволите само защото не можа да издържи докрай. Не можа да издържи да стои така, без да прави нищо. Да стои и да чака.

Подобни мисли се въртят лениво в главата ми, додето седя под синия чадър на кафенето пред чаша полуизстинало кафе – трето поред, оглеждам площада и барабана с пръсти по масата.

Масите на кафенето са всичко пет, разположени върху полуизгнил дървен балкон. Едната страна на балкона опира в тротоара, а другата е застрашително надвесена над водата. Неудобството на тая съборетина не е толкова в туй, че всеки момент може да рухне в калнозелената мътилка на канала, колкото в обстоятелството, че е на нивото на улицата и не ми дава никакви предимства за наблюдение.

Площадът е малък, задръстен от сергии с банани и портокали, от купища празни каси, от кряскащи продавачи и разнородна навалица. Действието става във Венеция, часът отива към дванайсет и влажната жегата е трудно поносима, макар да сме още в края на май.

Понеже седя зад закрилата на синия чадър, аз страдам не толкова от жегата, колкото от върволицата минавачи, промъквачи се през лабиринта на сергиите. Не че ми действуват на нервите, но твърде често скриват от погледа ми входа на отсрещната къща, дето трябва да се появи човекът, когото чакам. Къщата е стара двуетажна сграда с пожълтяла

от дъждовете мраморна фасада. Затова пък входната врата изглежда съвсем новичка. Тя е прясно боядисана с тъмнозелен лак и върху нея блести внушителна месингова табела с името на стопанина. От мястото, дето седа, това име не може да се прочете дори когато не е затулено от върволицата глави и шапки. На мене обаче то ми е добре известно и без да го чета. Не съществува и риск да го забравя, понеже често го преповтарям наум, придружавайки го с по някоя ругатня.

Бях пристигнал във Венеция съвсем рано тая сутрин, именно за да набарам господин Антонио Тоци, преди да е излязъл от дома си. Според уговорката той трябваше да бъде в къщи до девет часа, а когато позвоних на вратата му, часът бе едва осем.

– Бих искал да видя... – започнах фразата, скърпена предварително от оскъдня ми запас италиански думи.

– Господин Тоци не е в къщи – прекъсна ме слугата, като ми хвърли бегъл преценяващ поглед.

– Имам среща с него – пуснах в ход втората приготвена фраза.

Слугата вместо отговор отново огледа външността ми.

Външността ми, пътем казано, не беше блестяща. Не че имах съвсем неприличен вид, но костюмът ми бе доста измачкан и яката на бялата ми риза вероятно не бе твърде бяла. Господин Тоци, както личеше от надписа на табелката, бе адвокат, така че слугата очевидно ме вземаше за джебчия, дошъл да търси домакина по някакъв дребен и главоболен процес.

– Имам среща с господин Тоци – настоях.

– Невъзможно – отвърна сухо прислужникът. – Господинът е днес на дело в съда. Невъзможно е да ви е дал среща.

Господарската самоувереност на този слуга е просто вбесяваща, но аз мога да бъда търпелив, ако това се налага. Затова само попитах:

– Кога смятате, че ще се върне?

– Не мога да знам – измърмори все тъй сухо прислужникът и затвори прясно лакираната врата под носа ми.

Така че не ми оставаше нищо друго, освен да се настаня върху верандата на отсрещното кафене, да си поръчам нещо за пиене и да започна очакването. Ако господин Тоци наистина бе отишъл в съда, той щеше по някое време да се върне. Ако пък въпреки твърдението на слугата си беше в къщи, трябваше някога да излезе.

За всеки случай към десет часа реших да повтора операцията. Този път прислужникът едва се подаде от вратата и без да дочака репликата ми, промърмори:

– Не, господин Тоци още не се е върнал.

След което повторно затвори под носа ми.

И тъй, седя и чакам. Нямам възможност дори и да проуча подробно картата на града, купена още на гарата, защото трябва да наблюдавам масленозелената врата. Трябва просто изцяло да се посветя на изкуството да не върша нищо, съвсем нищо, дори да не си ям нервите и да не мисля по това, че днес е понеделник и че един пропуснат понеделник може да обърка сума неща.

Понякога край съседните маси сядат хора, изпиват по едно кафе, после си отиват. А после идват други. Моето кафе вероятно е съвсем изстинало. При това то е вече трето поред, затуй си поръчвам чаша мартини, като се старая да следя между главите на минавачите тъмния правоъгълник на отсрещния вход. Или ще влезе, или ще излезе. Въпросът е – кога? Да, кога най-после? – това е въпросът.

Широката гъба на чадъра със синята си здрачевина ме предпазва от парещото слънце. Но зноят извира не само от небето, а и от стените на съседните сгради, от каменната настилка на площадчето, от топлата кално-зелена вода. Зноят заедно с мириса на влажна плесен.

От време на време край верандата с дрезгаво пърпорене минава моторница и тогава повърхността на канала се нагъва в тежки вълни, а полуизгнилият дървен балкон застрашително се разклаща.

Часът приближава един, когато зървам мъж на средна възраст с тъмен костюм на райета и с тънка чанта под мишница да спира пред насрещната врата. Той едва е вдигнал ръка към звънеца, когато аз вече оставям на масата приготвената отпреди банкнота и с бързи крачки прекосявам площадчето. Бързи, в границата на възможното. Навалицата, суеятяща се все още между сергиите, е тъй гъста, че докато си пробия път и стигна до входа, мъжът вече е изчезнал. Натискам на свой ред звънеца. Прислужникът се появява едва след повторното ми позвъняване, и то за да направи опит тутакси да се оттегли.

– Слушайте... – изръмжавам предупредително, като пъхвам тъкмо навреме обувката си в стесняващата се пролука на вратата.

Слугата поглежда с нескрито презрение нахалната обувка, попречила му да изпълни лакейския си дълг. Една обувка, която наистина се нуждае от известно почистване.

– Слушайте – повтарям. – Съобщете веднага на господаря си, че господин Анри от Бордо иска да го види.

– След като затвора – отвърща сухо прислужникът.

Няма какво, дръпвам крака си и зачаквам, макар да подозирам, че

тоя тип само от злоба ще се бави поне четвърт час, преди да доложи. Добре, че близо до ръката ми има звънец.

Не става нужда да използвам звънеца. Малко по-късно слугата все тъй неприязнено, но с израз на известно примирение ме въвежда в хладното мраморно предверие на стария дом.

Господин Тоци ме посреща в кабинета си, като се провиква с едно радушно френско „Здравей, стари приятелю!“, улавя сърдечно десницата ми с две ръце и изобщо проявява доста пресилен ентузиазъм, ако се вземе под внимание, че допреди минута едва ли е подозирал съществуването ми. Сетне, когато слугата излиза, пълното мургаво лице на стопанина изведнаж добива сериозен, дори леко отегчен израз. Той вдига към мене сънливите си маслиненени очи, като чака да кажа нещо.

Туй, което мисля да кажа, е, че щом съществува уговорка, тя трябва да се изпълнява. И че ако господин Тоци разполага с маса свободно време, това не е повод да губи времето на другите. Но опитът ме е научил да премълчавам репликите, от които не виждам полза.

– Идвам от страна на Мартен. Той отново овдовя.

Вестта за бедствието, сполетяло незнайния Мартен, не наскърбява прекомерно господин Тоци. Той кима машинално, сякаш друго не е очаквал.

– Добре, добре, ще направим каквото можем за нещастника – отвърща някак разсеяно стопанинът, от което следва да се заключи, че се готви или да намери нова съпруга на бедния Мартен, или да възкреси покойницата.

Вместо това господин Тоци приближава до рафтовете с книги, изважда някакъв дебел том, пхва ръка в появилото се отверстие и миг след туй лавиците безшумно се отдръпват встрани, като откриват вратичката на зазидана каса. Стопанинът отключва касата, намира без много ровене един дебел плик, после заключва касата, повтаря манипулацията и едва след като лавиците заемат старото си място, ми подава плика. Разкъсвам го и изваждам отвътре белгийски паспорт. На паспорта е залепена моята снимка, придружена с името на Албер Каре. Това име не е моето, но има ли значение? Аз никога не съм имал истинско име. В плика намирам още няколко по-незначителни документа, принадлежащи на същия Каре – шофьорска книжка, някаква квитанция и пр., както и значителна сума пари в италиански и белгийски банкноти. Докато разглеждам набързо тия неща и ги настанявам в джобовете си, господин Тоци ми съобщава с безучастен служебен глас:

– Подир малко ще отпратя прислужника и ще ви предам куфара с

вещите ви. Можете да вземете параходчето и да слезете на площада Сан Марко, третата спирка оттук. Препоръчвам ви да отседнете в хотел „Луна“, аз веднага ще ви запазя стая по телефона. Мисля, че това е всичко.

Що се отнася до мене, това далеч не е всичко. За господин Тоци обаче тия думи изчерпват задачата му.

– Но седнете де... – сеща се той.

После излиза и след минута го чувам да разговаря с прислужника в коридора. Малко по-късно стопанинът се връща, като носи неголям луксозен куфар:

– Ето багажа ви. Мисля, че можете да тръгвате.

Господин Тоци ме изпровожда мълчаливо до пътната врата. Преди да ме отпрати, той ми пожелава „бон шанс“ с безцветния си глас, но се въздържа да каже каквото и да било в смисъл „до скоро виждане“. Аз – също. Тоя човек има твърде неприятна прислуга.

* * *

Външността на хотел „Луна“ въпреки романтичната си фирма няма нищо привлекателно. Обаче външността понякога лъже. Зад мрачната, проядена от влагата фасада са скрити изящни салони с мозайки и скъпи килими, мраморно стълбище, светли стаи с гълъбови тапети, скъпа мебелировка и бани от бледосин порцелан. Една от тия стаи с изглед към съседните старинни дворци е запазена за господин Албер Каре.

Смъквам бързо дрехите си и заставам под душа, за да проверя как действува студената вода на главобола. Сетне изваждам от куфара чиста риза, нов сив костюм и черни обувки, обличам се, прибирам документи и парите в джобовете си и изхвърквам навън. Часът е три без двајсет.

Часът е три без пет, когато сядам на една маса пред кафенето в ъгъла на площада Сан Марко и си поръчвам кафе, макар че в момента цялото ми същество жадува не кафе, а сочен бифтек с прясно изпържени картофи. Запалвам цигара и отпивам глътка от горещата течност, с което всъщност я и приключвам, защото в Италия кафето се поднася в размера на една глътка. После оглеждам площада и наново се отдавам на обичайното си занятие: очакването.

Друг на мое място и при други обстоятелства навярно би се впуснал да изучава архитектурните паметници наоколо, които трябва да са твърде забележителни, щом пробуждат дори у мене смътни асоциации за отдавна познати пощенски картички. В момента обаче аз не изпитвам никакво любопитство към църквите, звънарниците и дворците. Цялото ми внимание е насочено към аркадата вдясно, дето трябва да се появи

човекът с шапка от бяла панама, тъмни очила и един „Ролайфлекс“, окачен на рамото.

Сянката под аркадата е почти черна. Площадът с блесналите под немилостивото слънце мраморни плочи пустее тих и зноен. Само група упорити туристи стърчат в жегата, като хранят с кифли ято гълъби и се щракат един други с фотоапарати, за да документират своите близки отношения с птиците и с Венеция. Масите пред кафенето са безлюдни, ако не се броят две възрастни жени с дантелени рокли и сламени шапки, седнали като мене в сянката под аркадата.

Часът е точно три, когато човекът се задава отдясно. Той идва бавно насам, като гледа разсеяно витрините под аркадата, сякаш е тръгнал да убива времето. Познавам го отдалеч, преди още да съм в състояние да видя провесения на рамото му „Ролайфлекс“. Познавам го по вървежа – с характерното, едва забележимо провлачване на левия крак и с маниера му да държи едната си ръка обесена на колана.

„Любо!“ – поисква ми се да извикам, когато човекът приближава съвсем. Не извиквам, разбира се, само това ми липсва, да викам, но едва в този момент съзнавам колко много месеци съм преживял без нито един близък човек.

Мъжът с панамата ме забелязва отдалеч, обаче отминава край масата, без да ми обърне никакво внимание, продължава все тъй бавно пътя си и изчезва под аркадите вляво. Плащам кафето, запалвам още една цигара и без да бързам, тръгвам в същата посока.

– Любо! – произнасям полугласно, когато настигам човека с панамата на Кале Ларга.

– Грешка – промърморва той и едва се усмихва. – Робер Льору. Белгиец по народност, фотограф по професия. А ти?

– Също белгиец. Албер Каре. Можеш да ми викаш „мон шер Каре!“

– Защо не. Стари познати от Брюксел. Ти всъщност по каква работа?

– По каквата и ти.

– За друго те питам.

Знам отлично за какво ме пита, но не мога да преглътна този служебен тон подир цяла година раздяла и в един миг, когато по пустата следобедна улица няма жива душа.

– Търговия. Интересуват ме по-специално кристалите „Муран“.

Любо кима:

– Аз пък подготвям фотоалбум за едно белгийско издателство.

Той млъква, сякаш няма какво повече да ми каже, и тръгва нататък,

и аз също тръгвам с него и ние вървим известно време мълчаливо в тясната сянка край старите сгради.

– Нещо не ми изглеждаш добре – забелязвам.

– По какво позна?

– Много си служебен. Изглежда, жегата не ти понася...

– Не е от жегата, брат ми – усмихва се Любо. – От работата е. Досега удрям само на камък.

– А какво стана с оня твой лаф: „Върви с мене и се не бой?“

Любо отново едва-едва се усмихва:

– Нищо. Забравих го. Хубав лаф беше, само че го забравих.

Не възразявам и ние продължаваме да крачим безмълвно в тясната сянка край потъмнелите от времето фасади. Моят принцип изобщо е, щом някой е кисел – остави го да се намълчи и да му се размине.

– Какви са ти инструкциите? – запитва по едно време Любо.

– От тебе ще ги получа.

– Съвсем ли не си в течение?

– Съвсем.

– Нищо. То аслъ всичко, което знаем, е толкова, че може да се разправи с пет приказки. Случаят почва от някой си Ставрев. Служител във външна търговия. Постоянен контакт с представители на чужди фирми. Вербуван в първите години след Девети септември от американското разузнаване, но неизползуван никога за нищо. Едва преди шест месеца при него се явява човек от западното предприятие „Зодиак“, подава му паролата, която Ставрев едва ли е очаквал някога да чуе, а заедно с паролата – радиостанция и инструкции за започване работа. Толкова.

Любо вади от джоба си омачкано пакетче „Кент“ и ми го подава.

– Как „толкова“? – питам, като машинално вземам цигара.

Приятелят ми също взема цигара и спира за миг да щракне запалката.

– Толкова – повтаря той, като запушваме и поемаме отново в тясната ивица сянка. – Искам да кажа, това е всичко, което знаем.

– Кога е бил заловен Ставрев?

– Не беше заловен. Дойде сам при нас. Човекът сума години живял като редовен гражданин, създал си положение и сега, хайде – радиостанция! Разбира се, имало е няколко дни треперене и колебание, но после се яви и всичко разправи. Впрочем по наше нареждане той и досега изпълнява дадените му от агента инструкции.

– Е, значи, разполагаме все пак с две писти – забелязвам. – Онзи, който е вербувал Ставрев, и този, който е възстановил връзката.

– Една писта! – поправя ме Любо. – Оня, първият, е бил военен от Американската мисия и следите му отдавна са загубени. Може и да е умрял. Една писта: Карло Моранди, чиновник в клона на „Зодиак“ – Венеция.

– Е, все пак...

– Е, да, все пак... Само че това „все пак“ на практика се оказва нищо и половина.

Стигнахме до някакъв канал. В сянката на ъгловата сграда до канала пустее мраморна скамейка.

– Да поседнем тук – предлага Любо и се отправя към скамейката.

– Бих предпочел другаде. Умирам от глад.

– А аз от жажда – промърморва приятелят ми, като се отпуска на скамейката. – За нещастие не разполагаме с много време. Довечера ще се черпим.

Сядам до него, дръпвам за последен път от цигарата и я запращам в неподвижната вода на канала. Дълбока, смътнопрозрачна вода, смарагдовозелена под косите лъчи на слънцето и черносиня в сянката.

– Откога си тук? – питам.

– Кажете-речи, от три месеца. Три месеца с общ резултат нищо и половина. При моите условия проследяването на този тип се оказва доста трудно. И все пак мисля, че разучих всичко, което може да се разучи.

Любо замълчава, от което може да се съди, че разученото не си и струва да се излага.

– Що за птица е този Моранди?

Приятелят ми бърка в джоба си, изважда няколко снимки и ми подава една от тях:

– Дворецът на Дожите с Моранди като прибавка – обяснява той. – Хубава снимка, а?

Свивам рамене и се заглеждам в снимката.

– Трябвало е да стана фотограф. Във фотографията по ми върви, отколкото другото.

Пред фасадата на двореца се виждат няколко фигури на минувачи.

– Кой е Моранди? – питам.

– Този с жената.

Този с жената е мъж на средна възраст, нисък, но наперен като петел, с тънки мустачки и смешна шапка с малка периферия, килната на тила.

– Жената е във всяко отношение по-забележителна – казвам.

– Да, но тя не играе. Всъщност и Моранди изглежда вън от играта.

Чинovníк от средна категория. Бонвиван. Харчи може би малко повече, отколкото получава.

– Значи...

– Значи, че прави дългове, нищо повече. Пътува често по служба до Женева, дето има друг клон на „Зодиак“. Никакви връзки, никакви прояви, които да опират в разузнаването.

– А тая жена?

– Не е вакантна – отвръща Любо, като издърпва снимката от ръката ми. – Тя му е любовница.

– Опитал ли си да я прислушаш?

– Чаках тебe. Съвсем корумпирана е, брат ми. Опасно и безполезно. Обаче опитах друго.

Той млъква и поглежда часовника си. После вдига очи и лукаво ми намига, също както оня, някогашният Любо Ангелов, шегаджията и хитрецът, когото приятелите му наричаха Гявола. Само че сега в това намигане има нещо жалко, сякаш Любо се опитва повече да си даде кураж, отколкото да се похвали с успех.

– Влязох в контакт с един тип на име Артуро Конти. Тя е дълга, после ще ти разправам подробности. Конти работи в една стая с Моранди и с него гуляе. Познава му очевидно и кътните зъби.

– Ами ако тоя Конти...

Любо махва отегчено с ръка:

– Остави! Знам си урока.

– Въпросът е, дали си сигурен...

– В нищо не съм сигурен. Сигурен съм само в това, че друга възможност няма. Още повече Конти се оказва схватлив. Разбра веднага какъв купувач съм и каква стока ме интересува. Поигра малко на колебание, колкото да вдигне цената. После кандиса.

– Резултат?

– Днеска ще стане ясно. Той ще види цвета на парите, а аз какво ще получа – не знам. Може и да ме прати на баня, но друг изход няма. Три месеца вися напразно.

Приятелят ми поглежда часовника си и става:

– Трябва да вървя. С тебе ще се видим точно в шест. Дотогава ще имам сведенията. Мястото на срещата: автобусната спирка в началото на Моста на свободата. Купи си карта и се оправяй. А сега, ако искаш да се нахраниш, върви все по тая улица, додето стигнеш Кампо Морозини.

Любо вдига леко ръка за сбогом и едва в тоя миг се сеца да запита:

– Ти откъде, от Франция ли?

– От Франция.

– Значи, си се справил.

– Нали ти си ми учителят...

– Не ме четкай – усмихва се Любо. – Ако не бях аз, друг щеше да бъде. Във всеки случай радвам се, че си се справил...

После добави без връзка:

– А аз, брат ми, имам син. Син на пет месеца.

Площадът Морозини няма твърде венециански вид, в смисъл че в пейзажа му липсват канали. Затова пък има кафенета. Настанявам се в сянката на един навес на бели и сини ивици и съсредоточено, като се стремя да не изглеждам прекалено гладен, поглъщам един милански котлет, гарниран с огромна порция спагети.

Въпреки ранния час и жегата, на терасата пред кафенето седят неколцина безделници и две-три компании туристи. Нула внимание към мене от страна на присъстващите, ако не се брои келнерът, който се навърта наоколо с надежда да поръчам нещо добавъчно. За да му направя удоволствие, поисквам някакъв десерт и вадя от джоба си плана. Маршрутът до Понте делла Либерта се оказва прост. Трябва да взема параходчето от Моста на академията и да сляза на началната спирка. Целият път ще ми отнеме навярно половин час. А сега едва минава четири. Имам, значи, час и половина свободни, през които едничката ми работа ще бъде да изям един жалък десерт. И, разбира се, да чакам.

„Ти от Франция ли?“ – бе запитал приятелят ми.

„От Франция.“

Какво се криеше зад този къс отговор, това само аз си знаех. И колко ампера напрежение носех още у себе си, това също само аз си знаех. Подир всяка операция, подобна на моята френска история, една пауза не е излишна, за да може моторът да изстине. Аз вече почти я виждах тая пауза в спокойните очертания на един кратък отдых на Златните пясъци... Един хубав отдых в началото на лятото, когато напливът не е започнал и морето е още хладничко. Умирам за такова студено море, защото ми дава възможност с чиста съвест да се излеждам до обед в леглото, а следобеда да скитам насам-натам, без чужденците на всяка крачка да ме настъпват по новите обувки. Няма нищо по-хубаво от почивката на море, особено ако се къпеш само във ваната.

Да, аз я виждах тази юнска пауза в момента, в който се добрахме с Лида до палубата на „Родина“. Параходът бе вече във от френските териториални води и граничният катер, пуснат подире ни, дори не си направи труд да доближи борда, а зави нейде встрани, давайки вид, че е

тръгнал по съвсем друга работа.

Комендантът се оказа делови и схватлив човек и веднага ми осигури радиовръзка. Предавах до късно през нощта подробностите по изпълнението на задачата си. Бях тъй капнал за сън, че дори не помня как съм стигнал до отредената ми каюта – навярно съм заспал на крака още додето са ме водили натам.

– Е, най-сетне! – извика Лида, когато на другия ден към обед се показах на палубата. – Значи, не сте бил арестуван?

– Защо да съм арестуван? – запитах с все още мътна от съня глава.

– Ами нали сте емигрант?

– А, вярно! – сетих се. – Направих си самокритика и хората проявиха разбиране. Изобщо уреди се никак.

Тя ме изгледа изпитателно. После се намуси:

– Вие май ме вземате на майтап.

Не успях да възразя, защото в същия миг един моряк дотича да ми съобщи, че трябва да ида веднага в кабината на радиста. Очаквах, че от Центъра ще ми искат някои допълнителни подробности по операцията. Но радиограмата беше от съвсем друго естество. С две думи – край на мечтите за юнското излежаване на брега на синьото море. Начало на нова операция, пълна с неизвестни, по-точно, състояща се само от неизвестни. Един-единствен адрес, една парола и една среща с някакъв тип еди-къде си и еди-как си, всеки понеделник, само понеделник, точно в три часа.

Същия ден рано следобед слязох на пристанището в Неапол, без дори да успя да обясня на Лида, че нямам почти никакво намерение да се майтапя с нея.

А сега ето ме в началото на операцията. Неизвестните са изчезнали, колкото да се изясни, че работата изглежда направо безнадеждна. Всъщност бях разбрал, че работата е трудна още от самата радиograma. Не защото това бе казано в радиограмата, а защото ме включваха в действие, без дори да изчакат да се охладят моторът и да ме инструктират на място.

Поглеждам надписа на празната пластмасова чашка пред себе си и едва сега разбирам, че десертът, който разсеяно съм изконсумирал, е не друго, а прочутият „Джелати Мота“. В същия момент келнерът, който все тъй настойчиво кръжи наоколо, услужливо подхвърля:

– Едно еспreso?

Кимам утвърдително, за да не го огорча.

– Малко или голямо?

– Голямо – отвръщам все с тая цел. Онзи донася кафето със светкавична бързина и отива да предлага услугите си на съседната маса, където група възрастни англичанки, въоръжени с пликове и цветни картички, са потънали в писмена работа.

„Джелати Мота“, повтарям си аз механично, „Джелати Мота“, като в същото време мисля съвсем друго, а именно, че вече напълно съм втасал за пенсия. Нищо, че нямам още пълни четиридесет. Нашият занаят е като той на свръхзвуковите пилоти. Прекомерно натоварване. Преждевременно износване. После можеш да станеш докладчик в кварталната организация. Или да четеш вестници в градската градина. Или да вървиш по дяволите.

Немного отдавна една трудна операция ме изпълваше с трепета на шахматиста, който сяда пред нова партия с опасен противник. Глупости. Трепетът беше много по-силен и съвсем друг. Не като тръпката на играта, а като една студена решителност, упорита и пресметлива едновременно, готова да върви докрай. Бях се школувал в тая решителност още на времето, още тогава, когато бродех из граничните баири със Стария и с Любо Гявола. „Ти върви с мене и се не бой!“ – казваше Любо. И аз вървах, макар че се боях, и боейки се, овладях майсторлъка да превивам врата на страха.

Е да, но оттогава сума вода е изтекла и самият Любо вече е готов за пенсия. „Във фотографията по ми върви. Трябваше да стана фотограф.“ Три месеца са достатъчни да му изчерпят търпението и да се хване за някакъв изнудвач, който ще му прибере парите срещу две-три незначителни или направо лъжливи сведения. „Няма друг изход.“ Сега няма, а утре може да има. Утре може да се яви някоя по-важна и по-сигурна улика от сведенията на тоя случаен информатор, който не е изключено да е пратен нарочно, за да те хване на буксир.

Мислите ми постепенно се насочват изцяло към работата и това ми връща донейде самочувствието. Значи, още съм в нормално състояние. Даже главоболът ми е спаднал до нивото на поносимото. Но колкото повече мисля за работата, толкова по-ясно съзнавам, че ми липсват дори най-елементарните условия на задачата. Не мога нищо да реша, додето не получа от Любо някои дребни сведения, додето не се запозная с наблюденията му през тия три месеца, па дори и тия наблюдения външно да не чинат пет пари.

Малкото, което знам, е в състояние засега само да ме обърка. И най-объркващо от всичко е противоречието между директивата на Центъра и постъпката на Любо. Директивата – при това единствена –

гласеше „крайна предпазливост“. А в същото време Любо бе направил пазар с някакъв несигурен субект под предлог, че нямало друг изход. Може би Любо има по-точни директиви. Може би субектът не е тъй несигурен. Може би... може би... Трябва да чакам срещата в шест.

Часът е почти шест, когато се озовавам при автобусната спирка на Понте делла Либерта. Нарочно идвам в предпоследната минута, за да не вися прекалено дълго тук и да правя впечатление, макар че да висиш на една автобусна спирка, не е особено подозрително.

Вляво от мене мостът бавно се взема от нивото на шосето, за да продължи вдясно високо над жп линии и по-нататък над морето като една бяла черта, дълга и права, опната върху синьозелената шир на водата. Откъм града се задава автобус, като бучи заморено на втора и рязко спира под носа ми. Неколцината пътници наоколо се качват в колата. Шофьорът ме поглежда, сякаш казва „хайде де, какво дремеш!“, но аз се правя на разсеян и той внезапно дава газ и потегля към Местре. Гледам няколко мига подир тежката кола, после обръщам очи в обратната посока и виждам Любо.

Приятелят ми е още далеч, обаче аз го познавам по пананамената шапка и по особения вървеж с едва забележимото провлачване на левия крак. На времето, когато гонехме диверсантските банди в планината, той бе получил един куршум в крака и бе осакатял, но с инат и с упражнения почти бе успял да възстанови нормалния си ход и само едва забележимо провлачваше стъпалото си.

Любо върви бавно по тротоара на моста, обесил ръка на колана си, като че тръгнал без цел, просто да подиша въздух. И все пак аз го познавам достатъчно, за да доловя по външно нехайното му държане, че е нашрек, сякаш иска да се озърне, а не смее да го стори. Това, което той не смее да стори, го правя аз, обаче в тоя миг мостът, додето стига погледът ми, е съвсем пуст, ако не се смята група младежи, приближаващи с провиквания и смехове по насрещния тротоар.

Любо е само на двайсетина метра от мене, когато забелязвам зад гърба му колата. Може да съм я видял и преди това, но едва сега й обръщам внимание. Това е един тежък черен буйк, банален по вид и движещ се с нормална скорост, затова го забелязвам едва когато рязко завива от средата на платното и се насочва към тротоара. Любо се извърща и отстъпва крачка встрани тъкмо в мига, когато тежката кола го връхлита с бронята си, поваля го и като го отхвърля към бариерата на моста, профучава край мене и се насочва към Местре. За някаква част от секундата пред погледа ми се мярва дългото бледо лице на мъжа зад кормилото,

полузакрито от големи огледални очила, и физиономията на човека до него – тлъста и подпухнала, с тънка прошарена брадичка. Опитвам да разчета номера на летящата стремглаво кола, но той е твърде зацапан и после каква полза, когато вероятно ще бъде захвърлена нейде край Местре и едва ли някой ще си даде особен труд да търси убийците на един неизвестен човек, на един човек без значение.

Неизвестният лежи на тротоара в нозете на скупчената група любопитни младежи. Приближавам до тях, сякаш воден също от любопитство.

– Свършен е... – казва някой.

– Не, движи се – забелязва друг.

Нозете на прегазения наистина конвулсивно потръпват. Но това е спазмата на мускули, които още не знаят, че принадлежат на едно мъртво тяло. Някой изтичва да телефонира, докато останалите спорят дали убийството е работа на мафията, или не е работа на мафията. Подир няколко минути в далечината се раздава острият писък на полицейска кола.

Тръгвам обратно, без да давам вид, че бързам. Не съм единственият. Младежите ме сподирят, задминават ме и изчезват към града, преди още да се е появила камионетката. Никой не иска да губи време в показания.

Вече съм стигнал началото на моста, когато край мене профучават линейката и полицейската кола. Спирам и се обръщам да доизгледам епилога. До носилката и до загръщането с белия чаршаф.

Трябва ми един телефонен указател, но додето открия кафене в тоя квартал, минава маса време. Противно на очакванията ми, името Артуро Конти не фигурира в указателя. Намирам обаче номера на „Зодиак“. Да звъня в „Зодиак“ е опасно. И все пак това е единствената налична възможност.

– Господин Конти, моля!

– Господин Конти излезе. Не знаете ли, че има работно време! – отвърща един недоволен портиерски глас.

– Извинете, но трябва да му предам нещо много бързо. Току-що пристигам от Женева. Ако обичате, адреса...

– Адреса... Адреса... – мърмори все тъй недоволно гласът.

Обаче пръстите навярно вече прелистват служебния списък, защото малко по-късно чувам в слушалката:

– Страда Нуова, 19.

Имам нужда от малко съсредоточаване и от една бира, само че

решавам да я пия другаде. Изобщо решавам подир току-що извършената непредпазливост да стана крайно предпазлив. На портиера може да му скимне да провери откъде са позвънили. Или сам да позвъни някому, за да съобщи, че са търсили Конти по бърза работа. Не бива да отегчаваме местната полиция с още едно прегазване през тоя ден. Още повече тук са свикнали да се занимават главно с удавiania.

Излизам от кафенето и пътем правя справка с картата. Установявам, че мога да стигна до Страда Нуова и пеша, нещо почти невероятно в тоя град. Часът отива към седем. Улиците са пълни с народ. Минавам по моста Скалци, озовавам се на площада пред гарата и тръгвам надясно, следвайки човешкия поток.

Номер 19 на Страда Нуова е банална четириетажна сграда с олющена фасада и мизерен вход. Отминавам я без всякакъв интерес и продължавам нататък, додето излизам на някакъв площад с паметник и кое-то е по-важно, с кафене. Сядам навън и поръчвам въпросната бира.

Здрачава се. Фасадите около площада смътно тъмнеят, но в средата е още светло и там, в светлото, внушително се изрязват очертанията на бронзов конник. Някакъв пълководец и изобщо историческо величие, ако се съди по наперения вид, с който стърчи на бронзовия си кон. Стиснатите челюсти и навъсеното чело на храбреца вдъхват уважение и това ме навежда на мисълта да му устроя едно възпоменателно чествуване, като поръчам втора бира.

Пия бавно бирата, оглеждам потъващия в здрач площад и се мъча да прогоня някои неща от главата си, за да мога да обмисля студено и спокойно предстоящото. Само че нещата, които искам да прогоня от главата си, твърде здраво са заседнали там: сгърченото тяло с премазаните потръпващи нозе, разбитата в каменния парапет глава, темето с едва наченала плешивина и смачканата при падането бяла панама, вече пропита от кръв.

„Готов съм за пенсия, казвам си. Щом съм станал толкова впечатлителен, значи, съм готов за пенсия.“ Но понеже тия думи не дават резултат, отново насочвам вниманието си към паметника. Той сега е целият в сянка освен раменете и главата на конника със стиснатите челюсти и навъсеното чело. „Наздраве! – промърморвам. – И недей много да се емчиш. Късметът ти е, че по твое време още не е имало американско разузнаване. Иначе, докато се емчиш на коня си, биха ти пуснали някой куршум в гърба. Така че по-скромно!“ Тия глупости обаче също не дават резултат, защото тъкмо в тоя миг чувам шепота на Любо: „А аз, брат ми, имам син на пет месеца.“ „Имаш син – казвам, – само че синът ти

няма баща.“ И все пак по-добре е да оставиш подире си един син без баща, отколкото да не оставиш нищо. Както например аз, макар че аз също можех да имам син, и то не на пет месеца, а на пет години. Но това е друга история.

За късо време в ума ми се пробужда нещо от тая друга история, но само за късо време, защото в ухото ми отново прозвучава: „Чу ли, брат ми: имам син на пет месеца.“ „Стига с тоя твой син – казвам. – Да си мислил по-рано за тия неща. Трябваше да го научиш най-после тоя занаят – занаята да седиш и да чакаш. Ти не можа да изтраеш да седиш и да чакаш. И отиде по дяволите. Също като Стария.“

Аз, разбира се, знам много добре, че Любо го владее тоя занаят, и казвам това само за да спре да ми бърбе на ухото и да ми пречи да се съсредоточа. Може би задачата се бе оказала не по силите му. Може би нервите му бяха се поизносили. Такива като нас често се износват дори преди да са оплешивели. Обаче занаята той го владееше. Поне на времето. И тоя занаят аз всъщност го бях научил именно от него.

Оглеждам наново площада, но сега той целият тъне в неясни сенки. И в главата ми също се движат смътни мисли и неясни сенки. И за да се улова за нещо по-реално, аз дръпвам ръкава си и хвърлям поглед на часовника. Осем и двавет. Ще чакам до десет. Не, ще чакам до полунощ. Защо пък до полунощ? Може да не е точно до полунощ, но около полунощ. Когато ще има по-малък риск от неудобни посетители. И когато човекът ще си бъде в къщи. И няма да се бои, че някой тепърва ще го потърси.

Операцията е рискована. Почти колкото постъпката на Любо. С тая разлика, че Любо не беше длъжен да поема риска, а аз съм заставен да го поема. Любо имаше възможност да чака, а аз нямам. Любо не беше дори сигурен, че тоя Конти знае нещо, а аз съм сигурен. Аз имам конкретен въпрос, на който Конти знае точния отговор. Досега на хоризонта съществуваше само Моранди. Но Моранди не беше в колата, бих го познал по снимката. Значи, освен Моранди се явяват още две лица. Кои са те, това може да се разбере, след като се разбере кого Конти е уведомил за връзката си с Любо. При условие, че Конти бъде заставен да заговори. Ще трябва да го заставя.

Има време за чакане. И има време за действие. Въпросът е да не се объркат времената. Както Любо ги беше обърнал. И както ги беше обърнал Стария.

Тая история със Стария се бе случила много отдавна: още когато гонехме диверсантски банди в граничните райони. Веднаж спихахме

една такава банда в някаква изоставена воденица. Беше на разсъмване и нямахме представа колко души са се притаили вътре, а ние бяхме само четирима, затова Любо прати малкия Савов за подкрепление. Любо, Стария и аз залегнахме зад дърветата. По едно време един от бандата се показа на вратата и Стария въпреки нареждането му стреля, улучи го, обаче разбуди кошера. Зачесаха ни от прозорци и процепа, а ние се стараехме да пестим куршумите и те разбраха, че сме дребна риба, и се групираха за излизане. Тогава Любо даде заповед и аз се примъкнах напред и хвърлих едно яйце в групата, скупчена до вратата, а Любо в същото време хвърли второ яйце през прозореца. Подир двата взрива настъпи мъртва тишина. Нямахме повече бомби и куршумите ни също бяха малко. Трябваше да лежим и да чакаме подкреплението. Но тишината продължаваше и Стария все повтаряше: „Какво още чакаме! Не виждате ли, жив човек не е останал.“ Той бе зъл и изморен от цяла нощ ходене и дебнене и бързаше час по-скоро да се смъкнем в селото. „Какво още чакаме?“ – питаше Стария и по едно време, преди Любо да му викне, скочи, изтича до вратата и едва надзърна, когато отвърте изтрака автомат. Стария подгъна нозе, сякаш си е изпуснал нещо и се навежда да го вземе, но само изохка и се сгърчи на прага. След малко дойде подкреплението.

А сега Любо повтори грешката. Подир двайсет години. За двайсет години човек доста може да се износи в тоя занаят. Износваш се, преди да ти е окапала косата. И аз отново виждам проснатото до парапета тяло и темето с едва начеваща плешивина, и смачканата панама. Лицето не го виждам, защото е захлупено на плочите. И по-добре.

Келнерката прибира парите от съседната маса. Там имаше някаква възрастна двойка, но дори не съм забелязал кога си е отишла. Както казах, готов съм за пенсия.

– Ще затваряте ли? – питам.

– О, не – бърза да ме успокои момичето. – Ние работим до полунощ.

– Какво мога да ям?

– Искате ли един милански котлет?

Кимам утвърдително, макар че два пъти дневно дори и миланският котлет втръсва.

– Още една бира?

Кимам повторено.

Значи, „работим до полунощ“. Е, ние пък ще работим от полунощ нататък. Важното е работата да върви. Да се върши работа, това е

важното, господин Конти, така че внимавай да не го усукваш.

– Не ви ли хареса котлетът? – сепва ме ненадейно гласът на келнерката.

– Напротив – отвърщам, като хвърлям бегъл поглед към едва наченатото ястие и към празния регал. – Но от тая жега просто нямам апетит.

– Да, днес бе доста топло – съгласява се момичето. – Още една бира?

– Предпочитам кафе. Нямате ли по-големи чаши?

– Разбира се. Едно двойно еспreso.

Трябва да съм изпил три двойни еспreso, когато голямата стрелка на часовника ми настига малката върху 12. Плащам и ставам без излишно бързана. Тръгвам по обратния път. Улиците са слабо осветени и почти пусти. На Страда Нуова електричеството е по-обилно и движението малко по-оживено. Стигам до номер 19, влизам без оглеждане и двоумение в мизерния вход и поемам по стълбата нагоре, като чета пътем табелките по вратите. Откривам името на Артуро Конти едва на четвъртия етаж, вратата вляво. Позвънявам спокойно, сиреч нито с излишна плахост, нито много настойчиво. Никакъв отзвук. Изчаквам десетина секунди и отново позвънявам. Апартаментът изглежда необитаем. Натискам за всеки случай ръчката. Вратата се открехва.

Влизам и безшумно затварям подире си. Намирам пипнешком секретното резе и също тъй безшумно го превъртам. Антрето тъне в мрак. Драсвам клечка кибрит и виждам право пред себе си отворена врата. Приближавам прага и надниквам... Също както навремето Стария.

Клечката ме опарва по пръстите и угасва. И тук мракът е пълен. На прозорците вероятно има плътни завеси. Набарвам до вратата електрическия ключ и го завъртам. От потона блясва с десетките си стъкълца старинен кристален полилей. Но в момента не полилеят привлича вниманието ми. Върху килима на пет крачки от мен е проснат човек. Той лежи по корем, разперил ръце, сякаш е искал да се улови за нещо в мига, в който смъртта го е отнасяла. Килимът е подгизнал от кръв.

Приближавам се и предпазливо повдигам главата на мъртвия. Това е дебелият с прошарената брадичка от буйка.

ВТОРА ГЛАВА

Пет минути почивка. И даже повече. От няколко дни живея почти като заможен безделник. Излежавам се до късно в леглото. После по-рчвам да ми донесат закуска и вестници. Бавно се изкъпвам. Бавно се обличам. Няма за къде да бързам. Предстои ми още един ден шляене, без цел и без посока.

Понеже стана дума за вестници, трябва да кажа, че двете убийства бяха отбелязани от местната преса точно тъй, както и следваше да се очаква. Съобщението за прегазването на Понте делла Либерта се изчерпваше с десет реда. В него освен информацията за злополуката се споменаваха, че колата е била намерена изоставена някъде отвъд Местре и че се води следствие. Тия следствия са известни. Те приключват една година по-късно поради давност, без някой изобщо да ги е водил. Покойният Конти обаче бе прославен в нарочен репортаж. Зловещият изглед на жилището в ранната утрин; трупът сред локвата съсирена кръв, разровените скринове и чекмеджета, хипотезата на съдебния лекар, разговорът с местния комисар и предположенията, че обирът е бил основен мотив на ужасното престъпление, бяха изложени с провинциално красноречие. Въпреки гръмотевичния репортаж това бе една история, също осъдена да заглъхне.

Така или иначе, излиза, че предчувствието ми за скорошна ваканция не ме е излъгало. Засега съм осъден на пълна почивка, макар и далеч от живописните околности на Варна, този бисер на нашето Черноморие. Още допреди двете убийства имах впечатление, че възложената ми задача е твърде трудна. Днес вече съм убеден, че тя е и твърде важна, макар все още да не мога да разбера защо. Противно на глупостите, които се пишат в романите, в схватките между разузнаванията трупове не падат на всяка крачка като круши. И тук, както навсякъде, убийството е крайна мярка, използвана само в изключителни случаи. Премахането на Любо означаваше, че тия, дето са го премахнали, са искали на всяка цена да предотвратят някакво важно разкритие по техен адрес, иначе те биха се задоволили просто да пуснат един-двама броячи по дирите на Любо за да се запознаят малко с биографията му. Те така са се боели от разкритието, че не са се поколебали да ликвидират и Конти, на когото сигурно не са вярвали твърде. Те са го натоварили на буика, за да идентифицира Любо, а после са го изпроводили до в къщи, за да му

светят маслото в домашна обстановка. Така с премахването на купувача и на продавача, комбинацията се прекъсваше отведнъж. Ако бяха ликвидирали и Моранди, тя вероятно би била прекъсната безвъзвратно.

Разбира се, тая най-обща хипотеза предизвиква маса допълнителни въпроси. Ако в тоя момент седях в кабинета на генерала, мога да си представя с какви реплики биха ме обстрелвали полковникът и прекият ми шеф, додето генералът не вдигне ръка:

– Чакайте де! Не го подлагайте на кръстосан разпит.

Те нямат намерение, разбира се, да ме объркват, но полковникът е безпощаден в логиката си и в педантичната си страст да установява всичко до най-малката подробност, а шефът ми обича да казва, че съм щял да бъда отличен разузнавач, ако повече се въздържам от фантазиране. Така че първият въпрос, който той би задал, вероятно ще бъде този:

„Щом са се решили на крайни мерки, защо не са ликвидирали и Моранди?“

И ще ме улучи право в слепоочието. А после ще погледне разсеяно към прозореца, сякаш нищо не е казал и сякаш разговорът съвсем не го интересува, и изобщо просто по някаква случайност е попаднал тук в момента на тоя разговор.

Полковникът ще ме засече в подробностите. Сивите му очи ще се присвият леко в малко недоверчив и малко изпитателен израз и жълтият му тютюнев показалец ще се забие в пространството:

– Кога Конти е съобщил за сделката, предложена му от Любо? Преди или след срещата си с Любо?

– Ако е съобщил *преди* срещата, защо е трябвало да идентифицира Любо, когато ония биха могли сами да проследят срещата?

– Ако е съобщил *след* срещата, значи, той се е бил вече разделил с Любо. Тогава по какъв начин го е открил наново и насочил човека от буика подире му?

– Друго. Ако Конти е информирал своите *след* срещата, как си представяш да се замисли и осъществи в такова късо време едно убийство?

И тъй нататък, все от тоя род, все такива неудобни въпроси като костеливи орехи, които трябва да троша със зъби, дължен съм да ги троша, след като съм се ангажирал с една хипотеза.

В момента аз вече съм намерил отговора на всички тия гатанки, понеже през последните дни съм разполагал с голям излишък от свободно време. Но бог да ти е на помощ, ако две дузини подобни въпроси ти се струпат ненадейно по време на едно съвещание, без да си имал

възможност да ги обмислиш предварително. В такъв случай генералът ще разпери ръце и ще каже с видимо съчувствие:

– Достатъчно. Да оставим човека да си събере мислите.

Едно такова съчувствие, от което усещаш по гръбначния ти стълб да потича струйка студена пот, додето излизаш в коридора и чуваш гласа на полковника от едната си страна:

– Представяй си, че си на тяхно място, че работиш с техните методи и че си умен колкото тях: не по-малко, но не и повече.

А от друга страна гласът на шефа:

– По-малко си представяй, а повече анализирай безспорно даденото. Фантазиите, драги...

Безспорно даденото. Аз го въртя това безспорно дадено оттук и оттам, оглеждам го от всички страни фиксирам го като серия от детайли и като общ изглед, додето през това време се мъкна из града подир тълпите туристи и давам вид, че също като тях се занимавам с любопитство. Любопитство обаче не пред венерите на Тициано въпреки вроденото ми уважение към физиката на другия пол.

Искрено казано, не обичам туристите. Но за такъв като мене е твърде удобно да потъне в тия навалици, които се носят насам и натам с разноезични крясъци, срещат се и се разминават, катерят се по гондолите и слизат от мраморните стълби на дворците, целят се хищно в паметниците с кинокамери и фотоапарати, блъскат се пред магазините за сувенири и изтощени берат душа под навесите на кафенетата.

Изключително удобство. Пълна анонимност. Но за удобството винаги се плаща. Тук всичко живее от чужденците – общината, банките, хотелите, заведенията, музеите, търговците, лодкарите, кюретата, просяците, дори голяма част от случайните минавачи, които разменят запасите си от сведения за тоя чуден град срещу малка почерпка. Отвсякъде те дебнат, на всеки ъгъл те причакват, скубят те с „куверти“ и проценти над процентите, тикат ти в ръцете входни билети и пощенски картички, изнудват те да купуваш вещи, от които нямаш никаква нужда, и с ловки внезапни удари те карат да скачаш от кея в коварно подложени моторници за разходка до Лидо.

Минавам покорно през всички изпитания. Люшкам се в разни лодки по вълните под палещото слънце, крача из безкрайни дворцови зали, завирам се в усойни подземия, вися пред картини и стенописи, надничам от звънарници и мостове и слушам залповите обяснения на чичеронето, който отмята всяка забележителност с по пет готови фрази. Минавам стоически през всички мъчилища може би защото през цялото

време си мисля за своите работи.

„Щом са се решили на крайни мерки, защо не са ликвидирали и Моранди?“

* * *

Туристическата ми одисея трае две седмици. Въздържам се от всички ония действия, които при други условия бих предприел незабавно. Най-важното: никакви опити за проследяване на Моранди.

„Защо не са ликвидирали Моранди?“

„Защото са го запазили като примамка!“...

Такъв е един от възможните отговори на въпроса. Може би не най-верният, но достатъчно вероятен, за да ме накара да се държа известно време по-далеч от единствената установена писта. Има и втора – човекът с огледалните очила, обаче засега тя тъне в неизвестност.

Все пак не съм дотам заразен от туристическото лекомислие, че да не свърша и някои полезни неща. Първо, установявам контакт с фирмата за кристали „Мурано“. Един делови разговор, един куп ценоразписи, няколко пазарлъка за комисиона – цялата тая комедия – с цел за елементарно легендиране. Второ, въоръжен с адресите от телефонния указател, правя бегла очна справка за предприятието „Зодиак“ и за жилището на Моранди. Трето, с оглед на обстановката уточнявам плана си за действие.

И ето пак сме понеделник. Един понеделник, който също като по-ранните дни минава в празноглаво изкачване и слизане по мостове и мраморни стълбища, но само в рамките на работния ден. Работният ден в „Зодиак“ е до шест, затова в шест и четвърт сядам да изпия едно мартини на терасата на „Сирена“ – кафенето, намиращо се за мой късмет през две сгради от жилището на Моранди.

Площадчето пред кафенето е оживено, на терасата също има доста народ, така че за един път наблюдението отблизо не е свързано с особен риск. По време на второто мартини зървам Моранди да се движи между минавачите към дома си. Същия наперен вид и същата смешна шапчица, синьосива, с малка периферия. Моранди минава на педя от масата ми, без да обърне нула внимание на публиката, и се прибира. Задачата ми за днес е може би свършена.

Оказва се, че не. Половин час по-късно Моранди отново се появява, този път крачещ в обратна посока, приближава терасата на кафенето и рязко се упътва право към мене. Той ме задминава, като небрежно блъсва свободния стол, и сяда до масата зад гърба ми.

Новодошлият, изглежда, е свой човек в заведението. Той разменя с келнера няколко думи за жегата през изтеклия ден и поисква едно двойно чинцано с лед. Моята чаша е празна, а известно е, че неконсумиращият субект винаги изглежда по-подозрителен от консумиращия. Затова правя знак на келнера да приближи и си поръчвам вечеря. Поръчвам я придиричливо и с подробности, като формулирам някои изисквания за характера на месото и на гарнитурата, я изобщо давам да се разбере, че съм седнал тук не за черните очи на съдържателката, доста внушителна, пътем казано, по възраст и по тегло.

Забелязал съм, че някои келнери са толкова по-високомерни към клиента, колкото по-невзискателен е той към тях. Те носят у себе си един своеобразен мазохизъм и просто умират за това да бъдат обсипвани с авторитетни нареждания и капризни желания. Моят се оказва тъкмо от този род. По време на поръчката той само подскача от крак на крак, повтаря с упоение „да, господине“ и „разбрано, господине“ и сякаш едва се сдържа да не изкозирува. Но аз не прекалявам дотам, че да го накарам да козирува. Прекаленостите винаги дават обратен резултат.

Додето се занимавам с обилния ордьовър, Моранди изпива второ чинцано, а когато келнерът ми донесе месото, поръчва трето. Малко след главното ми ястие се появява добавъчно блюдо: приятелката на Моранди, същата, която бях видял на снимката. Дватама си разменят зад гърба ми по едно машинално „добър ден“, после кавалерът прави някаква полугласна бележка за закъснението на дамата.

– От това ти печелиш – отвръща невъзмутимо тя. – Изпил си едно чинцано повече.

Следва нова полугласна реплика и отново се чува гласът на дамата:

– Нищо подобно! Поръчай ми едно мартини.

След което разговорът продължава, достатъчно елементарен, за да бъде разбран дори от чужденец като мене, и достатъчно безинтересен, за да е необходимо да го предам. От една страна – жегата, шивачката, маникюристката, а, от друга – неформулираните, но ясно доловими съмнения на Моранди относно действителния начин, по който дамата е прекарала времето си.

Сякаш за да смени темата, жената по едно време запитва:

– Кога ще пътуваш?

За мое огорчение Моранди измърморва някакъв уклончив отговор. След което на свой ред запитва:

– Ще вечеряме ли?

– Само не тук! Тоя път искам в „Екзелсиор“.

– А, не, не ми се ходи чак до Лидо – възразява кисело кавалерът.

Накрая, разбира се, те тръгват за „Екзелсиор“. Когато минават край масата ми, аз оглеждам проникателно двамата откъм гърба. Забележителна гледка.

Дояждам бавно котлета и украсяващите го гарнитюри.

– Добре ли беше, господине? – пита угоднически келнерът.

Кимам снизходително, за да не го разглезвам прекалено. После изпивам едно кафе, уреждам сметката и ставам. Няма какво повече да чакам тук. Ще чакам на кея до Палацо Дукале, отдето тръгват рейсовете за Лидо. И дето се връщат.

* * *

Сведенията от подслушалия разговор в „Сирена“ са твърде мършави и неопределени, но в тях има едно положително зърно: предстои пътуване. Тая подробност, прибавена към казаното от Любо, че Моранди отскача често до Женева, ме принуждава следната заран да се отбия до гарата и да проуча внимателно разписанието. Единствената пряка връзка Венеция – Лозана – Женева е бързият следобеден влак. Има обаче и други възможности – чрез смяна в Милано. Логично е да се предположи, че деловият човек, който пътува често и по работа, ще използва най-бързата и най-пряка връзка, която не му пречи на работния ден. Макар че един делови човек може да пожелае да се отбие в Милано...

Така или иначе, аз не съм в състояние да вися денонощно на гарата, затуй решавам в този случай да се облегна на логиката. Предстои ми една груба и досадна до затыпяване работа: щом е невъзможно да следя човека, ще трябва да следя влаковете.

Дежурството ми почва още същия ден. Двадесетина минути преди тръгване на директния се озовавам на съседния перон сред групичките, очакващи влака от Милано. Между пътниците, вече заели място в купетата на директния, не откривам Моранди. Той не се вижда и между тия, които тепърва бързат по перона с куфари и чанти в ръце. Влакът от Милано пристига и ми запречва гледката, така че трябва да сменя перона. Но Моранди го няма и директният заминава без него.

На следния ден историята се повтаря. С тая разлика, че този път моят наблюдателен пост не е на перона, а в чакалнята до будката с книги и списания. Моранди не се появява и следващите няколко дни, тъй че едва се съдържам да не направя една бегла проверка около входа на „Зодиак“ или от терасата на „Сирена“. Обаче изкуството да чакаш си има свои правила. Ако Моранди е заминал с друг влак, една-единствена

проверка няма да изясни нищо, дори това, че е заминал. Ако пък не е заминал, мога да хлътна съвсем глупаво.

Часовете и дните във от железопътните ми дежурства минават мудно и тягостно в шляене сред навалищата от туристи. Не знам какво особено привлича тая глутница във Венеция, обаче като ги гледам как се точат, имам чувството, че наблюдавам шествие пред ковчега на покойник. Тоя град се руши. Руши се изцяло, из основи, бавно и неумолимо, от годините, от водата и от тая гъста, просмукваща всичко влага. Може да е от простотия, но когато се движа сред всички тия забележителности, усещам не толкова величието на миналото, колкото преходността му – изядени, зелениясали фасади, ронещи се камъни, напукани, разкъртени стени, изкорубени и мраморни подове, които се тресат от стъпките ти. Разруха и гнилота под една помръкваща хубава външност, смърт, която се е загнездила вътре в това красиво тяло и все повече го обхваща, додето го стопи в гол скелет. Изобщо радостни и весели мисли, напълно в духа на бодрото ми настроение.

На осмия ден от началото на моето жп дежурство най-сетне получавам скромна награда за проявеното търпение: пет минути преди тръгването на директния Моранди се появява на перона с лек елегантен куфар и поема наперено край вагоните с глупавата си шапка, сякаш върви не пред вагони, а пред почетна рота.

Мястото на наблюдението ми този път е бюфетът. Изчаквам за всеки случай влака да потегли и си тръгвам едва след като се уверявам, че моят човек не е слязъл в последния момент. Моранди е ревнивец. А ревнивците често са способни на най-подли обрати.

* * *

Жегата на деня е поугаснала, откъм Лидо появява хладен морски вятър и додето слизам по широкото стълбище към Канале Гранде, изведнаж усещам, че ми се живее. Походката ми е лека, мислите ми са бистри и натрупаното отпреди напрежение през тия дни неусетно спаднало до нормалното. Нямам никакво желание да минавам в пенсия и едва се сдържам да не се уловя за ръце с децата, които танцуват около продавача на сладолед, и трябва да си припомня назидателно, че отивам съм че-тирийсетте, за да се вразумя.

Най-важното е, че отново мога да се съсредоточавам, да избягвам паразитните мисли за болезнени неща и да пръскам неясните сенки на спомени и на страхове, прииждащи тъкмо тогава, когато най-малко се нуждая от тях. С две думи, годен съм за предстоящото.

Предстоящото е женският въпрос. Хипотезата ми е, че ако Моранди е бил оставен за примамка, три седмици, минали без резултат, може би са убедили някого, че примамката не действа или няма върху кого да действа. Самото обстоятелство, че Моранди заминава, потвърждава подобно гледище. Колкото до жената, тя едва ли е под непрестанен надзор и после, да пофлиртуваш с една жена изглежда винаги далеч по-невинно, отколкото да дебнеш един мъж.

Флиртуването не е моя специалност, но поради самата ми полово определена аз имам някакви бегли сведения и по тоя въпрос, така че докато крача към съответния адрес, отново преповтарям набелязания план за действие. Съответният адрес е моя находка в резултат на три часа висене по кея на Палацо Дукале оная вечер, когато Моранди и приятелката му бяха отишли до Лидо. Това е един твърде удобен адрес. Дамата – тя се казва, според една бегла справка, Ана Ферари – живее на най-оживената търговска артерия Мерчериа.

Когато стигам до Мерчериа, работното време е минало и дългата тясна улица е пълна с минувачи и зяпачи по витрините. Поради липсата на кафене аз играя известно време ролята на минувач, а после преминавам в категорията на зяпачите. Няколко дребни проверки ме убеждават, че не съм обект на ничие внимание. Изучавам прилежно асортимента на един магазин за мъжка конфекция, после на два – за дамска, после редица витрини с бижута, парфюмерийни стоки и бельо. Погледът ми от време на време отскача към прозореца на втория етаж на една страда, стара и потъмняла като всички останали. Прозорецът е полуотворен и вятърът леко поклаща тънката бяла завеса. Следва да се предполага, че дамата за момента си е в къщи. И че когато отегчението прекалено й дотежи, тя ще излезе.

Вече за втори път изучавам парфюмерийните творения на Жак Фат и Кристиан Диор, додето един бегъл поглед ме убеждава, че прозорецът се е затворил. Малко по-късно Ана Ферари излиза от дома си. Тя е в бледосиня ленена рокля, достатъчно къса и достатъчно тясна, за да не скрива нищо, заслужаващо внимание. Жената минава край мене, полюшвайки бедра и без да ме погледне, тръгва бавно край витрините. Тия витрини тя навярно ги разглежда по два пъти на ден, но това не й пречи да спира тук и там с неподправен интерес. „Съвсем корумпирана“ – беше казал Любо. Това не е чак толкова страшно. Особено когато корупцията е с тъй съблазнителна външност. Нито висока, нито ниска, нито пълна, нито слаба, жената пред мене привлича вниманието не само с хармоничните си пропорции, но и с дисхармоничните, и по-специално –

с размерите на бюста си. Тя вероятно живее със самочувствието, че непрестанно е съзерцавана, защото даже когато се визира във витрините, не пропуска да заема стойки, изтъкващи съществените страни на телослужението ѝ.

Ферари минава транзит край магазините за конфекция и спира пред витрината с бижутерия. Приближавам и също спирам. Жената не ме поглежда, приковала поглед в един пръстен с голям топаз, поставен на централно място.

– Она аметист никак не е лош – забелязвам полугласно, сякаш на себе си.

– Топазът е много по-хубав – възразява почти автоматично жената и едва тогава ме поглежда.

Готвя се да отвърна нещо, но в тоя миг чувам зад гърба си радушен мъжки глас:

– Ана!

На което дамата се отзовава също тъй радушно:

– Марио!

Споменатият Марио прави крачка напред и свойски хваща жената през кръста, но тя за приличие му отмества ръката и двамата тръгват под носа ми към дъното на улицата, за да спрат на ъгъла в оживен разговор.

Влизам тутакси в магазина, посочвам пръстена с топаза и запитвам деловито:

– Колко?

Продавачът без бързане изважда бижутото и се впуска в обширна характеристика на качествата му.

– Колко? – повтарям аз. – Ще изпусна влака. Заминавам.

Търговецът вдига пръстена към светлината, тъй че да видя блясъка на камъка по-добре, и казва една почти астрономическа цена.

– Съжалявам – отвърщам и правя опит да си тръгна.

Две минути по-късно излизам от магазина, след като съм заплатил половината на исканата сума. Дамата и кавалерът не се виждат на ъгъла. Ускорявам крачки и откривам полюшващата се бледосиня фигура в далечината към Сан Марко. Жената е сама. Доближавам я едва на площада в момента, когато сяда край една маса пред кафенето.

– Бих ли могъл да ви предложа нещо?

Тя вдига очи и ме поглежда без сянка от симпатия:

– Пак вие ли?

– Същият. Бих ли могъл...

Жената отвърща с въздишка на отегчение:

– Човек не може да се отърве от нахалници. Едва отпратих един, ето ти втори.

Готвя се да възразя в смисъл, че не съм точно като първия, когато чувам зад гърба си ново радушно провикване:

– Добър ден, Ана!

– Най-последно! – отвърща Ана.

От което може да се съди, че новодошлият е тъкмо човекът, когото тя е очаквала. Това е млад мургав красавец с широки плещи, обаче моите също не са тесни и той се задоволява да ми хвърли само един пренебрежителен поглед, след което се инсталира на свободния стол. Сядам до съседната маса откъм гърба на кавалера, тъй че да мога да гледам Ана, без аполонът да ме вижда. После си поръчвам едно мартини и насочвам нежен поглед към дамата.

Тя е увлечена в някакъв разговор с красавеца и макар да дава вид, че не ме забелязва, много добре ме забелязва и наличието на още един поклонник в заведението очевидно не ѝ е неприятно въпреки симулацията на досада.

Получавам мартинито си и го изпивам, сетне вадя от скука кадифената кутийка с пръстена и почвам нехайно да го разглеждам. Той е действително красив и необичаен по размери и сега на дневната светлина изглежда още по-притегателен. Притегателен за дамата на съседната маса, разбира се. От момента на появяването на пръстена Ана е обхваната от все по-нарастващо неспокойство. Изпърво крадешком, а после съвсем открито тя хвърля любопитни погледи към бижутото през рамото на кавалера си. Разговорът между двамата не върви. По-точно, върви в нежелана за аполона насока, доколкото мога да съдя по дочуваните откъслечни думи:

– Днес няма да е възможно – съобщава Ана.

– Но нали ми обеща?

– ...Нещо непредвидено...

– ...Ти ме разиграваш...

И тъй нататък, докато аполонът хвърля с раздражение една смачкана банкнота на масата и си тръгва.

– Мога ли да ви предложа нещо? – повтарям въпроса си две минути по-късно, като приближавам до масата и се настанявам на опразнения стол.

– Дайте да го видя – отвърща без предисловия Ана. Подавам ѝ кадифената кутийка, подир което кимам на келнера.

– Какво ще вземете?

– Каквото и вие – отвърща дамата, вперила жаден поглед в камъка с цвят на силен чай.

Отговорът вдъхва надежди за разбирателство. Поръчвам две картини.

– Прекрасен е – признава дамата.

– На ръката ви ще бъде още по-прекрасен.

Това са тъкмо думите, които жената чака. Тя поставя пръстена на безименния си пръст и отдалечава ръка, за да се полюбува на панорамата.

– Наистина е прекрасен.

– Също като чувствата ми.

– Не вярвам на внезапни чувства – възразява Ана.

Пръстенът е вече на ръката ѝ, така че нищо не пречи да се погрижи малко и за достойнството си. Една жена, дори и „съвсем корумпирана“, държи винаги да ѝ се дава по-висока цена от реалната.

– Моите чувства не са внезапни – забелязвам, след като изчаквам келнерът да сервира питиетата.

– Знам – кима Ана. – Те траят вече половин час.

– Те траят близо месец.

– А, това е ново!

Тя прави мимика на изненада с пълните си устни. Една вулгарна кабаретна мимика, която разкрива хубави бели зъби.

– Видях ви в „Сирена“. За жалост не бяхте сама.

– При такъв брой нахалници рядко мога да остана сама.

„Близо месец обикалям с надежда да ви срещна наново...“

Фразата остава неизречена. Прекаленостите, както вече казах, водят до обратен резултат. Не бива да я четкам без мярка. Иначе не се знае докъде могат да нараснат разноските по операцията. Затуй добавям само:

– А днес наново ви открих...

– Светът е малък – прекъсва ме философски Ана. – Къде смятате да ме заведете?

– Където желаете. В „Гранд хотел“ или в „Екзелсиор“...

Дамата посрещна одобрително реномираните имена. После ме поглежда изпитателно:

– Влюбчив ли сте?

Колеланието ми трае не повече от секунда.

– По-скоро – щедър.

Нова усмивка на одобрение от страна на пълните зачервени устни.

– Защото мене ми е дотегнало от влюбчиви глупаци. Доста е да му обърнеш малко внимание и вече става досаден. Като тоя хлапак преди малко.

– Хубаво момче – измърморвам великодушно. – Сигурно е добър любовник.

– Обаче главата му е празна. Както и джобовете.

– Така е. Добрите любовници нямат пари, а тия, дето имат пари, не са добри любовници.

– Хм, вярно – въздъхва Ана.

После ми хвърля нов изпитателен поглед:

– За себе си ли говорите?

– Това вие ще прецените – отвърщам скромно.

Тя се усмихва с безсрамната си усмивка, но казва само:

– Мисля, че можем да тръгваме.

Вечерята на терасата на „Грандхотел“ минава в дух на започваща интимност. Жената за моя най-приятна изненада владее френския език значително по-добре, отколкото аз – италианския. Обстановката е напълно подходяща за сантиментална увертюра – кристали и сребро, келнери в бели смокинги, романтични електрически отражения в тъмните води на канала, гондоли и нежни песни, от които на гондолиерите им се повдига, но които помагат за ваденето на хляба.

Ана се оказва по характер по-редовна от очакваното. Думите ѝ често са прями до простодушие, а кокетството – не повече от поносимото и когато заема някоя поза, за да покаже размерите на бюста си, тя го прави единствено за мое развлечение.

– Попитах дали сте влюбчив, защото си имам приятел – довери ми ненадейно Ана към края на вечерята.

Отговарям, че друго не съм и очаквал, обаче не проявявам добавъчен интерес.

– Защото тия момчета може да са забавни, но една жена трябва да мисли и за бъдещето си – продължава Ана мисълта си.

– От страна на мене няма да имате никакви усложнения – казвам аз, понеже очевидно това се иска да кажа.

– Драго ми е да го чуя.

– От моя страна може да очаквате само приятни изненади.

Тя се усмихва мило и изпъчва бюст, за да покаже, че такива няма да липсват и от нейна страна.

– Изобщо всичко ще стане, както вие го желаете. Ще ми бъде

достатъчно да ви се любувам от време на време, в час и място, удобни за вас.

– Разбрах отведнаж, че сте истински кавалер – отвърща дамата, като ме поглежда замислено.

Навярно в тоя миг зад буйната фризура на хубавата глава вече назрява идеята за една по-трайна и по-доходна скрита връзка.

Късно вечерта бивам приет в уютното моминско жилище на Мерчериа. Малко подир туй домакинята, полусъблечена, ме обгръща с хубавите си ръце и погалва ухото ми с едно нежно желание:

– Искам да бъдеш много мил с мене. Искам да ми правиш често подаръци...

Подаръци? Защо не. Стига да са в границите на разумното. Една операция винаги е свързана с разноси. Важно е приходът да заслужава разхода. Ана смята, че приходът от моя гледна точка се свежда до едно дамско телосложение, но аз съм на по-друго мнение по въпроса.

Следва да се отбележи като окуражаващ признак, че и двамата проявяваме умереност в апетитите си. Ана, макар да твърди, че е на 25 години, навярно приближава трийсетте и жизненият опит вероятно я е научил да не иска повече от това, което може да ѝ се даде, и да не експлоатира неразумно една връзка с перспективи за дълготрайност. Аз, що се отнася до моето, също имам известен опит. Затова чак подир три дни отдалеч засягам темата.

Тия три дни, въвн от подробностите, интересувачи еротоманите, са изпълнени с разходки до Лидо, излежаване по плажовете, обеда в хубави ресторанти, танци под съзвездията на градински илюминации, две отбивания в кинозали и няколко значително по-скъпи отбивания в магазините за дамско бельо и готово облекло. Тъкмо дамското бельо е поводът за приближаване до темата.

Ние сме извършили покупките рано следобед на връщане от ресторанта и понеже жегата е на върха си, сме се прибрали в квартирата на Ана. Ана, съблечена, сред купища разтворени кутии, пробва подаръците пред огледалото; додето аз пуша, излегнат на дивана, като се старая да се придържам с поглед към леко развяната от ветреца бяла завеса и да избягвам сектора около огледалото.

– Ти даже не ми казваш кое бельо най-добре ми отива! – забелязва капризно Ана, огорчена от невниманието ми.

– Всичко ти отива. На тебе всичко ти отива. Мисля само, че твоят приятел недостатъчно се грижи за гардероба ти.

– Какво има да мислиш! Очевидно е.

– В такъв случай не разбирам как го търпиш. Сигурно толкова си влюбена, че...

Замълчавам, сякаш задавен от внезапен пристъп на ревност.

– Влюбена в него?... – Ана се размива с мек полугласен смях.

– Тогава съвсем не разбирам. Може да съм глупав, но не разбирам.

– Ох, всички мъже сте еднакви – въздъхва Ана, като разкопчава дантеления сутиен, за да го замени със следващия. – Тази ревност непрекъснато ви разяжда вътрешностите. Когато се запознах с Моранди преди две години, той имаше много пари. А сега вече няма много пари. Толкова ли е сложно?

– Смени професията или?...

– Нищо не е сменил. Но тогава пътуваше в чужбина и му плащаха повече. А сега не пътува и получава по-малко.

Тя замълчава, отегчена от тоя разговор и изцяло се посвещава на бельото си. Отново премествам поглед към бялата завеса. Засега стига толкова.

Два дни по-късно, подир втора разорителна обиколка из Мерчериа, Ана пак е застанала пред огледалото в току-що купената рокля от сива дантела.

– Прилича ли ми? – пита тя, като заема някаква журналична поза.

– Естествено. На тебе само скъпи неща ти приличат.

– Ето това Моранди не го разбира – измърморва жената, като заема нова журналична поза.

– Може би и ти не го разбираш съвсем. Иначе нямаше да държиш толкова на своя Моранди.

– Горкият, прави за мене каквото може – отвръща Ана снизходително.

– В смисъл че те лъже, доколкото може. Тогава получавал, а сега не получава. И ти му вярваш.

Жената се обръща към мене и ме поглежда с досада. Аз продължавам невъзмутимо да пуша, излегнат на дивана.

– Не вярвам, а знам. Тогава получаваше маса пари за командировки, а сега наистина вече няма командировки.

– Добре, добре! Това си е твой въпрос – казвам успокоително. – Не забравяй само, че и аз работя в търговията. Никое предприятие не дава за командировки повече от необходимото за пътни разноски. Ако Моранди е имал по-рано пари, вероятно ги има и сега. Но... шедротта намалява с намаляването на чувствата.

– Глупости! – тропва с крак Ана. – Моранди е луд по мене. Луд,

разбираш ли! Понякога даже просто ме въбесява с ревността си. Ако можеше да бъде щедър според чувствата, трябваше да ме позлати. Само че не може.

– Разбрах: няма вече командировки – отвърщам подигравателно, като пускам струя дим към тавана.

– Именно! – отвърща жената, ядосана от упорството ми. – Защото неговите командировки не бяха от обикновените. Той пътуваше все зад железната завеса... Ясно ли ти е?

Ясно ми е, разбира се, обаче продължавам да се правя на ударен и да ядосвам жената, додето я предизвикам да изплюе всичко, което знае.

– Може и тъй да е – заключавам най-сетне с нотка на недоверие. – Но в такъв случай не разбирам какво търсиш повече при тоя човек.

– Нищо не търся. Просто съм му задължена. Когато Моранди преди две години ме намери, работех като манекен в една третостепенна модна къща и заплатата ми стигаше само за чорапи и сандвичи.

– Добре, добре.

– И после той ми осигурява един минимум. Без да говорим за това, че всеки момент могат отново да го пратят да пътува...

– Добре, добре.

– Докато ти си един чужденец. Много си шик, признавам, но днеска си тук, утре ще изчезнеш.

– Казах ти, че сделките ме заставят често да идвам насам.

– Значи, често ще се виждаме! Обаче Моранди...

– Добре, добре – повтарям за трети път. – Не мисли, че ще те принуждавам към нещо, което сама не желаеш. Още в самото начало ти обещах...

– Тогава престани с тия сцени на ревност. Стигат ми инквизициите на Моранди.

Подир тези думи настъпва успокоение и Ана ме повиква да ѝ разкопчая роклята.

Всичко това не е лошо, обаче не надхвърля рамките на вече известното. Освен в една точка: Моранди временно или окончателно е изваден от обръщение. Колко и какви задачи е изпълнявал и най-важното – кой му ги е възлагал – тия въпроси все още остават открити. Което знаеше, Ана го каза. Допълнителните, уж случайни и уж невинни подпитвания по време на нашите разговори – за връзките на Моранди, за работата му Женева и прочие – не донасят особен резултат. Няколко оскъдни подробности, съответстващи изцяло на дадената от Любо характеристика – бонвиван и развей прах, застаряващ любовник, привързан по едни или

други причини към една доста похотлива, доста суетна и доста невярна приятелка.

И все пак успехът с Ана не е дребен. Особено като бъдеща възможност. Стига да не възникне някоя засечка и връзката да продължи нормално.

На седмия ден от началото на нашата любовна епопея, когато вечерта се прибираме в квартирата на Мерчериа, Ана ме предупреждава, че не е изключено Моранди внезапно да се появи на хоризонта.

– Той обикновено се бави в Женева към една седмица – и щом се върне, веднага идва тук.

Това е казано просто за сведение и безразличието на жената към вероятната опасност ми се вижда странно.

– А какво ще стане, ако Моранди ни завари?

– Няма да ни завари. Ще излезеш през черния вход.

– Значи, цяла нощ ще седим нащрек.

– Глупости. Ако не дойде до десет смятай, че изобщо няма да дойде.

Ана ми показва за всеки случай коридорчето към черния вход и стълбището, отдето трябва да се измъкна. Тя би си спестила тоя труд, ако знаеше, че още предните дни съм разучил грижливо тия неща, додето тя е правела покупките за нашите късни закуски.

Жената сваля роклята си, тая същата от сива дантела, и облича пеньоара. После се упътва към банята. Тъкмо в тоя миг на вратата се позвънява трикратно и настойчиво.

– Моранди – казва спокойно Ана. – Тръгвай.

– Не отваряй, преди да чуеш, че съм излязъл.

– Знаем – кима тя. – Тръгвай.

Което и правя. Но веднаж излязъл на стълбището, не се спускам надолу, а оставам до вратата, за да извърша една дребна операция върху звънеца. Тоя звънец виси тук навярно маса време неизползуван, защото е развален, и ето че сега е дошъл часът да влезе отново в действие, макар и не като звънец, а като проводник. Звънчевият механизъм е окачен в коридорчето до самата врата на спалнята. Своевременно съм поставил в металната полусфера на механизма едно дребно по размери, но твърде чувствително микрофонче, като съм го скачил за жичката. Остава само да свържа отсамния край с една малка мембрана, за да мога да участвам поне като слушател в предстоящия разговор. Това е именно и операцията, която извършвам.

– Тук е имало някой... – чувам слабо, но достатъчно ясно гласа на

Моранди.

– И сега има някой... – отвръща гласът на Ана.

– Искам да кажа, някой външен. Това не е миризмата на твоите цигари.

– Вярно. Преминах на „Кент“.

– За всичко имаш готов отговор – прозвучава отново недоволният глас на мъжа.

– Както и ти за всичко си готов да правиш кавги. Сигурно пак ти се е случило нещо неприятно...

– Неприятности – колкото щеш.

Настъпва известна пауза.

– Разказвай де, какво чакаш! – чува се гласът на Ана. – Знам, че докато не разкажеш, няма да ти мине.

– Нищо определено. Просто имам чувството, че нещата се съгъстват около мене... че ме подозират... че ме следят...

– ...Че не си добре с нервите, че виждаш призраци... – довършва жената.

– Не са призраци. Имам опит в тия работи. Не мога да разбера само откъде идва всичко това.

– Няма откъде да идва освен от самия тебе. Ако не си споделял с никого нищо...

– Не съм. Но може ти да си споделяла.

– Глупости – отвръща Ана.

Обаче гласът не звучи съвсем уверено.

– Ти толкова бърбеш по приятелки и по фризьорки, че навярно сама не знаеш какво си приказвала и какво не.

Ана мълчи.

– Кажй де! Ако нейде случайно си изгървала нещо, по-добре е да ми кажеш. Имам предвид, че ония не се шегуват.

– Кои „ония“?

Напрягам слух, но Моранди само избърба с раздражение:

– Не е важно кои. Важното е, че не се шегуват. За твое сведение Конти не е бил застрелян за пари, а задето е бърбел.

– Защо не си ми казал по-рано?

– Защото едва в Женева го узнах. И не мисли, че ако това, което се е случило с Конти, се случи и с мене, ще бъдеш пощадена.

Отново настъпва пауза. После се чува гласът на Ана, тихи съвсем изменен:

– Карло, страх ме е...

- От какво те е страх? Какво си направила?
– Нищо не съм направила. Но тия дни около мен е увърташе един тип... Аз, разбира се, го отрязах, но той се увърташе...
– Какъв тип?
– Някакъв белгиец... представяше се за търговец... увърташе се и подпитваше за тебе... Аз, разбира се...
– Как се казва тоя търговец? Къде живее? – прекъсва я грубо Моранди.

Не дочаквам отговора. Крайно време е да видя накъде извежда това черно стълбище.

* * *

Ако песимистът е човек, който очаква винаги най-лошото, аз съм с два крака в категорията. Въпреки идиличното развитие на връзката с Ана още предния ден бях уредил сметката в хотела и бях предал багажа си в депо на гарата. Тъй че едничкото, което ми остава да свърша сега, е сам да се отправя за гарата и да се натоваря на първия влак, потеглящ в западна посока.

Един час по-късно вече дремя в едно празно купе, полюшван в ритъма на колелата и унасян от равния тропот по траверсите. Дремя и се събуждам, и пак задрямвам, като ту се опитвам да събера мислите си, ту се мъча да ги разсея, защото в момента нищо вече не може да се поправи и нищо повече не може да се извърши. Унищожаването на една важна писта е винаги неприятно. Но когато тази писта е единствена, неприятността се нарича катастрофа.

В главата ми се събират и пръскат мъгляви мисли. Ще трябва да обсъдя всичко отначало. Не сега. Утре или по-късно, но ще трябва да обсъдя всичко. Да намеря изход. Да си сменя местожителството. Да си сменя самоличността. Или може би да си сменя главата.

ТРЕТА ГЛАВА

Генералът седи в черното кожено кресло точно срещу мене. От двете му страни са се разположили полковникът и моят шеф. Погледите на тримата са съсредоточени в лицето ми. И тия погледи заедно с продължаващото мълчание все повече ме гнетят.

– Добре – казва най-сетне генералът, сякаш прекъсва някаква своя мисъл. – Каква оценка правиш ти сам на работата си?

– Оценката е ясна – отвърщам. – Оценката е съвсем отрицателна. Но аз влязох в действие в един момент, когато операцията беше компрометирана и няхах възможност да извърша нищо друго освен това, което извърших.

– Искаш да кажеш, че ако трябваше да почнеш отначало, би почнал пак по същия план? – пита генералът.

Замълчавам. Генералът поглежда към шефа ми. Онзи се размърдва неудобно на стола си и забелязва:

– Ти си постъпил по същия начин, както и Ангелов. Ти си повторил грешката му.

– А как трябваше да постъпя?

– Да чакаш. Още да чакаш.

„Да чакам? Докога? До второ пришествие?“ – мисля ядосано, но не казвам нищо.

Генералът поглежда към полковника, който, навел глава, барабани безшумно по червеното сукно на масичката с тютюневите си пръсти.

– При създалата се след провала ситуация аз лично одобрявам опита на Боев да създаде връзка с Ана Ферари – заговорва полковникът.

Встъплението вдъхва надежди. Но само за човек, който не познава полковника. Тъкмо в тоя момент той вдига жълтия си показалец и го насочва към гърдите ми:

– Защо ти трябваша тия разпити по адрес на Моранди?

– Как „защо“? – не се съдържам аз.

– Точно така: защо? За да научиш нещо, което и без това знаеш? Или за да провалиш връзката?

Мълча.

– Друго. Защо тия самодейни упражнения със звънчевата инсталация?

– И с най-съвършена апаратура не бих чул нещо повече от това,

което чух през звънеца – измърморвам.

– Вярно. Ама за един път.

Той замълчава, сякаш да ми даде възможност да се сетя накъде бие, после продължава:

– Ти трябваше да създадеш тая връзка спокойно, без прибързани стъпки, без никакви действия, които биха могли да породят подозрение. Да я създадеш с намерение да трае. Да се окопаеш добре. Да си осигуриш безопасно и ефикасно средство за подслушване на стаята. На пазара такива механизми – колкото щеш. И – да чакаш!

Всички това ми говорят; „Да чакаш!“ Като че ли не го знам по-добре от тях. Изглежда все пак, че не го знам достатъчно.

– Е, а сега? – поглежда ме в упор генералът.

– Трябва ми нова самоличност. Легенда три.

– Ти знаеш, Боев, колко усилия струва създаването на една легенда – казва меко генералът.

И в тая реплика е събрано всичко: оценката за досегашната ми работа, огорчението от провала, предупреждението за по-нататъшните ми действия.

Той замълчава за малко, сякаш размисля по нещо странично, после става:

– Добре. Легенда три.

Отхвърлям с рязко движение завивката и скачам на пода. После правя няколко движения, за да се разкърша. Пет секунди гимнастика. После изтичвам в банята и се подлагам на душа. А после тая отегчителна работа – бръсненето.

Сцената в кабинета на генерала е съшита изцяло по мои стари спомени и представи. Но не се съмнявам че ако беше се състояла в действителност, тя щеше да бъде за мене още по-тягостна. С още повече и по-неудобни въпроси. С още по-резки характеристики. Какво, заслужавам си го.

Бях подценил Ана. Не що се отнася до интелекта, а що се отнася до нейната привързаност към Моранди и до нейния инстинкт за самозапазване. Не бях очаквал, че Моранди ще й сервира един шок на страха. Най-малкото, не бях очаквал, че ще й го сервира тъй бързо. Това бе глупаво и непредпазливо от негова страна – да я посвещава в убийството на Конти. Но тая глупост се оказа в полза на Моранди. Поне засега.

Поръчвам по телефона закуска и почвам да се обличам. От полуотворената балконска врата полъхва хладен утринен вятър. Небето е пролетно синьо, макар че е краят на юни. И долу, отвъд зелените кълба на

подстриганите дървета, също е синьо. Но това не е небето, а Женевското езеро.

Пристигнал съм рано заранта, едва преди два часа, и не съм успял дори да мигна. Затова солидно наваксам безсънието със закуската. После заключвам и слизам долу, като минавам с делови крачки през хола, обаче човекът на гишетото ме забелязва:

– Ако обичате, да оставите паспорта си...

– Отивам да тегля пари – казвам. – Щом се върна, ще ви го оставя.

Човекът кима отстъпчиво. Тегленето на пари е работа, която винаги вдъхва уважение.

Купувам от първото магазинче за цигари план на града, преглеждам го набързо и се отправям през най-близкия мост към отвъдния бряг. Гранд рю въпреки наименованието си се оказва тясна и тъмна уличка, възлизаща в стръмен наклон към стария град. Входът на къщата, която ме интересува, също е тесен и тъмен. Изкачвам се по изтритите каменни стъпала до втория етаж, разчитам в полумрака името Георг Рос и позвънявам два пъти. Отваря ми нисък възрастен човечец по халат, с голяма глава върху тънка птича шия.

– Какво обичате?

– Господин Георг Рос?

Човечето кима.

– Бих искал да знам тук ли е детската болница?

Ако господин Георг Рос е с всичкия си, той би трябвало да ме прати по дяволите за такъв идиотски въпрос. Но човечето кима повторно и пояснява, без да мигне:

– Да. От три месеца. Влезте де.

Прекосяваме някакъв мрачен вестибюл и се озоваваме в старинна гостна – мебели от не знам какъв стил с олющена позлата и огромно огледало над камината, потъмняло и зеленияло като застояла вода.

– Имате късмет. Току-що съм сварил кафето – обявява добродушно домакинът, като ми посочва едно кресло.

– Не си правете труд, моля ви.

Но господин Рос вече се отправя към вратата, за да се появи отново подир няколко минути с поднос в ръце.

– Прислужницата ми идва чак в десет, така че ще позволите аз да ви сервирам.

Позволявам. Но за да напомня, че не съм дошъл да пием кафе и да говорим за времето, добавям:

– Сигурно се сещате, че ида от страна на Мерсие. Праща ме за

диагнозата.

– Знам, знам – кима човечето. – Пийте кафето си, че ще изстине.

Това е лошото на любезността, че ви отнема маса време. Поемам покорно кафето, а малко по-късно и чашката коняк с аромат и вкус на истинско съзвездие. Едва тогава домакинът наново изчезва от татък и след продължително бавене ми донася очаквания плик.

Разтварям плика. Чекова книжка, няколко други документа, пари, пръстен с монограм и паспорт на името на Морис Ролан, по народност швейцарец, по професия търговец, а по външен вид напълно подобен на мен. Легенда три.

– С какво още мога да ви бъда полезен? – пита услужливо човечето, като ме гледа с малките си светлосини очи.

– Един друг плик, ако обичате.

Поставям в донесения ми плик паспорта на Албер Каре заедно с останалите книжа на същото име, запечатвам пакета с услужливо поднесения ми восък и натискам отгоре пръстена с монограма.

– Това е за Мерсие – казвам, като подавам плика.

Домакинът кима, отнася плика и отново продължително се бави от татък. Скривалището му трябва да е доста старомодно. Като него самия.

– Какво още бих могъл да направя за вас? – пита той, след като пак се настанява в креслото си.

– Вие, мисля, сте нотариус?

– Бях! – поправя ме господин Рос. – Сега съм само рентиер.

– Искам да ви помоля за едно упътване. Това, разбира се, не влиза в задълженията ви...

– Нищо. Кажете.

Казвам. Домакинът ме изслушва внимателно.

– Чудесно! – възкликва той, когато свършвам. – Имам нещо тъкмо за вас. Нещо, което не пада всеки ден. Ще ви пратя при моя приятел Клод Ришар. Забележителен човек, но без късмет. Ще ви дам писмо до него и ще поема всички формалности...

– В никакъв случай! – прекъсвам го. – Дайте ми само някои сведения.

Господин Рос е малко разочарован от това, че няма да може, макар и за няколко дни, да се върне към професията си, обаче не настоява и търпеливо ми излага случая. После все тъй любезно ме изпровожда.

– Кажете – спира ме той във вестибула. – Ще има ли война?

Понеже се занимавам със секретна работа, домакинът си въобразява, че световните тайни са в джоба ми.

– Война има – усмихвам се.

– Искам да кажа, в горещия вариант.

Господин Рос ме гледа тъй доверчиво с бледите си сини очи, че ми се иска да му кажа нещо утешително. За жалост не разполагам с нищо утешително, затова промърморвам:

– За горещия вариант не знам. Аз, както се сещате, съм по студения.

И за да се измъкна някак, добавям:

– Вие сте в една страна, доста чужда на тия проблеми.

– Аз бях в една страна, където загина цялото ми семейство – отвръща старецът. И ми отваря вратата.

* * *

Предприятието „Хронос“ е по-близо до Лозана, отколкото до Женева, и понеже собственикът на предприятието ми е определил среща едва привечер, използвавам паузата, за да хвърля един поглед на родните места. Защото Морис Ролан, сиреч аз, е родом от Лозана.

Градът е шумен и отегчителен в ранния следобед със стръмните си напечени от слънцето улици, гъстото автомобилно движение и навалицата, но аз не съм дошъл тук за удоволствие, нито за спомените от детството. Когато си навлякъл една чужда самоличност, не е излишно да имаш и зрителни впечатления за обстановката, в която се е движила тая самоличност, защото не знаеш утре кой какъв въпрос може да ти зададе. Така че аз извършвам търпеливо и добросъвестно своя оглед, като в същото време опреснявам в паметта си многобройните подробности на легендата.

В пет часа взимам влака в обратна посока, слизам на втората спирка и без особен труд намирам предприятието. Модерна фабрична сграда с широки прозорци, две по-малки здания в алпийски стил, един гараж – всичко това чисто като почивна станция и закътано сред борова гора. Човекът, при когото ме въвеждат, е малко по-възрастен от мене, сух и някак си нервно подвижен. Той прекъсва разходката си, която кой знае от колко време прави между прозореца и вратата, поема ръката ми, като я стиска по-силно от необходимото, предлага ми кресло и сам сяда, но явно с труд се задържа в това положение на относителен покой.

– Откъде искате да почнем?

– Може и от края – казвам. – Имам вече доста сведения за вашето предприятие. Единственото, което не знам, е цената.

– Цената, цената! – размърдва се Ришар в креслото си. – Цената е

последната работа! Това тук наоколо, скъпи господине, е цял един свят, със свой живот, със своя логика... един свят, създаден от мене в резултат на много идеи и много находки, да не говорим за жертвите.

– Не се съмнявам.

Той става, прави две крачки към вратата и после рязко се обръща към мене:

– Цената! Цената е функция на една реалност, паричен еквивалент на една даденост...

– Добре – казвам. – Покажете ми тая даденост. Имам достатъчно време.

– Колко време? Половин час или един?

– Колкото вие желаете – отвръщам успокоително.

Обаче господин Ришар не се успокоява. Напротив, тъкмо в тоя миг се отришва целият му динамизъм. Той изтичва до огнеупорния шкаф и изважда някакви книжа, сетне позвънява на секретарката да му намери други, разтваря пред мене планове и сметки, описва широки елипси с костеливата си ръка и кръжи около креслото ми, като лее водопади от думи. После ме хваща подръка, извежда ме навън и като накарва да запалят лампите в опустялата вече фабрика, почва да ми показва помещение след помещение и механизъм след механизъм с такива подробности, които възраждат в пълна сила венецианския ми главобол. А накрая, след като целият цикъл на производството е изложен до последния детайл, отново се връщаме в кабинета и отново пред очите ми захвърчават планове и счетоводни документи.

Словесните потоци, с които Клод Ришар ме залива, не са лишени от интерес и здрав смисъл. Лошото е, че когато един човек смята себе си за гений, а събеседника си за идиот, той става отегчително обтоен. А с две думи казано, цялата история на „Хронос“ се свежда до следното:

Исходната позиция на господин Ришар почива на наблюдението, че хубавите часовници са много скъпи, а евтините са лоши. В резултат на дълги и, трябва да призная, умели изчисления, той стига до извода, че с една ултрамодерна техника и съвсем нова организация на процесите може да се създаде производство на часовници, които по качество да конкурират най-реномираните марки, а по цена да бъдат малко по-скъпи от евтината масова продукция.

Всичко това не е голяма философия. По-забележително е, че Ришар действително бе успял да реализира плана си и да започне производството. В склада на предприятието вече бе грижливо опакован в приготвен за експедиция значителен запас от няколко елегантни и прецизни

модела хронометри. Само че експедицията още не се бе състояла и може би за дълго нямаше да се състои.

Както често се случва с гениите, господин Ришар бе предвидил всички подробности освен една: конкуренцията на големите фирми. Отличен специалист в областта на техниката, той се бе оказал пълен дилетант в търговията. Акулите от производството бяха се съюзили с акулите от разпространението и бяха спуснали бариерата пред часовниците „Хронос“, без да се интересуват от качествата им. Клод Ришар бе изправен пред фалит.

И в момента, в който Клод Ришар бе стигнал до фалит, акулите надейно бяха поели ролята на златни рибки: на новака бе предложено да продаде предприятието си по костуеми цени. Да спаси кожата. Но тук пък новакът се бе заинатил. Господин Ришар бе от хората, у които ожесточението, стигнало до известна степен на загряване, е в състояние да заглуши здравия смисъл. Той бе готов да продаде, защото това бе единственият изход, обаче не искаше да продаде на убийците си. Той чакаше други клиенти. Но други клиенти липсваха, защото всеки, заел мястото на Клод Ришар, би споделил и участта му. И тъкмо в този момент бе се явил един глупак и невежа, който питаше за цената.

– Цената? – възкликвава най-сетне стопанинът някъде към девет часа вечерта. – Вие вече сам може да имате известна представа за цената. По най-грубо изчисление цената не може да бъде по-долу от...

И той назова една съвсем нескромна от мае гледище сума.

– Документите ви не дават основание за подобна цифра – възразявам кротко. – Всички разходи, включително изплатените досега надници...

– А разходите на време? – провиква се господин Ришар. – А цената на идеите, на откритията, на безсънните нощи, на похабените нерви? Вие не можете да пресмятате цената на едно предприятие според количеството на изразходвания цимент, както не бихте оценявали себе си по броя на килограмите месо, от които сте съставен. Това наоколо ви, скъпи господине, е един жив организъм, един малък свят, който, боже прости, е значително по-съвършен от големия.

Този човек е с ултрамодерни разбираня в областта на техниката, но що се отнася до красноречието, той е спрял развитието си някъде към урока за Цицерон. И на всичко отгоре не знае, че аз съм в течение на затрудненията му значително повече, отколкото може да се очаква.

– Вас ще ви изядат – казвам спокойно. – Ще почакаат може би още месец или два, а после ще пуснат в действие банките. Засега са ви

отнели само кредита. Утре ще ви притиснат и да връщате. Ще обявят фалит и ще разграбят малката ви вселена, без да платят дори тухлите, от които е изградена.

– А, вие искате да ме спасите! – озъбва се нервно Ришар. – Искате да ме спасите от изяждане, като сам ме погълнете. Това е трогателно...

– Чувайте – прекъсвам го. – Аз не съм филантроп и естествено не съм дошъл тук със спасителни цели. Но положението е такова, че ако бъдете по-отстъпчив, действително ще се спасите...

– Докато вие лично ще се пожертвувате...

– Има такова нещо – кимам. – Поне като възможност. Вашата печалба ще бъде сигурна. Моята – възможна, но съвсем рискована.

– И как се решавате на такъв риск?

– Решавам се, защото имам капитал, далеч по-значителен от вашия. Може би не интелектуален, но финансов. Капитал, за да издържа на бойкота година, две и повече.

– Тогава дайте прилична цена. Дайте цената, която ви искам. Тя е разумна и справедлива за двете страни.

– Цената ще бъде справедлива, когато спаднете трийсет процента. Това е отстъпка за поемания от мене риск.

– Изключено.

– Казвам го като крайна възможност, а не като база за пазарлък.

– Изключено.

Свивам рамене и ставам. Колената ме болят. Главата – също.

– Ваша работа. Помислете си. В случай че ви потрябвам, знаете телефона ми.

– Но вие глух ли сте! – кипва Ришар. – Казах ви: изключено.

Фактът, че кипва, е окуражаващ.

– Аз също ви казах: това е пределът на възможностите ми. И още нещо: не се бавете прекалено с отговора. В момента преговарям по една друга сделка, не тъй съблазнителна, но значително по-сигурна.

Стопанинът отваря уста, за да отвърне, този път навярно с ругатня, но аз го спирам с жест:

– Повече няма да настоявам, нито да се обаждам. Не забравяйте обаче, че ви се представя единствен шанс не само да възстановите капитала си, но и да се изплезите на шантажистите от големите фирми.

След което си тръгвам, за да му дам време да обмисли на спокойствие последния довод. Впрочем спокойствието при такъв човек е съвсем относителна работа. Купуването на „Хронос“ ми се вижда твърде удобно за бъдещите ми планове. Между другото за това, че ако операцията

не успее, изразходваната огромна сума винаги може да се възстанови. „Хронос“ си струва парите. Само че Ришар не се обажда нито на следващия ден, нито на по-следващия. Може би наистина думата „изключено“ е последната му дума. А може би чака аз да го потърся. В такъв случай ще има да чака. Ще се насоча към друга сделка. Важното е да влезеш веднаж в професията.

Понеже засега още не съм навлязъл в професията, използвам времето за изучаване на града, включително местоположението на фирмата „Зодиак“. Разположена на един от централните булеварди, голямата сграда на фирмата вдъхва респект с масивната си потъмняла фасада. Задачата е да се проникне зад фасадата. Тогава ще успее отново да се доближи до пистата Моранди.

Може да звучи глупаво да се купува цяло предприятие заради някаква връзка с някакъв Моранди. Но нещата изглеждат в по-друга светлина, след като заради тоя Моранди са организирани две убийства.

В сведенията, получени от Ана, сред вече известните и сред липсващите от значение неща се съдържа един важен елемент: шпионските задачи на Моранди са били свързани със служебните му задачи. Командировки плюс шпионаж. Което за мене звучи – „Зодиак“ плюс ЦРУ. И дори да не е самият „Зодиак“, без друго е някой високопоставен в „Зодиак“.

Поговорката гласи, че нощта носи добри съвети. Затова не съм прекомерно изненадан, когато на третата заран господин Ришар ми се обажда, за да попита нямам ли възможност да намина към „Хронос“. Същия ден към обяд, подир три часа словесни потоци, ръкомахания и трескави обиколки из кабинета, собственикът на предприятието предава позициите. Капитулацията бива отпразнувана в ресторанта „При трите бурета“, но победеният извлича твърде малка полза от пиршеството, тъй като през цялото време дъвче с уста не изрядните ястия, а безбройните си фрази за явните и скритите качества на безподобния „Хронос“.

Слушам го търпеливо и, бих казал, внимателно, защото отгук натаък тънкостите на бранша ще ми бъдат необходими. После, когато донаят кафето, издебвам подходящия момент, за да прекъсна оратора:

– Запомнете си мисълта... Искам да ви направя едно предложение, което току-що ми хрумна: бихте ли се съгласили да поемете ръководството на „Хронос“ в качеството на директор? Искам да кажа, докато се насочите към някоя нова сделка.

– Никога вече няма да се насоча към нова сделка – възразява нервно Ришар, като едва не катурва чашата с категоричния си жест. – Нямам

намерение да се състезавам с тия банди от гангстери...

Въпросът за гангстерите е една от любимите му теми, затова побързвам да изпреваря тирадите срещу престъпния свят:

– Тогава?

– Приемам – отвърща рязко Ришар. – След покупката на „Хронос“ това е втората ви разумна идея. Защото, простете, драги, но ако предприятието остане на ваше ръководство, аз вече виждам края му. Не мислете, че понеже от детинство носите ръчен часовник на ръката си, това вече ви поставя между асовете на бранша.

Не нося от детинство ръчен часовник. По-точно казано, първият ми часовник датира от времето на първата ми заплата. Това беше един огромен будилник с картонен циферблат и зададено звънтене, напомнящо шума на бормашина. Вън от тая подробност съждението на Ришар не е лишено от основание.

На раздяла новият директор ми доверява с недружелюбния си тон:

– Вие ми нанесохте най-калния удар, когато ме изкусихте с това, че ще мога да се изплезя на акулите и именно за да се изплезя на акулите, оставам в „Хронос“. И ще им се изплезя, повярвайте.

Иска ми се да го вярвам, обаче не смея. В този свят акули сарделата рядко може да надхвърли ролята на мезе. Но подобни неща не се казват гласно. Особено в присъствието на една сардела.

* * *

След като имам директор, би трябвало да си намеря секретарка. Един собственик на предприятие не може да се обажда на този или на онзи сам и да моли за срещи. Да оставим настрана факта, че ако трябва да се натрака на френски някое делово писмо, това би ме поставило направо в мат. За момента имам нужда от една-единствена среща с директора на „Зодиак“, тъй че решавам да използвам в качеството на секретарка телефонистката от хотела срещу скромно възнаграждение в брой.

– Господин търговският директор ще може да ви приеме утре между дванайсет и един – съобщава ми телефонистката.

Колкото и да съм невежа в професията, изразът „между дванайсет и един“ е достатъчно ясен, за да накърни радостта ми. Вероятно това е приемният час, когато директорът допуска до светилището си и къраво, и сакато. С други думи, нула внимание към собственика на „Хронос“, тая бъдеща слава на петте континента.

Излиза, че съм познал. Когато на следния ден най-после се явявам в чакалнята на търговския директор, там вече има маса народ. Съобщавам

полугласно името си на секретарката, тъй като поръчаните предния ден визитни картички не са още готови. Секретарката кима и ми посочва свободен стол. Запалвам цигара и оглеждам присъстващите. Нищо, заслужаващо внимание, ако не се брои съседката ми отляво. Отляво – това е добре. По-близо до сърцето.

Жената забелязва, че я гледам, тия неща всички жени ги забелязват, но демонстративно забива нос в кинописанието, с което убива времето. Това не ме разстройва особено.

Бюрото на секретарката е разположено между две врати, зад които, ако може да се вярва на табелките, са настанени директорът и помощникът му. От време на време през една от вратите излиза някой, след което телефонът на бюрото извънпява, секретарката изслушва нареждането, произнася едно машинално „да, разбрах“ и повиква по име щастливеца. Аудиенциите вървят, общо взето, енергично, така че към един часа в чалнята оставаме само двама – аз и съседката ми отляво.

Жената е хубава, без ефективност, на ръст почти колкото мене и с малко едри форми, недостатък, напълно поносим за моя просташки вкус. Тя продължава да не обръща внимание на случайните ми погледи, което съвсем не ѝ пречи да кръстосва под носа ми хубавите си крака ту на една, ту на друга страна. Кинописанието продължава да поглъща вниманието ѝ, но когато часът става един, тя го затваря най-сетне и помолва секретарката:

– Бихте ли напомнили за мене?

– И за мене – обаждам се аз.

Момичето зад бюрото ни поглежда съчувствено, поколебава се, после почуква на вратата на помощника и влиза.

– Казаха, че е излишно да чакате. Мястото е заето – съобщава секретарката след малко.

– Но как, вчера ми съобщиха да се явя за днес...

Момичето вдига рамене и надниква в стаята на шефа. Вторият сюрприз е за мене:

– Господин директорът много се извинява, но при него има още един посетител, а подир пет минути трябва да присъства на важен обед. Затова предлага да дойдете утре в десет и половина.

Това е все пак по-хубаво от посещение в приемен час. Всяко зло за добро.

– Не мога ли да видя за минутка господин помощника? – пита наново едрата хубавица.

Тръгвам си, без да дочакам отговора, още повече той е

предварително известен. Слизам по стълбата, без да бързам особено, защото няма за къде да бързам. Подир малко доскорошната ми съседка откъм сърцето се изравнява с мен.

– За секретарско място ли става дума? – питам съчувствено.

Тя кима и продължава да слиза с тенденция да ме изпревари. Това обаче не става, тъй като улавям навреме ритъма на стъпките ѝ.

– Излишно е да се тревожите. И аз мога да ви предложа секретарско място.

– Номерът е много изтърган – отвърща сухо жената.

– Тогава позволете да ви предложа един обяд.

– Също изтъргано. Но по-реално.

– Именно.

Тя ме поглежда бегло, сякаш се двоуми:

– Предупреждавам ви само, че не съм в настроение, така че не е нужно да разваля и вашето.

– За това не се безпокойте – отвърщам и я повеждам към хотела.

Не помня казах ли, но хотел „Режина“, дето съм отседнал, е тъкмо като за човек с моята самоличност, сиреч много добър, без да бъде прекалено луксозен. Това важи и за ресторанта. Приятната и изискана обстановка на неголямата зала с бледи тапети, огледала и ослепително бели покривки действа успокояващо. Това не пречи обедът наистина да почне без настроение. Не мисля обаче да се изправам на ръце, за да го оживявам. Когато някой е кисел, остави го да се намълчи – такъв е девизът ми.

Моята хубавица изглежда отчасти успокоена и отчасти разочарована от липсата на ухаждане. Тя дори ми хвърля понякога крадливи погледи, очакваща вероятно репликата, която все не идва. Благоволявам да проговоря едва между рибата и печеното.

– Туй, което ви казах за секретарското място, не е празна приказка.

– А кое ви накара така внезапно да се насочите тъкмо към мене? – пита жената, като точно по етикета кръстосва вилицата и ножа върху чинията.

– Случаят.

– Случаят може да бъде лош съветник – предупреждава тя.

– Не бойте се, имам нюх – отвърщам нахално, защото, доколкото ми е известно, мъжът със сигурен нюх към жените още не се е родил.

Келнерът донася червеното вино и отмъква бутилката с бялото наполовина пълна. Това също е етикеция. После разчиства масата и сервира печеното.

Довършваме обедата мълчаливо. Едва след като изяждаме и сладолед, наново подхващам:

– Вие не ми отговорихте...

– Както и вие.

– В смисъл?

– В смисъл: защо се обръщате именно към мен.

– Зарад телосложението ви.

Тя се усмихва едва-едва.

– Доколкото разбрах, вие търсите секретарка...

– Именно. И не обичам секретарките да ми сядат на коленете, както това става по карикатурите. При вашата физика мисля, че рискът е избягнат.

– Защо? – засмива се тя. – Напротив, създава се още един риск: да ви смачкам коленете.

Тя продължава да се смее, развеселена от картината, която вероятно си представя, и тоя смях ненадейно преобразява лицето ѝ. Това вече не е хубавото, но уморено лице на зряла жена, а лице на момиче, с нещо палаво и добродушно в израза.

После смехът ненадейно секва и илюзията се разсейва. Пред мен отново е дамата с изпитателни очи и недоверчива гънка на устните.

– Всъщност какво е вашето предприятие? – пита тя.

– „Хронос“, фабрика за часовници.

– Не съм чувала такава фирма.

– Има хора, които не са чували и „Омега“. Но това не пречи на часовниците „Омега“ да работят.

– Защо се засягате? Не казах нищо лошо.

– Съвсем не се засягам. Кафе ще прием ли?

Тя кима.

– С по един коняк?

– Защо не.

– Постоянно ли имате сделки със „Зодиак“? – запитва жената по време на кафето.

– Надявам се, че постоянно – отвърщам уклончиво.

– Солидна фирма.

– Вярно. Обаче солидните фирми са доста тежки като партньори.

– Както и секретарките от същата категория. А пропо, на каква заплатата бих могла да разчитам при вас?

– Каквато бихте получавали и в „Зодиак“.

– Много сте щедър...

Вдигам рамене:

– Характер.

– Вие дори не знаете качествата ми.

– Щом сте добра за „Зодиак“, предполагам, че ще бъдете добра и за мене. Впрочем как стана така, че вчера ви обещаха, а днес ви отказаха?

– За това трябва да попитате помощник-директора, ако го познавате случайно. Вчера ме прие, едва погледна препоръката ми, обаче като разбра, че освен машинопис и стенография владее перфектно три езика, каза, че вероятно ще ме вземат, но за всеки случай да се обадя днес.

– Ясно е и без питане: намерил е по-подходяща.

– По телосложение?

– Вероятно. Както и да е. Всяко нещо си отива на мястото и вие идвате при мене.

– Навярно така ще стане – усмихва се машинално жената.

– В такъв случай мога ли да получа някои допълнителни сведения?

– Например?

– На първо време – как се казвате.

– Едит Рихтер, двайсет и шестгодишна, неомъжена, неосъждана, референции от кантората „Фишер и Ко“, Цюрих – издекламирова жената.

– Вие сте немкиня?

– Швейцарка. Родена съм в Цюрих.

В този миг тя сякаш се сеща за нещо и поглежда часовника си.

– Надявам се, че не ви задържам... – забелязвам.

– Не... тоест... в три часа имам среща с една позната.

Не възразявам. Познатите са тъкмо за туй, за да бъдат използвани в необходимия случай. Правя знак на келнера и той тутакси донася сметката. Когато излизаме в хола, Едит ми протяга ръка:

– Все пак ще ми разрешите да си помисля една вечер. Утре заран ще ви се обадя.

– Разбира се. Впрочем аз също излизам.

На тротоара пред хотела Едит за втори път ми протяга ръка, без дори да полюбопитствува в каква посока съм. Не настоявам. Жената със спокойни крачки тръгва към рю Монблан. Не знам каква е като секретарка, но иначе не е лоша. Тънък кръст и високи бедра, това заедно с ръста компенсират едрите форми.

Свивам в пасажа до входа на хотела и през вътрешния двор се озовавам също на рю Монблан. На около петдесет метра зървам сивия костюм на Едит. Тя е сменила ритъма на стъпките и сега бърза по посока на гарата. Притегателната сила на снажната фигура ме принуждава да я

последвам, без да се натрапвам. Стигнала до площада пред гарата, жената се отбива към кафенето на ъгъла. От една маса на терасата става слаб сивокос мъж на средна възраст, ръкува се с Едит и ѝ прави място до себе си. Това е лошото на хубавите жени. Около тях винаги има навалица.

* * *

Следната заран в десет и половина влизам в чакалнята на „Зодиак“. Този път чакалнята е празна и секретарката тутакси ме въвежда в кабинета на търговския директор. Кабинетът е огромен и внушителен. Директорът – също. Типичен капиталист от старите карикатури с двуетажен врат и увиснали бузи. Липсва само пурата. Изразът на лицето обаче е любезен в границите на възможното.

Човекът символично прави жест, сякаш се надига от стола си, но не се надига, а само ми протяга пълната си отпусната ръка. След което измърморва едно „заповядайте“ и посочва креслото до бюрото си. Сядам, запалвам предложената цигара и като се усмихвам на свой ред, излагам ясно и късо предложението си. Директорът ме изслушва, без да ме прекъсне. Бързината, с която приключвам разказа си, явно му прави добро впечатление. Това не му пречи да забележи тутакси:

– Не знам известно ли ви е, но ние разполагаме вече с почти цялата гама: от „Филип Патек“ през „Зенит“ до посредствената продукция на „Еникар“.

– Вярно. Обаче тъкмо това, което аз ви предлагам не фигурира във вашата гама: качеството на „Зенит“ по цените на „Еникар“.

– Разбрах – кима директорът. – Но това подлежи на проверка.

– Направете я.

– Нашата проверка ние бързо ще я направим. Само че проверката на пазара изисква време. Купувачът в наши дни е недоверчив. Ако продаваш скъпо, се въздържа, понеже е скъпо. Ако продаваш евтино, пак се въздържа, понеже смята, че е долнокачествено. Трябва да мине време, и то много време, за да се разбере, че вашите часовници са евтини, без да са долнокачествени.

Опитвам се да възразя нещо, обаче човекът зад бюрото ме прекъсва:

– Изобщо вашата изгода от сделката е ясна. А каква ще бъде нашата?

– Обичайната печалба.

– Обичайната печалба ние я имаме от всички реномирани марки. Неголяма печалба, но и никакъв риск.

– Бих могъл да увелича малко процента ви... – казвам колебливо. – Обаче малко, защото цените ми и без това са на ръба на възможното.

Директорът поклаща едрата си глава:

– Ако се касае за някакви пет-шест процента, не вярвам това да промени положението.

– Повече е изключено.

Онзи кима:

– Добре. Изпратете ни писмено предложение. Ще го докладвам в Главната дирекция. Само че не разчитайте твърде...

На прост език това значи „не разчитайте никак“ но аз и не съм се надявал на повече. Засега важното е, че съм установил контакт в качеството си на човек от бранша и че имам повод при случай повторно да надзърна в „Зодиак“, ако се наложи. А не е изключено някой ден предложението ми наново да бъде извадено от архивата, дето без друго ще бъде пратено. Това е добрата страна на песимизма, че и малките успехи ти носят радост.

* * *

Тъкмо довършвам обедата си, когато от хотела ме извикват на телефона.

– Добър ден – чувам в слушалката гласа на Едит. – Съжалявам, че се обаждам чак сега, обаче вината не е моя – заранта не ви намерих. Искам да ви кажа, че ако все още държите на предложението си, аз с удоволствие ще го приема.

– Отлично – казвам. – Кога можете да постъпите?

– Ако е нужно, веднага.

– Не чак толкова бързо... Но бихте могли да отсочите да се снабдите с една портативна машина и всичко, каквото трябва. Кажете да ми пратят сметката в хотела.

Тя обещава да извърши покупката още днес, подир което се уговаряме за работата на следния ден и завършваме разговора с взаимни пожелания.

Ето че имам и секретарка. И вместо да съм доволен от това, аз сядам и надрасквам едно късо съобщение: „Собственик предприятие търси частна секретарка. Английски, немски, стенография, машинопис. Телефон еди-кой си, от толкова до толкова часа.“ И тутакси го пращам по момчето от хотела до „Журнал дьо Женев“ за еднократна публикация.

* * *

Ако Едит е допускала, че я взимам при мен главно заради физиката и че нашите служебни отношения ще бъдат само форма на един флирт, тя още на следната заран има възможност да се убеди, че се е излъгала. Приемам я в стаята си и след няколко приветливи фрази ѝ предлагам да се настани на малкото бюро, където вече са наредени бланките и пликите, току-що донесени от печатницата. После без други предисловия почвам диктовката:

„Господин директоре, пиша ви, за да потвърдя писмено условията, изложени вече в нашия разговор, относно...“

Съставянето на посланието отнема повече от половин час. Едит пише бързо и без грешки. Така че ако съм проявявал съмнения в нейната квалификация, аз също имам възможност да се убедя, че съм се излъгал. След като писмото е подписано и акуратно поставено в плик, поръчвам кафе и сядаме да оформим назначението. Жената ми подава осигурителната си книжка и аз се подписвам на съответното място като работодател.

– Всъщност вие сте работили само шест месеца у „Фишер и Ко“ – забелязвам, като преглеждам бегло книжката. – По-рано къде сте били на служба?

– Никъде. Следвах френска литература, а като завърших, разбрах, че с френска литература не може да се живее, и постъпих в школа за машинопис и секретарство, защото нямам родители, а близките ми не бяха готови да ме издържат повече.

– Разбирам. При Фишер, както виждам, сте напуснали по съкращение на мястото. И решихте да изоставите родния град?

Тя кимна.

– Цюрих е хубав град – казвам. – И също има прекрасно езеро. Изобщо, приказни гледки.

– Да, но с гледки не може да се живее.

– Нима и във вашия бранш има криза?

– И доста голяма.

Тя посяга към чантата си, обаче аз предугаждам намерението и услужливо подавам пакетчето „Кент“. Жената запалва, пуска гъста струя дим и ме поглежда, сякаш чака да види какво още ще измисля. Спокоен и открит поглед, но с едва забележима напрегнатост.

– Къде си опитахте късмета, преди да идете в „Зодиак“?

– Никъде. Първото нещо, което научих, когато пристигнах, бе за вакантното място в „Зодиак“.

– Навярно от вашата позната...

Тя кимна, без да мигне.

– Значи, сте отскоро тук?

– От десетина дни.

Макар да вода разговора в тон на приятелско любопитство, нюансът на разпит е неизбежен. Обаче един работодател има винаги право на известни сведения.

В този момент телефонът ми извънпява. Обажда се моята позната, телефонистката, за да ми каже, че някоя си ме търсела във връзка с някаква си обява за секретарско място.

– Пуснах наистина такава обява – отвърщам, – но вече имам секретарка. Така че бъдете добра да съобщавате това на всички, които се обаждат.

От другия край на жицата се чува мъченическо изохкване: „Но те ще има да звънят сега цяла седмица.“

– Не се безпокойте. Ще наредя повече да не поместват съобщението.

– Вие сте публикували обява за секретарка? – вдига вежди Едит, след като затварям телефона.

– Всъщност бях я дал преди три дни, обаче не знам защо са я забавили. Слаб съм в ясновидството и не подозирах, че ще ви срещна. Но защо така ме гледате?

– Нищо. Досега просто мислех, че назначението ми е резултат на случаен каприз.

– Грешка – казвам. – Поне що се отнася до каприза. А случайността е изцяло в моя полза. Вие сте чудесна. Като машинописка, искам да кажа.

Тя се усмихва леко, без сянка от топлота:

– Надявам се, че и аз печеля от случайността.

– Не се надявайте, бъдете уверена. Първото предимство при мене е, че няма да остареее преждевременно от работа. Засега например може да се чувствувате свободна. Оставете ми само телефона си. Ако случайно имам нужда от вас, ще ви се обаждам заран до десет.

Тя става, разбрала, че работният ден е свършил, и аз ѝ махам за сбогом, без да я изпроводя. Това само оставаше, да изпровождаме секретарките си.

Следните дни минават в разнородна дейност: няколко отскачания

до „Хронос“ при оня луд човек, моя директор; две визити у нотариуса за окончателно оформяне на сделката; един следобед, прекаран в библиотеката за самообразование, без да се смятат часовете, посветени на размисъл и на празно скитане из града. Женева е, общо взето, хубав град с една особеност, която може да се смята еднакво за предимство и за недостатък: и тук има премного вода, но за разлика от Венеция тукашната е събрана на едно място – в Женевското езеро. Това те принуждава по десет пъти на ден да изминаваш ту насам, ту натам тия безкрайно дълги мостове, навеждащи на мисълта за ползата от автомобилния транспорт. Въпросът е там, че в момента нямам никакво време да се занимавам с врътня около поддържането на кола. Достатъчни ми са грижите по моята секретарка. Вярно е, че заниманията ми в момента не изискват нейното присъствие, затуй се въздържа да я безпокоя. Затова пък тя здравата ме безпокои.

Без да говорим за смушаващите видения на снажните форми, образът на Едит ме преследва и с някои други свои особености. Например привичката да те гледа право в очите и да те лъже най-безсрамно, без да мигне. Съмненията около поведението на тая жена възникваха у мене още от първите часове на познанството ни и оттогава насам непрекъснато нарастват.

Освен невинната наглед лъжа по повод срещата с „приятелката“ Едит ми бе сервирали и по-съществени лъжи. Тия лъжи впрочем бяха лесно обясними, ако се възприемеше определена хипотеза за характера и ролята на моята секретарка. Но понеже, както моят шеф се изразява, в нашия занаят са важни не фантазиите, а проникателният анализ на даденото, засега аз се пазя от хипотезите, без това да ми пречи да ги имам предвид.

Другото, което имам предвид, е разписанието на влаковете. Въпреки стремглавото ми издигане в последно време по стълбата на обществената йерархия, принуден съм отново да се заема с тая груба работа, състояща се в киснене по пероните и следене на влаковете. За щастие този път съм пощаден поне от следобедните жеги, тъй като обектът ми е нощният влак, който прави връзката с директния Венеция-Лозана. Нощното дежурство има и друго предимство – открива ми се възможността да запълня някои празноти на естетическото си възпитание, главно по линия на киноизкуството. Вечерните прожекции приключват половин час преди пристигането на съответния влак и са една удобна, небиеща на очи форма за прекарване на времето, тъй че за три седмици успявам да изгледам две дузини шедьоври, между които и цяла серия

„шпионски“. Трябва да призная впрочем, че тъкмо шпионските будят у мене най-голямо недоумение, защото макар по мнението на моя шеф да падам малко фантазьор, но и фантазьорството си има известни граници.

С тия две дузини шедьоври цикълът на моето кинообразование приключва в едри линии. Една вечер, след като съм излязъл от прожекцията на филма „Опасна среща“, аз почти се сблъскам на гарата с Моранди. Малкият крачи бързо и, както винаги, наперено, със смешната си шапчица, килната на върха на главата. Тоя човек трябва да е доста плешив, щом винаги има нужда от шапка, а ако не е плешив, той без друго ще оплешивее, след като денонощно я мъкне на тила си.

Проследяването трая три минути. Моранди само прекосява площада пред гарата, завива в рю дез Апл и отсяда в хотел „Терминюс“.

* * *

Почуквам, изчаквам възпитано да чуя поканата „влез“ и рязко отварям вратата. Познал съм. Тоя човек наистина е плешив до последна възможност.

Моранди отначало ме поглежда с недоумение, предполагайки, че просто съм сбъркал вратата. Но когато затварям и дори превъртам ключа, недоумението преминава, в уплаха, примесена с ярост.

– Кой сте вие, защо заключвате? – пита спонтанно плешивият на родния си език.

– Търпение – отвърщам на френски, за да му напомня, че не сме в Италия. – И по-тихо. За мене е без значение, но вашите интереси го изискват.

Слагам ключа в джоба си и се разполагам в креслото, като прибирам и телефонния апарат, за да ми е подръка.

– Но чакайте, как си позволявате! – извиква човекът, тоя път на френски.

– Тихо! – спирам го. – И без нерви. Ще бъда кратък. Става дума за вашата работа. Имам предвид шпионажа.

Моранди разбира, че играта на афектации е безсмислена, и се отпуска на стола си. Полуотворената уста и тънките мустачки му придават израз на глупава сепнатост. Някои суетни плешивци обичат да пускат мустачки за да покажат, че не са съвсем лишени от това природно богатство – космите.

– Вие нееднократно сте правили пътувания из социалистическите страни, където под прикритието на търговски операции сте осъществявали връзка с местни американски агенти. При последното си пътуване

в България вие сте възстановили връзката с един такъв агент по име Ставрев, като сте го снабдили с радиостанция и сте му предали съответни инструкции. Вашата шпионска дейност в социалистическите страни е установена и доказана и аз съм натоварен да ви го съобщя.

– Мерси – казва иронично Моранди, видимо успокоен от досегашното развитие на нещата.

– Но това е само по линия на едната страна. А човек като вас трябва да държи сметка и за двете страни – тия, които шпионира, и ония, които са го пратили да шпионира.

Лицето на мустакатия отново става напрегнато.

– С оглед изясняване на някои подробности от съответната инстанция е бил изпратен човек на име Албер Каре, който неотдавна е влязъл в контакт с вашата приятелка Ана Ферари и е получил от нея пълни подробности по вашите уж търговски командировки...

– Това е лъжа! – извиква Моранди.

– Това е документирано с магнитофонни записи. Документирани са и ваши разговори с въпросната Ферари, Разговори, в които вие сте й доверявали секретни сведения, непредназначени за нея. По време на такъв един разговор преди около три седмици тя ви съобщила, скривайки по-голямата част от истината, за познанството си с Каре, а вие от своя страна сте я уведомили, че убийството на приятеля ви Артуро Конти е било извършено не с цел за обир, а като санкция за бърливостта му.

– Отворете малко прозореца – казва в отговор на всичко това Моранди.

В стаята наистина е душно. По лицето на мустакатия почва да изби-ва пот.

– Ще отворя, има време! – отвръщам и запалвам цигара. – А сега да продължим: вие разбирате, че ако документацията на посочените разговори заедно със сведенията за провала на мисията ви в България попаднат у другата страна – тая, дето си е плащала, – вашата участ няма да бъде по-различна от участта на Артуро Конти.

– Добре, какво искате от мене? – пита Моранди, като бърше с носна кърпа потта от голото си теме.

– Да разкажете всичко: сбито, но ясно и конкретно. С имена и дати.

– За да ме пратите после по дявола?

– Хората, които в момента представям, нямат никакво намерение да ви пращат по дявола.

– Кое ми го гарантира?

– Здравият разум. Вашето убийство би било за тях само излишно

усложнение. Вие сте разкрит, следователно не сте опасен. А по-нататъшната ви участ си е ваша работа.

– Кое ми гарантира, че и сегашният разговор не се документира?

– Нищо.

– И че споменатите записи ще ми бъдат върнати?

– Такива обещания не давам. Те са безполезни за вас. Бих могъл да ви пратя записите, за да се позабавлявате, но вие сам разбирате, че това ще бъдат дубликати.

– Именно. Тогава каква сделка ми предлагате? Всяка сделка се прави на базата на взаимна изгода.

– В търговията. Не в нашата професия.

– Аз не съм от вашата професия.

– А какво? Любител?

– Нито любител. Но когато идват и ми тикат, от една страна, пари, а, от друга – заплаха за уволнение, аз по липса на по-добър избор се улавам за парите.

– Точно така. Сега сте именно в подобно положение. С тая разлика, че ролята на заплахата се играе от пистолета.

– Но разберете, за бога, че аз съм във от играта. *Вече* съм във от играта. Отдавна никой никакви задачи не ми възлага. Нещо повече: подозират ме. Особено подир историята с Конти. Те са ме оставили на мира, оставете ме и вие. Вън от играта съм, не разбирате ли!

Той разпръсва с ръка дима от цигарата ми, който го задавя, и отново обърсва потта си.

– Вижте, Моранди: в тая игра човек никога не може да остане навън, след като веднаж се е включил. Няма начин да бъдеш еднократно шпионин, а после да се отдръпнеш. Не дават. Също като в покера. Не можеш да участвуваш единствено когато ти дойдат четири аса. Само че при покера има някаква надежда да излезеш с печалба; докато тук това е изключено, защото попадаш в „комбина“. И ето сега аз ви предлагам да се откупите и да се отървете от комбината. За вашите шефове не мога да давам гаранции. Там вие се оправяйте. Обаче що се отнася до хората, които са ме пратили, те ще ви оставят на мира. Веднаж завинаги. При едно-единствено условие – да кажете всичко.

– Но кое ми гарантира, че утре няма наново да ме притиснете да ви давам сведения? Или че няма да използвате това, което знаете, в моя вреда? – връща се отново мустакатият на своето.

– Казах ви вече: здравият разум. Сведения никой няма да ви иска, защото вие никога вече няма да разполагате с интересни сведения. А да

ви издаваме е безсмислено. Това може да стане само в един-единствен случай: ако проговорите. Мълчите ли вие, и ние ще мълчим. Издадете ли нещо, подписвате си присъдата.

Поглеждам часовника си: един без пет.

– Хайде говорете, че стана късно.

Моранди изпуктява тежко и хвърля мократа кърпа на леглото.

– Странен човек сте вие! Другите поне предлагаха пари...

– Ще има и пари – успокоявам го. – По тоя въпрос по-лесно ще се разберам. А сега почвайте сбито, но конкретно.

– Не може ли с въпроси?

– Въпросите – после. Сега разказвайте.

Разказвачът не е твърде богат на събития, но когато Моранди завършва, часът минава два. Няколко съществени момента: името на човека, който е поставял задачите на мустакатия. Характерът на тия задачи, шест на брой, извършени в различни социалистически страни по време на многобройните командировки. Имената на местните хора.

После почват въпросите. Те засягат всички пукнатини, дори и най-дребните, в изложението на Моранди, и вървят свързани по смисъл един за друг, прекъсват се, отново се явяват ненадейно или възникват спонтанно от поредния отговор.

– Отворете прозореца, моля ви! – произнася няколко пъти мустакацията с отпаднал глас.

Лицето му лъщи от пот, очите му са подпухнали от безсънието. Той вече не е нито наперен, нито колебаещ се, нито изплашен, а само смъртно уморен.

Когато въпросите свършват, часът е четири и половина. В стаята се люшкат пластове тютюнев дим. Въздухът е отровен от дишането ни и от задухата. Венецианското ми главоболие е в пълен ход. Приближавам до прозореца и широко го разтварям. Моранди се отпуска назад върху облегалото на стола и известно време жадно поема прииждащата хладина, движейки пълните си устни като риба.

– А сега по финансовата част – казвам подир малко, след като прозорецът наново е затворен. – Трябва да ви поясня, че задачата, която току-що приключихме, е съвсем инцидентна в моя живот. Много по-инцидентна, отколкото във вашия. Аз съм мирен гражданин и ако съм се съгласил да направя една услуга някому, то е само защото съм бил притиснат горе-долу по същия начин, както и вие. По професия съм всъщност фабрикант.

Моранди вдига сънливите си очи и ме поглежда с известно

учудване:

– Фабрикант?

– Именно. Часовниците „Хронос“. В момента производството ми залежава и въпросът за пазара става съдбоносен за мене. Предложих сделка на „Зодиак“, но отговориха съвсем уклончиво. А вие работите в „Зодиак“.

– Аз съм съвсем дребна бурмичка в „Зодиак“.

– Но имате връзка с големите винтове.

– Съвсем служебни. И трябва да знаете, че „Зодиак“ е тежка машина. Докато се раздвижи...

– Бихме могли да предложим на директора лична комисионна.

Моранди се засмива късо:

– Не сте дотам богат. А на мене какво предлагате?

– Предлагам в зависимост от услугата.

Той сбърчва леко чело и ме поглежда замислено, като съобразява нещо. После казва:

– Дайте ми пет хиляди, и аз ще ви осигуря сделката. Не чрез човек от „Зодиак“, но със „Зодиак“.

– Пет хиляди франка?

– Пет хиляди долара.

– Това е над възможностите ми. Обаче ако приемете три хиляди...

– Вие злоупотребявате с това, че съм в ръцете ви – промърморва уморено Моранди. – Нищо, дайте четири хиляди.

– А каква е гаранцията, че сделката ще стане?

– Странен човек! – изпъшква мустакатият. – Вие за живота ми отказвате да дадете гаранции, а от мене искате гаранции за една сделка.

– Добре – отстъпвам и изваждам портфейла си. – Кой е човекът?

– Рудолф Бауер, внос-износ, Мюнхен. Сега ще ви напиша писмо.

– Само не обещавайте вътре, че и на него ще дам четири хиляди.

Моранди отново изпъшква страдалчески, после става, вади от чек-меджето хартия и пликкове с бланката на хотела и се заема с писмото, като от време на време издава мъчителни въздишки. Неврастенник.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

– Последния път вие, мисля, бяхте кестенява...

– Да, а сега съм чернокоса. Това не ви ли харесва?

– Напротив. Така сте по-екзотична... и по-зряла.

Разговорът се води между мене и секретарката ми на гарата, където току-що сме се срещнали. Едит не изглежда в блестящо настроение тая вечер и бележката ми за зрелостта едва ли е от естество да ѝ повиши тонуса.

– Вие също не изглеждате прекомерно зелен – отвръща жената, без да държи сметка, че разговаря с шефа си.

Предполагам, че има право. Подир една безсънна нощ и един цял ден на крака не е лесно да изглеждаш млад, особено ако си на моята възраст. Затова пък самочувствието ми е отлично.

– Да се качваме – предлагам. – Имаме цяла една нощ за приятни разговори.

И за да умилюстивя чернокосата екзотика, поемам галантно куфарчето ѝ.

Спалните ни купета са едно до друго. При туй между тях има врата. Това навежда вероятно Едит на известни предположения, но тя не казва нищо по тях. Заставаме край прозореца в коридора, за да дадем възможност на шафнера да оправи леглата. Движението по перона е в разгара си. Влакът тръгва след три минути.

– Била ли сте по-рано в Мюнхен?

– Никога.

– Жалко – отвръщам.

Но тя не запитва защо е „жалко“ и разсеяно гледа през прозореца.

– Нещо не сте в настроение.

Едит ми хвърля бегъл поглед:

– Личи ли си?

– Не много, но може да се отгатне.

– аз рядко съм в настроение. Предполагам, че за да бъде човек в настроение, трябва да има известна причина.

– Така могат да говорят единствено алкохолиците – възразявам. – За жена на вашата възраст е нужна причина само, за да не бъде в настроение.

– аз мога да бъда в настроение и без извънредна причина.

Постоянните ми са достатъчни. Впрочем нека не се отегчаваме с такива разговори.

Тя замълчава, наново ме поглежда бегло и добавя:

– Завиждам на хора като вас.

– За какво точно? За „Хронос“ или...

– За това, че не губите самочувствието си дори когато работите ви не вървят.

– Работите ми вървят отлично.

– Имате предвид преговорите със „Зодиак“?

Иронията е доловима и без шесто сетиво.

– Да, и тях имам предвид – отвръщам спокойно. Жената ме поглежда недоверчиво, обаче не възразява.

– Скъпа Едит, – казвам добродушно. – Понеже ни предстои да работим заедно, трябва да ви обясня още отсега известни неща: обикновено колкото една сделка е по-доходна за теб, толкова по-малко доходна е за другия. Следователно толкова повече усилия са нужни за сключването ѝ. Аз мога още утре да започна работа със „Зодиак“, и то работа за продължително време. Но едно такова избързване ще се отрази чувствително на печалбата ми, и съвсем не в благоприятна посока. Затова предпочетох да загубя няколко седмици време, обаче да спечеля повече пари. Знам, че времето е също пари, но време или пари – това е вече въпрос на вкус.

От перона се чува заглушено изсвирване. Две момичета, застанали под прозореца, вдигат ръце, само че не към нас. Мене специално никой никога не ме е изпращал. Влакът потегля меко и лентата на перона запълзва назад, за да отстъпи място на редица товарни вагони, на семафорите и на неясните сенки на нощта.

– Благодаря за урока – кима Едит. – Още повече че не ми го дължите. Нямах намерение да се бъркам в работите ви.

– Защо не. Това е далеч за предпочитане пред една секретарка, която мисли само за заплатата си. Участието ви е за мен свидетелство, че мога да разчитам на вас.

Тя ме поглежда изпитателно, но казва само:

– В такъв случай наградете ме с една цигара.

Шафнерът е оправил леглата в кабините ни и е отминал нататък. Едит пуши изправена до прозореца и гледа навън, обаче прозорецът е тъмен от нощта и от алпийските масиви, затулили небето. Жената изпушва до половина цигарата и я хвърля в пепелника.

– Ужасно ме боли глава. Позволете да си легна.

– Разбира се. Лека нощ.

Аз също се прибирам. Тъкмо навреме, за да чуя внимателното затваряне на резето от обратната страна на вратата. Такова недоверие, и то от страна на личната ти секретарка...

Добре, че тая вечер имам други грижи.

Свалям костюма си, обличам рубашката на пижамата, запалвам предпоследната за този ден цигара и се обтягам на леглото. Въпросите, които ме занимават, са същите, дето съм ги носил в главата си през целия ден, зает с баналната суетня около заминаването. Те са два, и то от съдбоносна важност. Първо: верни ли са свидетелствата на Моранди. Второ: ще мълчи ли Моранди.

Отговорът на втория въпрос е значително по-важен от практическа гледна точка, обаче аз съм направил всичко необходимо той да звучи положително. Да накараш един човек да проговори в даден миг е трудно, но още по-трудно е да го накараш да мълчи продължително време. Работата не е да размахваш под носа на човека пистолет или пачка банкноти, за да изкопчиш някое сведение, а на следния ден да сложат кръст и на тебе, и на цялата операция. Работата е да създадеш около човека такава обстановка, че той да не може да върши друго освен това, което ти желаш да върши и в момента, и по-късно. Моранди ще мълчи, защото отгук нататък неговата сигурност е в пряка зависимост от моята сигурност. Той е убеден, че моето премахване няма да оправи нищо, а ще бъде прелюдия към собственото му премахване. Защото компрометиращият материал ще остане и ще бъде пуснат в ход от други.

Този компрометиращ материал бе, разбира се, един блъф, но само до известен миг. Аз не разполагах със запис на разговорите между Моранди и Ферари, обаче разполагам със запис на един по-важен разговор – между Моранди и мене. И записът наистина е вече на сигурно място, така че евентуалната ми смърт няма да свали от плещите на Моранди никакво бреме, ако не смятаме за бремe собствената му глава.

Мустакатият е разбрал и една втора истина: той не може да разчита на досегашните си господари. Той не може да чака нищо добро от тях. Това му е достатъчно ясно не само от убийството на Конти, но и от наблюдението, на което сам е бил подложен известно време. Моранди разбира, че ако са го пощадили, то е не толкова от особено доверие, колкото от желание да го използват като примамка. Засега ония са убедени, че примамката не е дала резултат, и Моранди е оставен на мира. Обаче достатъчно е някой отново да прояви интерес към него, за да изчезнат и този някой, и самият Моранди с цел брутално, но ефикасно да се

пресече дирята.

Дирята, водеща накъде? Тая мисъл ме връща отново към първия въпрос, най-важния за по-нататъшното развитие на операцията – истината ли е казал Моранди, или ми е изплел едно измамно ръководение от полуистини и чисти лъжи. Досега не съм имал време да обработя подробно наум информацията, получена от мустакатия. Обаче откъслечните размисли и преди всичко проверките, направени чрез самия разпит, ми дават основание да смятам, че Моранди е казал истината, и то вероятно цялата истина, която е на негово разположение. За жалост това, което е на разположение на мустакатия, представлява съвсем незначителна част от това, което ме интересува. И все пак за пръв път от мига на влизането ми в играта, подир цели два месеца чакане, разтакане и поемане на неизбежни рискове, аз съм се добрал до нещо важно, до един нов елемент, отиващ отвъд Моранди, до едно проникване по-нататък в тая непроницаема история.

Това е името на човека, който е предавал инструкции и материали на Моранди. И този човек е на работа в „Зодиак“, също както Конти и мустакатият. Името на солидната почтена фирма твърде много се преплита с не тъй почтените сделки на шпионажа и туй идва да потвърди първоначалната ми хипотеза „Зодиак“ плюс ЦРУ, макар че съм решил да се пазя от прибързани хипотези.

Така или иначе установяването на делови връзки със „Зодиак“ в момента излиза на преден план в намеренията ми. Моранди е вече изигран коз. Трябва да се потърсят други пътища, за да се стигне до следващата pista.

Личността на човека с огледалните очила продължава да бъде едно от неизвестните в задачата. Образът на това продълговато лице, бледо и заплашително в своето безстрашие, упорито ме преследва като идея-фикс. Моранди твърди, че няма представа кой може да бъде тоя тип, макар да му го описах най-подробно. Моранди изобщо знае за аферата Конти само това, което неговият шеф му е доверил с късна дата не с цел за информация, а за сплашване.

„Нашият Конти – каза шефът – беше с непоправимо развален характер от комара. Затова от всичко правеше комар, дори от най-сериозните работи. Той ни съобщи, разбира се, за предложението на фотографа, но само един час преди решителната среща. Очевидно беше се уплашил в последния момент и бе решил да си подсигури тила. Той се опита дори от тази информация да извлече изгода, като изпроси да го възнаградим. Както знаеш, възнаградихме го. Работата се получи малко груба,

ние пипаме в други случаи по-чисто, обаче за това вината бе пак у Конти. Беше му дадена инструкцията да заведе фотографа у дома си и там да ми предаде сведенията. Тогава двамата щяха да се самоунищожат и да си разделят отговорността за двойното убийство. Но Конти и тук се окажа негодник. Навярно така е подхванал разговора, че онзи веднага се е усъмнил и е казал сбогом. Добре, че в съседство имаше наши хора и навреме тръгнаха подире му. Изобщо понякога се налага да променяме плановете си. Но не и решенията. Защото да променяме решенията, би означавало да променим и принципа. А принципът е веднаж завинаги установен и ти го знаеш: за честната работа плащаме с пари, за нечестната – с куршум.“

Всичко това е вече почти без значение за по-нататъшния ход на операцията. Но мислите на човека не могат да се свият само в обхвата на една операция, колкото и голяма да е тя. Винаги остава и нещо отвън – дреболии без полза, спомени без значение, картини, които би трябвало да изхвърлиш от мозъка си, но които се загнездват там и не искат да си отиват, като картината на сгърченото до парапета тяло с премазаните потръпващи нозе, с разбитата глава и смачканата бяла панама, пропита с кръв.

„Хайде стига, да спим!“ – промърморвам, като искам с тая трезва заповед косвено да намекна на картината да върви в забравата и да не ме отвлича от реалното. Обаче така става с мене, че когато съм уморен, най-трудно заспивам и колкото съм по-уморен, толкова по-бодро работи главата ми, само че на празни обороти, забулена от мъглявините на минали неща, на неприятни видения и смътни предчувствия.

„Денят наистина бе напрегнат, но резултатен“ – казвам си. За разлика от сегашните ти фантазии. Освен тичането по визите и подготовката на асортимента от мостри, ценоразписи и пр., наложи ми се да се погрижа малко за гардероба си, за да добия по-индустриален вид. След това трябваше да драсна някои картички до близки хора в родината и да навестя отново господин Георг Рос, макар тоя род визити да са забранени по принцип освен в изключителни случаи.

Случаят наистина бе изключителен. Миниатюрният магнетофон, който своевременно бях купил, бе доказал, че си струва многото пари. По принцип не обичам тоя род техника, която те заставя да мъкнеш микрофон под формата на игла за вратовръзка, да прекарваш проводник под ризата си, да пробиваш джоба, си, за да скочиш проводника, и да бъркаш уж за щяло и не щяло в тоя джоб, за да включваш и изключваш апарата. Но понякога тия фокуси са неизбежни. Малката ролка,

поставена в плик и предназначена за скъпия Мерсие, бе в състояние да направи евентуалната ми ранна кончина не тъй фатална за делото, а може би и да отложи тая кончина до една по-подходяща възраст.

– Извинявам се, че пак ви безпокоя – казах на господин Рос. – Знам, че това не е твърде в правилата.

– О, не се притеснявайте – усмихна се домакинът. – Аз съм стар човек. Няма от какво толкова да се боя.

„Ти също – казвам си. – Така че замирай и заспивай. Изобщо взимай пример от секретарката си.“ Каква порода. Просто странно как видението на тия разкошни форми до тоя момент не ме е обсебило и не ме е накарало да разбия крехката преграда, разделяща така противоестествено жената от мъжа.

* * *

Напрегнатият размисъл, както и видението на разкошните форми неусетно са преминали в съновидения и аз чувам съвсем смътно и отдалеч тропането по вратата и гласа на шафнера:

– Господине, пристигаем!

Четвърт час по-късно, гладко избръснат и ухаещ на „палмолив“, излизам в коридора. Едит е изправена до прозореца с безупречно подредена коса – тая здрачна коса с цвят на гарваново крило – и разсеяно наблюдава прелитащите навън скучни сиви сгради, складове за железария и празни места, предвещаващи скорошното влизане в Мюнхен.

– Добре ли спяхте? – питам в стила на добрия тон.

– Много добре, мерси – отвръща тя.

Но лицето въпреки пресния грим говори друго. То е бледо и уморено.

– Вие сте възприели и тайните на козметиката – забелязвам. – Досега, ако се не лъжа, не се гримирахте.

– Не ми ли позволявате?

– Защо не. Само ако ми разрешите един съвет, не злоупотребявайте със зеленото и синьото под очите. Художниците смятат, че това са бои повече за пейзаж, отколкото за портрет.

– Вие разбирате и от изкуство?

– Да – казвам. – Чел съм книгата „Ван Гог – художник на слънцето и на лудостта“. Четох я веднаж, когато пак пътувах – някой я беше забравил в купето. За жалост пътуването свърши едва когато бях на пета страница. Тия книги са поучителни, но малко тежко се четат.

Жената слуша глупостите ми с половин ухо и продължава да гледа

през прозореца. Влакът е намалил ход и вече навлиза сред върволици вагони, подсказващи, че пристигаме.

– А сега? – обръща се към мене Едит, когато влакът съвсем намалява ход. – Какви са плановете ви за днес?

– Ще ви кажа. Най-първо да намерим хотел.

– Бих се радвала много, ако отседнем нейде близо до гарата. Наистина не се чувствавам добре.

Хотелът, който намираме, е близо до гарата, при това модерен и приветлив.

– Една стая ли желаете? – пита човекът на гишето.

– Две – избързва да каже Едит.

– Две стаи – потвърждавам. – Дамата е моя секретарка.

– Вие не пропускайте случай да подчертаете шефството си – казва ми тя малко по-късно в асансьора.

– Само в случаите, когато трябва да ви внуша да не се изказвате преди мене.

Стаите ни са една до друга и след като изчаквам от учтивост половин час, потропвам на вратата на Едит:

– Елате, ако сте си починали. Имаме малко работа.

Работата е да позвъним на Рудолф Бауер, внос-износ. Едит набира номера, свързва се церемониално от името на своя шеф със секретарката на отсрещната страна, секретарката на отсрещната страна се свързва на свой ред с шефа си и в резултат на целия този ритуал най-после съм в пряка връзка с търсеното лице.

– Добро утро, обаждам се от името на един ваш близък. Имам да ви предам нещо от негова страна.

– Много ми е приятно – отвръща енергичен младежки глас. – Кога ви е удобно да минете?

– Когато ще бъде удобно на вас.

– Дванайсет, добре ли е?

– Отлично е.

Секретарката ми следи с известна изненада оперативността и ефикасността на разговора ми. За да дам добавъчна храна на адмиратията ѝ, аз изваждам грижливо опакованите мостри и търговските си книжа, поставям всичко в елегантната кожена чанта, поглеждам часовника на ръката си – един автентичен „Хронос“ – и предлагам:

– Имаме време да се разходим из града.

– Ако не смятате тая разходка за служебно задължение, бих ви по-молила да ми я спестите.

– Както обичате – отвърщам безучастно, вземам чантата в ръка и излизам.

Мюнхен е може би чудесен град, но не в часовете на лятната жега. Затова подир късо колебание решавам да се запозная вместо с него с бирата, носеща същото име. Тя е отлична. И то тъкмо при жега.

В дванадесет без една минута заставам пред секретарката на Бауер, а минута по-късно и пред самия Бауер. Нека се разбере, че немската точност може да бъде постигната и от някои други нации, като швейцарската.

Бауер, противно на гласа си, не е съвсем млад, във всеки случай не по-млад от петдесетте. Но в лицето му и в стойката на тялото му има нещо енергично и стегнато, извикващо идеята за парадни униформи, студентски дуели и казармени плацове. Той прочита за по-малко от минута писмото на Моранди и веднага минава на въпроса:

– Каква е офертата ви?

Френският му език е твърд и отсечен, не по-малко от държането.

Повтарям в общи линии сбитото си изложение, направено неотдавна пред директора на „Зодиак“. Изваждам за по-голяма нагледност и мострите заедно с подробните ценоразписи.

Бауер ме изслушва внимателно, после хвърля бегъл поглед на мострите и кима:

– Мисля, че ще мога да направя нещо за вас. Какво точно и как, това ще бъде в състояние да ви кажа не по-рано от два дни. За колко време сте тук?

– За колкото е нужно.

– Отлично. В такъв случай да се уговорим...

Той прелиства бележника на масата си и определя деня и часа. След което ми подава твърдата си като дърво ръка и ме отправя.

Доброто на песимиста е не само че предвижда най-лошите неща, но и че когато тия лоши неща не дойдат, той вкусува насладата на приятния сюрприз. Песимистът е единственият човек, който се радва, когато очакванията му бъдат излъгани.

Втората среща с Бауер ми доставя именно подобна изненада. Не изведнаж, разбира се, и след доста напрегнати обрати.

– Часовниците ви са качествени – казва вместо встъпление представителят на местния внос-износ. – Но те имат един дефект: трудно продаваеми.

Очаквам, че ще ми сервира бележките, вече известни от срещата в „Зодиак“, затова бързам да възразя. Бауер търпеливо ме изслушва, после

забелязва:

– Не се разбрахме. Непродаваеми са не поради не доверието на купувачите, а поради опозицията на продавачите. На вашата стока е организиран бойкот и вие би трябвало да знаете това.

– О, бойкот! – махам пренебрежително с ръка. – Това са интриги на някои швейцарски фирми. Никои не е дотам властен да установи бойкот на целия световен пазар.

– Не бъдете чак толкова сигурен – поклаща глава Бауер.

После, сякаш между другото, запитва:

– Вие, мисля, съвсем отскоро сте собственик на „Хронос“?

– Съвършено вярно.

– А преди това с какво се занимавахте?

– Със същото. Само че не като производител, а като търговец.

– Имахте магазин?

– Да.

– Къде?

– В Лозана.

– Търговията трябва да е вървяла добре, щом сте натрупали пари, за да купите цяло предприятие.

– Парите са натрупани от баща ми, не от моите сделки. Баща ми беше старомоден човек и се боеше от рискованите операции. По-голямата част от средствата си държеше в суха наличност, а търгуваше само с незначителни суми, за да си осигурява всекидневното.

– Вие, значи, сте нарушили това златно правило?

– Ако едно правило не носи злато, то не е златно правило. Човек трябва да играе по-наедно играта, иначе тя не си струва труда.

– Не мислите ли, че поемате твърде голям риск? – запитва Бауер и ме поглежда внимателно.

Издържам погледа му спокойно, но без нахалство.

– Рискът е пресметнат – отвърщам. – В най-лошия случай ще продам всичко и пак ще изляза с печалба.

– Ако има кой да купи... – възразява Бауер. – И ако конкуренцията не мине към по-драстични мерки. Има и драстични мерки, господин Ролан!

– Никакви мерки не ме плашат – отвърщам. – Пресметнатият риск също е риск, разбира се, но днес къде няма риск?

Бауер отново ме поглежда внимателно. После запитва:

– А кое ви накара да се насочите именно към „Зодиак“? „Зодиак“ не е специализирана фирма по часовниците.

– „Зодиак“ по нищо не е специализирана. Обаче това е солидна фирма. За да парирам бойкота, ми трябва тъкмо една солидна фирма.

– Солидни фирми има много.

– Тия като „Зодиак“ обаче се броят на пръсти. „Зодиак“ сключва маса сделки със страните зад „желязната завеса“. А това е тъкмо пазарът, където никакви бойкоти не могат да бъдат в сила.

– Вие сам не можете ли да имате връзки отвъд „желязната завеса“?

Въпросът е подхвърлен съвсем небрежно.

– По кой начин?

– Не знам. Питам просто...

Той продължава да пита все тъй просто в течение на още близо два часа. Трябва да му се признае, че води разпита умело, макар и твърде директно, и че прави всичко необходимо, за да не ми пресъхнат устата: секретарката внася бутилка скоч и на два пъти подновява запасите от лед и сода.

– Надявам се, че не съм ви уморил прекалено – казва най-сетне Бауер, като поглежда часовника си.

– Не, но ме озадачихте – отвръщам с добродушна усмивка.

Домакинът също се усмихва, макар и не тъй добродушно:

– Сам разбирате, че когато работим с някого, трябва да знаем с кого работим. А моята фирма, господин Ролан, въпреки неблагоприятната ситуация има намерение да поработи с вас.

Ето най-после и часа на приятната изненада.

– За нас, разбира се, е трудно да разбием блокадата, създадена около вашата продукция. Но ние имаме известни пазари в Африка и сме наклонни да почнем с една първоначална сделка за десет хиляди часовника, колкото да изпробваме пазара.

Погледнато от страна на грубата корист, съобщението звучи приятно, обаче моята гледна точка в случая е различна. Затова едва се съдържам да не запитам: „А «Зодиак»?“

– Що се отнася до „Зодиак“, там работата е по-сложна. Както ви е казал и Моранди, аз имам известни връзки с ръководството на фирмата, но съвсем не съм всемогъщ. Прочее налага се да почакате още няколко дни, за да видим резултата от направените сондажи. Надявам се, че имате възможност да почакате.

„Да чакам? Че аз съм професионалист по чакането“ – би следвало да отговоря, обаче казвам:

– Разбира се. Мога да ви оставя телефона си.

– Именно. При следната среща ще оформим и сделката.

Давам вид, че отлагането на сделката не ми е прекалено приятно, но замълчавам, както приличието го изисква. И ние се разделяме с къси озъбени усмивки, след като Бауер ми връчва за миг парчето дърво, което му служи за ръка.

Едит приема с явно огорчение вестта, че се налага да останем още няколко дни в Мюнхен. През цялото време досега тя не е напуснала стаята – освен за да слезе да се нахрани в ресторанта на хотела – под предлог, че е настинала, боли я глава, уморена е и пр. Засега тя съвсем не ми е нужна и аз я оставям да се занимава с лошото си настроение, като посвещавам своето внимание на мюнхенските забележителности и главно на онази от тях, която има второто агрегатно състояние, а именно течно-то, придружено с обилна пяна.

Изминала е цяла седмица, когато най-сетне една заран секретарката на Бауер позвънява, за да ме покани на очакваната среща.

– Съжалявам, че ви отнехме толкова време – казва вместо предговор Бауер, – но се надявам, че това не е било напразно. Имам сведения, че сделката със „Зодиак“ ще може да се осъществи, и то без протакане. Нашият малък договор също е готов.

Той ми предава екземплярите на договора и аз, както се полага на трезво-недоверчивия аферист, внимателно го прочитам. Всичко е в ред.

Бауер взема от мене екземплярите, обаче вместо да премине към ритуала на подписите, слага дървената си длан отгоре им и отправя неподвижен поглед в лицето ми:

– Има една последна подробност...

„Дано да не е от тия, дето всичко развалят“ – помислям.

– Договорът, както и сделката със „Зодиак“ могат да бъдат осъществени и да ви донесат крупна печалба, а могат да останат и само една хубава илюзия. Всичко зависи от вас.

– А именно?

– Вие вероятно разбирате, че и двете сделки носят изгода главно на вас, а не на моята фирма. Това е един вид услуга, която ви правим. Следователно като разумен човек вие трябва да знаете, че услуга се прави срещу услуга.

– А именно?

– Специално на моята фирма вие не можете да бъдете особено полезен. Обаче по известни стечения на обстоятелствата освен фирмата си аз представлявам и един друг институт. И тъкмо на този институт бихте могли да услугите. Вероятно се сещате, че става дума за разузнаването.

Той млъква и ме поглежда внимателно.

Учудването, което изигравам, не е нито много силно, нито много слабо. То е точно колкото следва да бъде учудването на един несведущ, но лишен от прекалени скрупули човек.

– Струва ми се, че разбирам – отвръщам, като издържам без стеснение погледа на Бауер. – Само че, както знаете, моята специалност е съвсем друга и не ми е ясно в какво бих могъл да бъда полезен на вашия... институт.

– Това ще ви стане ясно, след като се договорим по главното. Колкото до специализацията, за това не се тревожете. Хората на разузнаването не са някаква особена раса. Това могат да бъдат и търговци като вас, лекари, адвокати, учени, изобщо всякакъв вид най-обикновени граждани.

– Чувайте, господин Бауер – казвам, като се размърдвам неудобно в креслото си. – Не може ли услугата, за която става дума, да има малко по-банална форма: известна комисиона или процент за вас, изобщо, нали разбирате, не искам да се забърквам в неща, които не са моя работа, и то в един момент, когато собствените ми работи съвсем не са тръгнали блестящо.

– Вашите работи могат да тръгнат блестящо само ако се заловите и с другите. При това трябва да ви предупредя, че никакви особени подвизи няма да се искат от вас и че изобщо не рискувате нищо друго, освен да понатъпчете джоба си...

– Благодаря – казвам, – но аз не съм дете и знам, че никой не е готов да ти тъпче джоба с пари за дреболии.

– Не става дума за дреболии, а за неща, които с нищо няма да накърнят спокойствието и сигурността ви – уточнява Бауер. – Сделките и печалбите, всичко това е много приятничко, обаче не забравяйте, че ако комунизмът надделее, нищо няма да остане не само от печалбите ни, но и от самите нас. Хората на свободна Европа имат граждански дълг, господин Ролан!

Ние продължаваме пазарлъка още известно време все в тоя дух, като Бауер фигуративно ми посочва ту джеба, натъпкан с пари, ту комунистическата опасност, додето аз в края на краищата съм принуден да капитулирам, и то не толкова от уплаха пред призрака на комунизма, колкото от страх пред финансовия крах.

– Добре – отстъпвам. – Кажете какво искате от мене.

– Ще ви кажа всичко най-подробно. Но първото, което трябва да сторите, е да продадете „Хронос“.

– Как? – извиквам аз, тоя път без сянка на симулация. – Да продам

това бижу на техниката?

– Именно – кима спокойно Бауер. – Да продадете бижутото. Окончателно и без колебания.

И ето ние отново сме във влака – аз и секретарката ми. Докато в Мюнхен тя отиваше всеки ден от зле към по-зле, сега долавям внезапни признаци на съвземане. Лицето на жената изглежда спокойно и свежо без помощта на всякакъв грим. Не че от цялото ѝ съществуване лъха опиянение от живота, тя едва ли е способна на подобно нещо, но признаците на меланхолията и мигрената са просто безследно изчезнали. До такава степен, че Едит скланя да погостува в купето ми и да изпуши една цигара.

Секретарката сяда на леглото до прозореца и кръстосва крака, при което бедрата ѝ се очертават изразително под тясната пола. Погледът ми неволно се насочва към тия полускрити прелести, но жената бърза да ме изстуди:

– Все още не мога да разбера защо бе необходимо да ми кажете едва в последния момент, че ще пътуваме не за Женева, а за Амстердам.

– Защото едва в последния момент възникна причината да тръгнем за Амстердам – импровизирам аз.

Не обичам дребните лъжи, но понякога това е единственият начин да се избягнат дългите и безполезни пререкания.

– Толкова секретна ли е тази причина?

– Ни най-малко. Касае се за преговори с главната дирекция на „Зодиак“. Изобщо касае се тъкмо за онова, в което вие тъй дълбоко се съмнявахте.

Тя ме поглежда изпитателно, обаче не казва нищо.

– Вие изтърпяхте едно ужасно главоболие в Мюнхен! – забелязвам съчувствено, но без всякаква връзка.

– Нямате представа колко ужасно! – потвърждава тя.

– Човек без качествата на вашата физика би отишъл направо в гроба. Да не излезеш една седмица от стаята, не главоболие ще те налегне, а може да стигнеш и до самоубийство.

При тия думи протягам ръка и затварям купето.

– Оставете вашите безсолни шеги и не затваряйте вратата – казва Едит, въпреки без да губи спокойствието си.

– Ужасно течение става. Един главобол може да се върне също тъй лесно, както си е отишъл. И после, трябва да поговорим.

Тя ме поглежда с познатата сянка на напрежение в кафявите очи:

– За какво точно?

– За маса неща. Можем да почнем например с такава подробност: от кого се бояхте в Мюнхен?

– Бояла съм се?

Тя се размива с тоя звънък, даже твърде звънък смях, който обзема някои жени, щом им сервираш неудобния въпрос.

– Добре, тогава да почнем от друго: какви са специалните ви интереси към „Зодиак“?

Тя е спряла да се смее и сега ме гледа студено, почти неприязнено:

– Трето има ли?

– Има и трето, и четвърто, и пето. Без да говорим за обясненията, които ми дължите по повод на многобройните си лъжи.

– Кои по-точно имате предвид?

– Всичките. Трябва да ви кажа, че нито една от лъжите ви не е минала. Може да не съм специалист по живописата, но не съм и глупакът, за който ме вземате... сластолюбивият патрон, който избира секретарките си според закръглените им форми...

Тя мълчи и продължава да ме измерва с недружелюбен поглед.

– Аз постъпих коректно с вас: предложих ви място в един момент, в който търсехте работа, осигурих ви заплата, фантастично висока, ако се има предвид служебната ви незаетост, а вие отговаряте на всичко това с лъжи и неискреност.

– Не мога да разбера за какво точно говорите – казва тя, сякаш току-що се пробужда. – Работила съм толкова, колкото сте ми давали работа. Що се отнася до другото, не съм се спазарявала да ви разкривам душата си, макар да не разбирам кои мои въображаеми лъжи са ви разстроили.

– Вижте, Едит, ние разполагаме с цяла нощ пред нас, но аз нямам никакво намерение да я прекарвам в красноречие. Ако не желаете да отговорите и тоя път на прямотата ми с прямота, нека смятаме разговора за приключен. Ще ви платя утре обезщетението, полагащо се по договора, и можете да се смятате свободна.

Обезщетението за неустойка е доста значително, така че думите ми би трябвало да прозвучат по-скоро като едно хубаво обещание, отколкото като заплаха. Обаче, както и очаквам, Едит съвсем не ги приема откъм тая им страна:

– Но кажете в какво собствено ме обвинявате? Кога съм ви излъгала? Какво не съм ви казала?

– Вече ви зададох два въпроса.

– Добре, ще ви отговоря. Що се отнася до Мюнхен, вие наистина

познахте. В тоя град има един човек, когото не желяех да срещна. Нито него, нито близките му. Един човек, който на времето постъпи некрасиво с мен, след това с късна дата се сети да ме гони. Обаче това е съвсем лична работа и не разбирам защо е трябва да я споделям с вас. Що се отнася до „Зодиак“, тук направо грешите. Не съм имала към тая фирма никакви специални интереси освен това, че можеше да ми осигури постоянно място и от време пътуване за сметка на фирмата.

Начинът, по който е отговорила на двата въпроса може да бъде приложен, разбира се, и към всички следващи. Затова решавам, че спазването на правилото „пестете ни времето“ изисква сам да поема инициативата. Запалвам цигара, притварям за минута очи, колкото да събера мислите си и да дам възможност на жената да се пребори със страховете си, после казвам:

– Вие сте завършили френска литература преди четири години. Тоя факт бе твърде лесен за установяване. От тия четири години една сте прекарвали в курсове по машинопис и половин – при „Фишер и Ко“. Прочее губят ви се две години и половина, които трудно могат да се обяснят с безделие, като се има предвид енергичната ви натура и особено свидетелството ви, че не сте имали близки хора, готови да ви издържат повече.

Тя се опитва да възрази нещо, но аз я спирам:

– Чакайте, това е още само началото. Минаваме към втори момент: останали сте без работа и напускате Цюрих, понеже не можете да намерите място. Но една също лека справка с периодичния печат и по-специално с колоната за малки обявления установява, че в Цюрих по същото това време всекидневно са се търсели средно по пет-шест машинописки и секретарки. Трето: пристигате в Женева да гоните късмета си и първото, което научавате от една ваша позната, е новината за вакантното място в „Зодиак“. Обаче всъщност мястото в „Зодиак“ се беше овакантило само два дни преди нашата среща, което също не бе трудно да се установи по колоната на малките обявления. А вие бяхте пристигнали десет дни преди това и бяхте прекарвали тия десет дни със скръстени ръце, макар в споменатите колони всекидневно да са се появявали съобщения за вакантни места в други предприятия.

Едит мълчи и гледа пред себе си, сякаш това, което говоря, не се отнася до нея. Аз, напротив, я фиксирам през цялото време, защото знам от опит, че погледът действа, дори когато е отправен във фланг.

– Не искам изобщо да споменавам за лъжата ви относно въображаемата „позната“, освен ако наричате така мъжа, с когото се срещахте в

Женева.

– И това ли ви дразни?

– Оставете диверсиите. Това не ме дразни в смисъла, който вие имате предвид, обаче ме навежда на определени изводи. Но нека първо да се върнем на въпроса за „Зодиак“. Вие имате нещастieto да изпуснете това жадувано място, но и щастието в същия момент да ви бъде предложено друго, и то равностойно. Вместо да се зарадвате на тоя шанс, вие проявявате необясними колебания, отлагате отговора си за другия ден...

– Животът не ме е възпитал да вярвам на всеки срещнат...

– Минутка! И въпреки уговорката да ми се обадите заранта, се обаждате едва следобед...

– Казах, че ви бях търсила заранта...

– Но излъгахте. Защото заранта бях отсъствувал от хотела само по време на срещата си в „Зодиак“, а вие бяхте чули за тая среща предния ден и глупаво би било да ме търсите тъкмо тогава, когато знаете, че няма да ме намерите.

Тя мълчи. Протягам ръка през рамото ѝ. Не, разбира се, за да я прегърна, а за да хвърля угарката през прозореца.

– И ето, след повече от ден на необяснима нерешителност вие найсетне се обаждате, за да манифестирате също тъй необясним ентузиазъм, да изразите удоволствие...

– Може и аз да съм направила своите проверки, както вие сте ги правили.

– Разбира се. Но проверките вие сте ги правили не само за да разберете дали съм собственик на „Хронос“ и що за предприятие е „Хронос“, а и за да установите какви са връзките ми със „Зодиак“. Въпросите, които ми задавате от време на време, също бият в тази цел. Изобщо, с две думи казано, вашето място при мене има известен интерес, доколкото самият аз съм някаква възможност за достъп до „Зодиак“.

Запалвам цигара, за да дам възможност на жената да отговори, обаче тя предпочита да мълчи и да гледа пред себе си. Може би не трябва да бързам. Може би тъкмо в тоя момент Едит обмисля поредната си лъжа и щом я намисли, услужливо ще я предложи на вниманието ми.

– В обвиненията ви освен голяма доза мнителност има и някои верни неща – признава най-после тя. – Ключът на всичките ми постъпки е интересът към „Зодиак“, вие сам сте разбрали това. Всъщност не толкова към „Зодиак“ като фирма, колкото към един определен човек от тая фирма. Но това е една съвсем лична история.

– Слушайте, Едит: вие сте страшно затънала в тия лични истории. Една в Мюнхен, втора в „Зодиак“... Само че аз нямам никакво намерение да затъвам повече в лъжите ви. Тъкмо вашите постъпки свидетелствуват, че в случая няма никаква лична история. Вие действувате по чужда диктовка и за да пристъпите към действие, изчаквате чужди инструкции. Вашето колебание пред мястото, което ви предложих, ви беше необходимо, за да спечелите време да докладвате и да получите допълнително нареждане. Вашите срещи с приятелката в мъжки образ бяха извикани от същата необходимост. Не искам да ви насилвам да казвате нищо повече от това, което смятате, че може да ми доверите, но и не желая да ми досаждате с глупави лъжи. Казах ви: утре ще си уредим сметките и ще се сбогуваме.

– Но аз не искам да се разделяме, вие сте ми нужен... – извиква полугласно Едит, като спонтанно се обръща към мене.

– Вие също сте ми нужна, обаче се въздържам... – промърморвам аз.

Защото при спонтанното обръщане лицето на жената се е озвало на педя от мене. Едит диша развълнувано, макар че гърдите ѝ нямат нужда от дълбоко дишане, за да се видят размерите им.

– Бих искала да ви кажа всичко, но не мога... – прошепва секретарката, като ме хваща за ръката.

– Защо? Вие доста добре се изразявате.

– Защото именно не се касае до лична история... както сам сте го разбрали... защото тайната не е само моя тайна... изобщо не е моя тайна...

– Добре, не ви насилвам. Обаче съгласете се, че не е възможно да бъда свързан с човек, който има тайни намерения в една област, от която аз си вадя хляба.

Едит стисва в някакъв несъзнателен порив ръката ми и казва умолително:

– Обещайте ми поне да бъдете дискретен... Обещайте ми, че ще мълчите.

– За това няма защо да се боите. Стига, разбира се, интересите ви да не са против моите собствени.

– Морис... – казва жената с развълнуван глас, като съвсем ненадейно ме назовава по име. – Аз съм шпионка...

– А, шпионка... – промърморвам. – Само това ми липсваше.

Тя стиска ръката ми и ме гледа с разтревожени очи, сякаш сама е ужасена от признанието, което е направила.

- И на кое разузнаване служиш?
- На никое... На „Фишер и Ко“...
- Че какъв е тогава твоят шпионаж?
- Търговски.
- И такъв ли има?

– „Зодиак“ твърде много засяга интересите на „Фишер и Ко“ в някои области. Освен това в „Зодиак“ се разработват някакви проекти с по-далечна дата за поглъщане на известни предприятия и създаване нещо като монопол. От „Фишер и Ко“ искат да знаят подробности за проектите и изобщо да имат информация за всичко, което става в „Зодиак“.

Тя излага тия сведения с автоматичен глас и с израз на самоубиец.

– Но аз не трябваше да казвам на никого тези неща, на никого, разбираш ли?

„Все едно че си ги казала на никого. Една стара приятелка така ме наричаше – «господин Никой»“ – помислям аз, обаче произнасям само:

– Ясно. И успокой се. Не съм от приказливите. И твоята секретна мисия не ме засяга. При едно-единствено условие: да не вършиш глупости, в резултат на които да объркаш и моята работа.

Ние неусетно сме минали на ти, и другояче не би могло да бъде при един интимен разговор, изпълнен с шпионски признания.

– Няма да правя нищо без твое знание – обещава Едит. – За всичко ще искам съгласието ти. Така добре ли е?

Добре е. Но за да бъде още по-добре, трябва да доведе докрай едва започналия процес на успокояването. Това ме принуждава да се преместя малко вдясно и да прегърна през кръста Едит. Тая разкошна жена има изумително тънък кръст.

– О, Морис, да знаеш само как те мразех преди малко.

Въздържам се да отвърна на признанието с признание, понеже едрият ѝ бюст е притиснал гърдите ми и ми взема дъха. И после, приказките са излишни. Едит е в ръцете ми – в прекия и преносен смисъл на думата.

ПЕТА ГЛАВА

Длъжностите в „Зодиак“, изглежда, се раздават в зависимост от килограмите живо тегло. Директорът в Женева беше просто дебел. Главният търговски директор в Амстердам е направо огромен. Това е един исполин с оскъдна рижа коса, добродушно червено лице и обемист бирен корем. Името му, което бях научил още от Бауер, е доста трудно за изплюване – Ван Вермескеркен.

Великанът се е отпуснал лениво в креслото си зад двуметровото дъбово бюро. Червенината на лицето и косите му е такава, че директорът изглежда като нажежен и аз очаквам всеки момент някъде от темето му да лумне пламък.

– Много интересно – избоботва с добродушен бас Ван Вермескеркен, когато приключвам изложението си. – Много, много интересно.

Той поглежда доволното ми лице и все тъй добродушно добавя:

– Обаче вашият вариант е съвсем неприемлив за нас.

Исполинът натиска звънеца върху бюрото и поръчва на появилата се тутакси секретарка:

– Донесете ни нещо за пиене, ако обичате.

„Щом ще има нещо за пиене, работата още не е загубена“ – решавам аз и вадя от джеба си цигарите.

– Моля! – сеца се в тоя момент Вал Вермескеркен и с леко пъшкане ми подава внушителна кутия пури.

Взимам една пура и докато я освободя от амбалажа и прережа края с клещите, секретарката вече е поставила върху масичката в ъгъла разхладителното. Както и следва да се очаква, то се оказва бира. Исполинът ме поканва с ленив жест, ние се отправяме към масичката и се настаняваме в тежките удобни кресла. Ван Вермескеркен с обигран жест отпушва две бутилки „Тюборг“ и напълва регалите. После все тъй обиграно надига своя, изпразва го до дъно, примлясква и с въздишка се отпуска в креслото си.

– Интересно, но неприемливо – резюмира той вече изразеното си становище. – Ще попитате: защо? Защото, драги господине, за да приемем вашата оферта, ние трябва да скъсаме връзките си с някои солидни швейцарски фирми, с които работим от дълго време. Не знам как сте предизвикали това, обаче вашето предприятие е подложено на пълен бойкот.

– Тия бойкоти траят три дни – отвръщам, пренебрежително. – Достатъчно е една крупна фирма като „Зодиак“ да сключи сделка с нас и бойкотът отива по дяволите.

– Вашето мнение за „Зодиак“ ме ласкае – избоботва директорът. – Боя се само, че вие малко ни надценявате. И заедно с това подценявате противника си. – Исполинът изговаря френските думи с английски акцент, което за един холандец не е чак толкова лошо. Той замълчава, поглежда към още неотворените бутилки, но се въздържа. „И по-малко течности“ – му е казал навярно домашният лекар при последната си визита. Ван Вермескеркен обаче в тоя момент е тъй застрашително червен, че аз бих му препоръчал повече течности, ако не иска от главата му внезапно да лумне пламък.

– Ако дадох един, общо взето, положителен отговор на нашия Бауер, аз имах предвид друг вариант – подхваща отново директорът. – Ние можем да бъдем купувачи. Но не на отделни партии, а на цялото предприятие.

– Вие ми предлагате да продам „Хронос“? – запитвам, като едва не скачам от креслото си.

– Именно – кима спокойно рижият великан. – И смятаме, че нашето предложение много ще ви зарадва!

– Да ме зарадва? Вие ми предлагате самоубийство и отгоре на това искате да се радвам?

– Спокойно, спокойно – вдига ръка директорът. – В нашето предложение няма нищо тъй ужасно, както на вас ви се струва...

Вдигнатата ръка увисва за миг във въздуха, после се спуска и уж несъзнателно улавя една от пълните бутилки. Малко по-късно капачката с мек шум отхвърква на килима. Ако човек за всичко започне да слуша лекарите...

– Ние ви предлагаме не самоубийство, а спасение – обяснява исполинът, след като и вторият регал е изпит на един дъх. – Самоубийството вие сам сте си го осигурили. Имаме сведения, че бойкотът ще продължи точно до момента на вашия фалит...

И той започва да ми излага всички ония аргументи, които са ми напълно известни, понеже немного отдавна самият аз притисках с тях нещастния основател на „Хронос“. При това очевидно хората на „Зодиак“ вече са направили проверките си, защото директорът разполага с пълни данни за предприятието ми.

– Вие имате един-единствен изход: да продадете. И един голям шанс: да продадете не на някой изнудвач, а на почтени, бих казал дори,

щедри купувачи като нас.

През цялото време аз се държа в рамките на естественото за подобни случаи съкрушено състояние на духа, като дори забравям да изконсумирам налятата ми от исполина втора бира, макар че, между нас казано, жаждата не е патент само на Ван Вермескеркен. После, след като директорът привършва аргументите на шантажа си, вземам думата, за да обясня с почти покъртителна задушевност, че за мене „Хронос“ не е просто източник на печалби, че това е моята първа и вероятно последна любов, че часовниците са ми в кръвта по наследство и тъй нататък, като в своята задъхана изповед вмъквам доста кражби от съответните тиради на същата тема, произнесени на времето от Клод Ришар.

– Чудесно – заключава директорът, когато млъквам. – Това прави сделката още по-изгодна за двете страни. Защото, ако тая сделка се реализира, ние ще открием цял отдел за производство и търговия на часовници и ще имаме нужда от шеф на отдела.

– А моят директор? А секретарката ми? Всички тия хора, които са грижливо подбирани, за да се създаде един качествен трудоспособен организъм?...

– Но слушайте – избоботва Ван Вермескеркен. – Ние нямаме никакъв интерес да разнебитваме тоя организъм. Напротив, тепърва ще го разширим, за да създадем могъщо конкурентоспособно предприятие. Вашите хора няма дори да усетят промяната. Също както и вие... освен дето от плещите ви ще се смъкнат маса грижи.

При тия думи ръката му за по-голяма убедителност прави решителен жест и сграбчва последната пълна бутилка.

Продължавам още малко да се мятам в бурята на дълбоките душевни колебания, без да прехвърлям мярката. После само за информация попитвам за цената. Тоя въпрос предизвиква насрещния въпрос на исполина:

– Колко заплатихте вие сам на предишния собственик?

– Ще ви кажа, макар че това е тайна, която засяга единствено мене и Ришар.

И посочвам точната цифра.

Хората на „Зодиак“ без друго вече сами са се добрали до тая цифра, нещо, което тутакси проличава от доволния поглед на исполина.

– Чудесно – кима той. – Следователно такава би трябвало да бъде и нашата цена, за да не се почувствувате ошетен.

– Но вие... – извиквам пламнал от възмущение.

Директорът отново вдига пълната си ръка:

– Чакайте! Казах, че така би трябвало да бъде, а не, че така ще бъде. Вие сте успели да купите наистина твърде евтино „Хронос“ и ние ще проявим към вас по-голяма отстъпчивост от тая, която сам сте проявили към предишния собственик. Ще получите пет на сто повече върху общата сума на сделката.

– Кажете десет на сто – отвърщам, – за да ми дадете сериозен подтик за размисъл.

Ван Вермескеркен се засмива полугласно със смях, напомнящ звука на гаргата.

– Не се отдавайте на мечти, господин Ролан. Вие сте делови човек. Пет на сто, това е нашето окончателно условие. И, позволете да забележа, то е твърде приемливо, като се има предвид размерът на сумата.

Аз, разбира се, настоявам на своите десет на сто, след това слизам на осем, но акулата с добродушна муцуна не мисли да отстъпва.

– Пет на сто – повтаря той чак додето идва моментът на раздялата. – И не бавете много отговора си. Ние рядко се решаваме на подобни сделки, обаче решим ли се, не обичаме да протакаме.

Навън вали. В тоя град често вали и най-вече тогава, когато си излязъл без чадър. Главната дирекция на „Зодиак“ се намира на тиха улица, недалече от центъра. Улицата е всъщност кей – край нея минава тих дълбок канал, чиято тъмна повърхност в момента е раздвижена от капките на дъжда. Изобщо върви ми на вода. По-рано Венеция, после – Женева, сега – Амстердам.

Загръщам се в шлифера си и тръгвам по кея зает с мислите си. Пет или осем на сто – туй е последният въпрос, който ме занимава. Печалбата не е лошо нещо, но аз не съм кадър на Външна търговия и задачата ми не е да реализирам печалби. Безпокои ме това, което тъкмо трябва да ме радва: операцията се развива прекалено лесно, сделката може да се склучи тутакси, щом само пожелаея. Разбира се, за „Зодиак“ е изгодно да си присвои предприятие като „Хронос“. Но готовността на директора да приеме и мене като зестра ме изпълва с недоумение. Тази готовност би била естествена за една редовна фирма, която мисли само за търговските си интереси, обаче е трудно обяснимо в случай, че фирмата е зашифрована шпионска централа. Излиза, че хипотезата ми „Зодиак“ плюс ЦРУ е доста прибързана. Може би в „Зодиак“ само работи някой от ЦРУ. Така или иначе, длъжен съм при всички случаи да почна оттам, отдето почвам. Друг път няма.

Намирам Едит в кафенето на Рембранд плейн, дето съм я оставил. На масата до празната кафена чаша има няколко киносписания, навярно

също изконсумирани, ако се съди по скучаещото лице на жената. Тя ме поглежда изпитателно, за да разбере резултата, но понеже нищо не разбира, запитва нетърпеливо:

– Всичко добре ли мина?

– Зависи от коя страна ще го преценяваш – отвръщам уклончиво. – За мене не беше особено добре, обаче за тебе вероятно ще е отлично.

Изразът на нетърпение става по-отчетлив.

– Сведенията на шефовете ти се оправдават – казвам, като паля цигара. – „Зодиак“ наистина е на път да погълне някои предприятия. И първото по списък навярно ще бъде „Хронос“.

* * *

Два дни по-късно – срок нито много дълъг, нито прекалено къс – отново бивам въведен при червения исполин, за да му известя, че приемам условията.

– Отлично – кима доволно директорът. – Така и предполагам. Вие още от самото начало ми направихте впечатление на разумен и делови човек. Ще изпълним формалностите без протакане. Междувременно не е зле да се представите на нашия председател, господин Еванс. Аз вече съм му говорил за вас.

Секретарката на Ван Вермескеркен ме повежда из дълъг тих коридор с множество врати, додето се озоваваме в малка приемна и там ме предава в ръцете на втора секретарка, пазеща входа на светилището, обитавано от самия председател. Тя ме поканва да седна и услужливо ми предлага сутрешните вестници. Успял съм вече доста подробно да разгледам пресата, както и жената, хубавичка и с приветливо лице, когато телефонът най-сетне иззвънява и секретарката след няколко едносложни думи в слушалката ми посочва входа на светилището.

Първият бегъл поглед в кабинета, дето се озовавам, ме изпълва с подозрението, че додето съм чакал навън, председателят също е чел вестници. Те са пръснати в безредна купчина върху бюрото му. Господин Еванс все пак счита за нужно да стане от стола си и да ме посрещне, подавайки ми снизходително и отпуснато дългата си ръка.

Председателите на големите фирми са като английските крале – царуват, обаче не управляват. Затова бях очаквал да видя някоя музейна развалина, една от ония издънки на знатни фамилии, които вместо богатство са наследили само името, годно да им осигури парадна длъжност с добра заплата. Но човекът, който ме посреща, макар и надхвърлил петдесетте, изглежда в разцвета на силите си. Еванс е слаб и много

висок, с оная леко приведена стойка, характерна за високите хора, които сякаш се движат в постоянен страх да не си чукнат някъде главата.

– Говоря твърде зле френски – отвърща той на приветствената ми фраза. – Макар че го разбирам.

– Аз съм почти на същото положение с английския – признавам.

Така че разговорът минава на два езика. Това не се оказва трудно, тъй като разговор всъщност не се завързва. С изключение на няколко къси реплики времето е посветено на два монолога. Моят – за възможностите, разкриващи се пред проектирания нов отдел, като се имат предвид безценните качества на часовниците „Хронос“. И неговият – за характера на „Зодиак“, за малките колелца на отделните сектори, които образуват заедно една голяма машина, за предимствата на тая машина, която слабо се влияе от епизодичните кризи в отделен сектор, и тъй нататък, и тъй нататък. Имам впечатление, че повтаря нещо, научено наизуст за подобни случаи, но не се засягам, защото моят собствен монолог едва ли звучи по-оригинално.

Еванс говори без оживление и без да проявява особен интерес към реакциите ми, сякаш дава да се разбере, че изпълнява скучен и неизбежен ритуал. Красивото му мъжествено лице с израз на волево упорство напомня физиономията на един прочут холивудски киноартист, който тъкмо с тая физиономия бе натрупал милионите си. Само че артистът имаше сърдечен поглед, който в събличните моменти можеше да става дори и нежен. А сивите студени очи на Еванс са с тежък неподвижен израз, израз на отсъствие, сякаш додето ви гледа, човекът мисли за друго или по-скоро сякаш зад тия човешки очи няма човек.

Наблюдавам събеседника си без видимо любопитство и също без видимо любопитство разглеждам обстановката. Огромният кабинет напомня по-скоро морски музей, отколкото делова кантора. Модели на старинни кораби, поставени под стъклени похлупаци, мореплавателни карти, колело на параходно кормило, компаси и барометри, без да се смятат раковините от всички видове и големини. В дъното се намират две врати. Едната е леко открената, колкото да се види, че зад нея няма нищо повече от умивалник. Прозорците на кабинета, светещи от чисто-та, гледат към високите дървета над кея.

– Да имате някакви специални желания? – запитва Еванс, след като привършва монолога си и помълчава.

Това означава „не мислиш ли да си ходиш?“ но аз решавам да се възползувам от случая:

– Бих желал да запазя досегашната си секретарка.

– Толкова ли е хубава? – вдига вежди Еванс.

И това е едничката проява на интерес и единствената шега, ако тази изтъркана фраза може да мине за шега.

– Въпрос на вкус. Тя е обаче отличен работник, свикнал съм с нея и...

– Добре, добре – кима Еванс. – Обадете се от мое име на Уорнър да уреди назначението ѝ. Изобщо трябва да наминете към Уорнър и за своето назначение.

И той става, за да ме накара най-после да разбере, че при един председател не може да се седи до безкрайност.

Тия хора ме прехвърлят един на друг като футболна топка – Ван Вермескеркен на Еванс, Еванс на Уорнър. „Наминете към Уорнър“ – това звучи невинно като: „Запалете една цигара.“ Обаче случаят се оказва по-друг.

Директорът на персонала Адам Уорнър е човек на моята възраст и вероятно не по-доверчив от мене. Равностойният противник винаги бързо се усеща, защото тутакси забелязваш някои общи черти на мисъл и действие между себе си и другия. Уорнър е в безупречен, небиещ на очи сив костюм. Лицето му също е сиво, неизразително, лишено от отличителни белези. Това би могло да се каже и за очите, тоя прозорец на душата, ако не е тяхната крайна подвижност и дълбоко спотаена подозрителност.

Той ме поканва да седна до бюрото и изважда от чекмеджето някакви формуляри, които впрочем дори не поглежда. Стаята му е малка, бих казал, мизерна в сравнение с импозантните кабинети на директора и на председателя.

– Говоря доста зле френски – предупреждава ме Уорнър.

– В такъв случай, ако сте готов да слушате лош английски...

– Това няма да обиди националното ми чувство – отвръща шефът на персонала. – Аз съм американец.

Американците, пътем казано, си въобразяват, че като са развалили английския, са направили от него съвсем нов език.

– Вие сте от Лозана, нали?

Кимам утвърдително.

– Швейцарец по националност?

Кимам повторено.

– Впрочем... – Тук той дава вид, че поглежда към документите пред себе си. – Вашата майка, мисля, е била българка.

– Арменка – поправам го.

– Но от България?

– Да. От Пловдив. Всъщност тя е напуснала тая страна още на младини.

– Разбирам. И повече не се е връщала?

– Само веднъж, доколкото знам.

– А вие кога сте ходили в България?

– Не съм ходил специално. Минал съм също само веднъж, на път за Турция.

– Кога по-точно?

И въртележката се завъртява. Въртележката от въпроси и отговори и въпроси към въпросите, и отклонения вляво и вдясно, и случайни запитвания, просто за да се намираме на приказка, и внезапни обрати, също тъй, както аз бих водил разпита, ако седях на мястото на Уорнър, а той заемаше моето. Защото това си е формен разпит, енергичен и изчерпателен, и човекът зад бюрото не проявява особено старание да му придаде по-куртоазен вид. Това е разпит и проверка, съдбоносна за мене, проверка на легендата, по всички кръпки и шевове, по най-дребните подробности, проверка, която заедно с напрежението ми носи и известна доза скрито доволство, защото нашите хора са пипали добре и всеки от въпросите, с които Уорнър разчита да ме притисне, е предвиден предварително и когато слушам тия въпроси, все едно чувам гласа на полковника там далеч, на хиляди километри оттук, в генералския кабинет, и в тоя миг ми е твърде приятно, че има такива сухи педанти като полковника, които не мирясват, додето не подложат на изпитание и най-микроскопичния детайл.

Сходството между мене и Адам Уорнър, което ми се струва да съм доловил още в началото, облекчава донейде положението ми, в смисъл, че тактиката му не е в състояние да ме изненада и че дори най-неочакваните му запитвания идват тъкмо когато съм уверен, че ще дойдат. Но това не изменя критичността на положението ми. Обиграността и проницателността на човека зад бюрото е гаранция, че няма да ми се разминат нито един от възможните опасни въпроси. В тоя миг благославям готовността си да заговоря на английски. Недостатъчно доброто владеене един език винаги дава маса оправдания да се бавиш, да замълчаваш и да прекъсваш фразите, сякаш напразно търсиш необходимата дума.

Това е игра. А при всяка игра съществува риск номерът да не мине. Отговорите ми могат да бъдат неуязвими и все пак да звучат тъй, че човекът отсреща да заключи: „Ти имаш непоклатима легенда, приятелю, обаче това е все пак легенда. Така че върви да лъжеш другаде.“ Затуй

играта трябва да се води в два плана – убедителност на фактите и убедителност на психологията. С други думи, да не излизаш нито за миг във от кожата на един въображаем безобиден и искрен човек, какъвто ти не си, но какъвто трябва да изглеждаш. В известни моменти следва да се пазиш от излишно забавяне, в други – от прекалено избързване. Има въпроси, на които е нужно да се отговаря тутакси, а има и такива, които изискват да се позамислиш, додето сервираш отдавна готовия си отговор. И всичко това трябва да става спонтанно, естествено, с цялата полагаща се гарнитура от погледи, лицев израз и телосложения. Също като на сцената, само че малко по-другояче. Защото едва ли някой артист е участвувал в пиеса, дето всеки излишен или фалшив жест може да му струва живота.

– Вашият интерес към миналото ми почва да ме смушава – забелязвам с усмивка по едно време. – Надявам се, че някой от конкурентите ми не ви е сервирал някоя клевета...

– О, бъдете спокоен – усмихва се на свой ред Уорнър. – Не сме деца, да се хващаме за клевети. И изобщо въпросите, които ви задавам, са напълно в реда на нещата. Ние тук, в „Зодиак“, сме като едно голямо семейство. Държим за хората си, грижим се за тях и затова смятаме, че трябва да знаем всичко, което е свързано с тях.

Той ми хвърля един от късите си бързи погледи, безучастни, но смушаващи със своята ненадейност, и запитва:

– Кога затворихте магазина в Лозана?

– През май миналата година. Непосредствено след смъртта на баща ми.

– И защо?

– Знаете, това е доста сложен въпрос. Баща ми беше твърде плах в сделките, работеше, колкото да не седи без работа, предприятието креташе едва-едва. Просто не виждах смисъл да го държа...

– Но смъртта на баща ви е била тъкмо една щастлива възможност – извинете за израза – да разширите работата.

– Съмнявам се. Аз поне мисля така. Магазините, знаете, са също като хората. Веднаж създадената лоша репутация трудно се променя. Нашата фирма в продължение на десетилетия минаваше за дребно квартално предприятие, търгуващо с посредствена стока...

– Може би сте прав – отстъпва Уорнър. – И така вие спуснахте ролетките през май миналата година?

– Да.

– А станяхте собственик на „Хронос“ в началото на юли тази

година?

Кимам, като чакам напрегнато следващото.

– А какво сте правили в промеждутъка на тия две събития?

Това е въпросът, който отдавна чакам. Магазините са като хората, но също и легендите. И най-добрата легенда не може да бъде свършена като всевишния. И най-добрата легенда си има свои по-слаби места.

– Пътувах.

– Къде по-точно?

Има въпроси, на които съвсем естествено можеш да отговориш с едно „не помня“. Уви, този не е такъв.

– Почти цялото време прекарах в Индия: Бомбай, Хайдерабад, Мадрас, Калкута...

– Индия? Защо тъй далеч?

– Тъкмо защото е далеч. Казах ви вече – въпреки синовните си чувства, че баща ми беше посредствен търговец. Ще трябва да добавя, че беше и тираничен родител. Не приемаше нито търговските ми възгледи, нито личните ми желания. На всичките ми искания да пътувам – аз винаги съм мечтал да пътувам – отговаряше винаги с една неизменна фраза: „Стоката пътува. Хората седят по местата си.“

Млъквам за миг, сякаш чувам отново гласа на покойния родител. После добавям снизходително:

– Какво искате – човек от старата школа. Скръбта си е скръб, но когато останах сам, почувствувах се като ученик, пуснат във ваканция.

– И се отпавихте за Индия... Разбирам. Вие споменахте дори някои градове. Може ли по-подробно по този въпрос, хотелите и прочие...

И аз почвам подробно, с имената на всички ония места и забележителности, които никога в живота си не съм виждал освен на снимка, но чиито основни данни съм заучил наизуст.

Адам Уорнър ме слуша внимателно през цялото време, обаче нито веднаж не взима бележки, макар че самописката е в ръцете му и формулярите – пред него. Бележките вероятно ги взима магнитофонът.

Един часът минава, когато директорът на персонала най-сетне решава да ми даде почивка. Казвам почивка, защото данните положително ще се проверят и подир проверката ще дойде нова порция от въпроси. В тия неща няма сто начина на действие: предварителни проучвания, после изчерпателен разпит, после нови проучвания по невралгичните точки, а после добавъчен разпит, додето те изтърбушат или те оставят на мира.

– Надявам се, че не ви отегчих прекалено.

Подир три часа прислушване фразата звучи съвсем безсрамно, обаче аз само се усмихвам уморено:

– Не прекалено, но доста.

– Колкото до секретарката ви, въпросът ще бъде веднага уреден. Пратете я да наmine при мене.

Малко по-късно вече седя със споменатата секретарка в един уютен ресторант на Дамрак. Уорнър дотам е изцедил всичките ми жизнени сокове, че трябва да пресуша три халби, додето възстановя отчасти нормалното оросяване на организма си.

– Още дълго ли смяташ да се наливаш тъй и да мълчиш? – любопитствува Едит.

– Тъкмо привършвах. И вече се готвех да ти съобщя първата новина: минаваш на щат към „Зодиак“.

– Ти си чудесен!...

– Втората – прекъсвам я – също заслужава вниманието ти: оставаш моя лична секретарка. Така че бъди почтителна в държането си.

– Ще бъда твоя робиня.

– Засега не виждам такава необходимост. По-важното е да не вършиш нищо на своя глава. Да не вършиш изобщо нищо вън от преките си служебни задължения. Имам чувството, че у тия хора съществува голяма мнителност и значителен запас от магнитофони.

– Почваш да ме плашиш.

– Нямам такова желание. Искам просто да ти припомня първата и единствена клауза на споразумението ни...

Замълчавам, защото келнерът се е приближил да сервира яденето: бифтек с пържени картофи плюс зелена салата. Скромно и сериозно блюдо, подходящо за работния ден. Препоръчвам му да добави в интерес на вътрешното оросяване още две халби и след като го отпращам, продължавам мисълта си:

– Защото за тебе, скъпа Едит, службата в „Зодиак“ може да е само един епизод, но за мене тя е въпрос на професия...

– Хубаво – прекъсва ме тя, като набожда с вилицата сочния бифтек. – Можеш да си спестиш приказките. Знам какво ще кажеш.

– Съмнявам се. Това, което искам да кажа, е, че трябва да наминеш за назначаването си при директора на персонала, господин Адам Уорнър.

– Ще намина.

– Имай предвид, че макар да се казва Адам, той не задава въпросите си като първия човек.

Тя спира да яде и ме поглежда.

– Бих казал дори, че ги задава с необичайна сръчност. И че е любопитен повече от поносимото. Така че ако му сервираш легендата си в тоя вид, в който я беше сервирала отначало на мене, не вярвам да пожънеш успехи.

– Благодаря ти, че ме предупреждаваш. Но аз съм се приготвила.

– А ако стане дума за първия ти опит да се настаниш в „Зодиак“, Уорнър няма да пропусне факта, че след като не си успяла да станеш секретарка в женевски клон, сега се явяваш като моя секретарка в Главната дирекция.

– Той не може да знае за първия ми опит. Не съм оставяла документи, нито съм подавала молби.

– Но си оставила името си.

– Нито името. Първия ден, когато се явихахме, бяхме цял куп и помощник-директорът ни приемаше набързо, колкото да ни огледа. Тоя тип е прочут с женкарството си.

– Странно как тогава не те е избрал.

– Всички нямат в тая област твоите здрави и малко елементарни вкусове, Морис. Всъщност почти ме беше избрал и ми даде надежди, но подир мене влезе една друга кандидатка и още като я видях, изпитах предчувствието, че тая ще ме измести.

– Била е, значи, повече от богиня.

– Нищо подобно. Беше едно от тия дългокраки и сухи същества, с огромни изкуствени мигли и подути безцветни устни, които създават славата на манекенското съсловие.

– Негова си работа – казвам. – А „Фишер и Ко“?

– Какво „Фишер и Ко“?

– Ако „Фишер и Ко“ имат специални интереси към „Зодиак“, Уорнър не може да не е в течение. Още щом съобщиш къде си работила...

– Разбирам – прекъсва ме тя.

После помисля малко и казва, като ме гледа нерешително:

– Морис, не исках да ти доверявам и тая последна тайна, но ще го направя, понеже се налага и понеже ти вярвам. „Фишер и Ко“ е само междинно звено. Фирмата, която се интересува от проектите на „Зодиак“, е съвсем друга.

И тя отново се заема с бифтека си, понеже келнерът приближава към масата с оросителните материали в ръка.

* * *

Едит се прибира в хотела едва вечерта и лицето ѝ има доста измъчен израз. Тя отваря уста да каже нещо, но аз я изпреварвам:

– Ще вървим ли да вечеряме? Умирам от глад...

Секретарката ми разбира какво имам предвид, затова само кима и отива оттатък да се освежи.

– Мислиш ли, че в хотела ни подслушват? – пита жената, когато излизаме и тръгваме по Калверстрат.

– Сигурен съм. Дори мога да ти кажа кой точно върши тая работа.

– Тоя, старият, дето се настани оня ден в съседната стая – сещаш се Едит.

– Именно. Ти имаш доста наблюдателно око.

– Защото и той е доста прозрачен като брояч. Но слушай, Морис: да ни подслушват дори в хотела, това не ти ли се вижда вече прекалено?

– Какво значение?

– Как „какво значение“? В търговска фирма ли постъпваме, или в център за атомни проучвания?

– Не знам – отвърщам замислено, като си давам вид, че разсъждавам по въпроса. – Във всеки случай холандците са прочути по цял свят с шпиономанията си. И после, знаеш, тия търговски фирми, дори и най-порядъчните, търгуват понякога с не съвсем порядъчни десени, например оръжие.

– Трябва да има нещо от тоя род. Иначе е необяснимо.

– А как мина при Уорнър?

– Ужасно беше! – въздъхва тя. – Единственото, което забрави да попита, беше за марката на сутиена ми.

– Е, и?...

– Мисля, че се справих – отвърща жената скромно.

– Това ще стане ясно при втория разпит.

Тя ме поглежда сепнато:

– Искаш да кажеш?...

Що се отнася до мене, вторият разпит идва десетина дни по-късно и е значително по-лек от първия. Изобщо имам впечатлението, че проверката се е оказала в моя полза. По някакво съвпадение документите за продажбата, които до тоя момент, кой знае защо, се бавят, биват подписани веднага след втората ми визита при Уорнър и сделката се сключва едновременно с официалното ми назначение.

Прочее аз съм вече член на това голямо семейство, наречено „Зодиак“, и разполагам със самостоятелен уютен кабинет – светъл и ухаещ на чистота, тоест на паркетин. Подведомственият ми персонал е

малоброен, но качествен. По-точно казано, той се ограничава с госпожица Едит Рихтер, която се е разположила до едно малко бюро под носа ми и кръстосвайки бедра, не пропуска да ми показва финеса на чорапите си.

– Не ми пречи на работата с тия гледки – промърморвам понякога, когато блуждаещият ми поглед пада тъкмо дето не трябва.

– Какво да правя, като полата ми е тясна и къса? Не мога да седя непрестанно като в клас!

– Но можеш да си купиш друга, широка и по-дълга – възразявам. – Ще ти подаря една плисирана шотландска пола на сини и зелени карета. Много са модерни.

– Не обичам плисирани поли. Правят ме дебела.

– Тогава ще ти купя една работна престилка. Непременно ще ти купя престилка, ако продължаваш с тия фокуси.

През свободните минути нашите разговори вървят все в този тон, понеже сме се разбрали, че нито в хотела, нито тук ще говорим по-сериозни неща. Засега, въпреки че отскоро сме на работа, свободните минути са малко. Всеки ден трябва да се пишат по няколко писма на вероятни бъдещи клиенти с подробни и специално редактирани за отделните случаи оферти. Необходимо е да се обмислят и известни рекламни стъпки за популяризиране на новата марка. Налага се да разговарям често по телефона и с Клод Ришар по едни или други подробности във връзка с разширяване на предприятието и увеличаване на капацитета му. За мой късмет или по-точно за късмет на „Зодиак“ Ришар именно поради фантазьорските си наклонности е предвидил още отначало подобна възможност, тъй че разширението може да се осъществи лесно и бързо, макар и не безплатно. Пътем казано, новината за преминаването на „Хронос“ към „Зодиак“ е изпълнила Ришар с нов устрем. Едва сега ми става ясно, че той е гледал на мене като на сигурен гробокопач на фабриката, въпреки че се е въздържал да ми го каже. Затова пък ненадейният обрат го изпълва с вяра, че скоро ще тържествува над акулите, макар и без особена лична изгода. В своето свирепо въодушевление, горкият, дори не си дава сметка, че тъкмо сега всъщност обслужва една от най-големите акули.

Влизането ми в голямото семейство на „Зодиак“ с нищо не напомня на семеен празник. Моят кабинет е почти изолиран в другия край на коридора, водещ за светилището на председателя. При мене не се отбива никой, нито аз самият имам повод да ида при някого, тъй като за служебните справки съществува телефон. Хората, на които съм представен

като шеф на нов отдел, и които понякога ме срещат по коридора, разменят с мене само реплики на студена любезност. Изобщо стилът на „Зодиак“, по всичко личи, е стилът на деловита затвореност: всеки да си гледа работата. Хладното държане е такава неотменима черта на учреждението, както лекият дъх на паркетин, с който са пропити стаите. Някои от чиновниците наистина се отбиват през обедните часове в кафенето на ъгъла, за да пийнат кафе или чаша бира и да побъбрят, но те бъбрят помежду си, и то за незначителни неща, а вниманието им към мене се ограничава с учтиво кимане.

Вместо да търся прибързани познанства, аз на свой ред възприемам стила на предприятието: добър ден – и всеки по пътя си. Рудолф Бауер, който, както казах, не е глупав човек, ме беше предупредил при последния ни разговор:

– Главното: никаква припряност и максимална предпазливост. Това е една твърде неподатлива и непроницаема среда, иначе нямаше да се налага да ви пращаме за проучване. Нека хората свикнат с вас, нека почнат да ви чувствуват като свой. Дотогава само гледайте и слушайте, без да давате вид, че го правите.

– Но все пак аз трябва да имам някакви минимални данни. Все пак трябва да знам откъде да почна и накъде да насоча вниманието си...

– Данните и ние ги нямаме, освен туй, което ви казах: подозрително тесни връзки с Изтока, подозрително големи старания за разширяването им, несъответстващи на степента на търговската изгода. Впрочем на вас други данни не са ви и необходими. Разберете, че не ви пращаме – засега поне – да *действувате*, а просто да *присъствувате* като око и ухо.

Подир тия думи той ми беше обяснил начина на връзката, която трябваше да установявам в случай на нужда. Не особено оригинален начин, но затуй пък съчетан с мерки на крайна предпазливост. Изобщо целият ни разговор бе един урок по предпазливост, и аз няхах никакво намерение да забравям тоя урок, още повече той по страничен начин съпадаше с единственото указание, дадено ми от нашия Център.

Но в главната дирекция на „Зодиак“ работят няколко десетки служители и между тия десетки хора все трябва да има поне един общителен човек. Не правя нищо специално, за да го открия, уверен, че той, ако е наистина общителен, сам ще се домъкне. Така и става. Този общителен човек се оказва шефът на рекламния отдел Конрад Райман.

Едит тъй бързо е навлязла в работата, че вече не е нужно да диктувам писмата. Достатъчно е да ѝ дам няколко бегли указания, за да ги

съставя сама, и то доста по-добре от мен.

Последното делово писмо, натракано под моя лична диктовка, е, ако не ме лъже паметта, едно писмо до съответната българска вносна фирма. В това писмо, посредством формите на иносказанието, съм казал, което имам да кажа или поне най-важното. Другото – когато получа връзка и когато му дойде времето. Прочее аз вече само подписвам кореспонденцията и това ми дава възможност да се насоча по-системно към проблемите на пропагандата. Но щом споделям с Ван Вермескеркен някои от проектите си, той отвръща:

– Не си блъскайте главата по тия въпроси. Поговорете с Райман, той е истински магистър по рекламата.

Вече сме се запознали бегло с Райман и все пак, когато се отбивам при него, не пропускам да му кажа, че ида по поръка на търговския директор, за да не си въобрази, че му се натрапвам. Това е човек на средна възраст, с крехка физика и с луничаво бледо лице, което с унесения си израз и с очилата в златни рамки напомня за нещо професорско и малко откачено. Той ме приема любезно, изслушва търпеливо проектите ми, а после казва, че идеите ми са твърде интересни, обаче въпросът е доста сложен, така че по него трябва още да се помисли и че той, Райман, може би също ще ми предложи някои идеи и изобщо ще ми се обади при първия възможен случай. Всичко това ми звучи с две думи като „ти, драги, нямаш понятие от тия неща, но аз съм достатъчно възпитан, за да не ти го кажа“. Което не ми пречи да отговоря на любезните думи също с любезни думи, защото ако работата е да бъдем фалшиви, това не е бог знае какво изкуство.

След всичко туй аз съм приятно изненадан, когато следния ден Райман ме поканва на приятелски разговор, и то не в кабинета си, а на обяд в един ресторант на Рембранд плейн. Луничавият дълго обсъжда проекта на менюто, като се съветва ту с услужливо наведения келнер в син смокинг, ту с мене. Чакам търпеливо края на церемонията, като наблюдавам разсеяно пустия площад с мокрите от дъжд тротоари, тъмната листовина на дърветата, разрошена от пристъпите на вятъра, и лъснатия от водата паметник, на който прочутият Рембранд доста ми напомня по външност бакалина, от когото се снабдявах с продукти в Париж.

По време на самия обяд Райман, както подобава на възпитан човек, говори само общи работи, разпитва ме дали съм си намерил удобна квартира, не се ли чувствавам твърде самотен тук и други от тоя род. Едва подир сложните блюда, чиито наименования вече не си спомням, и след поднасянето на кафето, луничавият се заема с въпроса, който ни е

събрал:

– Аз доста мислих по проектите, които вчера ми изложихте. Те говорят за една симпатична амбиция да се спечели световно реноме на вашите часовници. Особено симпатична при положение, че тия часовници вече не са *ваши* в прекия смисъл на думата. И все пак... позволявате ли да бъда искрен?...

Тук събеседникът ми млъква за миг и ме поглежда очаквателно над очилата си, тъй че аз съм принуден да кимна, за да покажа, че, разбира се, защо не, бъдете, колкото щете, искрен.

– Вашият план ми се вижда трудно осъществим, не навременен и, което е най-важното, неефикасен.

Райман отново ме поглежда над очилата си, за да прочете върху лицето ми очаквания израз на протест или разочарование. Но понеже не прочита нищо подобно, продължава:

– Моите думи ще ви се видят може би прями до бруталност. Обаче прямотата е мой стил и макар тя да ми е създавала доста неприятности, не мисля да се разделям с нея. Изобщо, струва ми се, че е по-възпитано да бъдеш пряк, отколкото да лъжеш събеседника си в очите под предлог, че искаш да се покажеш възпитан.

– Съвършено вярно – кимам, понеже погледът на луничавия за трети път прескача над златните рамки на очилата. – Всъщност в случая изобщо не виждам причина да не бъдем прями, защото въпросът не засяга нито моя джоб, нито вашия.

– Именно. Основният дефект на проекта ви произтича от една малко остаряла концепция за рекламата. В наши дни рекламата, скъпи господин Ролан, е на път да бъде унищожена от самата реклама. За да могат да поберат постъпващите обявления, вестниците почнаха да излизат от осем на шестнайсет, а после и на трийсет и две страници. Но хората губят за прочитането на един вестник от трийсет и две страници точно толкова време, колкото са губели и когато вестникът е бил осем страници. Колкото повече нараства броят на страниците, толкова повече се увеличава обемът на непочетения материал. За това все по-често ще видите страници, на които с едри букви се очертава една-единствена фраза „Сто години прогрес – резултат: ОПТИМА“ или нещо подобно. Такава е ситуацията днес. И, съгласете се, при тая ситуация вашите многословни изложения за предимствата на „Хронос“ въпреки желязната си аргументация ще останат безполезен словесен набор.

– Но позволете! Ако рекламите не се четат, то е, защото отдалече имат вид на реклами. А моите информации могат да се напечатат като

съобщения за една техническа новост.

– Някоя редакция няма да се съгласи да ги помести като съобщения. Подобен род информации винаги носят отдолу обозначение „реклама“.

– В такъв случай би могло да се помисли за синтезиране на най-основното до размера на четири-пет фрази – отстъпвам аз.

– До една фраза! – поправя ме Райман.

– Но слушайте, в една фраза не може да се каже нищо. И вашите реклами от една фраза са тъкмо от тоя род фрази без значение. „Пестете си разочарованията. Изберете *“Триумф”!* или „За *“Минерва”* не се говори, оставете я да говори сама!“ Тия бисери са тъй безсъдържателни, че ако не са придружени с рисунка, няма да се знае даже дали са реклама за хладилник или за одеколон.

Райман слуша с лека усмивка монолога ми. После забелязва:

– Много ми е приятно, че все пак сте надникнали в нашата скромна рекламна продукция, макар и оценката ви да е прекалено строга. В нашия разговор, както сам разбирате, се сблъскват двата враждебни възгледа за рекламата, стари колкото самата реклама. Какво ще кажете, да вземем ли по един коняк?

Кимам машинално, изненадан, че, без сам да подозирам, съм станал представител на идейна школа в областта на рекламата. Келнерът с почти религиозно внимание изслушва поръчката на Райман и малко по-късно сервира две чашки коняк, тъй миниатюрни, че ако пита мен, съвсем не си е струвало да се разтака за тия два микроба. Пренебрежението ми към този прекален финес е толкова очевидно, че луничавият подхвърля на келнера с леката си усмивка:

– Чудесно... Но не бихте ли си направили труда да ни донесете бутилката?

Келнерът приема новото желание с такъв ентузиазъм, сякаш само това е чакал, независимо че посетителите наоколо са доста оредели. След като пълната, току-що разпечатана бутилка „Енеси“ засява с блясъка на старо злато върху масата и напръстниците биват заменени от по-прилични чаши, Райман отново се връща на темата:

– Съдържателната реклама, която вие отстоявате, има все още маса привърженици, но това не ѝ пречи да бъде остаряла. Днес никой не чете рекламите, за да научи предимствата на една или друга стока. Защо? Защото всеки знае, че задачата на рекламата е именно да изтъква такива предимства, въображаеми или преувеличени, следователно никой не им вярва. Обратното: една ефективна фраза винаги прави впечатление,

именно защото е ефективна. Такава фраза се запомня...

Разговорът продължава все в тоя дух и аз го поддържам според силите си, като вече признат представител на една от двете враждуващи школи, додето нивото на златистата течност в бутилката равномерно се спуска към, уви, неизбежното дъно. Темата е изчерпана по същество и конякът – също, когато Райман дава нов тласък на беседата, доверявайки ми:

– Основното, драги ми Ролан, не е на какъв вид реклама ще се спрем. Основното е, че засега поне вашите „Хронос“ изобщо не бива да бъдат рекламирани.

– Вашият епилог наистина ме изненадва, драги маестро – отвърщам аз, като се правя на леко опиянен от напитката.

– И все пак това, което ви казвам, е самата истина! – отвърща убедено и също с известно алкохолно оживление Райман. – Рекламната тактика, скъпи приятелю, каквато и да е тя, е винаги резултат на една търговска стратегия. А правилната стратегия, ако питате мен, изключва за момента всеки пропаганден шум около вашите „Хронос“.

Той посяга към бутилката, за да ми сервира една утешителна чашка към горчивия хап, обаче бутилката съдържа само няколко жалки капки, които дори не заслужават да бъдат наливани.

– Какво ще кажете, ако сменим обстановката? – предлага луничавият. – Тук стана вече доста еднообразно.

– Вие ме изкушавате... макар че, право казано, имах едно малко частно задължение...

– Навярно от женски род?

– Обещал бях на секретарката си... да я заведа на кино... Тя, знаете, все още се чувства малко чужда в тоя град...

– Кино?... Ненавиждам заведенията, дето не се сервира нищо.

– Сервират се видения.

– А, видения! Аз сам произвеждам видения. Затова знам отлично колко струват. Чувайте, да вземем секретарката ви и да отидем на някое по-весело място. Така ще съчетаем нашата беседа с вашето обещание.

– Отлична идея – съгласявам се. – Но при условие, че по пътя ще ми обясните вашата концепция за стратегията.

Райман урежда сметката, като я придружава с един пурбоар, хвърлящ обилна светлина върху раболепието на келнера. Излизаме и тръгваме към центъра, обаче дъждът отново е завалил и понеже под такъв дъжд не може да се води никакъв сериозен разговор, ние сме принудени да спрем в едно кафене и да се върнем отново към темата за френския

коняк.

– Вашите конкуренти са едри и солидни предприятия – обяснява ми Райман, след като получаваме по една двойна порция от слънчевото пите. – Те, разбира се, не могат да стрият на прах „Зодиак“, както биха стрили вас самия. Но това още не е причина да ги дразним безполезно. Засега достатъчно е да свикнат с мисълта, че „Хронос“ съществува и – щат не щат – ще съществува и че това не е от особено значение, тъй като никой не обръща голямо внимание на съществуването му.

– А къде ще отива продукцията? И за какъв дявол ще разширяваме тепърва предприятието?

– За всяка продукция, драги, може да се намери пазар. Важното е да знаеш коя продукция за кой пазар подхожда. И да я насочваш тъкмо на там, а не другаде. И да имаш, разбира се, средствата да я наложиш.

Луничавият е малко побледнял от алкохола, доколкото това е изобщо възможно при естествената му бледост, и гласът му е съвсем леко повишен. Иначе мислите му текат логично, както и моите впрочем, макар че не намирам смисъл да изразявам повечето от тях.

– Вашата стока не носи прослаveno име, обаче е здрава и евтина. Следователно ще я пласираме там, дето държат сметка не толкова на марката, колкото на качеството. Преди всичко – в страните зад желязната завеса.

Въпросът е сериозен и внимателното му обсъждане поглъща още доста коняк, тъй че когато най-сетне решаваме да продължим пътя си, ние вече се назоваваме по малките си имена и стъпките ни леко пружинират.

Едит ни посреща без особена радост, а на мене специално хвърля такъв поглед, че някой по-чувствителен на мое място направо би рухнал. Бях наистина обещал на секретарката си да я изведа следобеда, а следобедът въпреки цялата разтегливост на това понятие вероятно отдавна е минал, тъй като лампите навсякъде са запалени.

Все пак с един такт, който досега дори не съм подозирал, Едит решава да не ни разваля настроението с кисели фасони и бързо влиза в общия тон на предпразнична веселост. Тя е поласкана от няколкото изискано-банални комплиментата, отправени ѝ от Райман, и леко учудена от обстоятелството, че луничавият ме нарича „Морис“.

– И вие все още не сте си намерили една добра квартира? – учудва се Райман, като оглежда пренебрежително хотелската обстановка, пътем казано, доста модерна и приветлива.

– За да намериш добра квартира, са необходими добри познанства –

забелязва Едит, додето оправя косите си пред огледалото.

– Но „Зодиак“ е неизчерпаем рудник за добри познанства! – възклицаваме повишена радушност луничавият.

– Така ли? – отвърща секретарката ми. – Аз пък мислех, че „Зодиак“ е един фрижидер, само че по-студен от обикновените.

– Фрижидер? Ха-ха, не беше лошо казано. Макар че не е точно тъй. Най-малкото, има изключения.

– Да – казвам. – Има изключения. Конрад не е фрижидер.

– Именно! Аз не съм фрижидер – потвърждава Райман. – И ще го докажа. За квартира разчитайте на мене.

Едит е почти готова за излизане, всъщност тя целия следобед е била готова, така че ние поемаме без излишно протакане по пътя на нощните наслади. Насладите започват с вечеря в един скъп ресторант, където всяко блюдо и всяка нова бутилка вино са резултат ма задълбочени обсъждания между метр д'отела и Райман. После луничавият предлага да видим новата програма на „Ева“ и ние се преместваме в „Ева“ тъкмо в момента, в който една полугола мулатка посредством сложен ритуал от ръкомахания и тазови движения смъква последните остатъци на облеклото си. Следващите номера се различават от първия само по това, че артистките не са мулатки.

– Надявам се, че стриптийзът не ви скандализира – казва Райман след втората бутилка шампанско, забелязал, че Едит почти е извърнала гръб на подиума.

– Не, но ми досажда.

– И с право – съгласява се тутакси луничавият. – Стриптизът има смисъл само ако води до разкриване на нещо, което си струва трудът да се види. А телесата на тия тук дами съвсем не са от подобно качество.

– Не са толкова лоши – промърморвам снизходително.

– Особено за хора без голяма вискателност – подхвърля Едит, която все още не е забравила провинението ми.

– Ако това е намек, не го намирам за твърде уместен – забелязва добродушно Райман. – След като нашият приятел си е избрал секретарка като вас...

– Не ме опивайте с комплименти. Шампанското е достатъчно.

– Комплименти? Вие просто не съзнавате цената си. Как си попаднал на такъв брилянт, скъпи Морис?

– О, брилянт! Нека не пресилваме – избъбрям. – Във всеки случай тя е страшно привързана към мене.

Едит ми хвърля убийствен поглед, но аз давам вид, че съм погълнат

от спектакъла, който и този път се свежда до перипетиите на събличането.

– Вие не се оценявате както трябва, и той също не ви оценява – казва с вече не твърде ясно произношение луничавият. – Би трябвало да те накарам да поревнуваш, драги Морис. За жалост тя е по ръст доста над моя калибър.

– Няма да го уплашите. Той вече ви заяви, че разчита на верността ми – отвръща вместо мене Едит.

Репликите продължават все в тоя дух или почти и в следващите две заведения, където Райман ни замъква под предлог да ни покаже нещо не тъй вулгарно. Не тъй вулгарното се оказват пак събличания, индивидуални или колективни, и ако между тях и предишните има действително някакъв нюанс, аз лично не успявам да го доловя.

Шефът на рекламата героично поддържа разговора независимо от обстоятелството, че съставянето на думите и фразите вече му причинява известни затруднения. Той се обръща ту към мене, ту към Едит, но най-често към Едит. Секретарката ми е възприела държане, което аз мислено напълно одобрявам – без превземки, излишно кокетство и понякога дори с една малко груба прямота, която дава впечатление за искреност.

Разделяме се с Райман късно през нощта пред вратите на хотела. Изпровождам Едит до нейната стая и усетил внезапна слабост, се обтягам за малко на леглото ѝ.

– Тоят стриптийз е най-прекрасен от всичките! – промърморвам, додето наблюдавам как секретарката ми заменя вечерния си тоалет с нощен.

– На друго освен на стриптийз не се надявай – отвръща тя лаконично. – Просто ми скъса нервите днес следобед.

– Да, но спечелих един приятел. Приятелството е свещено нещо, скъпа Едит. Особено в обстановката на един фрижидер.

Жената не възразява. Това ми дава кураж да стана и да се опитам да подобря помрачените ни отношения посредством братска прегръдка. Едит не се противи прекалено. Това ѝ е хубавото, а също и лошото, защото подир всеки момент на близост с нея изпитвам не чувство на обладание, а на коварно изплъзване.

Едно случайно напиване не винаги е увертюра към това свещено нещо – приятелството. Много често човекът, с когото сте се тупали задушевно по рамото, те среща и отминава на следния ден с някое студено „Добър ден, как сте?“ Затова редно е да бъда приятно изненадан, когато Конрад Райман се отбива два дни по-късно в кабинета ми, поднася

някакъв комплимент на Едит, ръкува се свойски с мен и ми съобщава, че ни е намерил квартира.

– Току-що ми телефонираха... аз лично не съм я видял, но ме уверяват, че е чудесна. Ако желаете, можем да прескочим надвечер заедно.

– С удоволствие – отвърщам, – обаче при едно-единствено условие: да бъдете тоя път наш гост.

Райман, разбира се, заявява, че това съвсем не е необходимо, че тъкмо ние тук сме все още гости и прочие от тоя род, но накрая се съгласява и си определяме среща.

– Ти си луд! – казва ми Едит, когато излизаме да обядваме. – Твоят приятел е само един артист, и то не от първа категория. Той просто е пратен да те прислушва и чудесната му квартира вероятно е пълна с микрофони.

– Вероятно... – съгласявам се. – Но какво значение? Дори и да наемем къща, дето сме сигурни, че няма микрофони, пак ще трябва от предпазливост да се държим тъй, сякаш ги има. В такъв случай какво значение? А да отхвърлим една хубава квартира при положение, че не разполагаме с никаква, това вече буди подозрение.

Квартирата се оказва наистина чудесна – ако не се мисли за възможните слушалки. Това е почти цяла къща – една кокетна, тясна и висока къщица, като тия от приказките, с червени тухли, с бели врати и прозорци, разположена само на две улици от „Зодиак“, точно до мостчето на тих канал със зелени заспали води. На долния етаж живее хазайката, възрастна рентниерка от доброто старо време. Горният се състои от спалня, хол, кухня и баня, а още по-горният – от спалня, баня и потънала в цветя тераса. Помещенията са много светли и много чисти, пастелните тапети са умело съчетани с пастелните тонове на мебелировката. Всеки от етажите е съвсем изолиран, ако не се смята общата стълба, така че няма опасност секретарката да досажда прекалено на шефа си – и обратното. Трябва да си пиан, за да откажеш подобна квартира, а аз не мога непрестанно да играя ролята на пиан.

– Е, как ви се струва? – пита скромно Райман, но в тона му се долавят нотките на леко тържество.

– Чудесно е! – отвърща Едит. – Впрочем аз нямам думата.

– Чудесно е! – потвърждавам. – Скъпи Конрад, ти ни правиш неопценима услуга.

– О, една услуга, която не ми струва нищо – отвърща луничавият все в същия скромно-тържествен тон.

След което тръгваме да отпразнуваме завоеванието.

Дружбата ми с Райман съвсем незабелязано се превръща в обичайно всекидневие. Тая дружба се изчерпва с изпиването на едно кафе към обяд в заведението на ъгъла и с поглъщането на следобедния аперитив в същото заведение, обаче това не е малко в един град, пълен само с непознати. Луничавият е, общо взето, тих и сериозен човек, склонен повече да отговаря на въпросите ти, отколкото сам да ги задава. И все пак туй е последният човек в „Зодиак“, на когото бих рискувал да подхвърля някой въпрос. Конрад Райман – това е името, изтръгнато от Моранди. Единствената връзка на Моранди с разузнаването.

Изтекъл е вече цял месец от пристигането ни в Амстердам. Проверките и разпитите са останали назад, неудобството пред непознатия град – също. Ние сме навлезли в канализирания в буквалното и преносно значение делник, движим се край каналите под разтворените си чадъри, ходим на работа и се връщаме от работа, обикаляме из околностите, имаме дом, прилични заведения и предостатъчно време за скука.

Холандия е богата страна. Особено с влага. Тук всичко излъчва влага – небето, избуялите тъмни ливади, гъсто зелените дървета, безбройните канали, езерата, тръстиката, мокрият вятър и дъждът, който ту подло се преструва, че уж не вали, ту поройно се свлича от облаците. Ако хората тук бързаха или тичаха под дъжда, би трябвало цял живот да тичат. Но това са спокойни хора, които нямат навика да се тровят от дреболии. Децата играят на тротоарите под дъжда, жените, изправени до вратите, сплетничат под дъжда, младежите, спрели на групи, спорят или се смеят под дъжда, без да говорим за влюбените, които и тук, както навсякъде по света, се целуват на открито независимо от прогнозата на метеорологическия бюлетин.

Влагата и облачните небеса правят всичко да изглежда навъсено и сиво. Може би тъкмо затова холандците имат страст към пъстрите и звучно-багрени неща – към лехите и саксиите с цветя, към лъскавите бакърени предмети, към сините делфтски порцелани, към шарените улични латерни, към бляскащите тръби на духовите музика, към картините и цветните джамлъци. Може би затова фасадите на къщите са облицовани с червени и жълти тухли, а дървените части са винаги прясно боядисани в бяло, може би затова навсякъде свети ослепително лъснат пиринч, порцелановите лули на старците са украсени с весели цветни рисунки и дори топчестото холандско сирене е яркочервено като домати.

Изобщо – ако човек има време да се занимава с география – това е една приятна страна, с тихи, добре разтрбени селища и заспали зелени води, по които плуват бели перести облаци и бели патици, една

обаятелно-старомодна страна, където велосипедите все още са в обращение, а хората сравнително малко страдат от този бич на съвременността – психическите разстройства.

Външно погледнато, като чиновник в „Зодиак“ аз съм по-навътре в тая мъглява история откогато и да било. Имам лични впечатления и служебни контакти с повечето шефове. Не само съм познат, но и приятел с носителя на името Райман. И все пак реалната полза от този напредък за момента е нулева. Защото не мога да седна в кафенето пред луничавия и да го запитам с дружелюбна усмивка:

– Какво ще кажеш, скъпи Конрад, по въпроса за разузнаването! И как изобщо е организирана тая работа тук, у вас?

Все едно че съм изправен пред херметически затворена стоманена каса, носеща марката „Зодиак“. Знам с пълна сигурност, че касата съдържа някои и други интересни неща, обаче нямам възможност не само да я отключа, а дори да я докосна, ако не желая да разбудя звънчевата инсталация за тревога. Остава ми само да седя и да чакам. Да седя и да чакам неизвестно какво и неизвестно докога.

Тихите сънни канали почват да се покриват със сухи листа. Утрините стават по-хладни и над улиците заран се дилпят прозирни бели мъгли. Поройните пристъпи и внезапните секвания на дъжда се сменят с една по-улегнала активност: той вали бавно, едва забележимо, но затуй пък вали с часове. С две думи, навлизаме в златния септември.

Един ден към обяд ме извикват при исполина с трудното име. Масичката в ъгъла е отрупана с празни бутилки „Тюборг“, от което личи, че аз не съм първият посетител. Ван Вермескеркен ме приема с обичайната си радушност и ми посочва креслото до бюрото си. Той е потен и червен до точката на пламването.

– Райман вече ви е казал за проектите ни относно „Хронос“.

– Спомена ми нещо за източните пазари.

– Именно. Работата с тия пазари ще бъде за вас първият пробив.

– Пратихме вече навсякъде оферти.

– Знам. И това е, разбира се, много добре. Но най-сигурният път за реализиране на една сделка си остава личният контакт.

И като ме поглежда добродушно с влажните си светли очи, исполинът произнася:

– Какво ще кажете например за едно отскачане до България?

– Защо не! – отвръщам без забавяне и с най-банален тон. – Боя се само, че не познавам достатъчно обстановката.

Светлите очи продължават да ме гледат този път с някаква искра на

веселост.

– Излишно е да се боите. С вас ще дойде и Райман. Той познава обстановката.

– Много добре – кимам с готовност. – На кого трябва да дам паспорта за визата?

– На никого – отвръща исполинът със същата искра на веселост. – В България сега има безвизов режим.

И за да бъде порцията съвсем пълна, добавя:

– Тръгвате утре заранта.

„Чудесно“ – мисля си, като излизам от кабинета. „Чудесно“ – повтарям, додето крача по дългия коридор. Това е вече върхът на проверката. Окончателната и генералната. Тая планина от розова сланина едва не ми се изсмия в лицето. Тръгваме заранта. Пристигаме на обяд. И още на летището, разбира се, ще се намери някой да извика: „Я, Емил! Къде потъна бе, мой човек?“

ШЕСТА ГЛАВА

Пътуването със самолета на Ка-ел-ем минава при безоблачно време и безоблачно настроение, що се отнася до мене. Райман вероятно е леко шокиран от безгрижието ми, макар да не се издава. Той дори няма понятия какви ядове съм брал, за да си извоювам това безгрижие.

Бях установил връзка още седмица по-рано. Дискретна, сигурна, и до тоя момент неизползувана. Но когато по обяд излизах от „Зодиак“, придружен от вярната си секретарка, аз си давах ясна сметка, че този следобед ще бъда наблюдаван изкъсо и неотстъпно. И не се излъгах. Конвоят беше деликатен в границите на възможното, но не дотам, че дори Едит да не го забележи.

– Мисля, че ни следят – прошепна ми тя неспокойно, след като излязохме от ресторанта и се отправихме за обичайния половинчасов отидих към дома.

– Да не би да си подпитвала някого и изобщо да си извършила някоя глупост? – промърморих.

– Моля те, престани. Не съм дете.

– Тогава няма какво да се вълнуваш. И най-важното, прави се, че не забелязваш.

Тя тъкмо това и правеше. Изобщо опитът все повече ме убеждаваше, че Едит принадлежи към тоя тип жени, у които неврастенията се проявява в най-тихите си и сравнително поносими форми.

Изпънах се на леглото в просторната бледосиня спалня и вперих поглед в ниското облачно небе зад прозореца, колебаещо се дали да пусне поредната порция дъжд, или да почака още малко. От време на време поглеждах часовника си, но голямата стрелка, изглежда, бе напълно заразена от мързела на малката и додето стане точно два, ми се стори, че са минали не минути, а часове.

Вдигнах слушалката и навъртях номера:

– Моля, повикайте Франк.

– Няма такъв.

– Нали е фризьорският салон?

– Какъв фризьорски салон!

И човекът насреща хлопна слушалката.

„Грешка, значи – казах си. – Макар и съзнателна.“ И отново набрах. Тоя път се обади наистина салонът и Франк бе повикан, за да се

уговорим за едно леко подмладяване и подстригване в пет.

Когато обаче малко по-късно тръгнахме с Едит към „Зодиак“, наново бяхме сподирени отдалеч, тоя път от друг човек. И когато към пет без двайсет излязох от бюрото и се упътих към фризьорския салон, зад гърба ми пак имаше някой.

Срещата с връзката трябваше да се състои под навеса на едно кафене, по пътя към бръснарницата. Човекът беше на мястото си, видях го отдалече, и той също ме видя, без да дава вид, че го интересувам. Извадих цигара и я забучих в десния край на устата си, като продължавах да вървя и разсеяно ровех в джоба си за кибрит. Когато намерих най-последно проклетия кибрит, кафенето бе останало отдире ми.

Една незапалена цигара при случай може да означава повече от една запалена цигара. Моята за момента заместваше цяла серия думи: „Следят ме. Подир час – мигновена среща на установеното място.“

Додето Франк ме подмладяваше в границите на възможното, наблюдението продължаваше през витрината на сладкарницата, намираща се срещу фризьорския салон. Когато излязох, постът от сладкарницата също ме сподире. Погледнах часовника. Тъкмо време, за да се отправя без бързане към установеното място.

Точно един час подир минаването ми край кафенето и точно на минутата аз влизах в универсалния магазин на Калверстрат, под чиито врати се срещаша двата гъсти потока на влизащите и излизащите, като стисках в дясната си шепа съвсем дребно късче хартия. Промъкнах се през навалицата и се отправих към шанда за тоалетни принадлежности. Когато стигнах шанда, ръката ми бе празна. Мигновената среща беше състояла. Не ми оставаше, освен да купя туй-онуй за пътуването.

Може подире ти да има не един и не двама, а пет души преследвачи, може те да бъдат съвсем близо до тебе, може да са те оградили от всички страни, това не пречи, ако си ловък да извършиш мигновената среща без пропуск. Защото никой от хората, които вървят подире ти, не знае нито къде ще се проведе тая мигновена среща, нито с кого, нито кога, и в една навалица, където се сблъскваш с маса хора, е невъзможно да се различи дали си се сблъскал с някого нарочно за по-малко от миг, колкото да прехвърлиш нещо от своята ръка в неговата.

За момента прочее не ми остава нищо друго, освен да се излежавам на креслото си, да слушам заглушения равен грохот на самолетните мотори и да долавям с тихо злорадство едва прикритото недоумение на Райман.

Когато машината описва широка елипса и почва да се спуска към

летището, луничавият произнася в ухото ми:

– Ти нямаш ръчен багаж, а аз имам освен него и два куфара. Би ли се съгласил да вземеш чантата ми, додето минем през митницата?

– Но, разбира се, Конрад, защо не!

И ето ние слизаме на летище Враждебна и аз нося в ръка чантата на Райман, твърде тежка, ако се имат предвид неголемите ѝ размери, и минаваме през хола, дето става митническият контрол, впрочем без всякакви формалности. Додето чакаме да докарат куфарите ни, луничавият ме държи под око, обаче аз съм в предишното си безоблачно настроение и ако понякога се оглеждам насам-натам, то е просто в границите на естественото любопитство, което изпитва всеки човек, попаднал на непознатото място. Естественото любопитство ме убеждава, че наоколо има двама мои хора. Но те изобщо не дават вид да ме познават и това е достатъчно указание, че съобщението ми е стигнало до целта си.

Едновременно с появата на куфарите ни се появяват откъм изхода и посрещачите, които се оказват познати на Райман от по-раншните му гостувания и които – съвсем основателно впрочем – посвещават по-голямата част от вниманието си на него, додето с мен се държат като с човек от втори ранг.

– Знаем от две седмици по принцип, че се готвите да идвате – казва главният от тримата посрещачи, – но не ви очаквахме тъй внезапно. Така че ще простите, ако не сме се подготвили, както трябва.

– О, не се безпокойте! – отвърща Райман. – Не идваме за приеми и официалности, а за работа.

– Колко време смятате да останете?

– Мисля, че три дни ще бъдат достатъчни, нали? – обръща се луничавият към мене от приличие.

Кимам, също от приличие, защото тия неща той ги решава.

– Чудесно, тогава да тръгваме! – обявява главният.

Шофьорите поемат куфарите ни и един се опитва да ми измъкне от ръцете чантата, но аз срещам многозначителния поглед на Райман и я задържам у себе си.

Не знам как са се подготвили търговците, обаче моите хора очевидно са уредили всичко възможно най-добре. От аерогарата ни отвеждат светкавично право в хотел „Рила“, настаняват ни в две стаи на различни етажи и обявяват, че след половин час ще бъде сервиран обед. Едва посрещачите са се оттеглили, и аз слизам при Райман да му предам чантата. Луничавият я прибира в единия от куфарите си, снабден с прекалено солидни и сложни ключалки за обикновен пътнически куфар.

- Какво има вътре, злато на кюлчета ли? Откъсна ми ръката.
 - Не е злато, но не е и нещо, дето трябва да се въргала насам-натам
- отвърща шефът на рекламата.

И за да не ме обиди с недоверието си, добавя:

- После ще ти обясня.

Обедът се поднася в малко салонче, оградено с врати и завеси от любопитните погледи. Освен нас двамата около широката маса са се разположили четирима души български търговци. Нито един от тях не ми е познат и по-добре, защото няма нищо по-уморително от това да стоиш пред познати хора и през цялото време да даваш вид, че не ги познаваш.

Двама от българите владеят доста сносно френски и това ме улеснява – при благосклонното съгласие на Райман – да направя някои встъпителни бележки относно предимствата на часовниците „Хронос“. Бележките ми предизвикват не прекален, но доста обнадеждаващ интерес. Райман в същото време разговаря с другите двама по евентуалните възможности на „Зодиак“ да пласира някои български стоки, нещо, което не му пречи да следи внимателно приказките и действията ми. Но моят разговор с непознатите не съдържа никакви двусмислия.

Подир обета се предвижда половин час почивка, след което трябва да се състои първото делово съвещание в министерството. Райман се опитва да намекне, че сме малко уморени от пътуването, но съвещанието е вече насрочено. Качваме се в стайте си и макар почивката, както споменах, да е само от половин час, лунчивият успява през този половин час два пъти да ми позвъни за разни глупости и още два пъти сам да се качи до стаята ми, първия път, за да ми поиска одеколон, а втория – за да сме тръгнали заедно. Това не ми попречва в една от паузите да изляза на балкона да подишам въздух.

Човекът, когото намирам облакът на съседния балкон и вперил разсеян поглед към градинката на площада, се оказва приятел от службата.

- Твоят много те притиска.
- И не мисли да ме оставя.
- Трябва да намериш начин до тая нощ да напишеш каквото имаш да съобщиш, за да може да се проучи. Другиден вечерта ще те извикат.
- Онзи ме следи непрестанно.
- За това не бери грижа. Довечера, когато си готов, ще ми предадеш доклада пак тук. Нещо друго да кажеш?
- Любо го убиха.

– И ние така помислихме. Да не е този?

– Този е организаторът.

Човекът се заглежда отново към басейна. Знам го какво мисли, защото и аз мисля същото, но не всичко, което го мислиш, влиза в работа. В този миг на вратата се почуква и аз се прибирам.

– Можем да идем пеш – предлага подир малко Райман, като слиза по стълбите. – Министерството е на две крачки.

– Защо не! Ще се разгъпчем малко по улиците – отвръщам сговорчиво, като мислено го пращам по дяволите.

Обаче когато излизаме пред хотела, колата вече е на линия:

– Заседанието няма да е в министерството. Решихме да изберем по-уютно място – обяснява търговецът, дошъл да ни вземе.

Все пак привечер между края на заседанието и началото на вечерята остава половин свободен час, защото една програма, съставена без всякакви паузи, би била прекалено подозрителна. Както и очаквам, лунчивият използва тутакси възможността да ме поразходи из града, за да разбере имам ли, или нямам познати в този град.

За жалост имам ги. Тъкмо в момента, в който минаваме бавно край витрините на кафене „България“, отдолу се задава един съсед от квартала, един празен бърборко, с когото не съм дотам близък, та да знае къде работя, но не съм и дотам чужд, та да ме отmine. Знам го много добре това дрънкало и съм сигурен, че още отдалеч ще вдигне радушно ръка и ще ме спре, и няма да пропусне да ме тупне по рамото и да попита: „Къде се губиш бе, Боев?“ – и изобщо да провали с невинния си идиотизъм една комбинация, създадена с такова напрежение от толкова умове.

Дрънкалото в този миг е още далеч от нас, но така се гътре по тротояра, та едва ли е възможно да не ме забележи, въпреки че вече се здрачава. Спирам ненадейно до витрината на чуждестранната книжарница и се обръщам гърбом към лицата.

– Нещо интересно ли откри? – пита Райман подозрително.

– Да, но не на витрината. Мисля, че ни следят – отвръщам.

– Почваш да халюцинираш, драги мой – забелязва лунчивият, като понечва да продължи.

– Не халюцинирам. Почакай две секунди, и ще се увериш.

„Почакай да отmine дрънкалото“ – добавям на ум, защото дрънкалото тъкмо в този миг бавно минава зад нас и аз съвсем ясно виждам отражението му в стъклото и благославям обстоятелството, че немските книги са последното нещо, което би го заинтересувало на този свят.

Впрочем нас наистина ни следят и това е малка подробност от

подготовката на престоя ми с цел поне за известно време Райман да не се чувства особено свободен в действията си. Човекът, натоварен със задачата, я изпълнява точно според указанията, сиреч доста неловко. Той спира малко зад нас, после, като вижда, че се застояваме, отминава и спира по-нататък пред българската книжарница.

– Прав си – съгласява се Райман. – Оня тип наистина ни следи. Обаче когато забележиш, че те следят, драги Морис, най-умното е да даваш вид, че нищо не си забелязал.

Този мъдър съвет свидетелства, че луничавият е на път да ме причисли към графата на безобидните глупаци, нещо, което за момента съвсем не ме огорчава. Тръгваме обратно към хотела, все тъй следвани от неизвестния спътник.

– Тоя човек почва да ми действа на нервите – избъбрям, когато прекосяваме полумрака на Градската градина.

Райман ми хвърля снизходителен поглед:

– Смятах те по-хладнокръвен.

– Хладнокръвието се проявява в сделките. А когато една опашка се мъкне подире ти...

– Може би е просто проверка – успокоява ме луничавият. – Утре по-ясно ще се разбере.

Всичко това не пречи вечерята да мине в, общо взето, повишен тон благодарение на изобилните напитки и на многократните конячени порции подир десерта. Райман консумира наравно с всички, но аз вече имам впечатление за издръжливостта му, така че след като се прибираме, не почвам веднага писмената работа. Уместна отсрочка. Директорът на рекламата цъфва в стаята ми десет минути след като сме се разделили, за да ме пита нямам ли случайно един саридон, и след като разбирам, че нямам, решава да замести саридона с продължителен дружески разговор на разни теми. Охотно се включвам в разговора и изобщо не давам никакви признаци на отегчение и предоставям на Райман възможността сам да се изтощи от приказки и да заяви най-после, че е време за лягане, защото утре ни чака работа.

Мене лично работата ме чака още тая вечер. Намирам в чекмеджето на бюрото необходимите пособия за писане и излагам възможно по-късо, но без пропуски всичко, станало от Венеция до Амстердам включително. Подир което излизам на терасата и връчвам автографа си на приятеля от службата, който се е облакътвил на първаза, сякаш не е мръднал от балкона през целия ден.

Останалата част от програмата минава в съвсем напрегнат ритъм:

две заседания с проучвания и пазарлъци, посветени на часовниците „Хронос“, три други съвещания, засягащи експортните интереси на българския партньор, няколко посещения в предприятия и запознаване със съответните машинни асортименти, няколко визити при шефове от средна величина с опипване възможностите за по-нататъшни сделки, без да се броят обедите и вечерите при закрити врати, давани веднаж от туй, друг път от онуй ведомство. Все пак през тия два дни Райман издебва още две пролуки от време, достатъчно дълги, за да бъдат съпътствувани от важни перипетии.

Първата едночасова пролука отново бива посветена на пробна обиколка из града. Тоя път това става сред бял ден и въпреки че е избрано време на сравнително затишие – паузата на ранния следобед – и че вероятно са взети известни предохранителни мерки, трябва да мобилизирам целия си артистичен талант, за да изиграя ролята на безгрижен чужденец, подскачащ като птичка божия по непознатите улици.

Тоя тип Райман безсрамно ме извежда на най-оживената артерия – граф Игнатиев – като че ли разкарва маймуна, после ме принуждава да свием по Раковска и подир туй – по булевард Руски, към градината. Инквизиторът е готов дори да ме инсталира на някоя маса пред „Берлин“, но за щастие не намираме никаква празна маса и трябва да продължим към парка. Вече сме стигнали моста и се готвим да поемем обратния път на мъките, когато насреща ненадейно изскача мой познат, сега обаче от женски пол.

Това е моята бивша. Оная същата, от която можех да имам син на пет години и повече. Ние с нея никога не сме скъсвали напълно отношенията, дипломатическите, искам да кажа, тъй че повече от сигурно е при обикновени обстоятелства да ме спре, просто така, от женска суетност, за да измери температурата на чувствата ми. Но сега обстоятелствата не са обикновени и аз отдалеч я заглеждам тежко и настойчиво, за да ѝ го внуша. Тя ме забелязва, улавя тутакси погледа ми и странно – тая жена, която никога нищо не е разбирала, този път изведнаж разбира и отмества очи встрани. Тя знае отлично професията ми и не е тъй чудно, че е схванала положението, макар че аз може би я надценявам и че тя всъщност нищо не е схванала, а само е взела погледа ми за израз на неприязн и затова навирва нос.

Пролуката на следващия ден – последния в нашия престой – не ни е дадена на тепсия, а бива извоювана с труд от Райман чрез продължителна симулация на неразположение през целия следобед. Лунничавият очевидно желае на всяка цена да остане сам и опитите на нашите фирми да

пробутат повече стока на „Зодиак“ почват да го дразнят. Най-после домакините решават да ни оставят на мира, за да дадат възможност на мнимия болен да се изтегне в леглото си.

Това става едва привечер. Райман изчаква търговеца, който ни придружава, да напусне стаята и ме повиква с пръст:

– Чувай, Морис – прошепва той. – Искам да те помоля за една услуга.

– Стига да е по силите ми.

– Напълно е по силите ти. Това е дребна работа, която и аз сам бих свършил, но ти разбираш, че не е удобно, след като си заел позата на болен, да тръгнеш да се разхождаш из града. Още повече ти си тук съвсем нов и вън от подозрение. Така че...

Той ми излага набързо и все тъй полугласно характера на услугата, която очаква от мен. Да взема чантата и да изляза. Да намеря булевард Толбухин – първата улица вдясно след паметника с конника – този и този номер, този и този етаж. Да позвъня три пъти късо и да питам за господин Едикойси. Да кажа на господин Едикойси: „Извинете, знаете ли френски?“, на което онзи трябва да отвърне: „Разбирам го, но ако говорите по-бавно.“ След като бъде въведен вътре, да съобщя, че ида от страна на Бернар, а на въпроса: „Кой Бернар, по-младият или по-възрастният?“, да отговаря „Бернар, бащата.“ После да оставя чантата и да си тръгна.

– Както виждаш, съвсем просто.

– А ако има някой подире ми?

– Ако има някой подире ти, ще направиш малък кръг и ще се върнеш обратно тук с чантата. Вчера нямаше никой след нас. Днес е още по-малко вероятно да те следят. Разбира се, трябва да си отваряш очите, и то, както ти казах, без да даваш вид, че се озърташ.

– А ако ме хванат?

– Говориш глупости. Мислех, че си по-смел.

– Не става дума за смелост и за страх. Но човек трябва да има предвид всички възможности. Също като при обсъждането на една сделка.

– Е, ако те хванат, което няма да стане, първото е да пуснеш една измислица: някакъв стар клиент, като е чул, че идваш в България, ти е връчил чантата с молба да я предадеш еди-къде си. Ти дори не знаеш какво съдържа...

– Последното е самата истина – забелязвам наивно.

– Именно. Ще се държиш на тая версия и нищо повече. Аз ще те освободя, това ти го гарантирам. Обаче за да мога да те освободя,

условието е да не ме натапяш. Иначе как ще те освободя. Изобщо не забравяй, че „Зодиак“ е сила и нямаш никакви основания да трепереш.

Осъществявам нареждането точно по разписанието и в рекордния срок от половин час. Оказва се, че няма нищо по-лесно от това да изпълняваш шпионска задача в собствената си страна при условие, че съответните органи са предварително в течение.

Връщам се тутакси в хотела и влизам в стаята на луничавия, като в бързината пропускам да почукам. Райман, застанал до прозореца, трепва от изненада и се обръща:

– А, ти си. Най-последно!

– Защо „най-последно“? Всичко стана просто светкавично.

– Да, но на мене ми се стори, че минаха векове. Не мисли, че те подценявам, Морис, обаче все пак ти нямаш голям опит в тия работи. Достатъчно ми бе да си представя как се озърташ по ъглите, за да ме облее студена пот.

– Може да нямам опит, но не съм се озъртал накъде, което не ми попречи да констатирам, че не съм под наблюдение.

– Чудесно. Ти ми направи голяма услуга.

– О, една услуга, която не ми струва нищо – отвърщам скромно.

И не съм твърде далеч от истината.

Последната част на мисията ми тук минава твърде леко и заслугата за това е на Райман, без той дори да го подозира. Неразположението му предизвиква един лекарски преглед, една констатация за лека простуда и няколко таблетки, които укрепват значително ако не организма, то поне съня. Малко след прегледа луничавият заспива като камък и аз съм редовно същата вечер излизам от хотела и се отправям за съответното учреждение.

И ето я отново картината, която толкова пъти съм виждал, само че сега не въображаема, а напълно реална: генералът, полковникът и моят шеф сред осветения от тежкия полилей кабинет, обърнали лица към мене и преценяващи внимателно всяка моя стъпка и всеки сантиметър на всяка стъпка. Всъщност те са вече в течение на по-главното и се интересуват само от някои дребни детайли, някои такива детайли, които ме карат от време на време да вадя кърпата и да бърша челото си.

Полковникът, то се знае, не може да се въздържа от известни критични бележки, макар и тъкмо по подробностите. Една от тия миниатюрни подробности е моята снажна секретарка. Не в сегашната си роля, а в началната. Полковникът нарича назначаването ѝ „скок в тъмното“.

– А това не беше ли скок в тъмното – да вървя по софийските

улицы с риск всеки момент някой познат да ми каже „здрaсти“? – връщам си го аз, понеже знам, че цялата операция е минала през ръцете на полковника.

– Излишно си се тровил – забелязва онзи спокойно. – Всичко беше тъй подредено, че никой не би имал време да ти каже „здрaсти“.

„Можеше да ми го съобщиш по-рано“ – помислям аз, но не произнасям фразата, защото в тоя момент прозвучава гласът на генерала:

– Нека не се отклоняваме...

Бележката е отправена към полковника, макар че отклонението е предизвикано от мене и аз съумявам да оценя любезността. Също както и следващите думи:

– Смятам, че дотук Боев се е справил не зле.

Коего, преведено на училищен език, гласи: „Много добър – пет.“

– А сега да минем нататък. Имаш думата, Боев.

Имам я, само че не знам какво да я правя. Защото точният, грижливо обмислен план за действие, който навярно се очаква от мене, не съществува. Аз съм на позицията на пълната неподвижност, в положението на човек, изправен пред херметически затворената каса, за която само се знае, че съдържа интересни неща, но която не е в състояние нито да се отвори, нито дори да се опипа. Не ми остава прочее нищо повече, освен да набележа перспективата с всичките ѝ трудности и да изложи хипотезите за възможни действия, ако, ако, ако...

За моя изненада скептичните ми констатации и прогнози предизвикват вместо разочарование видимо одобрение. Дори шефът ми, който при други случаи не пропуска да спомене нещо за вредата от фантазърството, тоя път се въздържа от употреба на ненавистната дума:

– Точно така: търпение, изчакване, крайна предпазливост.

– Заживей просто с мисълта, че наистина си сменил професията – подсмива се полковникът.

След което минаваме към подробния разбор на обстановката и към всичките вероятни и слабо вероятни възможности. Додето черното небе в широките прозорци бавно добива индиговия цвят на зазоряването.

* * *

Пристигаме в Амстердам тъкмо на обяд и това ми дава възможност да изненадам Едит, като нахълтвам право в ресторанта, дето обикновено се храним. Заварвам я на обичайното ѝ място, до една от масите край витрината, и в най-подходящия момент, точно когато избира менюто.

– Здравей и поръчай за двама, ако обичаш – казвам, като сядам

срещу нея.

На лицето ѝ се появява бледа усмивка, а туй не е малко, ако се има предвид, че то рядко изразява нещо повече от затвореност или съдържана досада.

– Тъкмо си мислех за тебе – признава Едит, като отпраща келнерката. – Всъщност през цялото време мислех за тебе.

– Аз също мислех за тебе. И главно за туй, да не извършиш някоя глупост.

– Какво по-точно имаш предвид? – пита невинно секретарката ми, макар да разбира много добре какво имам предвид. – Тук напоследък около мене се увъртат доста мъже.

– Не се меся в частния ти живот. Стига тия доста мъже да не са от „Зодиак“.

– А откъде другаде?

– Я виж! И кои са най-видните представители на това множество?

– О, множество е силно казано. Но тук фигурират първият човек на библията Адам Уорнър и първият човек на „Зодиак“ – мистър Еванс.

– Като начало, не е зле. Обаче...

Келнерката донася запотените чаши бира и чиниите супа, която, както смътно съм подозирал, се оказва ненавистната ми доматиена супа, макар и сервирана под друго име.

– Какво „обаче“? – подсеща се Едит, когато момичето се отдалечава.

– Исках да кажа, че ако една кариера отведнаж почне на най-високо ниво, тя обикновено бързо приключва поради липса на по-нататъшни възможности.

Едит с удоволствие яде супата си. Аз само опитвам за проба и оставам. Чудя се просто на тия англо-немски раси какво му харесват на това разредено и вряло доматиено пюре.

– Не ревнуваш ли малко? – любопитствува Едит.

– Може би, но само малко. Ако искаш да ревнувам повече, трябва да влезеш в подробностите.

– Засага съм бедна откъм подробности. Мистър Еванс на два пъти ме среща в коридора и ме оглежда доста доброжелателно и даже втория път ме спря и запита откога съм тук и къде точно, и отвръщаше на отговорите ми с „много добре“, „много добре“, като продължаваше да ме оглежда от всички страни, тъй че не разбрах това „много добре“ за коя точно част от физиката ми се отнася.

– Туй ли е всичко?

- Малко ли е?
- А съпругът на Ева?
- Адам Уорнър? Той отиде по-далеч – покани ме на вечеря.
- И ти, разбира се, прие!
- А как другояче? Ти сам твърдеше, че когато отказваш хубавите неща, това вдъхва подозрение.
- Не съм правил обобщения. Имах предвид конкретния случай с квартирата.

Келнерката се задава, тоя път с две телешки филета, обилно гарнирани с пържени картофи. Банално блюдо, но потвърдено като вкусно и питателно в многовековната човешка практика. Храним се известно време мълчаливо, по-точно до момента, когато филетата са изконсумирани и момичето наминава, за да разбере какъв ще бъде десертът.

- Та ставаше дума за подробностите – напомням.
- О, това беше просто нещо като втори разпит, само че гарниран със стриди, бяло вино и пуйка с портокали. Тоя човек наистина няма никакъв вкус. Консумира пуйката с бяло вино, също както стридите.
- Не може ли да оставиш кулинарните отстъпления за после?
- Нали ти казах: втори разпит. Макар и под формата на приятелска беседа. Почна с мене, за да свърши с тебе. Централната тема: отношенията между мене и тебе.

- За тия хора няма нищо свято – избъблям.
- Особено го интересуваше моментът на запознанството.
- Надявам се, че не си се отплеснала в свои вариации.
- Какви вариации? Изложих му всичко, както се бяхме разбрали с тебе: прочела съм обявлението и съм се явила. „А защо, вика, се спря тъкмо на вас?“ „Откъде да знам – казвам. – Предполагам, че защото останалите бяха по-грозни.“ Тук той може би за пръв път ми огледа внимателно фасадата. „Да – вика, – отговорът, мисля, е убедителен.“
- Друго?

– Другото все в тоя дух. Макар пет пъти да повтори „не искам да надничам в интимности“ и „надявам се, че не съм прекалено нахален“. А, пита ме дали съм била с тебе в Индия. Всъщност той с този въпрос и започна. Казах му, че си бил в Индия, преди още да се запознаем, за което твърде съжалявам, понеже ми е омръзнало да слушам приказките за Индия. Всъщност, Морис, бил ли си наистина в Индия?

– Общуването с Уорнър ти се отразява пагубно – забелязвам. – Вродената ти мнителност почва да взима маниакални размери.

Келнерката донася кафето. Поднасям на Едит цигара, подир което

обслужвам себе си.

– А защо мислиш, Уорнър е издебнал заминаването ти, за да ме разпитва?

– Не е издебнал заминаването ми. Счита е просто, че с мене е свършено, и е искал да види ти пък от коя боя си.

– Че с тебе е свършено?

– Е, да. Имам чувството, че това пътуване бе уредено само за проверка. Смятали са ме, изглежда, за български шпионин или нещо подобно.

Тя ненадейно се засмива с тоя смях, който внезапно преобразява лицето ѝ и превръща това затворено лице в светло и весело лице на момиче.

– Ти – български шпионин?

Жената отново се залива в смях.

– Не виждам нищо чак толкова смешно – избъбрям докачено. – Ти, изглежда, ме смяташ за пълен глупак.

– Съвсем не – възразява Едит, като се опитва да спре смеха си. – Но чак български шпионин, ха-ха-ха...

Изтърпявам, леко навъсен, да мине пристъпът.

– Всъщност как е там? – запитва секретарката ми, когато най-после се успокоява. – Чак толкова ли е ужасно?

– Защо да е ужасно? Освен ако паднеш от някой пети етаж. Но това и тук е свързано с неприятности.

Разменяме още някоя и друга празна приказка и си тръгваме тъкмо навреме, за да използваме паузата между две превалявания. Изпращам от учтивост Едит чак до покоите ѝ на горния етаж и пак от учтивост влизам вътре. Тапетите, мебелите, килимът на спалнята са в бледозелени тонове и тия нежни тонове заедно с терасата, покрита в декоративни храсти и цветя, придават на обстановката една особена градинска ведрост, която ме кара да се позаседа.

Секретарката ми се приближава към грамофона в ъгъла и пуска някаква слухораздирателна плоча. Едит има необяснима мания към джаза, но не баналния и приятния, а тоя, който тя нарича „сериозен джаз“. Доколкото мога да съдя по любимите на Едит шедьоври, главната и единствена цел на сериозния джаз е да покаже, че и най-приличният мотив може да се превърне с малко усилия в адска какофония.

– Няма ли да влезеш да си починеш? – подхвърля жената, като разбира, че плочата не е в състояние да ме прогони.

– О, за всичко има време – отвърщам лекомислено, като се изтягам

в едно от резедавите кресла.

– Тогава ще ми разрешиш да ида да се изкъпя.

– Чувствувай се като у дома си – казвам.

Додето слушам разсеяно саксофонния вой и пляскането на водата оттаък, през главата ми минават смътни представи не само за водните струи, но и за подложеното на струите тяло, додето погледът ми шари по околната обстановка. Вниманието ми ненадейно бива привлечено от някакъв блестящ предмет, подаващ се между киносписанията, пръснати върху масичката в ъгъла. Това е един съвсем безобиден бинокъл. Обаче понятието бинокъл естествено се свързва с понятието наблюдение.

Ставам лениво, като проклинам тоя човешки порок любопитството, и измъквам бинокъла. Той е облицован в седеф и е от неголям калибър, един бинокъл от рода на тия, които жените мъкнат със себе си по спектаклите. За да го изпитам по-добре, излизам на терасата. В далечината, точно насреща, между острите покриви на две съседни сгради се вижда част от фасадата на „Зодиак“. Миниатюрното седефено пособие за моя изненада се оказва тъй силно, че различавам ясно прозорците на кабинета на председателя.

Едит надниква през вратата на терасата, цъфтяща и свежа в снежнобялата хавлия:

– Приятно е, нали? С всички тия цветя...

– И с всички твои глупости. За какво ти е потрябвало това нещо?

Жената оглежда бинокъла и лицето ѝ добива тайнствен израз. Тя прави мимика в смисъл „мълчи!“, като произнася небрежно:

– За театъра, разбира се. Намерих го оказион. Аз, знаеш, съм малко късогледа и понеже оня ден ходих на театър...

Ясно е, че темата ще трябва да я продължим друг път. Но това не значи да седим и да се гледаме със скръстени ръце. Приближавам до жената и обгръщам раменете ѝ през меката материя на хавлията.

– Скъпа Едит, ти излизаш от банята, както Венера от вълните...

– Не говори глупости.

– ...Хронос и Венера – продължавам аз. – Богът на времето и богињята на любовта...

– Хронос не е бог, а титан. Не затъвай в митологията.

Едва чувам последните думи, защото чистото свежо лице почти докосва моето и ми пречи да се съсредоточа. Едит не се противи, но в държането ѝ не се чете нищо повече от търпеливо безучастие. Нашата дружба е само игра, при това не особено интересната другия партньор. А на игрите това им е лошото, че макар всичко да изглежда като

истинско, всъщност е само на ужким.

* * *

Няколко дни по-късно Уорнър ми позвънява в бюрото, за да попита не бих ли наминал към него. Какво ще правя да не намина, макар че тоя Уорнър почва да ми се явява вече и насън.

Човекът със сивия костюм и сивото лице ме посреща с привичната си студена учтивост, предлага ми стол и поднася цигари. Последното трябва да се смята за израз на особено разположение, тъй като самият Уорнър не пуши.

– Онзи ден, когато ми разказвахте за пътуването си, вие премълчахте нещо – казва Уорнър, след като запалвам.

– Ако съм премълчал нещо, то е било само защото друг е трябвало да ви го каже.

– Другият го каза – кима първият човек. – Но все пак вие го премълчахте. Нямате ли доверие в мене, Ролан?

– Защо не? Фактът, че ви оставих да ми измъкнете и последната дреболия от биографията...

– Да, но аз именно ви *измъквах* дреболиите, а не вие ми ги доверяхте.

– Знаете – подхвърлям, – доверието в нашата професия и в наше време.

– И все пак – прекъсва ме Уорнър – вие сте се доверили на Райман.

– Да не пресилваме нещата. Направих му една дребна услуга. Една услуга, която не ми струваше нищо повече от малко напрежение.

Човекът зад бюрото ми хвърли бърз изпитателен поглед:

– Предполагам, че имате известна представа за характера на тая... услуга?

– Естествено. Райман всъщност ми каза, че после щял всичко да ми обясни, а и аз не съм го разпитвал. Извинете, но за мене тоя епизод не е нищо освен епизод, който засяга повече Райман, отколкото мене.

– Тоя епизод засяга еднакво и двама ви. Райман е постъпил неправилно. Вие – също.

Свивам рамене в смисъл „добре, така да е!“ и впервам поглед в цигарата си.

– Нашата фирма има широки връзки с източните пазари и ние нямаме намерение да отегчаваме тия връзки поради своеволни действия на един или друг представител на фирмата. Райман е действувал на своя глава и вероятно за своя изгода, а вие сте му помогнали, без някой да ви

е давал разрешение за това.

– Трябваше да ме предупредите какво да върша и какво – не.

– Не мога да ви предупреждавам за неща, които дори не съм подозирал. Сега обаче смятайте, че сте предупреден. „Зодиак“ е търговска фирма и вие като представител на тая фирма следва да ограничавате действията си единствено в областта на търговията.

Той отново ме поглежда бегло и добавя по-меко:

– Естествено, вие сте още нов и ние отлично разбираме, че вината пада главно върху Райман. Допускам дори да сте помислили, че Райман действа по наши инструкции.

– Не съм размислял изобщо по тоя въпрос – признавам с леко отегчение. – Изобщо трябва да ви кажа, че го бях почти забравил.

– Чудесно – кима Уорнър. – А сега го забравете съвсем.

„И това ще стане – викам си, като излизам в коридора, – обаче след като го разчепкаме от всички страни и го изхвърлим от обращение“. Завоят е неочакван, макар и не съвсем непредвиден. Райман, то се знае, е действувал по техни инструкции и вероятно тъкмо по инструкциите на тоя светец Адам. – Задача номер едно – да бъде проверен. Задача номер две – да бъде впримчен в подмолна работа. Сега обаче се установява, че задача номер две, ако е съществувала изобщо, се отменя. Хората си измиват ръцете. Райман е действувал неизвестно по чия поръка, но при всички случаи уж без знанието на „Зодиак“. Фирмата наново се изправя в целия си непорочен блясък. Защо? Защото все още ми нямат доверие? Или защото, вече убедени, че не съм комунистически агент, те допускат, че може да съм агент от друг тип? Или защото изобщо не съм им нужен? Всички тия „защо“ следва да бъдат основно премислени.

Късно следобед Едит почуква на вратата на ергенското ми жилище, за да ме измъкне да вървим на кино. Няма нищо по-хубаво от това да живееш в съседство с любимата жена, но в отделно жилище. Особено ако въпросната жена е като Едит и никога не те потърсва сама, освен ако сте уговорили да вървите някъде.

В момента никъде не ми се върви, обаче съм обещал и не виждам възможност да се откопча.

– Ти не ми каза нищо за бинокъла... – подсещам я, когато излизаме на улицата и разтваряме чадърите.

– Какво да ти казвам, когато сам го разбра. Наблюдавах „Зодиак“.

– И за какъв дявол го наблюдавах?

– Оная вечер блесна светлина точно над кабинета на Еванс. Ако си забелязал, прозорецът над кабинета е винаги затулен в капаци. Но оная

вечер някой, изглежда, отвори за миг капачите и блесна светлина...

– Тоя „някой“ е била чистачката.

– Чистачка в десет часа вечерта? За твоє сведение „Зодиак“ се заключва още в седем. А чистачките работят заран.

– Все пак не виждам за какво може да те вълнува тая светлина и това помещение.

– Ти влизал ли си в това помещение?

– Не знам дори откъде се влиза.

– А аз знам: влиза се от едно-единствено място – от една стълба през кабинета на Еванс.

– Не ме интересува. И тебе – също.

– Но слушай, Морис: ако в „Зодиак“ има секретна архива, тя трябва да се намира именно в това помещение. И с нея сигурно се занимава Ван Алтен.

Ван Алтен е вторият секретар на Еванс, един затворен мрачен тип, който съвсем рядко се мярка по коридорите.

– Добре – кимам. – Дано бинокълът ти помогне да прочетеш тая секретна архива. Видя ми се достатъчно силен за целта.

С което разговорът ни приключва.

Филмът за мой ужас е някакъв хибрид между шпионаж и любовна история и всичко завършва с пречукване на двамата партньори при стената на Берлин. Трагедията впрочем прониква в главата ми доста епизодично и с маса пропуски, защото през цялото време съм зает с една трагедия от друго естество, а именно моята собствена. Трагедията на човека пред херметически затворената каса. Не мога да уловя нищо чрез наблюдение, понеже съм изолиран в един кабинет, дето наблюдавам само телосложението на секретарката си. Не мога да доловя нищо от случайно дочутите разговори, защото те нищо и не съдържат. Не мога да предизвикам сам разговори, защото е запретиено, нито да проследявам когото и да било, защото е също запретиено, нито да правя опит да се вмъкна дето и да било, защото е още по-запретиено. Не мога да използвам апаратура, нито има де да я използвам. Не мога да прибягна дори до услугите на Едит, защото това е опасно и вероятно безполезно. Не мога да упражнявам никакъв натиск над никого. Тогава какво мога? Да гледам филми. Да пиша служебни писма. Да се развличам с една жена, за която не съм дори забавен. Да скучая. Да си ям нервите. Да чакам.

– Тъжно, нали? – пита Едит на излизане.

– Много! – отвръщам, като мисля за своето.

– И доста правдоподобно.

- Не знам – казвам. – Не ги разбирам тия работи.
- Аз също. Но изглежда правдоподобно.
- Е, да, понеже свършва трагично. Трагичното винаги е правдоподобно, защото повечето неща свършват трагично.
- Така ли мислиш?
- Какво има да мисля. Очевидно е.
- Казват, че има и щастливи хора...
- „Казват“... Когато някой ти каже така, попитай го кои точно са тия щастливи хора и ще му запушиш устата.

Ние вървим бавно по Калверстрат, изпълнена с гъсти тълпи народ в тоя вечерен час. Калверстрат, това е Царството на пешеходците в Амстердам, които са си извоювали един периметър, затворен за всякакви коли. Дъждът като по чудо отсъствува от пейзажа, но вместо него се е настанила мъглата и през прозирните диплеци се завеси на тая мъгла осветеният улей на улицата изглежда странен, като видение с разноцветните неоновии надписи, светлините на витрините и сенките на минувачите, всичко туй смътно и неясно, сякаш някой го е нарисувал бегло, а после го е размил с вода.

– Ти не си жизнерадостен човек, Морис – подхваща наново след известно мълчание Едит. – Странно, пълен си с енергия, а не си жизнерадостен.

- Затова пък ти преливаш от веселост.
- Бих преливала може би, ако имаше отде да я взема.
- Изцеждай от време на време спомените от детството – съветвам я.
- Спомените от детството? Те са най-гъжното нещо в живота ми.
- „С мене е същото – казвам си наум. – Обаче за момента това не ме разстройва.“

- Ти си имал баща...
- Ужасно кисел и стипца – лъжа безсрамно аз, понеже дори не знам кой ми е бил баща.
- ...И майка...
- Винаги плачлива и дъхаща на валериан – продължавам да лъжа, тъй като не знам и майка си.
- Все пак правели са ти елха, давали са ти подаръци...
- От тия „полезните“ и евтините, дето са в картонени кутии и се състоят в събиране и изваждане – мъча се да импровизирам. – А на тебе нима нищо не са ти подарявали?

– Кой да ми подарява? Водеха ни на Коледа пред общинската елха и по нея наистина висяха тук-там играчки и всеки от нас очакваше, че

може би ще получи подарък, но играчките от елхата никога не се раздаваха, защото ние бяхме толкова много, че две дузини играчки за никого нямаше да стигнат.

– Е, все пак е имало елха – казвам примирително.

– Елха... Елха за бедните деца... Не знам дали има нещо по-тъжно от това. По-добре да не ги правеха тия елхи за бедните.

Излизаме на един от каналите. Над водата са окачени дълги гирлянди с електрически крушки и крушките в тоя момент са запалени, защото е събота вечер, и това ми дава идеята, че понеже и без туй няма за къде да бързаме, бихме могли да влезем в заведението на кея.

Намираме една свободна маса в уютното чисто помещение. Масата е направена от грижливо полирано буре, както и всички останали, и върху бурето скоро ни сервират бутилка червено вино и нещо за ядене. Хората наоколо си приказват тихо и изобщо обстановката е доста отмодряваща, додето пред тезгяха не се изправя дългокрак и дългокос младеж с китара. „Свърши се – помислям, – да бягаме!“ Но късметът ни тая вечер работи, защото чорлавият се оказва от лиричните натура и след като издрънква няколко погребални встъпителни акорда, запява с кадифено-подкупващ глас:

Недей ми разказва за безоблачни дни,
не ми обещавай лазури и слънце.
Аз си имам сивото на мъглата и дъжда,
аз съм собственик на лошото време.

После идват още няколко строфи, напоени с влага и скръб, прекъсвани от рефрена в същия тон:

Нека вятърът плиска
в лицето ми дъжд.
Няма нищо по-хубаво
от лошото време.

– Ето една полезна максима – забелязвам, когато дългокосият свършва елегията си. – Понеже лошите неща са далеч повече от хубавите, не ни остава друго, освен да се примирим и да ги обикнем.

– Философия на примирението – сбърчва гнусливо нос Едит. – Не навивдам я. – И добавя: – Обаче песента е хубава.

„И виното“ – бих добавил аз. Но вместо да се занимавам с празни приказки, поръчвам втора бутилка.

Когато излизаме, нощният пейзаж е напълно в стила на песента. Отново е завалил ситен дъжд и вятърът носи воден прах и развява електрическите гирлянди, а водата в канала се плакне с глух шум, понесла лилави мрачини и жълти отражения. Тръгваме бавно по кея, без да обръщаме особено внимание на дъжда, както правят всички в тоя град. Когато понечвам да завия по пресечката към къщи, Едит улавя ръката ми.

– Нека повървим още по тая улица.

– Искаш да кажеш, да стигнем до „Зодиак“?

– Само ще надзърнем.

– Но слушай, Едит...

– Че какво престъпно има в това, господи! Минаваме и заминаваме, както хиляди хора.

– По тая улица никога няма хиляди хора, особено в тоя час. При това тя съвсем не е на пътя ни.

Все пак отстъпвам от куртоазия и ние продължаваме да вървим бавно край канала, побутвани от морския вятър, който духа в гърбовете ни.

– Откъде знаеш, че единственият вход на помещението е от кабинета на Еванс? – питам, колкото да се намирам на приказка.

– Знам го със сигурност.

Аз също го знам, но не е там работата...

– Имам предвид: как си го научила? С наблюдение или с подпитване?

– Ах, ти пак със своето – въздъхва Едит. – Не съм подпитвала, можеш да бъдеш сигурен. Достатъчно е веднаж да надзърнеш при секретарката на Еванс и веднаж да разгледаш фасадата, за да се убедиш.

– А защо мислиш, че там има архив, и то секретен?

– Защото, когато веднъж бях в общата архива, някой бе дошъл за някакъв документ и чух чиновникът да казва: „Това не е при нас. Това е в архивата на председателя.“ Значи, ако в „Зодиак“ изобщо се пазят някакви книжа за по-секретни сделки, те ще бъдат именно в архивата на Еванс, а не в общата архива при положение, че трета няма.

– Глупости. Толкова ли не разбираш, че Еванс е само парадна фигура в това предприятие.

– В търговията – да. Но аз мисля, че тоя човек има и втора специалност...

– Всеки си има и втора специалност. Някои през свободните часове се занимават с риболов, други – с пощенски марки, трети – с разузнаване. Търговско, разбира се.

– Невъзможен си.

– Но ако Еванс държи архива – продължавам, като се старая да вървя под чадъра на Едит – и ако в тоя архив наистина се намира нещо сериозно, той няма да го повери на местен човек като Ван Алтен.

– Ван Алтен не е местен човек. Той е докаран от Америка. А в Америка е емигрирал през време на войната.

– От кого изцеди тия сведения? – питам недоволно.

– Случайно ги научих – отвърща жената.

Готвя се да забележа нещо по повод на туй „случайно“, когато Едит ме изпреварва с едно „шшт!“ и спира на тротоара до моста.

Тъкмо пред нас се издига тъмната фасада на „Зодиак“. Това са всъщност четири тесни стари сгради, долепени една до друга, и чиято вътрешност навярно допълнително е била преустроена и съединена с общи коридори. Сградите са триетажни освен четириетажната ъглова постройка, дето се помещава кабинетът на Еванс. Кабинетът на Еванс заедно с преддверието, дето седи секретарката, заема целия трети етаж. Очевидно е, че до помещението над тоя етаж трябва да се стига откъм кабинета на Еванс при положение, че в преддверието няма и помен от стълба.

Тоя четвърти етаж, към който в момента са устремени погледите ни, има само два прозореца, и двата плътно затворени с тежки железни капаци.

– Ето виж! – прошепва Едит.

Наистина в тясната пролука под капациите ясно се очертава ивица жълта светлина.

– Сигурно Ван Алтен още се рови в архива, ако това е изобщо архив – промърморвам.

– Или пък има нощно дежурство – подхвърля секретарката ми.

– Да тръгваме – казвам, – защото отново пуснаха душа.

Дъждът наистина внезапно се е засилил. Тъкмо се готвим да продължим, и вратата на „Зодиак“ се хлопва. Една тъмна сянка се насочва право към нас. Едит, изглежда, е познала. Човекът, който идва насам, е Ван Алтен, но ивицата светлина продължава да се процежда под капациите на четвъртия етаж.

Обръщам се бързо гърбом към фасадата, прегръщам с две ръце жената до мене и притискам устни до устните ѝ. И не знам тия ласкави устни ли са виновни, или това е от атмосферата на дъжда и на нощта, или от разказа за елхата на бедните деца, но прегръдката ми изведнаж става силна и трескава, додето смътно чувам човекът да ни отминава и да

поема по моста, и малко по-късно Едит да произнеса:

– О, Морис! Ти никога не си ме целувал така.

СЕДМА ГЛАВА

Казах вече, че сме септември месец. Не ми остава друго, освен да потвърдя казаното, като уточня само, че се касае за следващия. Една година е минала от вече описаните дреболии, а аз съм още в Амстердам и в голямото семейство на „Зодиак“ и едновременно с това – все тъй далеч от целта, толкова далеч, че дори всъщност нямам представа каква точно е тази цел.

Седя в кабинета си и довършвам прегледа на кореспонденцията за този ден. Небето през прозореца е виолетовосиво от влажните надвиснали облаци, които в мудни върволици пълзят към морето. Понякога между тежките облаци се отваря малка пролука и оттам се спуска сноп слънчеви лъчи, които огряват ярко и ненадейно някоя зелениясала камбанария или някой стръмен керемиден покрив. После пластове облаци се наместват и навън отново става глухо-сиво и мрачно като пред мръкване.

Секретарката ми е на мястото си, сиреч точно в центъра на погледа ми, когато река да вдигна очи от писмата. Тя е потънала в четене на някакви книги, вероятно по история на киното. След „сериозния“ джаз туй е втората страст на Едит, по моему също тъй непонятна като първата. Да гледаш филми, в това още има някакъв смисъл, като способ да утрепеш два часа. Но да нагъваш цели томища, за да се осведомяваш кой, как и с каква цел е правил тия филми, туй вече надхвърля границите на въображението ми. И все пак аз леко бих се примирил с тая тиха лудост на секретарката си, ако четенето не беше придружено за по-голямо удобство с нехайно кръстосване на импозантните бедра.

Би било несправедливо да твърдя, че нищо не върша. Напротив, сделките вървят добре и ние двамата с моя Клод Ришар често се радваме като последни глупаци, че „Хронос“ вече здраво е утвърдил реномето си на някои пазари и дори постепенно си пробива път на Запад. Между писмата, които лежат пред мене, се намират някои доста едри, последни по дата поръчки и аз си казвам, че ако и другата работа вървеше, както тая, би трябвало да си хвърлям шапката.

Обаче другата работа не върви. Изкуството да чакаш. Но изкуството да чакаш не е автомат за печалби. Можеш да чакаш самоотвержено и търпеливо някой влак, обаче ако го чакаш там, където влакът не минава, едва ли ще го дочакаш. Понякога ми идва мисълта, че моето положение

е тъкмо от тоя род. Аз съм се залостил в „Зодиак“ и мисля, че с това съм извършил голям подвиг, а всъщност няма никаква гаранция, че „Зодиак“ е нещо повече от търговска фирма. Напротив, наблюденията ми все повече ме убеждават, че това е едно съвсем редовно предприятие от голям ранг, с делови връзки по целия свят и с най-разнообразни сектори на производство, перални машини и хладилници, прахосмукачки и електрически печки, ютии и миксери, електрически самобръсначки, фотоапарати, грамофони, радиоапарати, телевизори и дори часовници „Хронос“. Изобщо има всичко, освен шпионаж.

Ван Вермескеркен е потънал изцяло в търговските си работи. Един шеф на отдел като мене може да влезе при червенокосия исполин по всяко време, без да открие нищо подозрително. Вождовете на различните родове апаратури също киснат по цял ден над преписките си. Адам Уорнър е по-недостъпен, но и неговите задачи едва ли надхвърлят кадровите проучвания. Еванс не се занимава с нищо освен с показни приеми, подписвания на договори и инцидентни запивания с приятели. Но за един председател тъкмо това е нормалното – да не върши нищо.

Когато на времето бях запитал Едит откъде е изкопчила, че Еванс има втора специалност, жената бе отвърнала:

- Не съм се старала да изкопчвам. Просто имам очи.
- Аз също не съм напълно сляп.
- Да, но ти не шариш като мене по архиви и коридори. Еванс има прекалено голям личен персонал за човек, който не върши нищо.
- Персонал от двама души.
- И още трима-четирима в движение.

Това беше вярно, както разбрах по-късно. Обаче тия трима-четирима в движение вършеха работата на обикновени слуги. Един господар, дори когато не е нищо повече от празен балон, не може да мине без слуги, след като притежава луксозен дом и вила вълн от града.

Остава Райман. Това е засега в цялата задача единственият идентифициран *хикс*. Но каква полза? На времето създаването на контакт с Моранди ми изглеждаше велико постижение. Сега имам контакт не с Моранди, а с неговия шеф, и то такъв контакт, който може да се нарече направо дружба. И все пак, струва ми се, че съм осъден да чакам до безкрайност един влак, който или не съществува, или минава на стотици километри отук.

Едит може да си приказва за моята самоувереност. Аз наистина понякога блъфирам повече с тая самоувереност, обаче всеки сам си знае колко е самоуверен, особено подир повече от година безкрайно чакане.

Ако разполагам с необходимата екипировка в хора и техника, Райман без друго би ме довел до някое следващо звено на веригата. Само че това просто са мечти, за да минава времето. Екипировката ми се изчерпва с мене самия, а при дадените ми инструкции подслушванията и проследяванията са въвн от играта. Без да говорим за туй, че са трудно осъществими.

Естествено, аз имам все пак някои апаратури – две очи и две уши, – които биха могли да ми свършат известна работа, като се има предвид, че през ден, през два се виждаме с Райман, за да изпием с общи усилия няколко чаши мартини. Но в интимни дуети никога не се отива по-далеч от общите приказки за времето, за новите филми, за жените като такива и за проблемите на рекламата. Последният ни по-сериозен разговор бе се състоял след извикването ми при Уорнър.

– Забъркахме се в една история... – бе промърморил луничавият. – Всъщност аз те забърках. Добре, че всичко мина благополучно. Прости и забрави!

И това беше всичко, ако не се смята броят на консумациите.

Не си дадох труд нито да прощавам, нито да забравям и продължих да си го имам Райман като едно на ум, обаче до тоя момент не съм спечелил нищо от това. Луничавият постоянно пътува до Венеция, до Женева и докъде ли не, постоянно урежда срещи, постоянно дава обеди на този или на онзи и цялата тая суета е съвсем естествена за един шеф на рекламата, но за да разбереш къде свършва естественото и къде почва другото, би трябвало да разполагаш с цял взвод помощници, и то не от най-ниска квалификация.

Вече довършвам преглеждането на кореспонденцията, отвличайки се понякога в мисли от рода на споменатите, когато в коридора мелодично и обещаващо зазвънява електрическият звънец: край на работния ден, край на работната седмица, защото днес сме петък, а „Зодиак“ в събота е затворен. Едит вдига за миг очи от книгата и ме поглежда, но по-неже аз още се занимавам с писмата, тя отново се задълбочава в четене. Това ѝ харесвам на тая жена: няма чиновнически манталитет.

Звънецът в коридора тъкмо секва, когато прозвучава втори. Тоя път е телефонът. Секретарката ми знае добре кой може да звъни, затова само натиска копчето, за да превключи на моя апарат, и аз вдигам слушалката.

– Морис, момчето ми, ще приемеш ли една чаша от мене, или бързаш да се прибереш?

– При условие, че и ти ще приемеш една от мене.

– Чудесно. След пет минути ще бъда в кафенето.

Подавам папката с кореспонденцията на Едит и ставам:

– Ще се отбием с Райман на ъгъла. Ако искаш, ела.

– А, не, мерси. Само гледай да не продължите при стриптийзите.

Довечера сме канени у Питер.

Още една положителна черта: знае да ти дава паузи и да не се лепне за тебе като ревнива съпруга.

Заварвам Райман на малка масичка до витрината. Масичките тук са малки, защото и заведението е малко, кокетно кафененце с неони, пластмасови облицовки и огледала, направено като че за пет души и все пак годно да побере две-три дузини от чедата на „Зодиак“.

– Да вземем цяла бутилка, а? – предлага луничавият, след като сядам срещу него. – Да спестим труда на келнера в тая навалица.

Цяла бутилка мартини е малко прекалено за един скромен аперитив, обаче това не е обезпокояващо, когато имаш пред себе си партньор, който се налива като дупка. Донсят в кофичка с лед бутилката и шише газирана вода и Райман със сериозния си вид на професор пред лекция напълва чашите. Той е почти винаги сериозен, но особено когато му предстои голямо пиене. Опитваме температурата на мартинито с по една едра глътка. После следва вечният встъпителен въпрос:

– Какво ново?

И моят неизменен отговор:

– Вън от сделките, нищо особено.

Пред бара, на три крачки от нас, стърчат в гъста редица представители на по-низшия персонал, пият и бърбят помежду си. До мене достигат откъслечни фрази от приказките им. Все незначителни. Винаги незначителни. Край витрината с равни машинални крачки минава и отминава Ван Алтен, забил поглед в земята.

– Такива като той са просто загадка за мене – казва Райман, забелязал фигурата на архиваря.

За мене също. И специално той. Но това не е нужно да се изрича.

– Не съм го видял ни веднаж да влезе в заведение...

– Вероятно нему стигат парите.

– ...Нито да наруши погребалния си израз.

– Сигурно е болен от жлъчка.

– Възможно е. Но за парите не съм съгласен. И на мен парите не ми стигат, обаче това не ми пречи да живея като човек.

– Парите никому не стигат – забелязвам философски.

Райман ме поглежда замислено, помълчава, после казва тихо:

– Бихме могли да имаме повече и аз, и ти, ако нашият скъп Адам не си пъхаше носа навсякъде.

– Мислиш ли?

– Сигурен съм.

– За жалост Уорнър има дълъг нос...

– Не чак толкова. Вината е повече у мене, че проявих наивност. Тоя човек така те омотава с въпросите си, че когато се усетиш, може да изтървеш тъкмо туй, което си решил да не изтърваваш. Но това ще ми послужи за урок. В края на краищата ние се борим за каузата на свободния свят, а не за дребни изгоди. Не е ли така?

– Ако питаш сериозно, Конрад, мене лично каузите без изгоди не ме интересуват особено. Може да ти звучи меркантилно, обаче животът е твърде къс и при това един-единствен, така че каузите...

– Съвършено вярно! И все пак когато добрият приход идва от едно благородно дело, задоволството е по-голямо.

– Прав си – съгласявам се на свой ред. – Гарнитурата също има значение. Но това не ѝ пречи да си остава гарнитура.

Единоумислието по въпроса ни окуражава да си налеем още по чашка мартини и да го изпием, гледайки се с взаимно одобрение.

– Ако си готов на пълна дискретност, мисля, че бихме могли да уредим нещо полезно и за двама ни – казва тихо Райман.

– Конрад, аз съм твой приятел и смятам, че съм го доказал. Обаче не искам да проиграя мястото си...

– Няма такава опасност – успокоява ме луничавият. – Всичко ще стане в съвсем редовна форма. Няколко пътувания из Изтока за разширяване на сделките. Ще пътуваш сам, значи, всичко ще стане без свидетели. Ван Вермескеркен няма да ти откаже – интересите на работата изискват.

– А рискът?

– Минимален. Колкото да осигури печалбата. Впрочем имаш време сам да прецениш.

– Но нямам данни...

Райман се усмихва едва-едва с тънките си устни:

– Смятай го към пет хиляди за един удар.

– Ти ме изкушаваш, Конрад.

– Правя ти дребна услуга, нищо повече.

Помълчавам, като да размислям. После забелязвам:

– Лошото е, че един минимален риск, щом почне да се поема многократно, престава да бъде минимален. Ако не те пипнат на петия път,

ще те пипнат на десетия.

– Няма да има десети – поклаща глава Райман. – Ако си се заел да пресмяташ печалбите си, недей да умножаваш цифрата пет хиляди на повече от шест. По едно пътуване във всяка демокрация. Тъкмо това прави риска минимален.

– Ти наистина ме изкушаваш, Конрад.

– Тогава помисли си! – усмихва се повторно луничавият, като пълни чашите. След което ненадейно променя разговора: – Как е нашата скъпа Едит?

Избъбрям нещо в смисъл, че е добре.

– Изключителна жена! Ако не беше доста над ръста ми, бих те позъмчил с ревност, момчето ми.

Отпивам от мартинито и търпеливо се приготвям за темата. Понеже стана дума за гарнитури, тоя човек винаги свързва алкохолната консумация с частните случаи на половия въпрос.

Когато се прибирам привечер и се качвам в стаята на Едит, аз съм в малко повишено настроение и съвсем не мога да разбера как има хора, наклонни да се излягат по леглото в един предпразничен час.

– Можеше да почукаш – забелязва секретарката ми, която лежи само по комбинезон с вечната книга в ръка, докато грамофонът в ъгъла оглася помещението с някакви тропетни истерии.

– Още долу от входа си казвах, че на всяка цена трябва да почукам, но в последния миг забравих – оправдавам се аз, като хвърлям бегъл поглед върху щедрите седефени форми.

– Нищо чудно, ако се има предвид състоянието ти – промърморва секретарката ми и става да се облича.

Защото би било наивно да се мисли, че съжителството с тая изключителна жена е нещо като един меден месец, умножен по дванайсет. Поточно казано, тя прилича напълно на климата в тоя град – цяла серия облаци и после малко слънце, а сетне отново пет часа облаци и миньорна дрезгавина.

Отварям вратата към терасата и излизам да се уединя за миг в тоя райски оазис от вечно зелени храсти, по които се сщеждат капките на току-що превалелия дъжд. Най-последно едно открито предложение подир повече от година пържено на бавен огън. Значи, Райман действа сам, тоест по друга линия, вън от „Зодиак“, и използването на хора от „Зодиак“ е било съвсем случайно – не защото са от тази фирма, а защото са приятели на Райман.

Просто и ясно, но не мога да го повярвам. Интересът на Бауер към

„Зодиак“ до степен да организира проникването ми тук, крайната предпазливост и мнителност на Уорнър, следенето ни в началните месеци, проверката с пътуването в България, всичко туй не може да се изхвърли лекомислено във от скоби само защото усложнява картината.

Остава другото: Райман действа по инструкции на „Зодиак“ и точно по инструкции на самия Уорнър, но инструкциите са именно в смисъл Райман да действа от свое име и дори уж против волята на администрацията. Преди една година бях изтъквал тоя мизансцен като признак на неукрепнало доверие. Днес доверието явно е поукрепнало, обаче мизансценът запазва значението си като предпазна мярка и вероятно като постоянен стил на работа. В случай че аз или някой като мене се провали, „Зодиак“ ще остане незамесен, а вниманието ще се насочи единствено към Райман и към неговия тайнствен въображаем ръководител.

– Затвори, моля те! Хладно е... – чувам отвътре гласа на Едит.

„Хладно ли? – мисля си, като затварям вратата. – Пипни ми челото и ще видиш колко е хладно.“

Жегата идва не толкова от мартинито, колкото от всички тия въпроси, които, вместо да вървят по ред на номерата, играят на прескочи кобила в главата ми и се трупат в грамада един връз друг.

Проявата на доверие от страна на Райман е очевидна. Би трябвало да се радвам: включват ме в системата. И какво, като ме включват? Мястото ми в системата ще бъде мястото на зъбчато колелце, което не знае нищо повече от двете съседни колелца, с които е вкочнано: от една страна – луничавият, от друга – туземният предател, с когото ще установявам еднократна връзка. Пет хиляди за удар. Но един изолиран удар и дори шест такива удара, събрани накуп, няма да ми донесат нищо повече от туй, което вече знам.

Методът на работа – поне с извънщатните сътрудници – е вече ясен: по едно пътуване във всяка демокрация, след което си амортизиран завинаги или за години наред, също като Моранди. Това наистина намалява риска от провал на извънщатните, докато самите щатни остават извън всякакъв риск. Само че сред тия щатни аз знам един-единствен човек и не виждам никакви шансове за разширяване на тоя род познанства.

Погледът ми разсеяно се насочва – за кой ли път вече в продължение на година – към далечната фасада на „Зодиак“, очертана неясно в здрача, там, между двата съседни покрива. Трите етажа на долепените една до друга сгради са безинтересни; долу – гишетата на канцелариите

за дребни посетители, по-горе – службите на отделните департаменти, най-горе – етажът на шефовете, включително и шефа на „Хронос“. Но онзи единствен четвърти етаж с едничката си стая над Еванс заслужава внимание. Той едва се разпознава в здрачевината, тоя четвърти етаж с двата прозореца, обаче аз го виждам ясно или ми се струва, че го виждам, понеже просто ми е омръзнало да го гледам. И също както друг път, през главата ми почват да минават налудничави идеи: да вляза в кабинета, да хвърля нещо упойващо в лицето на Еванс и да се изкатерия по стълбата нагоре. Глупости. Чисти глупости. Или да се запречавам от покрив на покрив, додето стигна ъгловата сграда. Покривите са стръмни, но алпинистите изкачват и по-големи стръмнини. Глупости. Чисти глупости. С едно въже и една кука мога да се вдигна на покрива над четвъртия етаж. Там има таванско прозорче – също залостено. Нищо, ще го отлостя. А после? После влизам в тавана. Щом има таван, трябва да има и излаз. Ако няма – ще пробия. Така стигам до самата стая. И до касата. И тук, разбира се – край. Глупости на търкала.

– Смятам, че можем да тръгваме – казва Едит, като подава глава от вратата. – Ако достатъчно си се проветрило.

– Мислех, че е достатъчно, обаче сега, като те виждам, отново ми се завива свят.

– Ти просто оглупяваш от пиенето – забелязва сухо тя. – А си въобразяваш, че ставаш страшно духовит.

– От пиенето и от любовта – поправам я. – Ти си тъй предизвикателна в тоя тоалет, че просто изкушаваш човек да го попипа.

Едит наистина е облечена в хубава пастеленорозова рокля от брюкселска дантела, но без особени превземки. Едно друго качество на тая жена: мярката. За жалост мярката в тесния модел на роклята е попрехвърлена, така че прелестите над и под тънкия кръст изпъкват повече от необходимото.

Едит облича шлифера си, без да дава ухо на приказките ми, взима неизбежния за тоя град чадър и ние се отправяме към Питър Грот.

Моят приятел Питър Грот е художник и по една случайност живее на същия кей, дето е разположен „Зодиак“. Ателието му се помещава в таванския етаж на последното здание от редицата, именно това, в чийто партер е любимото ни кафене. Затуй, когато мислено ограбвам тайната архива на „Зодиак“, аз винаги почвам с представата, че удрям един юрук в зъбите на Питър, за да го зашеметя, после с помощта на някаква стълба излизам на покрива и след това вече поемам пътя на риска.

Питър е всъщност с такова телосложение, че ако му удариш един в

зъбите, едва ли подир туй ще може да стане, за да продължи житейския си път. Хилав и слаб като подвижна закачалка за дрехи, той добива известна устойчивост – противно на всички природни закони – само когато добре си е напоил утробата. Тогава халтавите му движения се вдървяват, гръбначният му стълб се вкочанява като истински стълб и фразите му зазвучават войнствено, макар и малко неясно, като че долитащи през дълбока вода.

В момента на пристигането ни художникът е още в своето преддървено състояние в смисъл, че само долните му крайници са вцепенени, което го прави да напомня решително крачещ пергел. Той ни отваря самолично, надава едно радушно провикване, помага на Едит да свали шлифера си и ни въвежда в ателието. Обширното помещение е вече порядъчно задимено, така че в първия момент всичко ми се представя като неясна смесица от пушек, мъжки лица, женски бюстове и абстрактни картини. Освен нас тук присъствуват официалната приятелка на Питър – Мери – и две девойки художнички, които смътно съм запомнил от заключителните часове на някакъв разкошен гуляй. Тоалетите на жените са такива, че роклята на Едит изведнаж ми се вижда скромна до целомъдрие. Съпругите и на двамата художници носят поли, които не покриват даже маншетите на чорапите им, а Мери, чиито гигантски форми не й позволяват подобна фриволност, е с такова деколте, че бюстът й само по чудо все още не е изхвъркнал съвсем от корсажа. Тая Рубенсова Венера, пътем казано, е два пъти по-висока от Питър и три пъти по-широка от него, така че той спокойно би могъл да спи между гърдите й, стига да плюе на риска от задушаване.

– Какво да ви предложи за закуска? – пита домакинът, като шари с костеливите си ръце сред множеството бутилки по масата, внушително надхвърлящи като бройка блюдата с риба и сандвичи.

Подир късо колебание той докопва шишето мартини, понеже е в течение на вкусовете ми, и ни поднася две добре напълнени чаши. След тоя церемониален жест секналият за миг разговор ненадейно избухва като взрив, тъй че Едит едва не изпуска чашата си.

– Твоят Матьо е мошеник! – вика единият художник.

– Но духовит! Докато твоят Поляков е на всичко отгоре и сучен! – отвърща вторият.

– О, Поляков е божествен! – чува се възхитен женски писък.

– Поп-артът сложи кръст на всички ви! – прозвучава друг писък.

– Поп-артът е една безсрамна клозетна чиния! – избоботва решително домакинът, полюшващ се на своя пергел.

И така нататък. С две думи, приказват си хората.

Понеже разговорът в общи линии ми е познат, а споменаваните имена не ми говорят нищо, аз се обтягам в едно кресло, като примъквам до себе си шишето мартини и чиния сандвичи, и се отдавам на лениво съзерцание. Едит, чиято умерена натура не ѝ позволява да надава кръсъци, също сяда до мене и запалва цигара в очакване беседващите да се изтощат.

Картините, окачени наоколо, са всички дело на домакина, понеже той не признава друг майстор на съвременната епоха освен себе си. Това са доста ценни творби, като се има предвид количеството на изразходваната боя. Изобщо личният почерк на Питър се свежда до натрупване на килограми боя върху шперплатава дъска, след което зидарската мистрия влиза в действие.

Ние се бяхме запознали случайно с художника през един сънен и мрачен зимен следобед долу в кафенето. Почнахме – както става в подобни случаи – с проклетия по адрес на времето, след това минахме на взаимни почерпки, а накрая, когато в пристъп на безхарактерност излягах, че обичам абстрактното изкуство, Питър ме поведе към ателието си, мъкнейки с едната ръка мене, а с другата – мрежата с напитки.

Познанството ни може би щеше да си остане само мимолетен инцидент, ако не бе ми скимнало под влияние на опиянението да отвърна на любезността с любезност. Жестът ми се свеждаше до това, че купих една от най-монументалните картини, тежаша не по-малко от двайсет килограма, която Питър домъкна с трима хамали още на другия ден у дома, като лично проведе сложната операция около окачването. Отначало той държеше шедьовъра да бъде поставен точно над леглото ми, но аз деликатно се възпротивих, понеже смъртта от премазване за мене е поужасна от всичко. Накрая художникът отстъпи и инсталира произведението в хола над работната ми маса, така че от тоя ден престанах изобщо да се занимавам с писмена работа в къщи.

Увлечен в тия спомени на дружбата, изглежда, че съм позадрямам. Нищо не ме приспива тъй, както равномерно поддържаната гюрултия.

– Ако си дошъл тук, за да спиш, трябваше да си донесеш и завивка – чувам в ухото си ласкавия глас на Едит.

– Извинявай, скъпа, но само притворих очи, защото пейзажът скандализира целомъдрието ми: всички тия голи гърди и бедра...

– Можеш да гледаш към мене. Аз не съм гола.

– Вярно. Не съм.

– И да се опиташ да изцедиш някоя фраза от главата си, за да не

седим като глухонеми.

В този миг, тъкмо когато се чудя с какво да започна светския разговор, Питър ми идва на помощ:

– Мила Едит, имам за вас една изненада. Една чудесна изненада! Тишина! – изломтва той по адрес на околните и се насочва към ъгъла, дето е инсталиран стереограмофонът.

Изненадата вече ми е ясна. Питър, също като Едит, е малко откачен на темата джаз. Художникът пуска грамофона в действие, но улучва плочата някъде към средата, затова повтаря опита още веднаж и още веднаж, додето най-после, изглежда, попада близо до началото, обръща се към нас и посочва с царствен жест грамофона в смисъл „ето това е то!“

От микрофоните се разнася някакво доста тъжно и съвсем нестройно дрънкане на китара.

– Няма никакъв ритъм – промърморвам непредпазливо.

– Мълчи! – срязва ме Едит. – Това е сериозен джаз, а не туист.

– Не знам защо като е сериозен, трябва да бъде и скучен...

Тя само слага ръка на устата ми, заслушана с упоение в нестройната дрънканица.

– Джанго Райнхард! – оповестява Питър, сякаш казва „негово величество краля“. – Записи на съвсем неизвестни импровизации. Открити като по чудо преди няколко месеца.

– Фантастичен е! – въздъхва на себе си Едит. – Ще подаря една на Дора.

Фразата е изтърпяна мимоходом, като всяка фраза без значение, но аз я улавям и задържам в главата си. Дора... Коя Дора?... Навярно Дора Босх.

– Има ли я по магазините? – обръща се секретарката ми към Питър.

Обаче въпросът се изгубва сред внезапно избухналия общ крясък:

– Обожавам Джанго!

– Глупости! От пет стари мотива прави един нов...

– Това е нищо пред джаз „Месенджер“!

– Защо не си чувала Джери Мълиган...

– Сидней Бекет...

И прочие салати.

Накрая, както си е по разписание, сериозният джаз, разбира се, бива захвърлен за сметка на несериозния. От двата високоговорителя прозвучава някакъв банален рок, който тутакси се превръща в химн на помириението, защото всички наскачват, включително и дебелията Мери, и

почват да се кълчат в границите на възможностите си. Едит също бива въввлечена против желанието си във водовъртежа на танцовите страсти и аз едничък се измъквам сух, давайки вид, че съм дълбоко и окончателно заспал.

– Скъпа Едит – почвам с бащински тон, когато късно през нощта поемаме пътя към дома. – Мисля, че бях ти дал един съвет, който ти откъсваш да вземеш под внимание.

– Кой точно? Ти постоянно ми даваш съвети.

– Онзи, същият: да не правиш непредпазливи познанства. Какви са тия ти връзки с Дора Босх?

– Най-обикновени: като между две секретарки.

– По-конкретно!

– Срегнахме се веднаж в магазина за плочи на Калверстрат. Разменихме няколко думи като случайни познати. Стана ясно, че и двете сме луди по джаза, и толкова. Услужвали сме си на два-три пъти с плочи. Нищо повече.

– Ходила ли си у дома й?

– Още не.

– Няма и да ходиш. И изобщо отсега нататък – никакви служвания с плочи и никакви интимности.

– Знаеш, Морис: известно е, че си ми шеф, но понякога настойчивостта ти почва да ми дотяга.

– Тия сцени на отегчение ги остави за друг път. Дора Босх е секретарката на Еванс.

– И какво от това?

– А Еванс не търпи никой да се върти около хората му. Имаме късмет, че не е надушил срещите ви в магазина на Калверстрат.

– Ти почваш вече да се боиш от призрази.

– Еванс не е призрак. И трябва да ти кажа, че надеждите ти да постигнеш нещо посредством твоята Дора са съвсем детински. Дора не е припарвала и няма да припари до стаята на четвъртия етаж. Също както и ти. Единственият резултат от хитрините ти ще бъде само твоето, а заедно с твоето и моето изгонване от „Зодиак“. Затова моля те настойчиво да не забравяш първоначалното ни споразумение.

– Добре, Морис! – казва жената с уморен глас. – Ще бъде, както ти желаяш, само престани да трепереш за мястото си.

* * *

Седмичната почивка започва в мирната атмосфера на студена

война. В събота на обяд Едит откланя поканата ми да идем в някой ресторант под предлог, че не е гладна. Вечерта пък отказва да излезе, понеже ѝ се спяло. Бих могъл да ѝ кажа, че напразно се сърди, и да настоя, додето отстъпи, но когато някой е кисел, най-добре е да го оставиш сам на себе си, за да му премине киселината. Излизам да се поразходя, сервирам си една ергенска вечеря с малко бира и повече размисли, а после продължавам разходката си. Стъпките неволно ме отвеждат към един от каналите на предградието. Това е страничен канал, съвсем неизползван, и от левия му бряг, под сянката на дърветата, са закотвени няколко шлепа, вероятно на веки-веков. В Холандия маса бедни семейства живеят в такива стари шлепове, превърнати в малки апартаментчета. Шлепът, който привлича вниманието ми, е вторият отдясно. Прозорчето на централното помещение свети и през него ясно се вижда един мъж, който се храни, наведен над масата. Това е Ван Алтен.

И какво, като е Ван Алтен? – казвам си, като тръгвам назад. – Райман говореше, че той човек му е непонятен. На мене – също. На три-четири пъти в подходящо време съм го проследявал съвсем отдалеч, колкото да разбере, че това е един мрачен човек с автоматични и скучни привички – от шлепа до бюрото и от бюрото до къщи, с едно отбиване до хлебаря, зарзаватчицата и бакалина. Докаран от Америка, вероятно от Еванс, той живее като чужденец в една страна, която е първата му родина. Никакви приятели, никакви развлечения, никакви страсти. Един човек, който може да живее спокойно в стая без пердета, понеже няма какво да крие, понеже няма изобщо нищо свое, нищо интимно.

Но липсата на всякакви желания, ако не е проява на глупост и на маниакален аскетизъм, също е подозрителна. Човек се отказва обикновено от редица желания в името на някое друго желание, грижливо скрито от околните. Коя е тайната страст на Ван Алтен и има ли той човек изобщо страст?

Какво значение? Ван Алтен е само дребна подробност в сложната комбинация, необходима, за да разтвориш стоманения шкаф на касата „Зодиак“. Ван Алтен никога не остава сам в сградата и на вратата винаги дебне портиерът, а горе в стаята на архивата сигурно също има дежурен, както личи от тънката светла ивица. Ван Алтен никога няма възможност да изнесе каквото и да било, нито пък аз имам възможност да го накарам да изнесе нещо.

Ван Алтен е също като Дора Босх – една от многото букви в думата – ключ на комбинацията. Тъкмо туй моята секретарка не може да го смеле и само поема глупави рискове. Или може би го смила, но нервите

й вече не издържат, или пък ония я притискат – „Фишер и Ко“ и скритите зад „Фишер и Ко“. Едит има сигурно някаква връзка – чрез писма или епизодични срещи – и навярно доставя някакви мършави сведения, доколкото може да научи нещо от честите си слизания в архивата или по време на разговорите в кафенето. Нейната задача не е като моята – на търговските секрети никой не гледа прекалено сериозно. Обаче ония зад „Фишер и Ко“ вероятно чакат много повече и я притискат и тя ще извърши някоя глупост, ако не си отворям добре очите.

За да не извърши глупост, най-сигурното средство е да я пратя обратно към родните места, но тоя лукс не отговаря нито на желанията ми, нито на възможностите. При моето положение човек не може да се лиши от две очи и две уши повече, без да говорим за ползата от една отлична секретарка.

Навлизам отново в оживените улици на града и мислите ми отново се връщат към комбинацията на проклетата каса. Вярно, Ван Алтен, а също и Дора Босх са само дребни букви в комбинацията. Но тия букви при случай могат да свършат известна работа. В края на краищата една дума се съставя тъкмо от букви. При условие всичките да са налице.

В неделя към обяд Едит все пак благоволява да слезе в квартирата ми. В неделя по правило се храним в къщи и секретарката приготвя нещо по-леко в зависимост от наличното в хладилника.

– Какво искаш да ядеш? – пита тя със съвсем канцеларски глас.

– Някоя супа за подобряване на настроението.

– Какво ти е на настроението?

– Нищо. Имам предвид твоето.

– Ако толкова те беше грижа за моето, щеше да се стараеш да бъдеш малко по-поносим – промърморва Едит и се отправя към кухнята.

Щом почва да философствува, значи, разминава ѝ се. Да се надяваме, че домакинската работа ще довърши оздравителния процес.

Хубавото на обяда, който секретарката ми приготвя, е, че не крие никакви изненади: доматиена супа и бифтек с пържени картофи. Разговорът по време на обяда – също. Специално тук, у дома, нашите разговори вървят най-зле. Не знам кой е измислил тая глупава фраза „чувствай се като у дома си“, обаче когато съм у дома, при всяка своя дума виждам магнетофонната ролка, която се върти нейде в съседство. И като от някакъв вътрешен инат аз обичам да я карам да се върти напразно и да записва дългите ми мълчания. Но понеже мълчанието, особено при известни обстоятелства, също говори, не мога само да мълча и съм принуден да прибягвам за помощ до глупостите.

– Скъпа Едит – казвам, като дъвча парче бифтек и надзъртам в неделния вестник, – тук пише, че великите сили търсят пътища за разбирателство. Не е ли време и ние да последваме примера им?

– Аз не съм велика сила – отвръща тя. – За разлика от тебе.

– Аз тоже, но понякога си давам вид, за по-голям кураж. Изобщо изглеждам облечен като лорд само за тия, които не знаят, че нося единствения си костюм.

– Ти си ужасно скромен днес – забелязва сухо секретарката ми. – Обаче това е също поза. Не, ти имаш маса костюми. Само че всичките са карнавални.

И тъй нататък – фрази, думи и паузи, които някаква невидима машина наблизко поглъща, за да ги преработи в десетки метри лента, за да ги увековечи в документ без значение.

Най-досадното е, че тая невидима машина ме дебне не само у дома. В ресторанта и дори на улицата, когато Едит се отпуска и заговоря за ония неща, по които мълчи в къщи, аз живея все с това едно наум за скрития микрофон и движещата се ролка, която неумолимо и неуморно запечатва и навива и пак запечатва и навива дума по дума всичко казано. Но човек свиква и с това. И после, за всяко лошо нещо можеш да си измислиш по едно утешение. Моето утешение е, че все пак не съм се родил във времето, когато ще бъдат записвани и мислите. И бързам да се възползувам от намалението. И главата ми се цепи от мислене. Макар и без полза.

* * *

Работната седмица започва с обещание за същата скука, която поемам на равни дози толкова седмици наред: изготвяне на оферти, ровене в преписки, преглеждане на писма, телефонни разговори или къси петминутни доклади при Ван Вермескеркен. Във вторник обаче се разиграва една атракция, излизаща от рамките на обичайното.

Пет часът минава и ние с Едит вече сме си тръгнали, когато във на тротоара ни пресреща Райман:

– А, какъв късмет! Тъкмо за вас идвах! Шефът ви кани на малка закуска.

Той ни повежда към колата, спряла наблизко, и понеже това е черният ролс-ройс на Еванс, излишно е да питаме за кой шеф става дума.

– Как така изведнаж се сетихте за нас? – пита кисело Едит, когато тримата потъваме в широкото кожено седалище и колата потегля,

безшумна като катафалка.

– Нали знаете: тия работи или стават внезапно, или изобщо не стават – отвърща с халтав жест луничавият.

Ако се съди по бледостта на лицето му и по замъгления поглед, той трябва да е почнал още от заранта.

– От вчера почнахме – поправя ме Райман, сякаш отгатва мисълта ми. – И трябва да ти кажа, че нашият Еванс е изключителен човек. Аз също издържам, както знаеш, но на такъв свалям шапка. Нищо му няма, шампион от първи ранг.

„Шефът е на вилата си“ – тия думи на жаргона на „Зодиак“ означават „Еванс е в запой“. Гуляите на председателя са редки и дискретни – както подобава на сана му. Но понеже Еванс, веднаж влязъл в запоя, събира „за по-весело“ и разни случайни жени, понякога от тихите веселби долитат далечни отгласи.

– Май че отиваме не навреме – измърморвам. – Закъснели сме с около ден и половина.

– Глупости! Ти не познаваш Еванс: веселбата за него сега започва. Въпреки че всъщност започна вчера. Направихме малка почерпка по случай сделката с „Калор“. И на третата чаша шефът ни поглежда мрачно и казва: „Имам – казва – лошо предчувствие!“ Най-важното е, че позна. Изключителен тип е нашият Еванс, казвам ти!

– Аз също имам лошо предчувствие – обажда се все тъй кисело Едит. – Ще направим неприятно впечатление. Трезвите винаги правят неприятно впечатление.

– Не бойте се! – маха волно с ръка Райман. – Отпуснете си сърцето, мадам, и се не бойте! Вие с това тяло никога не можете да направите неприятно впечатление, Дори и да искате... И после, ако питате мене, правете каквото щете впечатление, без никак да се стеснявате. Нашият председател не държи сметка за дреболиите. Изключителен човек!

Колата излиза от градските улици и поема по шосето към Харлем. Гърбът на шофьора зад стъклото пред нас е могъщ и невъзмутим, точно в стила ролс-ройс. Свиваме по страничен път и край прозорчето почват да прелитат дървета, отпърво малки и редки, сетне по-едри и все по-на често, додето навлизаме в гора. Тук е здрачно-зелено и влажно. Колата забавя ход, завива плавно и спира пред широка желязна врата. Шофьорът натиска клаксона, вратата безшумно се отваря, и ролс-ройсът поема по дълга лъкатушна алея сред високи кестени. Минута по-късно между листовината на кестените се показват белите стени на модерна двуетажна вила и ние спираме пред импозантния параден вход.

Компанията е разположена в огромния хол и изглежда по-скоро омърлушена, отколкото разгулна. Мъжете са само двама – Еванс и шефът на отдела за радиоапарати Паул Франк, невисок, набит и плещест субект с вечно стърчащо в устата кехлибарено цигаре. Жените са двойно повече и имат вид на случайно дигнати от пиацата. Всички седят в небрежни пози по креслата около ниска кръгла масичка, отрупана с бутилки и чаши. От апарата в дъното долита приглушено танго, но присъстващите са навели глави с такъв израз, сякаш слушат не танцова мелодия, а камбаните на собственото си погребение.

Появяването ни сред тая мъртвешка унилоост бива посрещнато като начало на второ пришествие. Еванс става и се насочва към нас тържествен и леко приведен, целува ръка на Едит, здрависва се благосклонно с мене и ни повежда към канапето.

– Казах ли ви, че Конрад ще се върне? – избоботва самодоволно Паул Франк. – Конрад е редовен тип! Конрад не е по номерата, макар че работи в рекламата.

– Кони, миличък! Ела тук! – простенва в пиянско умиление едно хубаво мургаво момиче.

Райман сяда до матовата красавица, а ние с Едит се настаняваме върху канапето от двете страни на Еванс.

– Няма да ви отегчавам с представяне – казва добродушно шефът. – Всички сме свои хора.

Той наистина не е пиян до степен да не се контролира, но самата преднамереност, с която контролира жестовете си говори, че много е пил.

– Правилно, няма да се представяме! – потвърждава една от жените, слаба и с бледо боядисани устни. – По-важно е кой ще налива.

Паул Франк скача с готовност и почва да рови между бутилките по масата.

– Какво да наливам, когато всичко сте изпили, освен джина... Някой да иска джин?

– В никакъв случай! – извиква Еванс. – Джинът е строго запретен! Ще пием само леки напитки.

Той се обръща към отворената вдясно врата и изгърмява с неочаквана сила:

– Роволт, приятелю!... Къде са най-сетне твоите разхладителни?...

– Всичко е готово – отвръща някой дрезгаво от другата стая.

След малко човекът, когото наричат Роволт, се подава от вратата, понесъл с усилие огромен поднос, претоварен с неразпечатани бутилки

уиски, газирани води, чаши, лед и – в качеството на хранителните продукти – микроскопична чинийка зелени маслини.

– Поразтребете, деца! – нарежда бащински Франк на жените.

Две едри пълни дами с млади, но вече поувехнали лица се надигат почти едновременно от креслата и немного сръчно разбутват стъкларията по масата, за да разчистят място за подноса. Роволт стоварва с ужасно звънтене бремето си, изправя глава и аз в същия миг го разпознавам. Това е мъжът с дългото бледо лице и огледалните очила от буика на моста за Местре. Очилата той път не са огледални, а с големи тъмни стъкла, но изразът на лицето е същият – отсъстващ и почти страшен в своето безучастие.

– Сервирай в нови чаши, приятелю! – обажда се Еванс.

– Нали това правя... – изръмжава Роволт с тона на разглезен прислужник, който не обича да му дават акъл.

Той отпушва бутилка уиски, събира чистите чаши за по-лесно една до друга и почва да лее върху тях питието, без да се притеснява за фирата, течаща върху подноса. После, сметнал, че ролята му е приключена, сяда в едно кресло и запалва цигара. Роволт, изглежда, е единственият човек в компанията, който не пие.

Всички останали докопват по една чаша със смътната надежда, че това може би ще промени нещата към по-добро. Без да бъде прекален оптимист, аз също се пресягам. Еванс вдига церемониално чашата си:

– За нашите нови гости!

Решавам да не остана длъжен:

– За домакина!

Към което мършавата хубавица с варосаните устни добавя:

– И за всички останали!

– Чудесно! – преценява Еванс, след като отпива солидна глътка. –

Така с един удар отбихме всички тостове. Точно в нашия стил: времето е пари.

Приключил официалната част, домакинът се обръща към секретарката ми и полугласно ѝ сервира някакъв комплимент за роклята. Роклята е съвсем обикновена, също както и комплиментът, обаче това са подробности, тъй като погледът на Еванс, доколкото мога да вярвам на очите си, е насочен повече към облите колена, оголени под роклята.

Следва нов комплимент, който той път не чувам добре, но който вероятно е мост от мъртвата материя на тоалета към живата на тялото.

– Вие ме карате да се изчервявам – промърморва свенливо Едит, напълно в духа на тая отвратителна женска тактика да се отблъсква една

любезност, за да се предизвика следващата.

Подир туй, естествено, прозвучава трета словесна ласка, на която секретарката ми отвръща с такъв смях, сякаш са я погъделичкали.

После Еванс отново се сеца за домакинските си задължения, обръща се към мене и вдига приветливо чашата си:

– Още по глътчица, а?

Глътчиците, и неговата, и моята, са от един аршин, защото и двете чаши пресъхват като по даден знак.

– Вие почват да ми харесват, момчето ми! – признава Еванс, поглеждайки с одобрение резултата от глътчицата ми. – Роволт, отвори още една бутилка, драги!

Роволт сменя вперения си в тавана поглед, надига се лениво и като обезглавява следващата „Кралица Ана“, напълва чашите ни.

– Всъщност, вие отдавна сте ми симпатичен, момчето ми! – подхваща наново домакинът в пристъп на внезапна сантименталност и машинално поема чашата си. – Обичам хората, които знаят да работят, без да вдигат шум около себе си. Не, вие наистина сте ми симпатичен. И вашата секретарка също ми е симпатична. Какво стечение на обстоятелства, нали? И двамата сте ми страшно симпатични...

Тук той ненадейно се размива, сякаш е казал нещо страшно духовито. Не знам дали е оглупял от пиенето, или това си му е естественото състояние. Не в смисъл, че е глупав по всички линии. Напротив, допускам, че в известни отношения е твърде умен и хитър. Но човек често среща хора, крайно интелигентни и опитни в професията си, които, щом излязат вън от нейните рамки, изведнаж се оказват посредствени до невъзможност.

Еванс наново се е обърнал към Едит и това ме принуждава да заема позата на благовъзпитана скука – дискретни прозевки, разсеяни отпивания и безцелно зяпане наоколо. Холът е мебелиран тъй, че да смае окоото с оня вид мебел, който в момента на доставянето му винаги изглежда прекалено модерен, а две години по-късно – остарял. Тъмни дървени плоскости, обковани с червени бакърени орнаменти, кожена тапицерия в ярки цветове – всичко не твърде добре почистено, като в отдавна неопитавано жилище.

Гостите наоколо се забавляват кой както може. Райман е сложил мургавото момиче на коленете си и го гледа с мътен поглед, заровил ръка в прическата му. Паул Франк се опитва да размее жената с варосаните устни посредством някакъв мръсен анекдот, но мръсните анекдоти тя ги знае вероятно повече от него, затова само бърбе с престорена

наивност „много интересно“ и „но това звучи безсрамно“. Едната от едните красавици се опитва да прелъсти Роволт, кръстосала високо бедрата си точно под носа му, докато другата ми хвърля дълги тъмни погледи в смисъл „хайде, мили – малко кураж!“

Кураж – лесно е да се каже. Чувствувам, че дискретността изисква да се отдалеча от дивана, за да дам простор на диалога Едит – Еванс, обаче в същото време изпитвам страх да не би секретарката да използва отсъствието ми, за да сложи начало на някоя глупост. Кураж? Защо пък не. Ставам, отправям се към приканващата ме е погледи самка и небрежно сядам на облегалото на креслото ѝ.

– Как сте? – питам, като пробвам английския си. – Отдавна не бяхме се виждали.

– Оставете тия салати – измърморва тя. – Никога не сме се виждали. Но това е без значение.

– Именно. Абсолютно без значение. Да ви наля ли?

– С удоволствие. И да седнем някъде по-удобно.

Напълвам две чаши, помагам на жената да стане и я повеждам към кушетката в ъгъла до грамофона. Тъкмо навреме, защото плочата с тангата свършва. Вземам напосоки друга плоча и зареждам наново въртележката. В хола се разнася изтърканият мотив на „Сен Луи блуз“. Любима мелодия, която ме унася, но не дотам, че да не забележа как Едит отдалеч следи действията ми въпреки внимателното си участие към комплиментите на Еванс.

– Хайде да ги накараме да ревнуват – предлага лениво партньорката ми, полуизлегната на кушетката.

– По кой начин?

– Прегърнете ме с тия две ръце, дето не ви служат за нищо, и почнете да ме целувате.

– Ще бъде твърде силно като начало. Знаете, тя е опасна. Не бих се учудил, ако извади от чантата си някой пистолет.

– Салати! – измърморва презрително жената. – Подайте ми чашата.

Изпълнявам нареждането. Едрата отпива една пропорционална на себе си глътка от кралското питие и това я навежда на нова идея:

– Щом не щете, аз сама ще го подразня моя.

Тя очевидно е налята догоре не само с уиски, но и със самоувереност, защото става бавно, прави няколко сладни стъпки, въртейки гигантските си бутове, и под звуците на следващия блуз – някаква индигова мелодия или харлемско ноктюрно – почва номера си, тоя същия, единствен, на който една пияна гъска е способна.

Номерът наистина произвежда ефект, обаче противен на очаквания. Докато по-голямата част от аудиторията с алкохолен ентузиазъм надава окуражителни възгласи, Еванс става и бавно повежда сконфузената Едит в неизвестни посока. Дебелата отначало не забелязва ефекта, тъй като тъкмо в този момент е с гръб към зрителите, затова пък аз виждам всичко тъкмо навреме. Началото на глупостта е положено. Моят хитра секретарка ще се опита да изкопчи нещо от домакина срещу част от прелестите си. Тя дори не си дава сметка, че такива като Еванс, колкото повече пият, толкова повече си затварят устата по силата на професионалния рефлекс.

Едрата самка вече е констатирала опустяването на дивана, обаче по липса на друга работа продължава да смъква остатъците от бельото си под окуражителните кръсъци на компанията. Роволт се е втренил като хипнотизиран в тлъстите прелести на жената. Трябва да се направи нещо, преди хипнозата да се е разсеяла.

Ставам бавно от кушетката и отмервам няколко пробни стъпки из хола. Нула внимание от страна на присъстващите. Надничам през отворената врата, столова и отвъд – кухня. Продължавам нататък до дълбоката ниша, дето са изчезнали Едит и Еванс. Нишата е осветена. Мраморна стълба, покрита с бледорозова пътека, води нагоре. Оставям я да ме води. Трябва да надзърна тук-там, а едва ли втори път ще имам възможност да бъда в тая вила. И положително никога няма да разполагам с такова непоклатимо алиби: ревнивецът, тръгнал да търси лекомислената си приятелка.

Стълбата извежда горе във втори хол, по-малък от партерния. Четири врати, от които едната е без значение, защото излиза на терасата. Опитвам най-близката: заключено. Може би зад нея са се уединили Еванс и Едит. Натискам ръчката на следващата врата и леко отварям.

Ето къде били прелюбодейците. Те са седнали на кушетката в полуосветена стая, нещо като кабинет или библиотека. Председателят е обгърнал с две ръце жената, чийто тоалет е малко поразхвърлян – стриптийзът в ранната си фаза. Отворил съм вратата безшумно, но от хола е нахлула светлина и партньорите мигом се обръщат насам. Лицето на Едит изразява неловкост, лицето на Еванс – нищо особено.

Има моменти, когато у теб може да прозвучи ненадейно някой съвсем непрофесионален глас. Някой глас, роден от дълга дружба и човешка близост. Някой глас, който подканва: хвани я за рамото и я откъсни от този мръсник. Опасни моменти.

– Извинете – казвам и леко затварям вратата.

Слизам обратно в хола, минавам го транзит и излизам в антрето за шлифера си. Райман ме сподиря.

– Какво, злополука ли? – пита той тихо, надушил ситуацията.

– Нещо подобно.

– Но слушай, Морис: ти си културен човек, гледай по-широко на тия неща.

– Така и гледам. Обаче ме е страх от последиците.

– Последиците? Какви последици? Нашият Еванс утре няма да помни нищо. Изключителен пияч, само че на другия ден не помни нищо. Веднаж бяхме се пак така събрали и един тип...

– Ясно – казвам. – Върви, че те викат.

– Ама ти наистина ли мислиш да тръгваш?

– Смятам, че ще е най-добре. Върви, че те викат!

От хола наистина се раздават някакви женски писъци, макар да не знам дали са адресирани към нас. Махам с ръка на Райман и излизам. Изходът е надясно, но понеже наоколо няма жива душа, тръгвам наляво. Вече се мръква. Алеята се вие в сянката на големите кестени. Изминавам около двеста метра и спирам. Тук алеята прави широк завои и поема в обратна посока. Отвъд завои се простира тревиста площ, а зад нея се издига стена, омотана с виещи се растения. Нищо.

За да се убедя окончателно, че е нищо, пресичам тревистата площ и стигам до стената. Малка вратичка с желязна решетка, полускрита от бръшляна. Поглеждам през решетката отвъд: сред широка поляна се издига стара двуетажна постройка, навярно къщичката на градинаря. Един по-внимателен поглед ме навежда на мисълта, че тоя градинар трябва да е голям маниак. На радиотехниката, искам да кажа. Над покрива се издигат високите прътове на диполна антена. Най-простото би било тия прътове да се монтират на двата срещуположни комина, успоредно с билото на стръмния покрив. Но не: тоя шантав градинар е разположил антената тъй, че пресича билото на верев и насочва невидимите си обятия по посока изток-югоизток. Ако се съди по устройството на антената, следва да се предполага, че тя обслужва радиостанция от типа на американските „AN/GRC“, които, без да са свръхмощни, все пак могат да предават до четири-пет хиляди километра разстояние.

Излишно е да зяпам повече. Тръгвам обратно и скоро стигам една друга врата, тая на официалния изход. Големите железни порти са заключени, но встрани има малка вратичка, която автоматично се отваря при натискане на бутона. Излизам на горския път и поемам по посока на шосето. Пред мен в здрачевината крачи някаква жена.

– Едит!

Жената обръща глава и спира. Настигам я и тръгваме редом. Мълчание. Само високите токчета на Едит тропат отчетливо по асфалта.

– Ти се държа отвратително днес – казва тихо секретарката ми най-сетне.

– Така ли? Не обърнах внимание.

– Но аз всичко видях. Ти нарочно отвлече оная дебела безсрамница на кушетката и я накара да се съблича пред очите ти, за да ме ядосаш.

– Съчиняваш. И изобщо откажи се от тая глупава тактика да изпреварваш укорите с укори. Нямам намерение да ти натяквам за нищо.

– Не съм го и очаквала. Ти показа тая вечер съвсем ясно, че пет пари не даваш за мене. „Извинявайте“... Само един подлец може в такъв момент да каже „извинявайте“ и да обърне гръб.

– Нека избягваме силните думи – предлагам кратко. – Защото ако и аз кажа силна дума, знаеш добре каква ще бъде тя.

– Кажя я!

– Не желая. Имай предвид само, че тая сцена в библиотеката беше за мене един доста кален удар. От тия, непозволените, в стомашната област.

– Не се кълчи! Закъснял си с четвърт час. И ако е имало удар, ти сам си го нанесе с атракцията в хола.

– Ясно. Ти се хвърли в обятията на Еванс, за да ми отмъстиш.

– Глупости. Човекът просто тактично пожела да ме отърве от тая безсрамна сцена...

– Като ти предложи друга, по-безсрамна, при твоето благосклонно участие.

– Не. предложи ми да ми покаже колекция старинни бижута.

– Не видях никакви бижута. Освен едно-единствено, импозантно и леко разопаковано.

– Престани с безвкусиците си.

– Добре – казвам. – Но и ти престани да ми сервираш тия басни. Една жена, дори да няма твоята мнителност, отлично знае, че когато я водят да ѝ показват колекции...

– Мислех да го поразигравам...

– Защо? Заради самия спорт?

– Исках да науча нещо за сделката с „Калор“. Имам чувството, че тая сделка съдържа и някои скрити клаузи. Изобщо, мислех да го поразигравам, но той се оказа твърде припрян... и очевидно взе съпротивата ми за кокетство, защото как е възможно някаква си секретарка да се

дърпа от обятията на самия председател, и стана брутален, и...

– Добре, добре. А как свърши целият този невинен флирт?

– Как може да свърши? След като човекът, който чакаш да ти помогне, казва само едно глупаво „извинете“, трябва сама да си помогнеш. Изтръгнах се с някакви си „оставете ме“ и „страх ме е“ и се измъкнах бегом. С две думи, ако тъкмо това те интересува, не му ударих шамар. И можеш да бъдеш спокоен за мястото си.

Не намирам за нужно да отговоря и ние продължаваме да крачим по шосето в мрачините на гората. Едит, както винаги, доста точно е налучкала практичната страна на опасенията ми. Обаче няма понятие за другата. Понякога човек – дори такъв като мене – неусетно се сближава с друг човек дотам, че почва да го чувствава като неразделна част от себе си. Физическо притегляне или вкореняване на една привичка, или епизодите на едно детство, самотно и тъжно като твоето собствено, или бог знае какво друго, но ти вече не можеш без този човек и напразно си казваш, че той ти е нужен само за една служебна задача и напразно се убеждаваш, че това е едно дребно разминаване като толкова други в тоя живот.

– Колко още ще вървим? – пита Едит. – Тия обувки просто ми изтезават краката.

– Не съм те карал да се качваш на десетсантиметрови токове. И без това не си дребна.

– Исках да бъда на твоето ниво.

– Ти и иначе си на моето ниво. Или може би си искала да бъдеш на нивото на Еванс?

– Престани... Ох, не мога повече.

– Трябва да излезем на шосето. Там ще спрем някоя кола.

– На шосето... А къде е това шосе? На идване мислех, че е съвсем близо до вилата...

– Близо е – утешавам я. – Още някой и друг километър.

Стигаме края на гората и както следва да се очаква, когато не ти върви, щом излизаме на открито, завалява дъжд.

– Само това липсваше... – изохква Едит.

– Именно. На такива като нас само това липсва, за да бъде удоволствието пълно:

Нека вятърът плиска
в лицето ни дъжд.
Няма нищо по-хубаво

от лошото време.

– Не очаквах подобна памет от тебе – засмива се Едит въпреки болките в краката. – Особено за такива неща, които наричаш глупости.

Дъждът закапва плахо, сякаш просто да опита как ще върви, после изведнаж се засилва и почва да бие гърбовете ни в гъсти полегати черти. Равнината наоколо се простира глуха и черна. Облаците мъждеят неясно в някакво смътно виолетово сияние. Далеч напред понякога се мярва дребна летяща светлина и бързо изчезва. Там е шосето.

– Ще ги събуя тия обувки – простенва Едит. – Без тях ще ми е полеко.

– Не говори дивотии. Не можеш да вървиш боса в тоя дъжд. Инак ще ме накараш да те нося на гръб.

Тя отново се засмива:

– Да ме носиш на гръб? Горкият. Колко метра смяташ да ме носиш?

– Колкото има до шосето.

– Ние говорим за това шосе, като че ли е някаква обетована земя – промърморва секретарката ми. – И съвсем забравяме, че там не ни чака кола. Просто не виждам как ще се приберем.

– Най-първо се стига близката цел, а после се гони далечната.

– Ти си целият изтъкан от тесен практицизъм. Чудя се даже как си запомнил оная песен.

– Също от практицизъм: за да не купувам плочата.

Репликата за плочата ми напомня нещо и аз съм на път да потъна в мислите си, когато Едит произнася:

– Това беше една хубава вечер. Ако не си я забравил.

Не съм я забравил. Защото всичко почна от оная проклетата целувка на моста и от оная същата нощ, когато за пръв път почувствувах Едит като нещо повече от една женска физика в ръцете си. После дойде историята с елхата. Бях купил за Коледа тая елха само защото коледният подарък трябва да се постави под елха, а когато Едит вечерта се прибра, елхата меко блещукаше с разноцветните си лампички в ъгъла и жената не каза нищо и само застана пред дръвчето, додето я забелязах, че преглъща сълзите си. Не вярвах, че Едит може да плаче, и тя, разбира се, плачеше не за елхата, а за разни стари неща, и даже не плачеше, а се мъчеше да не се разплаче, но това е в края на краищата все едно и аз я прегърнах, за да я утеша малко, а тя се вкопчи в мене и само шепнеше: „О, Морис, защо ме разплакваш, това е първата елха в живота ми, първата

малка топличка“ и разни други подобни. А после дойдоха и още някои неща, дреболии на дружба и внимание, между всички тия дреболии на всекидневието, за които не си струва да се говори.

– Хубава вечер беше – кимам. – Особено ако се има предвид, че бяхме съвсем близо до къщи.

– Престани – казва тя. – Обувките са ми достатъчни като мъчение.

Най-после сме на шосето. Каква полза. Редките коли минават една подир друга край нас, като отхвърлят с гумите си бризки вода. Никой не обръща внимание на вдигнатата ми ръка, ако изобщо я забелязва. Дъждът продължава да се лее без признаци на умора. Полегатите струи шибат главите ни и плющят с мек равен шум по асфалта.

– Излишно е да висим. По-добре да вървим до Мюйден.

Едит ме поглежда съкрушено, обаче не възразява, и ние тръгваме по пясъчната ивица край шосето. Тя крачи мълчаливо, като се мъчи да прояви героизъм, но мудността на стъпките и лекото олюляване издават, че едва се държи на краката си.

– Облегни се на мен – предлагам.

– Не вярвам тая интимност да помогне – промърморва жената и се обляга на ръката ми.

На стотина метра от нас тъмнее силуетът на двуетажна постройка. Един от прозорците в партера хвърля широк светъл лъч. Стигаме до оградата от жив плет и аз отправям любопитен поглед към двора.

– Почакай минутка тук.

Открехвам тихо ниската дървена врата и се запътвам към навеса до къщата. Малко по-късно отново излизам на шосето, тоя път придружен от един доста възрастен велосипед. Благословена страна, в която на всяка глава от населението се пада по едно колело.

– Морис! Не допусках, че ще слезеш до нивото на вулгарен крадец.

– За теб съм готов и на убийство. И защо „вулгарен“? Пуснах две банкноти в пощенската кутия.

– Дали ще издържи? Изглежда съвсем старо.

Но колелото се оказва издръжливо. Тъкмо защото е старо. Известно е, че модерното производство става от ден на ден все по-калпаво.

Прочее ние летим по края на шосето със светкавична скорост от двайсет километра в час, шибани от дъжда и подтиквани от вятъра, и след пешеходното влачение по пътя това безгрижно летене е твърде приятно и Едит, както е седнала на рамката и се е облегла на гърдите ми, е направо в прегръдките ми и аз вдъхвам лекото ухание на косата ѝ с чувството, че летя не към оня градски дом, който не е мой дом, а към

нещо много по-хубаво, там, отвъд тъмния тунел на нощта.

Едит може би усеща същото или нещо подобно, защото притиска лицето си до моето, но тая жена има доброто качество да не говори, когато трябва да мълчи, и ние летим все тъй тихо с лекото свистене на гумите и плисъка на дъжда, додето навлизаме към полунощ в опустелите улици на Амстердам и спираме пред къщи.

Отвеждам Едит галантно до стаята на горния етаж и за да бъде кавалер докрай, се отбивам за минутка вътре. Има обаче такива минутки, които траят маса време.

* * *

Една чудесна нощ може да свърши не дотам чудесно. Заранта секретарката ми става с температура.

– Простудила си се вчера. Лягай отново.

Тя се опита да възрази, но понеже едва се държи на крака, послушно се връща в леглото си. Сварявам й чай, отскачам до аптеката за някои лекарства и се отправям към „Зодиак“. Еванс вероятно продължава запоя си или почива от него, защото ролс-ройсът не е на обичайното си място. Отхвърлям предвидената за тая заран работа, прескачам по обяд да видя как е Едит, а после наново се връщам, защото задачите за този ден все още не са привършени и най-вече една, по която през цялото време размислям.

Вчерашните две находки във вилата на Еванс – Роволт и радиостанцията са, разбира се, чиста случайност, но това е случайност, която съм чакал повече от година. Щастливата случайност не е въпрос на късмет, а на чакане: тя винаги идва, ако умееш достатъчно дълго да чакаш. Хипотезата „Зодиак“ плюс ЦРУ се потвърждава едновременно по две линии: убиецът на Любо е един от телохранителите на Еванс, радиовръзките с агентурите в нашите страни се провеждат от хората на Еванс. Заемащ в търговската дейност на „Зодиак“ чисто декоративен пост, Еванс е ръководната фигура по линия на втората дейност – шпионажа. Солидната фирма с нейните солидни сделки не е нищо от легална фасада на един център на разузнаване.

На пръв поглед се налага хипотезата, че официалната дейност на „Зодиак“ се извършва в учреждениято, а неофициалната – във вилата, обаче аз вече имам достатъчно факти срещу подобна хипотеза. Предпазливите, но продължителни наблюдения са ме убедили, че Еванс рядко ходи на вилата, а прекарва в кабинета си всеки ден по осем часа, макар че официалните задачи едва ли му отнемат повече от половин-един час.

Вилата изглежда твърде достъпна, за да съдържа някакви големи секрети, а къщичката на градинаря – съвършено малка, за да служи за нещо повече от радиостанция. Еванс навярно ръководи и двете дейности – легалната и нелегалната – от кабинета си в „Зодиак“ и главните му помощници навярно също са в „Зодиак“, докато „служите“ осигуряват връзката му с радиостанцията.

Всичко това е вероятно като догадка и интересно като находка освен в едно отношение: то е без практическа стойност за постигане на крайния резултат. Нещо повече, обстоятелствата, при които е извършена находката, могат да се окажат фатални за този краен резултат. Няма никаква гаранция, че председателят ще забрави или ще се престори да е забравил инцидента с Едит. Един небрежен знак – и аз ще изхвъркна незабавно от „Зодиак“, сам или в компанията на любимата жена.

Разбира се, мрачните облаци на хоризонта не са още повод да вършиш глупости, но туй, което се готвя да извърша, не е твърде рисковано за момента. Точно в мига, когато часовникът в коридора ласкаво зазвнява, аз оставям преписките, вземам шлифера си и без бързане се насочвам към широкия свят. Излязъл на улицата, тръгвам противно на обичая си не към кафенето на ъгъла, а в обратна посока. Преди да завия в първата пресечка, хвърлям лек справочен поглед назад и доволен от правотата си, продължавам все тъй бавно.

Едно момиче с тъмносин шлифер и светли къдрави коси ме задминава с леко кимане.

– А, госпожице Босх! Добре, че ви виждам: напомняте ми едно забравено задължение.

Госпожицата спира за миг и аз се изравнявам с нея.

– Не ви разбирам. Какво задължение?

– Знаете, Едит е направила едно чудно откритие и понеже е болна, ме помоли да я заместя пред вас. Става дума за новите записи на Джанго Райнхард, които обещах да купя и да ви подаря от нейно име.

– Много мило от страна на Едит и от ваша страна – усмихва се Дора Босх. – Но не е нужно да си правите труда.

– Напротив, нужно е. Инак тя ще си помисли, че съм забравил. Както всъщност и бе станало.

Дора произнася още нещо в смисъл, че е много трогната, и ние продължаваме пътя си към Калверстрат.

– Трябва да ви кажа, че импровизациите на Джанго са наистина изключителни. Съвсем нови и непознати досега.

– Умирам от любопитство – възкликва съвсем по детски

девойката. – Джанго е любимецът ми.

– Аз лично предпочитам Бекет – казвам с известен страх да не съм сбъркал името.

– О, Бекет, да! Но Бекет е съвсем друго нещо. А Бени Гудман?

– Фантастичен! – избърборвам, поемайки за втори път риска да се изложа.

Магазинът е достатъчно далеч, за да изразходвам и следващите две имена, запомнени от Питър, и достатъчно близо, за да не проличи невежеството ми. Купувам от плочата на Джанго два екземпляра – един за Дора и един за Едит – и на излизане предлагам да прием по едно кафе с торта, защото часът е тъкмо за кафе с торта.

– Не знам дали трябва да се съглася – отвърща колебливо Дора.

– Защо не?

– Знаете, мистър Еванс е твърде ревнив към връзките на личния си персонал.

– Какви връзки! – протестирам. – Едно отбиване до сладкарницата няма да навреди никому. И после мистър Еванс днес е на вилата си.

Мисълта за шоколадената торта е твърде изкусителна и аргументите ми са достатъчно солидни, тъй че след малко влизаме в близката сладкарница и сядаме край масичката, закътана в едно от сепаретата.

– Не знаех, че мистър Еванс е тъй ревнив... – подхвърлям небрежно, додето Дора се занимава с огромния резен торта.

– Не става дума за ревност. Освен ако мислите, че ревнува и Ван Алтен – усмихва се момичето.

– Тогава какво?

– Нищо. Просто принцип.

– В един принцип трябва да има някакъв смисъл. Какво лошо например, че сме седнали с вас да изпием по едно кафе?

– Според мене нищо лошо. Но ако той ни види отнякъде, може и да изхвъркна.

– Шегувате се.

– Съвсем не се шегувам. Ева, предишната му секретарка, изхвъркна тъкмо за такава дреболия. Направо изхвъркна, въпреки че му беше и приятелка.

– А, да, чувах: Ева Шмит.

– Ева Ледерер – поправя ме Дора. – В „Зодиак“ не е имало Ева Шмит, поне по мое време.

– Може да е търсел просто повод. Омръзнала му е като приятелка и е решил да се отърве.

– Вие все откъм тая страна обяснявате нещата – усмихва се Дора. – Обаче той се отърва и от Ван Вели, а Ван Вели не му беше приятелка...

– Ван Вели? Не съм чувал.

– Е, да, защото сте сравнително нов. Ван Вели беше вторият човек в архивата, но изхвъркна, макар да беше добър работник. Както и Ева беше образцова секретарка.

– Щом са били образцови, значи, не са останали без работа.

– Не, разбира се. Всъщност на Ван Вели не му остана време да търси работа, защото два дни по-късно се удави.

– Самоубийство?

– Така казват, но може и да е нещастен случай. А Ева още на другата седмица я взеха в „Прайскаф“. Само че да си в Арнем не е същото, както да си в Амстердам.

– Вярно. Обаче важното е не само къде живееш, а и колко получаваш. Защото и в Париж да си, ако живееш като някой Ван Алтен...

– На Ван Алтен никой не му е виновен освен собственото му скъперничество – възразява Дора. – Когато трупаши пари за оня свят, на тоя, естествено, няма да ти е весело.

Ние побъбряме още малко за незначителни неща и ставаме.

– Моля ви, не ме изпращайте – казва момичето на излизане. – Може някой да ни види и ще почнат клюките. Изобщо, много ви моля, не ме спирайте друг път.

– Добре, няма, бъдете спокойна. Не искам да ви създавам неприятности.

Тя благодари още веднаж за плочата и аз от своя страна благодаря за информацията, макар и мислено, подир което всеки тръгва по пътя си.

Заварвам Едит в леглото си, но тя твърди, че се усеща малко по-добре, а плочата на Джанго съвсем я ободрява.

– Не допусках, че ще се сетиш – забелязва секретарката ми, като поставя плочата на грамофона.

– Подсети ме твоята Дора – признавам. – Срегнах я случайно към магазина и това ми даде идеята да подаря един Джанго на нея от твоето име и един на тебе от мое.

Едит ме поглежда с подозрителния си поглед, обаче нищо не казва, защото в тоя момент се разнасят звуците на легендарната китара. Фантастично.

ОСМА ГЛАВА

Следната заран Едит пак има температура и не може да дойде на работа. Това е неприятно, обаче опростява задачата ми. Два часа преди края на работния ден използвам правото си на шеф за излизане по всяко време, отивам на гарата и вземам влака за Арнем.

Когато слизам на малката модерна гара, работният ден още не е минал. Арнем е бил разрушен през войната от хитлеристите, затова всичко тук е ново и модерно, ако не се броят няколко реставрирани старини. Запитвам за адреса на „Прайскаф“ и скоро се озовавам сред цял комплекс от просторни светли магазини. Това е то „Прайскаф“, обаче не е ясно къде точно сред тая необятност може да се крие Ева Ледерер. Понеже по моему мястото на една образцова секретарка е в главната дирекция, решавам да почна оттам.

– Почакайте я долу – отговаря на въпроса ми портиерът. – Чиновниците вече тъкмо излизат.

– С удоволствие, но не знам как изглежда. Ида по поръчка на нейни близки.

Две минути по-късно портиерът ми показва млада жена с деликатна фигура и фино анемично лице, слизаща забързано по стълбите.

– Госпожица Ледерер?

Тя спира за миг и кима с въпросително вдигнати вежди.

– Бих искал да ми отделите няколко минути за един сериозен разговор.

– Но аз дори не ви познавам.

– Казвам се Хофман. Разговорът е от взаимен интерес и наистина няма да ни отнеме повече от няколко минути.

– Ако е така...

Тръгваме редом. До първото кафене.

– Бихте ли имали нещо против да седнем тук?

– Просто не знам – казва жената стеснено. – Аз наистина бързам.

– Аз също. Докато изпием по едно кафе, разговорът ще бъде приключен.

Тя отстъпва от деликатност. Добре, че на тоя свят има и деликатни хора.

– Идвам по повод на вашия бивш шеф Еванс – заявявам без встъпления, след като давам поръчката.

– Не ми говорете за тоя човек – казва Ева и едва не става от стола си. – Той ми обърка живота.

– И моя също – казвам. – Тъкмо затова искам да поговорим.

Жената наново се отпуска в плетеното кресло.

– Какво ви е направил на вас?

– Отне ми приятелката. Покани ме във вилата си уж да се черпим, а ми отне приятелката. Без да говорим за процентите, които откъсна от сделката ни.

За човек като Ева Ледерер, която добре познава Еванс, тия думи би трябвало да звучат убедително.

– О, това е напълно в неговия стил – свива тя рамене. – Не виждам само с какво бих могла да ви помогна.

Почаквам келнера да остави кафетата и подноса със сладкишите.

– Вижте: сигурен съм, че това, което Еванс направи с мен, той го е правил и с други хора.

– Ако имате предвид женските му истории, не сте далеч от истината. Макар че действията му са винаги дискретни.

– Имам предвид процентите.

– Тук също не се лъжете. Но той се интересува само от големите сделки за милиони долари.

– По ваше време сигурно е имало доста такива сделки?

– Естествено. Бях три години при него. А за три години...

– И вие сигурно си спомняте някои от тия сделки.

– Как няма да ги помня, когато аз пишех действителните договори, а канцеларията – фиктивните. Помня договорите и с „Филипс“, и със „Сименс“, и с „АЕГ“...

Тя изрежда още няколко имена.

– И как действуваше Еванс?

– Точно както е действувал с вас.

Отговорът не е твърде задоволителен, обаче не мога да ѝ го кажа.

– С мене уговори покупки за петстотин хиляди и аз подписах официално, че съм получил петстотин хиляди, но всъщност взех само четирестотин и деветдесет – казвам наслуки.

Тя кима:

– Тъкмо така.

– А отделно, за мое оправдание пред хазната, подписахме договор за реалната сума.

– Това е. Само че вие сте изключение.

– В какъв смисъл?

– Първо, защото Еванс никога не взема по-малко от пет процента, и, второ, защото рядко се занимава с такива дребни сделки. Дребнолите по правило отиват за Ван Вермескеркен.

Жената отказва предложената ѝ цигара и с една глътка допива кафето си. Изглежда, наистина бърза.

– Не разбирам все пак какво целите с проучването на тия неща.

– Как какво? Да го изблича.

Тя ме поглежда със снизходително съчувствие:

– Съветвам ви да не се опитвате. Ще навредите на себе си. Еванс е силен човек.

– Но това са незаконни гешефти, и то за милиони.

– Е, да, обаче, сам знаете, че сума хора ги правят. И после вие не можете да представите никакви доказателства.

– Но тия документи все пак трябва да фигурират в някаква архива.

– Вярно. Само че вие никога няма да имате достъп до нея, защото това е частната архива на Еванс.

Тя взема чантата си и се приготвя да стане, обаче преди това ме поглежда наново с меките си кафяви очи и произнася тихо:

– Сериозно ви казвам: откажете се от тая идея да избличавате Еванс. И много ви моля, не замесвайте никъде името ми.

– За това можете да бъдете спокойна. Все едно, че не сме се виждали. Колкото до другото, оставете на мен тия неща.

Ева ме поглежда, сякаш измерва психическото ми състояние:

– Знаете, на времето при Еванс работеше един тип на име Ван Вели...

– А, да, оня, дето се самоуби.

Тя кима:

– Вие очевидно сте доста в течение на работите около Еванс. Мисълта ми беше, че трябва да внимавате, за да не би и вие да се „самоубиете“.

Тя става, награждава ме с една бледа усмивка и си тръгва.

* * *

– Ние все още не сме използвали напълно възможностите на африканския пазар – казвам аз, като поемам предложената ми пура. – Смятам, че в това отношение една лична среща с Бауер е просто наложителна.

– Но, разбира се, Ролан, разбира се! – избоботва сговорчиво червенокосият великан зад бюрото. – Прескочете до Мюнхен още тия дни.

„Още тия дни“ може да се разбира и като „още утре“. За мене такава тълкование е напълно удобно, защото времето на чакането е вече минало и сега е дошло времето на действието.

– Толкова ли е бързо? – пита недоволно Едит, като научава, че тръгвам още следния ден.

– Какъв смисъл да отлагам? Ти все едно няма да дойдеш с мене. Мюнхен не ти понася.

Тя не отговори, защото нямаше какво да отговори. Когато преди няколко месеца за последен път бях ходил в Мюнхен, секретарката ми категорично бе отказала да ме придружи. Това не ѝ пречи да ме гледа малко накриво цялата вечер. Отдавам го на състоянието ѝ – Едит все още качва температура и лекарят е предписал да пази стаята.

Когато заранта се отбивам да се сбогувам, заварвам жената вече облечена.

– Да не си решила да излизаш?

– Не мога до безкрайност да кисна в тая стая.

– Едит, без глупости! Ще слушаш лекаря.

Тя не казва нито „да“, нито „не“. Настроението ѝ все още е облачно.

Затова пък в Мюнхен, напук на есента, грее слънце. Над Карлсплац се носи тежък мирис на изгорял бензин, колите пълзят в гъсти редици, въздухът трепти от грохот на мотори и човек изведнаж почва да оценява прелестта на тихите амстердамски кътчета със сенчестите кейове и заспалите канали.

Бауер ме посреща в неизменното си добро настроение, уверен в себе си и в бъдещето на свободна Европа, и за да вдъхне и на мене част от куража си, ми връчва твърдата си като дърво десница.

– Какво ново?

– Новото предстои.

Разказвам му от последните събития това, което смятам, че трябва да му кажа, после излагам плана си.

– Твърде интересно – произнася със сухия си офицерски глас Бауер. – Но тук има риск.

– А къде няма риск? – питам. – Ако на всяка цена бягаме от риска, аз може би ще стигна до пенсия, но не зная вие докъде ще стигнете.

– Нима се грижите повече за нашите интереси, отколкото за вашите?

– Не съм дотам лицемер, за да твърдя подобно нещо. Смятам обаче, че интересите ни отлично съвпадат. Аз се задушавам на това

чиновническо място, Бауер. Аз не съм от хората, които могат да ограничават амбициите си с една заплата. Искам да го направя тоя удар, да получа наградата си в наличност и да почна отново на свободни начала.

– Вие сте човек на риска, Ролан. Още от първата ни среща го забелязах.

– На пресметнатия риск – уточнявам.

– Добре, сега няма да спорим. Как сте пресметнали риска, това други ще оценят. Обадете се утре към обед.

На следния ден Бауер ме посреща в същото настроение и със също безстрастно лице. Можеш да се вираш, колкото си шещ, в едно такова лице, това няма да обогати познанията ти по психология. Вместо да ми каже направо каква е оценката на пресметнатия ми риск, той започва въпрос по въпрос да оценява солидността на операцията, която засега съществува само в моята глава.

– В плана ви има логика – забелязва най-сетне някак против желанието си Бауер. – Но има и риск.

Не казвам нищо. Каквото съм имал да кажа по тоя въпрос, е вече казано. Мъжът зад бюрото втрещва в мене неподвижния си поглед, усмихва се сухо и произнася очакваната дума:

– Действайте!

Готвя се да запитам нещо, но Бауер ме спира с ръка:

– Имайте предвид обаче това, което и по-рано съм ви казвал: Рискът е изцяло за ваша сметка. Там, в „Зодиак“, вие представлявате само себе си и постъпките ви засягат само вас и не мислете, че ако хлътнете, някой ще се затича да ви спасява. За нищо на никого не разчитайте.

– Дори на Ван Вермескеркен?

Въпросът е изгърван сякаш случайно, обаче Бауер за по-малко от миг обработва съдържанието му:

– Най-малко на Ван Вермескеркен!

Той ме фиксира в упор и безучастният обикновено поглед този път е пълен с маса красноречиви неща.

– Ясно – кимам. – Посочете ми тогава човек за техническа помощ.

– Ще се обърнете към „Фурман и син“. Но пак от свое име. Само от свое име.

Бауер замълчава, като че за да даде време на внушението да навлезе по-дълбоко в мозъка ми. После добавя:

– За всеки случай ще ви дам известни сведения за това лице, колкото да го подпрете по-солидно и да не се поддаде на изкушения. А ето ви и другото.

Той изважда от чекмеджето си нов черносин маузер и ми го подава:

– С пожелание да не ви потрябва.

След половин час излизам на осветената от обедното слънце улица. Миг по-късно от насрещния вход се измъква мършав човек с късо подстригана прошарена коса и поема по съседния тротоар. Вероятно просто съвпадение, защото човекът не ми обръща никакво внимание и завива в съседната улица. Съвпадение, само че – двойно. Този път ми е познат, но в момента не мога да си спомня откъде и откога точно и трябва да измина няколко метра в жегата и навалищата, за да изровя първообраза от килера на паметта си: това е „приятелката“ на Едит, мъжът, с когото тя се бе срещнала пред кафенето в Женева.

* * *

Предприятието за частни детективски проучвания „Фурман и син“ – както и приляга на подобно тайнствено учреждение – е дълбоко скрито в дъното на някакъв лабиринт от стари сгради, пристройки и вътрешни дворове, между запустели зеленясали канали. Учреждението се състои от две помещения. Първото служи за приемна, канцелария и архива и в него са инсталирани няколко шкафа с потънали в прах папки, едно бюро и една безцветна секретарка в разцвета на критичната възраст. Втората зала, където бивам въведен след къса справка, е изцяло на разположение на Фурман и син.

Човекът с набръчкано жълто лице и клонест нос, който ме посреща, вероятно отдавна е отвикнал от посетители, защото живите му неспокойни очи издават явно недоумение.

– Вие сте бащата? – питам любезно, като подавам ръка.

– Не, аз съм синът. Баща ми почина.

– Моите съболезнования...

– Той почина преди двадесет години – уточнява Фурман младият.

– Жалко – казвам. – Но това е една неприятност, която очаква всички ни.

– Именно.

– А додето сме живи, налага се да се справяме с други по-дребни неприятности. И аз си позволих да ви обезпокоя именно по повод на нещо от този род.

Убедил се, че не съм хлътнал тук по погрешка, шефът на предприятието най-сетне ми посочва с жълтата си сбърчена ръка едно изтърбушено кресло и сам се настанява в другото, още по-изтърбушено.

– Като представител на нечии търговски интереси имам нужда от

дискретни сведения за известна серия сделки... – почвам аз и в същото време се питам дали наистина не съм хлътнал по погрешка в това царство на прахоляка и запустението.

Фурман ме изслушва внимателно и без сянка на учудване, додето живите му остри погледи през цялото време скачат като бълхи по лицето ми. Едва когато свършвам, очите му се успокояват и добиват замислен пресметлив израз.

– Проверката е възможна – казва най-после той. – Но извънредно трудна...

– Тъкмо затова се обръщам към вас.

– ...А трудните неща струват скъпо – добавя Фурман-син, без да дава ухо на комплимента ми.

– „Скъпо“ е общо казано – възразявам.

Шефът на фирмата отново потъва в задълбочен размисъл, после произнася една цифра, която наистина се нуждае от поправки. Корекцията бива нанесена едва след оживен пазарлък, впрочем съвсем излишен, понеже щом уточнявам, че справката ми е нужна до няколко дни, Фурман тутакси се измъта:

– Вие искате от мене невъзможното. За невъзможното винаги се плаща малко по-скъпо. Ще трябва да се отскочи по спешност тук-там, да се връчи възнаграждение на различни лица и в края на краищата какво ще остане на фирмата освен умората?

– Добре – отстъпвам. – Но само при две условия: никакво протакане и пълна дискретност.

– Когато преговаряте с „Фурман и син“, тия уточнения са излишни.

– Отлично. Вие ще ми направите една добра услуга. Затова и аз искам да ви се отплатя с услуга, и то напълно безплатна: не се изкушавайте, драги Фурман, да търсите два хонорара от една операция...

– Вие ме обиждате...

– Напротив, отгатвам житейската ви мъдрост. Обаче в случая има опасност тая мъдрост да ви подведе. Казах ви, че застъпвам не свои лични интереси. А хората, чиито интереси застъпвам, са във владение на някои документи относно активната ви работа с Гестапо...

– На тия неща отдавна не се гледа тъй строго – забелязва небрежно шефът на фирмата.

– Вярно, обаче в Бон, а не в Холандия, особено когато се касае до неща от рода на вашите. Ако тия неща излязат наяве, дейността ви е приключена в тая страна, Фурман.

– О, моята дейност и без това върви към приключване. И после,

защо да безпокоим миналото?

– Дали ще го безпокоим, или не, това зависи изцяло от вас.

Ставам и понечвам да отърся шлифера си от прахоляка, но от деликатност се въздържам.

– И още нещо: смъртта, както вече казах, е една неизбежна неприятност, обаче не е нужно излишно да я ускоряваме, Еванс...

– Ш-ш-шт! – слага предупредително пръст на жълтите си устни Фурман. – За такива неща не се говори. Авансирайте ме по-добре и освободете главата си от всякакви излишни страхове. Всичко ще бъде изпълнено тъй, че дори не се безпокоя за надбавката.

– За да има надбавка – отвърщам – необходима е да се справите с още една малка задача.

– Тая дума „малка“ я изхвърлете от речника си – промърморва Фурман. – Вие съвсем не сте по малките неща.

– Прав сте. Ако имате предвид сумата, която ви плащам. Нужни ми са сведения по следния въпрос...

* * *

Пристигнал съм от Мюнхен същата заран и първата ми работа е била да открия „Фурман и син“, затуй едва сега успявам да прескоча до къщи. Намирам Едит на легло и с висока температура. Жената дори не усеща влизането ми, погълната от горещите вълни на треската. Един чифт поокаляни обувки в антрето ми разкрива причината на внезапното влошаване.

– Има опасност от бронхопневмония – казва лекарят, додето пише рецепта за антибиотиците си.

Изпълнявам нарежданията му, доколкото са по силите ми, после отивам за малко в „Зодиак“, после пак се посвещавам на лекарства и чайове, а после се сещам да позвъня на фризьора, обаче унесен в грижите си, намирам грешен номер.

Към пет часа излизам да подишам въздух и сядам под навеса на едно кафене. Времето е захладяло, духа остър вятър и край масите пред кафенето има малко хора.

Келнерът ми донася кафето и се отдалечава. Вадя цигарите, но не намирам кибрита.

– Бихте ли ми услужили със запалката си? – питам човека, седнал до съседната маса и потънал в четене на вестници.

Мъжът с готовност щраква запалката под носа ми, а аз според пушаческата куртоазия му поднасям кутията „Кент“.

– Но вие имате само една цигара...

– Не се безпокойте, имам цял пакет.

Той взема цигарата, обаче не я запалва, макар че би могъл и да я запали – моето късо послание е сдиплено във филтъра.

Изпивам кафето, оставям една монета и понеже вятърът наистина е доста хладен, тръгвам по пътя си.

Прибирам се привечер. Състоянието на Едит съвсем се е влошило. Тя диша тежко в огъня на треската и понякога произнася несвързани думи. Несвързани, неразбираеми и за разлика от подобните филмови ситуации неразкриващи никаква ужасна тайна. Обаждам се на лекаря по телефона и след малко той пристига, придружен от сестрата с инжекциите.

Но въпреки инжекциите Едит цялата нощ е в безсъзнание и страниците ѝ пламтят в сухия огън на треската. Оставам да дежурия в креслото до кревата, като си мисля по своите работи и между другото по това, дали секретарката ми не е на път да сложи край на всичките ми подозрения по най-радикалния начин – като изчезне завинаги.

Жалко. Макар че може би това е единственият безболезнен изход от нашето абсурдно приятелство, безболезнен за нея, понеже няма да го усети, а също и за мене, защото няма да бъде аз причината. И без туй от два дни живея с чувството, че съм загубил вече тая жена, така че другата, физическата загуба ще бъде само една формалност.

Вече съм я загубил и ако съм я загубил, значи никога не съм я имал. А всъщност такава като нея бих искал да имам – и не само за секретарка. Такава, дето е пряма, без да стига до грубост, понякога нежна, без прекалености, спретната и привлекателна без дразнеша суетност, върна без отегчителна привързаност, изобщо сдържана и необременителна – една жена, която трудно би ти омръзнала, защото не се натрапва и не злоупотребява с обичта ти. Някои неща у Едит ми напомнят за моята предишна приятелка Франсоаз без нейната студенина и с по-малка доза цинизъм. Странно, но тя наистина ми напомня доста на Франсоаз и тая прилика сега добива определен смисъл, ако се вземе под внимание, че Франсоаз работеше в разузнаването.

Призори треската като че спада, бълнуването утихва, по челото на жената избиват дребни капчици пот. Към обяд тя отваря очи и изпива един чай, придружен с неизбежните таблетки. Надвечер отново се пробужда за малко, а след това пак заспива и аз прекарвам една втора нощ в креслото в неспокойна дрямка и невесели мисли около предстоящото.

Засега всичко е все още свързано с няколко десетки „ако“ и аз

сякаш чувам по всяко отделно „ако“ съответния въпрос и тоя въпрос ми звучи с гласа на полковника и ми се струва да виждам как тютюневият пръст пробива пространството, додето генералът и моят шеф ме гледат изпитателно. Но тия въпроси всичките са ми вече известни и аз имам отговор на всеки един от тях и ако продължавам да си блъскам главата, то не е защото искам на всяка цена да получа мозъчна треска, а защото ме е страх да не съм пропуснал случайно някое нещастно „ако“, чието възникване би могло да прати всичко по дяволите.

На следния ден Едит е вече по-добре, по-рядко се унася в сън и повече лежи, заслушана в своите джазови мелодии, додето аз се занимавам с таблетките и капките и се мъча почти насила да ѝ наливам бульона в устата, понеже всичко я отвращава. Понякога тя ми хвърля бегли погледи, които аз се правя, че не забелязвам, зает с домакинската работа или с четене на някакво, взето напосоки от масичката списание.

– Ти проявяваш към мене наистина необясними грижи, Морис.

– Защо необясними?

– Защото хората от твоя тип не се грижат за нищо друго освен за интересите си.

– В такъв случай, значи, и ти влизаш в областта на интересите ми.

– По коя причина?

– Ще ти обясня, като оздравееш. Спи сега!

Тя притваря очи, обаче тутакси пак ги отваря:

– Да не би в твоя ум между многото рафтове, пълни с полезни неща, да има и някой малък рафт за сантименталности?

– Ще ти обясня всичко най-подробно. Спи сега!

Намалявам грамофона, оставям да свети само синята настолна лампа в дъното и се разполагам в креслото.

– Ти си много добър – чувам тихия глас на Едит – или много добре се преструваш. Ах, как бих искала да си наистина много добър...

Тия думи би следвало аз да ѝ ги кажа на нея, но болните трябва да се шадят, поне додето кризата мине окончателно. Така че лека нощ, скъпа, и спи спокойно. Нищо няма да ти се размине.

* * *

Професията на Фурман може да е много поверителна, обаче тоя човек зле крие настроенията си. Още като влизам при него, разбирам по необичайно изправената му вдървена стойка, че е опиянен от победата. И за да не остане никакво съмнение по тоя пункт, шефът на фирмата произнася с едва сдържано сладострастие:

– Надявам се, че носите сумата в брой...

– За сумата не се безпокойте. Дайте да видя само за какво я изразходвам.

– За една колекция от скъпоценности.

Той изважда от джеба си две малки пластмасови кутийки, но не ми ги подава, а само ги вдига, за да им се порадвам отдалеч:

– Ето ги микрофилмите, в две копия, както се бяхме уговорили. Снимки на всички документи в двата им варианта. Обща стойност на аферата над десет милиона.

Цифрата не ми прави никакво впечатление и аз не пропускам да го кажа на Фурман-младия.

– Вие не разбирате – усмихва се той. – *Разликата* е десет милиона, процентите, сумата, която вашият Еванс си е сервирал за труда.

– А, това е друго – оживявам се. – Дайте да ги видя тия ролки.

– Значи, парите са у вас? – любопитствува Фурман, като продължава да стиска ролките в жълтата си суха ръка.

– Добре – изпъшквам и вадя предварително приготвеното снопче банкноти. – Дайте филмите и си прибирайте парите.

Старецът ми подава кутийките, взема снопчето и с удивително чевръсти за възрастта си пръсти почва да брои банкнотите.

– Намерете ми лупа де!

Фурман вдига предупредително ръка, в смисъл да не го прекъсвам, и след като приключва броенето, измъква от чекмеджето някаква допотопна лупа в зеленясала бронзова рамка.

Грешка няма. Документите са грижливо заснети и поставени един с друг – фиктивните и реалните – и разликата в полза на Еванс е такава, че наистина си струва трудът да бъде документирана.

– Чиста работа – признавам, като прибирам филмите в джоба си. – А другият въпрос?

На което Фурман отвръща:

– А надбавката?

– Надбавката зависи от резултата.

– Резултатът е в границите на възможното. Повече от това не само Фурман-син, но дори и Фурман-баща не би могъл да ви даде. А имайте предвид, че старият бе един от първите асове на частните проучвания.

– Не се съмнявам – казвам, за да предотвратя семейните спомени. – Но да минем към фактите.

– Ето ги моите факти – отвръща шефът на фирмата, като бръква отново в джоба си и вади някаква кутия, този път картонена. – А вашите

къде са?

Потупвам вместо отговор дясната си гръд, леко издута от портфейла.

– Млади човече – казва Фурман, – аз съм наистина проникателен, обаче не дотам, че да виждам през самото ви. Благоволете да извадите самите книжа.

– Това, дето е в кутията, решава ли задачата? – питам.

– Не напълно – признава Фурман.

И като вижда разочарованието ми, добавя:

– Има само една липса, но повече от туй и сам Фурман-старият не би могъл да постигне. Достатъчно е да ви кажа, че за това нещо мога да прекарам в затвора маса години.

Той не би могъл да прекара в затвора маса година по чисто технически причини, но аз съм достатъчно възпитан, за да му го кажа. Ето че едно от първите „ако“ внезапно се осуетява. Въпросът е – в каква степен. Бръквам в джоба си и изваждам портфейла.

– Добре. Колко?

* * *

След „Фурман и син“ правя посещение на второ предприятие от съвсем друго естество. Трябва да пожъна плодовете на една сделка, подготвена още вчера. Сделката е между мене и фирмата „Мерцедес“ и се свежда до простата размяна на един чек срещу една кола, така че цялата търговска операция не ми отнема повече от половин час и ми струва значително по-евтино от жалките микрофилми, свити в джоба на панталона ми.

Мерцедесът, в който се настанявам е черен, банален на вид, като хилядите си събратя, лавиращи наоколо. Но моята амбиция винаги е била по-скоро да се сливам с множеството, отколкото да стърча над него, и затуй съвсем не държа колата ми да има размерите на спален вагон и да бъде кървавочервена или отровназелена.

Прекарвам следобеда в „Зодиак“. Додето Едит е боледувала, масата ми се е затрупала с кореспонденция. Разчиствам по-бързите неща и докладвам накъсо на Ван Вермескеркен за две-три вероятни сделки. На излизане от кабинета му срещам председателя. Поздравявам го с необходимата учтивост, но той ми отвръща с едва забележимо студено кимване. Тоя човек никога не е много топъл и все пак от сегашното му държане личи, че едва ли е забравил станалото. Едно „ако“, на което разчитах, се осуети и едно „ако“, от което се боях, се потвърди. Две уточнения,

изменящи цялата ситуация.

Ван Вермескеркен е човек на Бауер, но туй с нищо не облекчава положението ми. Че Ван Вермескеркен е човек на Бауер – това ми беше ясно почти от самото начало. Иначе би било изключено да бъда допуснат в предприятието като „Зодиак“, дори по линията на официалната му дейност. Вярно е, че исполинът едва ли не с радост ме изпрати на проверка в България. Обаче това бе направено по внушение на Уорнър и то бе добре дошло за самия Бауер, който също имаше нужда от подобна проверка. Ван Вермескеркен е човек на бонското разузнаване, но от тия, дълбоко замразените, които трябва да се пазят от дребни рискове. Неговият сан не му позволява да ходи и да слухти. Той е изолиран в кабинета си, зает с големите сделки, а слухтенето е поверено на по-дребната риба Морис Ролан.

Червенокосият великан е човек на Бауер и все пак, ако някому хрумне да ме изхвърли от „Зодиак“, Ван Вермескеркен дори пръста си няма да мръдне именно защото е човек на Бауер и му е наредено да стои в дълбока конспирация. Прочее заплахата Еванс остава да тежи с пълна сила.

И понеже едно зло никога не идва само, към тая първа заплаха скоро се прибавя и втора, която прави още по-вероятна първата. Малко преди звънецът в коридора да възвести преминаването от деловата активност към личния бит, Райман подава глава в бюрото ми и предлага да видим какво става в кафенето на ъгъла. Аз лично нямам нищо против подобна инспекция и ние скоро се настаняваме на обичайното си място до витрината, като нареждаме да се декорира масичката с бутилка мартини. Следват общите приказки от рода на „какво ново?“ и „нищо особено“, додето, посягрят от питието, луничавият се навежда към мене и съобщава:

– Идушката седмица ще трябва да отскочиш до Полша.

– Редовно или как?... – правя се на наивен.

– Както говорихме. Ще поставим тия дни въпроса на Ван Вермескеркен. Шефът е подготвен и не вярвам да откаже. Останалото остави на мене.

– Само да няма усложнения.

– Няма да има, не бой се!

– Еванс ми се вижда сърдит...

– За онова ли? Глупости. Той още на следния ден беше забравил всичко. Той е от тия – миналото настрана; Изключителна личност. Особено в пиенето.

– Добре, Конрад. Вярвам ти. Ако ние с тебе не си вярваме...

Поглеждам го с прям приятелски поглед. Той също ме поглежда, после отмества очи. Има мигове, когато и закоравелият лицемер изпитва неудобство.

Разговорът трае до края на бутилката, но вече без нищо съществено, ако не се смятат някои мъдри обобщения на Райман във връзка с отношенията между мъжа и жената.

Когато се прибирам в къщи, Едит я няма. Странна жена. Едва не плати с живота си за едно преждевременно излизане, а сега пак повтаря номера. Обтягам се на леглото ѝ, без да си давам труд да паля лампата. Трябва да са минали десетина минути, когато чувам крадливи стъпки по стълбата и предпазливо отваряне на външната врата. Малко по-късно се отваря и вратата на стаята и блясва буйната светлина на полилея. Следва сподавено възклицание.

– Защо се уплаши? – питам.

– А ти защо си се свил в тъмното?

– За икономии. Купих днес кола и трябва да мисля как ще я изплащам.

Колата е добре дошла като тема за Едит. Тя плясва с ръце от изненада, което излиза доста несръчно, тъй като секретарката ми не е по ръкомаханията, и почва да ме разпитва за марката, за модела, за цвета и даже предлага още сега да слезем да видим мерцедеса, с две думи, едва не експлодира от ентузиазъм. Аз от своя страна давам вид, че с удоволствие приемам тия потоци на опиянение, че ми е твърде приятно да ме баламосват и изобщо не отварям дума по въпроса къде е ходила. Тъкмо това мое поведение – може би защото малко пресилвам номера – почва да я дразни, вместо да я радва. Такива са някои жени – боят се да не ги запиташ за нещо и ако ги запиташ, непременно ще те излъжат, но не ги ли запиташ, умират от яд и безпокойство.

– Ти дори не любопитствува къде съм ходила – подхвърля небрежно тя, като се кани да премести тялото си от роклята в пеньоара.

– Защо трябва да любопитствувам?

– Защото такъв ти е навикът.

– Дружбата с тебе ми помогна да се отърва от маса лоши навици – отвърщам с тръпка на адмирация, понеже лекото отслабване от болестта съвсем не се е отразило зле върху анатомията на секретарката ми.

Жената застива в позата, която е заела, за да облече пеньоара, и почва да каже нещо, но се сеща за невидимия магнитофон и само ми отправя изпитателен поглед, един от тия проучващи погледи, които на

времето ѝ бяха обичайни, а после постепенно бе забравила. Отвърщам от своя страна с чистия поглед на едно голямо наивно дете.

Едит се загръща с пеньоара си и се запътва към бюфета:

– Искаш ли да пиеш нещо?

– Мерси, пих вече.

Тя се завъртя кръгом, понеже сама не е по напитките, сяда в креслото пред кревата, запалва цигара и отново ме поглежда за справка:

– Какво ти е тая вечер? Нещо случило ли се е?

– Нищо. А на тебе?

Едит вдига рамене в знак, че няма намерение да отвръща на заяждания, и продължава да пуши мълчаливо. Задоволявам се да следвам нейния пример. И ние седим в тишината на тая стая, външно спокойни, почти като съпрузи, обаче и двамата усещаме едно невидимо трето лице, разположило се помежду ни и не проявяващо никакво намерение да си върви – нашето общо приятелче Недоверието.

Жената смачква недопушената цигара в пепелника и наново нарушава мълчанието, но тоя път само с поглед, който сякаш говори:

„За кое разузнаване работиш, мили?“

„Надявам се, че за което и ти, скъпа“ – отвръщам аз също с поглед.

„Не ми ли вярваш, вече?“

„Защо? Напротив!“

И ние продължаваме да седим така, почти като съпрузи, и да си разменяме светлинни сигнали с очи, но понеже диалогът между глухоними е доста уморителен и никога не можеш да бъдеш сигурен в точното значение на един женски поглед, аз ставам най-сетне, прозявам се със съдържано отегчение и – тоя път гласно – пожелавам на Едит лека нощ и приятни сънища.

Прибирам се в покоите си на долния етаж, лягам и угасям лампата, понеже от опит знам, че на тъмно се мисли по-добре. Тъмното те изолира от всички дреболии, по които може да скача погледът ти и да те разсейва. Тъмното те оставя насаме с тебе самия, доколкото човек изобщо може да бъде насаме сред глутницата на виденията и на страховете.

Срещата с Еванс повдига в главата ми един съществен въпрос. Срещата с Райман даде отговор на въпроса. Имам всички изгледи да разчитам на скорошно и окончателно изхвърляне от „Зодиак“. Райман ще ми постави задачата. Аз ще я изпълня, след което Уорнър ще ме уволни за награда. Що се отнася до Еванс, той само отдалеч ще направлява играта. Бих могъл, разбира се, да не приема поръчката на Райман. Но това само ще принуди Еванс да ми даде мат чрез друг ход.

Може би ставам жертва на собствената си мнителност. Може би Еванс наистина е забравил или ако не е забравил, само временно е напушен от инцидента. Може би Райман действа просто по силата на предишната ни уговорка, без да е получавал нареждане от Еванс. Може би... но едва ли.

Вече е съвсем ясно кой ръководи цялата комбинация. Следователно невероятно е Райман да действа без инструкции от Еванс. При това държането на тия двамата – макар да не съм даскал по психология – ми се струва не твърде трудно за разчитане. Човек с моята професия може някога да бъде излъган от една жена, която му казва „обичам те“, но винаги ще дешифрира скритата неприязън и лицемерното приятелство у противника. Работата е почти очевидна, пък и да не беше очевидна, щом съществува една вероятна опасност, трябва да я включваш в сметките си, а не да се успокояваш с мисълта, че може и да ти се размине.

Има време за чакане и има време за действие. Важното е да не се объркват времената. Фатална граматическа грешка. След като си чакал повече от година, внезапно настъпва момент, когато само един ден, загубен в чакане, е в състояние да провали всичко. Въпреки че и при действието провалът също не е изключен. Просто цялата вътрешност ми се свива при мисълта, че след толкова дълги подготовки операцията може за две секунди да рухне поради някаква нелепа случайност. Всичко си преценил, огледал, проучил, но възможните случайности са толкова много и тъй разнообразни, та винаги те души страхът да не си пропуснал тъкмо оная, която ще те прати на кино.

Така или иначе, ако отида на кино, спектакълът ще бъде изцяло за мое удоволствие. Днес първата полезна работа, свършена с мерцедеса, беше една разходка за по-добър апетит сред природата. Това ми внуши идеята да оставя едното копие на микрофилмите заедно с миниатюрния ми шифрован доклад по другите въпроси сред закътано местенце, едно съвсем скрито местенце, един тайник, известен само на мен, ако не се смята лицето, което ще прибере материалите и ще ги прати в Центъра.

И отново виждам съвещанието в кабинета на генерала, обаче тоя път без мене, понеже съм загубил вече физическата възможност да присъствавам на всякакви съвещания. Той мълчи, навел глава, и полковникът, и шефът ми също мълчат, всеки потънал в мислите си, и това е също като едноминутно мълчание, макар никой да не е произнесъл израза.

– Дааа – въздъхва най-сетне генералът, което не означава нищо, освен че тъй или иначе работата чака и трябва да се върнем към нея.

– Добър работник беше въпреки някой фантазии – произнася сякаш

на себе си шефът ми.

– Отличен практик – уточнява полковникът, за да не каже, че понякога съм недооценявал анализите и разбора. – Отличен практик, също като Ангелов и също като Ангелов...

Той замълчава, но краят на фразата е ясен.

– Случаят с Боев е по-друг – казва малко сухо генералът.

Винаги имам чувството, че генералът е повечето пъти на моя страна, макар да се пази да не го изрази. Той самият, преди да стане генерал, е минал през огън и вода и знае добре, че нещата в живота не изглеждат така ясни и логически свързани, както при съвещанията, и че има маса непредвидени неща, маса идиотски случайности, изникващи в последния момент, и напрежения, и късане на нерви, за които не се говори, но за които всеки сам си знае колко му струват, и че макар добре обмисленият до най-дребната подробност план да е основата на всичко и ключът към всичко, обаче тая основа и тоя ключ пет дари не чинат, ако нямаш куража да ги превърнеш в система от хладнокръвни и точни действия.

– Случаят с Боев е по-друг – повтаря генералът. – Боев падна пред самия финал. Туй щеше да бъде един хубав финал, обаче Боев падна и нещата отново се усложняват, само че сега вече разполагаме с достатъчни данни да продължим без протакане. Това е заслугата на Боев, че преди да поеме риска, се погрижи съвестно за наследството.

Не знам дали генералът ще каже точно така и всичко туй са, разбира се, мои фантазии, но че съм се погрижил за наследството, е факт и този, който може би ще ме смени, няма вече да си блъска главата над маса работи, а само ще трябва да проведе операцията, една друга операция, не като моята, а такава, че да бъде наистина добър финал.

„Хайде, спи! – казвам си. – Готов си за пенсия с тия следсмъртни видения. Тъмното те изолира и ти позволява по-добре да мислиш, но в тъмното нещата изглеждат по-мрачни. Хайде спи!“

Трябва наистина да съм се унесъл и не знам колко време съм спал, додето чувам в коридора някакви тихи стъпки. Навярно сънувам, решавам аз, тъй като невъзможно е да има човек в коридора, понеже вратата на етажа е заключена и ключът е сложен отвътре, а верижката за безопасност също е поставена. Но тия предохранителни мерки не пречат навън да се чуват стъпки, отпърво смътни и далечни, а после съвсем ясни, тъй ясни, та усещам, че едната стъпка е сигурна, а другата леко привлечена, сякаш човекът с труд движи крака си. Това е Любо, казвам си, Любо така си влачи крака, откакто го бяха ранили с куршум.

Това наистина е Любо и той отваря вратата и застава на прага, сякаш чака да го покана, но аз само му казвам: слушай, какви са тия номера, дето ми ги играеш, и защо ми се мъкнеш, като знаеш много добре, че си мъртъв, а той отвръща, че между приятели тия подробности нямали значение, и продължава да стои и да ме гледа и аз се питам какво иска да каже с това, че тия подробности нямат значение, и да не би това да е намек, че аз също съм мъртъв, само че още не съм го разбрал. Слушай, Любо... – опитвам се да го вразумя, но Любо вече го няма, макар че на вратата все още е изправен някой, обаче някой друг, и това е Едит, и тоя факт изяснява всичко, значи, съм се припознал в тъмното и тя ми казва Емиле, а аз я сръзвам – какъв Емил? Няма никакъв Емил, и трескаво мисля дали някога не съм се изгървал нещо пред нея, но не помня нищо да съм изгървал, макар че тя продължава да ми вика, сякаш ме дразни: Емиле... Емиле... Емиле.

„Не си добре, брат ми – казвам си, като отварям очи и щраквам нощната лампа. – Почваш съвсем да откачаш.“ „Защо да откачам?“ – отвръщам и се надигам да взема цигарите. Това само са глупави сънища, каквито всеки сънува. Нямам никакво намерение да откачам.

Запалвам една „Кент“ и при познатия тютюнев аромат в меката светлина на лампата всичко добива обичайния си вид. Няколко бодри никотинови вдишвания с пълни гърди по рецептата на йогите ме убеждават, че съм съвсем добре. Може би само нервите да се поразтегнаха от продължително чакане и затова сега дрънчат малко фалшиво на дебюта, но те ще се стегнат добре в самата игра, няма къде да вървят, та да не се стегнат, защото всичко е вече решено и не виждам какво особено рискувам.

Какво рискувам? Нищо и половина. Близко четиридесет години я тъпча тая земя по всички географски посоки, а имаше някои, които не стигнаха и до двайсет. Нямам син на пет месеца, нито жена, нито друга закачка по тая линия. Жената – последната по дата – спи горе, точно над мене и това е наистина едно скъпо и много близко същество, ако се има предвид, че съвсем отблизо и доста отдавна ме брои. Друго какво? Друго нищо. Мястото ми е осигурено и отдавна запазено. В братската могила на незнайните, искам да кажа. В компания винаги по-приятно се прекарва. Хайде, приятели, посместете се малко, дръпнете се да седна ей там, до она с окървавената панама.

ДЕВЕТА ГЛАВА

Едно зло никога не идва само. Но ако и второто е дошло, това още не означава, че няма да има и трето. Когато следния ден по обяд излиза ме с Едит от „Зодиак“, едва не се сблъскам долу в хола за посетители с мъката на сърцето ми – Ана Ферари. Тя е нагиздена по последна мода в рокля, която би приличала на нощница, ако не беше тъй къса, разхожда се из хола с израз на изтънчена скука, полюшва тазовите си части и върти поглед на всички страни, за да прецени впечатлението. Тоя поглед, дума да няма, тутакси ме улавя в блендата си, гъсто начервените устни застават в кръг на изненада, обаче присъствието на секретарката ми спира навреме едва неизхвъркналото възклицание:

„О, Албер!“

Миг след туй по стълбата се спуска с дребните си важни стъпки Моранди, задминава ни и се отправя към Ана, но успява все пак да улови пътем предупредителния ми поглед: „Отваряй си очите, защото...“ Двамата излизат току пред нас и свиват вдясно, додето ние се отправяме в обратна посока към ресторанта.

– Откъде познаваш тая жена? – пита небрежно Едит.

– Коя точно?

– Тая, дето искаше да ти каже нещо, но го глътна.

– Не те разбирам добре. Не можеш ли малко по-точно...

– О, няма значение! – отвръща Едит. – Щом не отговори направо, значи, се готвиш да излъжеш. А мене лъжи не ми се слушат.

– Ти, изглежда, още не си се оправила съвсем от болестта – забелязвам кротко.

– За мене сериозната болест това си ти: многозначителни мълчания, изпитателни погледи, подозрения...

Готвя се да отвърна нещо, обаче тя ме изпреварва с изблика си на подкупваща женска прямота:

– Кажи, Морис, защо всичко между нас изведнаж така се отрови? Беше тъй хубаво, а после изведнаж се отрови...

– „После“? Кога „после“?

– Искам да кажа, след пътуването ти до Мюнхен.

– След пътуването ми до Мюнхен прекарах три денонощия край леглото ти.

– Знам и съм ти дълбоко признателна. Но това не променя

положението. Имам чувството, че си се отдръпнал от мене, че не ми вярваш.

– Фантазии.

– Ти снощи дори не запита къде съм ходила – сеща се Едит.

– Защо да питам, като знам.

Жената ми хвърля бегъл поглед.

– Какво знаеш?

– Знам, че си ходила на фризьор. Не съм спял.

Отговорът би трябвало да звучи успокояващо, обаче не съм сигурен дали звучи тъкмо тъй за Едит. Прекосяваме моста на канала в мълчание и тръгваме по насрещния кей. Още няколко крачки, и ще стигнем до оживените улици, когато произнесенният снощи въпрос ненадейно прозвучава с нежна интимност в ушите ми:

– Кажи, Морис, за кое разужнаване работиш?

На което отвърщам с готовия вече отговор:

– Надявам се, че за което и ти, мила.

– Ти знаеш, че всичко съм ти казала.

– За жалост, не мога да ти върна жеста: при мене няма нищо за казване.

– Това е. Ти просто не ми вярваш. Иначе би ме използвал поне като помощник.

– Ти си за мене наистина много ценен помощник.

– Остави – отвърща тя с досада. – Съжалявам, че изобщо почнах тоя разговор. Никак не желая да ти се натрапвам.

Не намирам за нужно да възразя, защото влизаме в оживената улица, дето е ресторантът. Ясно е, че Едит е ходила на среща със сивокосия, като се е прикрила с малко отбиване до фризьора. Към това навярно се е прибавил и някой бегъл разговор с Дора Босх. Тая моя комбинация с Дора Босх не блестеше с особен финес и можеше да се очаква, че Едит ще надуши нещо, но в момента нито имах определени подозрения към Едит, нито разполагах с време за по-фини действия. Сега също не разполагам с време и не мисля да се оправдавам и да подхранвам у секретарката си илюзията, че ме влачи на буксир. Едит е също една от близките опасности, обаче додето тая опасност влезе в действие, задачата трябва да бъде решена, а ако не бъде решена, подробности от рода на Едит няма да имат за мене вече никакво значение.

Влизаме в ресторанта, поемам галантно шлифера на жената и го окачвам заедно с моя на закачалката. Но когато тръгваме към витрината, забелязваме, че там, край масата, седи друга двойка.

– Нашите места са заети – забелязва Едит.

– Много рано... – отвърщам.

Тя ме поглежда, обаче не казва нищо и ние се упътваме към друга маса.

След обяда решавам, че ако Едит е ходила до фризьора, аз също мога да ида до моя бръснар. Тия фризьори и тия бръснари... Един час покъсно сядам да изпия едно кафе в заведението по пътя и понеже сезонът за киснене навън отдавна е минал и острият вятър, примесен с воден прах, е такъв, че заедно с шапката ти може да отнесе и самия тебе, влизам в добре отопленото помещение, оставям шлифера си на закачалката и се отпускам в едно меко кожено кресло.

Кафето е хубаво и с оглед климатичните условия навън аз го извиквам на бис, а подир това се отправям за фризьора, но по пътя следва мислено да призная, че се е случила една дребна авария, тъй като шлиферът на гърба ми не е моят. На пръв поглед той е също като моя, затова съм се и припознал, обаче за разлика от собствената ми дреха тая съдържа в джоба си една малка бележчица. Нещо съвсем лично. Нещо като дребна справка по повод на едно близко същество.

* * *

Да кажа, че вали, би значило прекалено да се повтарям. Но тая вечер вали като из ведро и дъждочистките едва могат да се справят криво-ляво с потоците вода, обливащи предното стъкло, а ослепителните снопове на фаровете само на два метра пред носа на колата се разтапят в някакво непрогледно млечно сияние. Добре, че пътят ми е познат – минавал съм го неведнаж пеша, но работата е там, че когато се движиш пеша, нещата имат един изглед, а когато си в колата – съвсем друг.

Карам едва-едва, за да не изхвъркна от шосето при някой завой и да не пропусна отклонението. Най-последно различавам смътно тесния изоставен път с тъмната маса на високите дървета. Влизам на заден ход, за да съм готов за излизане, гарирам встрани от пътя, угасвам фаровете и тръгвам пеша.

Шлепът – вторият отдясно – се намира на не повече от двеста метра и все пак додето стигна до него, ставам вир-вода. Прескачам на палубата, извършвам една бегла предпазна операция, после се спускам безшумно по трите стъпала до вратичката и без да чукам, натискам бравата.

Помещението е осветено от жълтата светлина на слаба крушка. Ван Алтен седи до масичката, също както го бях видял последния път, само

че сега не яде, а разглежда някакъв каталог. Каталог за стандартни вили, доколкото мога да съдя по снимките, зърнати отдалеч. Човекът затваря рязко каталога и става тъй отривисто, че очаквам тутакси да нададе вик за помощ.

– Май че ви стреснах – казвам на английски. – Изглежда, пак съм забравил да почукам...

– Какво искате? – пита неприязнено Ван Алтен и едната му ръка се протяга към телефона на масичката.

– Търпение, ще ви кажа. Само най-първо искам да ви предупредя за две неща: никакви вопли за помощ и никакъв опит за връзка с външния свят. Телефонът е прекъснат, а пистолетът, както виждате, е снабден със заглушител.

При тия думи аз му показвам отдалеч оръжието, разчитайки, че има известни познания по балистичните пособия. После приближавам към прозорчето и за по-голяма интимност спускам пердето. Но да се създаде интимност в тоя плуващ хамбар е загубена работа. Помещението е мрачно, обзаведено с мизерна мебел, в рамките на най-необходимото. Просто странно, че човек, който според злите езици получава крезовска заплата, може да живее в такава обстановка.

– Какво искате от мен? – пита все тъй неприязнено Ван Алтен, вече с по-сдържан тон.

– Искам да ви направя едно предложение. Можете да го приемете или не, обаче трябва да го изслушате.

Той не отговаря и продължава да стои все тъй напрегнат, почти опрял глава в тавана.

– Да седнем, а? – предлагам.

Ван Алтен сяда на предишното си място и машинално отмества каталога встрани. Аз се настанявам на стола от другата страна на масата, като продължавам да държа пистолета достатъчно добре насочен, за да е готов да заработи при първа необходимост, и достатъчно далеч от събеседника ми, за да бъде вън от обсега на сухите му костеливи ръце.

– Навярно се сещате, че става дума за архивата. Имам нужда от известни справки.

– Коя архива? – пита с мъртъв глас Ван Алтен.

– Тая, дето ви е поверена. И по-специално втората – ултрасекретната.

– Не знам нищо за такава архива.

– Тъй ли? В такъв случай какво правите по десет часа на ден в помещението над кабинета на Еванс?

– Питайте Еванс.

– Това ще стане по-късно. Сега вие сте на линия.

Човекът не благоволява да отговори. Той седи неподвижно, стиснал ъгловатата си упорита челюст и само погледът му подозрително шари от дулото на пистолета до лицето ми и обратно.

– Вижте, Ван Алтен: нека не прахосваме времето в лъжи и извъртания. Вие сте достатъчно умен, за да разбирате, че когато някой идва при вас с пистолет, трудно можете да го отпратите с някоя безсолна измислица. Ще разрешите ли?

Разрешението се отнася за цигарата, която се готвя да запаля, без да използвам деницата си, отредена за пистолета. Ван Алтен и тоя път се въздържа от отговор, тъй че решавам да запаля на своя глава. Дръпвам два пъти дълбоко и запитвам, като фиксирам човека в очите и дори малко между очите, точно в корена на носа:

– Как е? Парите за вилата вече налици ли са?

Човекът мълчи, но погледът му става още по-неприятен, доколкото това е възможно.

– А средствата за самото имение? За мястото, обзавеждането и всичко останало?

Вдишвам още една порция дим, като продължавам да държа холандеца под погледа си.

– Вие се мислите на върха на житейската мъдрост, Ван Алтен. Но ако питате мене, вие сте наивен като дете.

– Не питам вас.

Човекът почва да се дразни. Това е по-добре от нищо.

– Вие сте се оставили да бъдете въвлечен в една игра, в която още от самото начало ви е отредено мястото на губещия. Вие сте избягали през войната в Америка, а по-късно, понеже едва сте се държали на повърхността, сте оставили да бъдете примамен чрез обещания за добра заплата и осигурено бъдеще. Но вашето бъдеще е тук, Ван Алтен. И както казвам тук, имам предвид не шлепа, а дъното на канала.

Холандецът продължава да мълчи, обаче погледът му вече не играе насам-натам, а е забит в масата. Човекът слуша.

– Вие навярно знаете не по-зле от мен как свърши вашият колега Ван Вели. Вашият край с нищо няма да се различава от края на Ван Вели освен може би по мястото на удавянето. Вие живеете като истински монах, пестите и последната стотинка, за да осъществите една скъпа мечта. Но тая мечта вие никога няма да я осъществите, защото работата ви застава да знаете прекалено много, за да ви разрешат да се оттеглите.

Хората, които знаят прекалено много, рядко отглеждат стари кости, Ван Алтен.

Човекът вдига бавно поглед от масата:

– Всичко това засяга мен, а не вас.

– Вярно. Но това интересува и мен, доколкото ми дава възможност да направя пазарлъка. Не съм паднал с последния дъжд и знам отлично, че услуга се прави срещу услуга. Вие чухте вече какво ми е нужно на мен. Аз от своя страна разбирам какво е нужно на вас, за да отървете кожата и да реализирате мечтата си. Остава само да направим замяната.

– Вие разговаряте със себе си – казва презрително Ван Алтен. – И си играете на пазарлъци между себе си и себе си. Аз нито съм ви предлагал нещо, нито съм искал нещо.

– Въпрос на време, Ван Алтен. Достатъчно е да помислите, и ще разберете сам, че сделката е от взаимен интерес.

– Добре. Дайте ми време. Оставете ме да помисля.

– Разбира се. Ако е за няколко минути, няма да се караме.

– Човек не взима съдбоносни решения за няколко минути. Особено под дулото на пистолета.

– Съжалявам. Но ако вие сте тръгнали към самоубийство, аз нямам никакво намерение да ви правя компания. Не си въобразявайте, че ще се прибера в къщи и ще чакам, додето вие ще тичате да докладвате на Еванс. Решението, каквото и да е то, трябва да го вземете тук, още тая вечер. Ще ви помогна с още едно разяснение: за сумата няма да се пазарим. Ще ви бъде платена на две части – при сключване на спогодбата и след изпълнение на задачата.

– Вие давате вид, че ме спасявате от евентуална гибел, като ме обричате на друга – абсолютно неизбежна я незабавна – забелязва с неприязън холандецът.

Тая фраза звучи вече по-конкретно. Парализата на упорството се е раздвижила в хаос от мисли и сред тях почва да се оформя някакво дирене на изход.

– Напротив, соча ви единственото възможно спасение – възразявам.

– Светът е широк и пълен с тихи кътчета. Като прибавим към обещаната сума и една нова самоличност, вие ще разполагате с всички условия за спокойни старини.

– А ако откажа?

– Вие няма да направите това – отвърщам кротко. – Вие обичате живота, макар и да го живеете като аскет.

– Вас ви праща Еванс – подхвърля ненадейно холандецът.

Това не звучи твърде умно. Освен ако е казано нарочно.

– Не, Ван Алтен. Вие знаете, че не ме праща Еванс. Ако Еванс се съмнява във вас, той има по-тънки начини да ви провери. Макар че по моему едва ли ще си губи времето да ви проверява.

Човекът наново е забил поглед в масата. Минават няколко минути в общо мълчание. Нека се повърти вентилаторът в главата му. Нека стигне до заключението, убеден, че сам го е открил, без да му е било внушено.

Най-сетне човекът вдига очи, хвърля ми остър поглед и казва:

– Сто хиляди!

– Гулдена?

– Сто хиляди долара.

Скъпо. Далеч по-скъпо от сделката с Моранди. Но крайт винаги излиза по-скъп от началото. И после, като се има предвид, че тая сума е мечтата на цял един живот, сто хиляди не са чак толкова много. Всъщност ако в случая нещо ме кара да се замисля, то не е размерът на сумата, а бързината на взетото решение. Това преминаване от решителния отказ през колебанията до окончателното съгласие се извършва прекалено динамично за моя вкус.

– Прието. Обещах вече да не се пазарим. Но вие дори не сте запитали какво ще искам насреща?

– Вече, мисля, го казахте.

– Само в най-общи линии.

– Тогава изяснете се.

– Благодаря. Обаче позволете ми най-първо един съвет: не възприемайте тактиката, която би възприел един прост човек във вашата ситуация: „Сега ще обещавам на този тип луната, за да отърва кожата и да пипна петдесет хиляди, а утре ще разкажа всичко на Еванс и вероятно ще получа нещо и от него.“ Единственото, което ще получите от Еванс, ще бъде куршумът, от който си мислите, че се спасявате.

– Не ме плашете. Тия работи са ми известни.

– Толкова по-добре. Трябва да ви е известно и още нещо: когато човек се занимава със задачи като моите, вие знаете, че той човек не е сам. Един опит за отстраняването ми само ще ви постави под ударите на цялата организация.

– И това ми е известно – отвръща с леко отегчение холандецът. – Вие сте човек на Гелен.

– Защо мислите тъй?

– Защото си спомних какви подозрения имаше към вас в началото.

Ставаше дума за някакви ваши сделки с една немска фирма. Вие сте човек на Гелен.

– Гелен или друг, това е без значение – отвърщам уклончиво. – А сега по въпроса за услугата. Тя е съвсем проста: дайте ми ключовете от касата.

– Вие сте луд! – възкликва с истинско смайване Ван Алтен.

– Възможно е. Обаче вие от това нищо не губите. Парите, които ще получите, не са печатани в лудницата.

– Но ключовете не са у мене.

– А къде са?

– Ключовете остават на определено място в кабинета на Еванс.

– Тогава ще ги изнесете.

– Но слушайте, нима вие наистина си въобразявате, че тия ключове аз мога да ги изнасям и внасям, когато ми скимне?

– Нищо не си въобразявам. Дори мисля, че имам известни сведения по въпроса. Само че в момента питам вас.

– Аз оставам до късно в архивата в случаите, когато Еванс ми възлага извънредна работа...

– А именно?

Холандецът мълчи, като навярно съчинява отговора си, но аз извиквам:

– Ван Алтен, да няма паузи! Каква „извънредна работа“? Дешифриране?

Онзи кима.

– Тогава защо „извънредна работа“? Вие трябва да имате маса такава работа, и то всеки ден.

– Съвсем не – възразява човекът. – Аз се занимавам само с някои спешни шифрограми, интересувачи специално Еванс. Другите се препращат, без да се дешифрират.

– Препращат се къде?

– За това питайте шефа. Аз не съм в течение.

– А ключовете?

– Ключовете ги оставям в секретния сейф в кабинета на Еванс, скрит зад една от рамките със старинни карти. Сейфът е леко отворен. Щом поставя ключовете вътре и го затворя, той автоматически се заключва, като, за ваше сведение, специален механизъм отбелязва с точност до минута времето на заключването.

– Обаче все пак за дадено време тия ключове са у вас.

– Но престанете с тия ключове! – отвърща с раздражение

холандецът. – Толкова ли не можете да разберете, че сигурността на една секретна архива, щом наистина е секретна, не се основава на един-единствен елемент. Ключовете са в случая само един от многото елементи.

– Знам това – казвам. – Не ме учете. Кой дежури долу на входа?

– Във всеки случай не портиерът.

– А кой?

– Някои от хората на Еванс.

– А горе в архивата?

– В архивата няма никой.

– Там винаги свети.

– Свети, но няма никой. Свети за такива като вас... които биха си помислили, че са набарали едно оставено на произвола помещение...

– Каква е сигналната инсталация на етажата?

– Общата за цялото здание.

– Тая, дето се контролира от бюрото на Дора Босх?

Холандецът кима.

– А каква е комбинацията?

– Коя комбинация?

– Ван Алтен! – изревавам в лицето му.

Той се сепва, отчасти от ненадейния ми вик, отчасти от насоченото дуло, и изтърсва машинално:

– *Мотор*.

– Лъжеш! – изревавам наново. – Всичко, което ти знаеш, и аз го знам. И ако те питам, то е само за да те проверя. Комбинацията е с шест букви и дванайсет интервала.

– Сега пък вие не ме учете – отвръща ядосано Ван Алтен. – Комбинацията аз я знам по-добре от вас, защото по четири пъти на ден я навивам. *Мотор* е в множествено число и ЕС накрая.

– А празните интервали?

– Три, две, едно. Едно, две, три. Между всяка буква.

– Добре. Ще проверим това заедно.

– Но вие сте луд! Луд за връзване! – извиква почти в отчаяние холандецът. – Казвам ви, че е изключено да припарите там. Единствената възможност е да ми кажете какво точно ви интересува, да направя справки и да ви изнеса сведенията.

– А не! Това няма да стане. Вие знаете, че хората от моята професия са ужасно недоверчиви. Документите, от които имам нужда, аз трябва да ги видя с очите си, разбирате ли?

Ван Алтен мълчи и съобразява нещо. Да се надявам, че не е в моя вреда.

– Тогава има една втора възможност, втора и последна, обаче твърде рискована.

– Кажете, да видим.

– Да влезете в секретната стая, когато аз съм там. За половин час, не повече.

– Кога това?

– Когато Еванс ми нареди да остана след работното време. В такива случаи, преди да изляза, викам дежурния от портиерната и той заключва етажна на Еванс. Вие ще дойдете по-рано, ще направите проклетите си справки, после ще се върнете в стаята си, а когато аз извикам дежурния, ще използвате паузата, за да се измъкнете незабелязано.

– Това се държи, общо взето, като проект – казвам. – А къде е рискът?

– Рискът е Еванс. Може да се върне случайно за нещо. Това се случва рядко, но все пак се случва.

– А ако се върне?

– Вие ще кажете. Не я забърквам аз кашата.

– Къде бихте могли да ме скриете?

– Никъде.

– Как „никъде“? А таванът?

– Няма стълба към тавана. И изобщо капакът е закован.

– Че в тая секретна стая няма ли някой шкаф, някое малко помещение?

– Коридорчето за тоалетната. Но това не е никакво скривалище, защото Еванс винаги може да надникне там.

– Е добре. Рискът ще бъде за моя сметка.

– Вие си мислите така...

– Само за моя сметка – повтарям. – Ако Еванс дойде, додето се разправам с него, вие ще се измъкнете.

Ван Алтен раздвижва устни в някаква мрачна усмивка, обаче не казва нищо. Що се отнася до мене, аз съм на мнение, че доколкото съществува риск, той е по-скоро вън от операцията.

– Разбира се, не гарантирам, че тая работа ще стане още утре – забелязва холандецът. – Ще трябва да се издебне подходящ момент.

– Добре – кимам. – Но имайте предвид, че не мога да чакам тоя подходящ момент с месеци.

– Аз също. При положението, в което ме поставяте...

– Вие никога не сте били в по-добро положение: на една крачка от щастието. Внимавайте само да не направите тая крачка в обратна посока. От момента, в който ще напусна вашето жилище, до момента, в който ще приключи операцията, вие ще бъдете под наблюдение.

– Само не ме плашете – изръмжава Ван Алтен.

– Пропуснахте да кажете как ще ми дадете знак.

– Ще ви позвъня точно в пет и десет по външния телефон и ще кажа „извинете, грешка“. Впрочем вие също пропуснахте нещо. Сумата у вас ли е?

– Не, но имам чекова книжка.

– Не желая да се разправам с чекове. Това значи да оставя подписа си в банката.

– Какво значение? Нали ако ви дам парите в наличност, пак ще подпишете разписка?

– Никакви разписки и никакви чекове! – отсича грубо Ван Алтен. – Няма да ви дам документ в ръцете.

– Но слушайте, аз не мога да се мъкна из града с джобове, издути от пачки банкноти...

– Щом идвате за такъв пазар, трябва да носите и сумата.

– Откъде да знам, че ще поискате такава сума! Имам у себе си двадесет хиляди.

– Дайте ги!

Вадя от двата странични джоба две пачки от десет хиляди и ги хвърлям на масата. Ван Алтен ги взема с преторена небрежност, обаче, преди да ги прибере, ловко и бързо разтваря краищата, за да се увери в съдържанието на пачките. После, осенен от нова идея, добавя:

– Дайте ми и чек за другите трийсет хиляди.

– Съгласно – кимам. – Само отстранете малко стола си, че ми пречите.

Той разбира мисълта ми и без възражения се Поотдръпва от масата. Премествам pistolета в лявата си ръка и попълвам чека.

– Предупреждавам ви, че при втората вноска ще искам от вас разписка за цялата сума – казвам, като му подавам чека. – Тогава вече няма да има от какво да се страхувате.

– При условие, че ми наброите осемдесет хиляди в налични.

Този човек във финансовите операции е по-труден даже от Фурман младия. Въпросът е дали ще бъде почтен колкото него.

– Надявам се, че нямате намерение да излизате тая вечер... – промърморвам, като ставам и прибирам pistolета.

– Къде ще вървя, по дяволите?
 – Не за друго, но навън ужасно вали. Трябва да се пазите от протинка. И изобщо тия дни трябва да внимавате за здравето си.
 При тия думи кимам на холандеца за лека нощ и излизам.
 Навън наистина вали проливен дъжд.

* * *

Единственото, което може да се отбележи за целия следващ ден, това е, че в тоя ден не става нищо за отбелязване. Ако съм очаквал, че някой тип с бледо лице и тъмни очила ще надникне в стаята ми, за да попита „как сте?“ и да ми тегли куршума, трябва да бъда разочарован. Никой не надниква, дори и Райман, и часовете текат напълно в зодиаковски стил, изпълнени с труд и мълчание в деловата канцеларска обстановка, ухаеща на паркетин.

Точно в пет, когато електрическият звънец в коридора ни подсеща, че на тоя свят освен канцеларска работа има и други радости, Едит вдига глава от книгата си и запитва:

– Ще вървим ли?
 – Върви си. Аз ще постоя малко – отвръщам, без да откъсвам поглед от преписките, с които своевременно съм отрупал бюрото си.

Жената свива рамене в смисъл „както щеш“, оправя фризура си, поема движимото имущество – чанта, чадър и шлифер – и си тръгва. Моето оставане е съвсем непривично, но тя очевидно го взема като по-редна проява на студенината, настаняваща се все по-устойчиво между нас през последните дни.

Почаквам до пет и десет, после прибирам книгата в чекмеджето и почаквам още малко, но никой не позвънява на телефона, за да ми каже „извинете, грешка“.

На другия ден нещата се повтарят почти без изменение. На по-другия – също. Така минават още няколко дни. Едит свиква да се прибира сама и вече дори не пита „ще вървим ли?“, а мълчаливо си тръгва, щом звънецът в коридора зазвъни. И тя проявява тоя такт не само в пет, а и на обед, убедена, че демонстративно я отбягвам. Толкова по-добре – това ме освобождава от необходимостта да измислям лъжливи обяснения за внезапно пламналата у мене страст към канцеларска работа.

Туй, което ме безпокои, е същото, което ме и обнадеждава: липсата на резки изменения в ситуацията. Ван Алтен може да е удържал думата си и да не е издрънкарал за вечерното ми посещение в яхтата му. В такъв случай холандецът вероятно изчаква възможно най-подходящия

момент. Обаче не е изключено Ван Алтен и да е проговорил. Обстоятелството, че още никой не ми е стрелял в корема и не ме е прегазил с кола, не е никаква гаранция за щастливо бъдеще. Аз не съм в положението на Любо, но това не значи, че съм по-добре. Любо бе премахнат бързо и без церемонии, защото планът да бъде прислушан по-подробно се бе провалил и защото бе ясно, че дори Любо да е надушил нещо, той е съвсем в периферията на цялата история. А аз не съм в периферията. Аз работя повече от година в самата светая-светих на централата и Еванс трябва да е идиот, за да мисли, че през цялото това време не съм нищо надушил и не съм нищо предал на тия, дето са ме пратили. Следователно, ако ми е писано да се помина от насилствена смърт, това едва ли ще стане без известни предварителни формалности с оглед да се разбере какво именно съм надушил, какво съм успял да предам и кому точно съм го предал.

Засега имам впечатление, че не съм следен, и това би било успокояващо, ако не беше само впечатление. Съществуват форми на наблюдение, които трудно могат да бъдат уловени, и следва да се предполага, че хората на Еванс ще прибягнат тъкмо до такива форми в един момент, когато дивечът не следва да се плаши преждевременно. Стените, сред които живееш, имат уши, прозорците, край които минаваш, имат очи и фактът, че подире ти не се мъкне никой, не е още никаква гаранция. И после, в края на краищата защо е нужно да бъдеш следен, щом като предварително е известно кога и как точно можеш да бъдеш спипан на местопрестъплението. Не е изключено бавенето на Ван Алтен да прикрива тъкмо грижливо обмисляне на операцията около моето спипване.

Не е изключено. И дори твърде възможно. Но тоя риск е вече предварително обмислен във всичките му варианти и приет като привило на играта, както е прието и решението – да ударя пръв. Това правило – да удряш пръв, когато боят така или иначе става неизбежен – е твърде полезно правило и аз съм го научил още в ранни младини заедно с всичките му хубави и лоши страни.

Туй бе станало след годините в приюта за подхвърлени деца, дето бях добил образованието си, и след първия ми трудов стаж като домашен прислужник при една дамичка, която ме бе изгонила с плесница от своя рай, ухаещ на френски парфюм и женска пот. Беше краят на лятото и случаят ме бе насочил към перона на сточната гара, дето всяка заран пристигаха десетки вагони с дини и чакаха разтоварване. За целодневно хвърляне на тежките дини от човек на човек се плащаше по двайсет лева, което не бе твърде лошо, ако се има предвид, че през обедната

почивка можехме да ядем, колкото искаме, дини, а вечер – да отнесем колкото ръцете ми позволяваха.

Още първата вечер, когато си тръгнах с едно друго хлапе, хванал под мишницата си две топли дини, от сянката на площада изникнаха двама младежи и лениво се насочиха към нас.

– Как е печалбата? – запита единият.

– Печалба... скъса ми се кръстът от навеждане – рече спътникът ми, сякаш за да умилостиви младежите.

– Е, тъй се печелят пари... – промърмори вторият дангалак. – По колко ви дадоха?

Ние мълчахме и гледахме с нарастваща тревога непознатите.

– По колко ви дадоха бе? – извика повторно дангалакът.

– По двајсетак... – отвърна спътникът ми.

Аз не виждах смисъл да се включвам в разговора и само се оглеждах с надежда да открия някакъв изход, но изход нямаше. Площадът се простираше в здрача мрачен и пуст, ако не се смята втора група дангалаци на съседния ъгъл, излезли да пресрещнат неколцина други нещастници като нас.

– По двајсетак ли? – възкликна един от младежите. – Че бива ли да се трепете за такава дреболия! – И внезапно изрева: – Какво зяпате бе! Хайде бъркайте се, додето не е почнал маризът!

Опитах се да побягна, но юмрукът на дангалака ме посрещна право в лицето. Из носа ми рухна кръв. Дините отхвъркнаха от ръцете ми и се сцепиха върху калдъръма. Додето посягах към носа си да спра кръвта, джебовете ми бяха преровени и един втори юмрук – този път в тила – ми подсказа, че разговорът е приключен.

– Мухльовци сте! – рече на другия ден човекът, при когото разтоварвахме дини, като му разправихме патилата си.

– А какво можехме да направим? – запита приятелят ми.

– Какво ли? Ще удряш пръв!

– Че те бяха по-силни от нас.

– Няма значение. Щом патакламата е неизбежна, ще удряш пръв! Светни го изневиделица, пусни му кръвчица, изплаши го! Не го ли събориш, плюй си на петите, додето той се държи за носа.

Съветът звучеше логично, но мене ми се струваше, че е по-добре да не се проверява на практика, затова вечерта се изхитрихме с приятеля ми да излезем не през площада, а от другата страна, като прекосим жп линиите. Ние дори не помислихме, че тая плитка хитрост вероятно е предвидена от бандата дангалаци, и го разбрахме само когато се

измъкнахме от района на гарата и срещу нас се изпречиха двама непознати младежи. Тоя път скицата на разговора бе нахвърляна другояче, защото всичко почна е репликата:

– Кой ви разреши да минавате оттука?

Повече реплики всъщност и не последваха. Приятелят ми тутакси даде заден ход и побягна през линиите, сподирен от единия младеж, докато аз изтървах динята от ръцете си и с всичка сила стоварих юмука си в носа на другия непознат. Дангалакът наистина се улови за лицето, стреснат от бликналата кръв, а аз търгих да бягам напосоки сред къшурките и трапищата на предградието и не спрях, додето краката ми не отмахнаха от тичане.

По онова време тъкмо растях на бой и тялото ми вдигаше ръст, без да се съобразява с ограничените ми възможности да го изхранвам, затова бях висок и хилав и за един дангалак не беше трудно да ми вземе мярката и туй още повече ме караше да се опиянявам от победата си. „Удряй пръв! – си казвах. – Виж къде била тайната: удряй пръв и се не бой!“

Окуражен от поверената ми тайна, следната вечер си тръгнах с моя приятел направо през площада, още повече че пътят през линиите се бе оказал не по-малко опасен. Вървахме в средата на площада, по светлото, но туй не ни отърва от нежеланата среща.

– Как е печалбата, братлета?

Младежът, който питаше, бе същият от първата вечер и това засили куража ми, понеже имах да си го връщам и понеже тоя път дангалакът бе сам.

– Помощ! – изкрещя приятелят ми.

Младежът се извърна към него и туй ми даде възможност да премеря добре удара си и да халосам противника право в носа. Рукна кръв, но обратно на очакванията ми дангалакът, без да губи време с физиономията си, връхлетя отгоре ми и понеже, нанасяйки удара, се бях напълно разкрил, юмукът се заби в корема ми и аз се свих надве, при което младежът ме светна с обувка право в лицето и всичко наоколо ми се завъртя в мрачини и в червена мъгла, и в една раздираща болка, която напразно се мъчех да преглътна, но която изпълваше вътрешностите ми, додето ме задуши и престанах да помня.

На другата заран бях целият в отоци и синини и непрекъснато ми се гадеше, но въпреки туй отново стоях сред купищата дини, като поемах и хвърлях цял ден грамадните тежки плодове. Вечерта с приятеля ми се спотаихме в дъното на един празен вагон, преспахме там и се

измъкнахме едва призори, когато вагонът бе прикачен към някаква композиция. Това бе един добър епилог, главно що се отнася до поуката, че при всяко положение може да се намери изход. Но поуката от предния ден също заслужаваше да бъде запомнена. Да удряш пръв, това е добре, обаче само ако имаш пред себе си страхливец или ако ударът ти е такъв, че няма нужда от втори. Иначе се разкриваш, и нищо повече. Трябва да търсиш изход не по посока на ударите, а на отбягването им.

И все пак, когато такъв изход липсва и боят е неизбежен, най-добре е да удряш пръв. Което и правя.

* * *

Тъкмо в мига, в който поглеждам часовника си, телефонът иззвъня. Вдигам слушалката и чувам дългоочакваната фраза:

„Извинете, грешка.“

Излизам в коридора и тръгвам безшумно към кабинета на Еванс. Стълбата за изхода е тъкмо на средата на коридора. Ако ме изненадат, преди да стигна до нея, резултатът ще бъде само отлагането на операцията. Отвъд стълбата обаче движението по коридора е свързано с по-големи опасности, тъй като не бих могъл да дам никакво убедително обяснение за присъствието си в тая част на сградата, и то в такова време. Сега обаче не е момент да се мисли за опасностите. Периодът на обмислянето е минал.

Коридорът изглежда безкрайно дълъг и вратите от двете му страни – по-многобройни отвсякога, но аз вървя без излишно бързване, като се стремя стъпките ми да не скърцат по линолеума. Прекосявам пустата чакалня с бюрото на Дора Босх, влизам в кабинета на председателя и тихо затварям подире си. Вратичката отляво е открехната леко, но съвсем достатъчно, за да се вижда водещата за нагоре стълба. Изкачвам се и се озовавам в помещението на четвъртия етаж.

Като се има предвид, че това е стаята на моите мечти, секретната архива е с доста банален и разочароващ изглед. Два металически тъмнозелени шкафа за книжа, голяма каса в същия цвят, затворени с капаци прозорци, вратичка към тоалетната и старо бюро, зад което седи в малко напрегната поза Ван Алтен.

– Касата е отворена – казва полугласно холандецът. – Само не губете време.

– А шкафовете? – питам, докато отварям масивната врата на касата.

– И те са отключени, но в тях има само търговски книжа. Побързайте, моля ви!

Ако Ван Алтен играе на нервност, без да е нервен, той трябва да е велик актьор. Но безпокойството му, дори и да е искрено, още не е в състояние да ме успокои, защото причините на една боязън могат да бъдат най-различни. Така или иначе, съдбата на тоя човек е в собствени-те му ръце, нещо, с което аз например не бих могъл да се похваля.

Досиетата, свързани с моята работа, са наистина в касата. Това не са цели грамади от папки, обаче ако се има предвид, че сведенията са написани с твърде дребен шрифт на съвсем тънка хартия, обемът им не е никак незначителен. Отнасям ги на бюрото и изваждам от джеба си миниатюрен фотоапарат.

– Помагайте ми, за да свършим по-бързо – прошепвам на Ван Алтен.

Холандецът покорно почва да разлиства досиетата страница по страница, додето аз, опрял лакти в бюрото, действам с фотоапарата.

– Нима всичко искате да заснемете? – пита човекът, като едва потиска нетърпението си.

– Само заради вас го правя – промърморвам. – За да не става нужда да ви безпокоя втори път.

Работата изглежда нищо и половина, но въпреки туй ни отнема близо час. Колкото повече приближава край, толкова по-нервен става холандецът и толкова по-често трябва да му подвиквам:

– Дръжте по-устойчиво папката!

– Не обръщайте по два листа едновременно!

– Готово! – казвам най-сетне, като прибирам апарата с последния филм.

– А парите? – пита холандецът.

– Ако искате чек, ще го получите веднага. Надявам се, че сте имали възможността да проверите наличността на сметката ми в банката.

– Не ме интересува сметката ви. Казах вече, че нямам нужда от чекове!

– Тогава ще ви донеса утре вечер следващите осем пачки.

– До утре вечер вие ще офейкате – изръмжава архиварят.

– Мислех ви за умен човек, Ван Алтен, а вие ме разочаровате в последния момент. Не разбирате ли, че ако офейкам, това проваля наполовина задачата ми, понеже веднага ще предизвика подозрения и контрамерки. Аз бих офейкал само ако вие ме предадете, а вие нямате намерение да ме предавате, нали?

– Не, разбира се! – отвръща, без да се замисля холандецът. – И все пак вие можете да офейкате.

– Казвам ви, че утре вечер ще имате парите франко у вас. Какво повече?

– Не искам да ги носите у нас. Ще ги сложите в куфарче и ще ги оставите на гарата: шкаф 295. Ето ви дубликат от ключа.

– Още по-добре – кимам и прибирам ключа.

– Сега слезте в чакалнята на втория етаж. Щом чуете, че дежурният се качва нагоре, използвайте момента и се измъквайте.

– А сигналната инсталация на входната врата?

– Взел съм грижата, тръгвайте! Или искате да ми скъсате нервите?

Действията по отстъплението минават без усложнения. Пет минути по-късно вече се движа под ситния освежителен дъжд край заспалите тъмни води на канала. Здрачава се, но още е достатъчно светло, за да забележа, додето завивам в една пресечка някакъв човек на стотина метра зад мен. Случайните минавачи дори в такава пуста улица не са нещо свръхестествено. Обаче една малка проверка винаги е полезна. Насочвам се към гъмжилото на Калверстрат. Ако човекът се интересува поспециално от мене, той ще трябва да ме доближи при завоя към Калверстрат, в случай че не иска да ме изгуби в навалищата.

Така и става. Беглият поглед ме убеждава, че нелегалният ми спътник не е от хората на Еванс. Това е сивокосият приятел на Едит.

ДЕСЕТА ГЛАВА

Когато твърдя, че нямам никакво намерение да офейкам, аз казвам самата истина. Макар че и у мене, като у сума хора, се спотайва едно същество, готово винаги да офейка. Задачата е изпълнена, микрофилмите са в джоба ти, повече от това няма да научиш, дори да киснеш тук с векове. „Какво повече чакаш? Да те очистят ли?“ – Такива са накъсо разсъжденията на въпросното същество. Твърде логични на пръв поглед, което не ми пречи да ги оставям без внимание, защото това е логиката на страха.

Ван Алтен обаче не ми вярва. И човекът, който в този миг е зад гърба ми, също не ми вярва. Той си въобразява навярно, че се готвя да предприема бог знае какво, и иска на всяка цена да бъде в течение на действията ми и вероятно е съвсем сигурен, че не подозирам присъствието му.

Додето се движа сред множеството на Калверстрат и зяпам в осветените витрини, аз наистина обмислям едно начинание, по-точно две, между които се колебая: да вляза да се нахраня в снек-бара в края на улицата или да поиграя на криеница с преследвача си. В последна сметка спортната страст се оказва по-силна от лакомията. Свивам внезапно в тъмна тясна уличка, свързваща Калверстрат с Рокин, вмъквам се в някакъв вход, изкачвам стълбата до първата площадка и поглеждам през прозорчето. Две минути по-късно разпознавам сивокосия, който се озърта от ъгъла, а сетне забързва към Рокин.

Ако сивокосият е враг на дългото бягане, той ще направи бегла проверка по булеварда, а после ще се насочи към единственото място, където е почти сигурно да ме сбара – в собственото ми жилище. Затуй решавам да го изпреваря и да му отнема удоволствието да ме причака на входа.

Прибирам се, пожертвувам проекта за вечерята без особено съжаление, изкачвам се безшумно в квартирата си, за да не безпокоя Едит, и също тъй безшумно заключвам, като от педантизъм затварям и резето от вътрешната страна на вратата. През прозорците влиза достатъчно светлина от уличните лампи и това ми позволява да се съблека, без да хабя електричество, и да заема любимата си поза за размисъл – строго хоризонталната.

Светещите стрелки на часовника ми показват дванайсет без нещо,

когато по стълбището се чуват предпазливи стъпки. Но това не са неравните стъпки от моя кошмар. Малко по-късно на вратата се почуква и чувам гласа на Едит:

– Морис!

„За какво съм ти дотрябвал?“ – питам аз на ума си.

По-силно почукване и по-силен призив:

– Морис!

„Чухме де“ – отвърщам пак мислено.

– Морис, мили, отвори за малко!

„По-късно“ – казвам по кода на телепатията.

Но жената очевидно не разбира от телепатия:

– Морис, лошо ми е, отвори!

И понеже нито отварям, нито давам признаци на живот, жената се обслужва сама и натиска бравата. Уви, противно на привичките ми, вратата тоя път е заключена.

Едва в тази минута става ясно, че Едит не е сама. В коридора се чува шушукане, от което не мога да доловя нито дума, затова пък долавям красноречивото скърцане на шперц в ключалката. Човекът навярно си разбира от работата, защото шперцът уверено щраква и се превърта. Ново натискане на бравата. И ново разочарование. Тоя път шепотът е по-ясно доловим:

„Спуснал е резето отвътре.“

Пауза. Тихи, възможно най-тихи стъпки. И тишина.

* * *

Следната заран за всеки случай ставам час по-рано от обичая си и излизам също един час по-рано. Когато след продължителна разходка отивам в „Зодиак“, Едит е вече на своя пост зад малкото бюро и съсредоточено трака на машината. Нито дума за среднощното прилошаване, изобщо нито дума въвн от сухия поздрав и от служебните реплики.

На обяд Райман надзърна в кабинета ми с предложение да отскочим да видим какво прави нашият общ приятел господин Мартини. Оказва се, както следва и да се очаква, че господин Мартини е добре, но нито луничавият, нито аз сме настроени към изчерпателни консумации. Райман иска просто да ме осведоми, че се е създала неочаквана възможност за моето заминаване, макар и не за Полша, а за Източна Германия.

– Това е без значение – забелязва магистърът на рекламата. – Ще ти се възложи същата задача при същите условия. Стига да не си се отметнал.

– Защо трябва да се отмятам?

– Чудесно. Още днес ще дойдат да вземат паспорта ти за виза.

Допиваме чашите си и се разделяме с пожелания за приятен обяд, обаче в отношенията ни се долавя нещо натегнато и неловко, нещо, отиващо отвъд досегашната дружелюбна неискреност, нещо, което не може да се изрази и все пак се чувствава съвсем отчетливо.

Към три часа една от секретарките на Уорнър идва да вземе паспорта ми.

– Утре ще ви го дам – казвам. – Днес трябва да тегля пари от банката.

Чиновничката вероятно не е инструктирана какво да прави в случай на подобен отговор, защото само кима и си излиза.

„Точно така: намини утре – избъбрям аз подире й. – Макар да не гарантирам, че утре ще ме намериш тука.“ Тази нощ имам среща с пощенската кутия на Бауер и това е последното ми задължение, което все още ме задържа в тоя град. Утре няма да съм тук. Но за да не бъда тук, паспортът трябва да бъде в джоба ми. Райман или се мисли за много хитър, или смята, че е настъпил часът, когато може да се действа и без прекалени хитрости.

Малко преди края на работния ден в кабинета ми се отбива втора посетителка – онова мило създание Дора Босх.

– Мистър Еванс моли, ако имате време, да наминете към бюрото му.

Молбата на мистър Еванс е само галантна форма на заповед, затуй тутакси се отправям към кабинета му. Намирам председателя заедно с Райман и Уорнър край ниската масичка, обилно гарнирана с бутилки уиски и чаши. Чашите са значително повече от присъстващите лица, от което би следвало да се предполага, че заварвам епилога на някаква делова почерпка.

– А, ето го и нашия Ролан! – възкликва дружелюбно председателят. – Вземете си чаша, драги, и седнете за малко.

Изпълнявам нареждането и разквасвам устни в животворната напитка.

– Казах „за малко“, защото имам един проект... – подхваща отново Еванс.

– Нашият шеф току-що сподели едно свое лошо предчувствие – уточнява с относително естествен смях Райман.

– Именно, именно... – кима председателят. – Какво ще кажете за една малка разходка сред природата?

– Само това, че съм поласкан от вниманието... и че се боя да не бъда излишен.

– Излишен? – вдига вежди Еванс. – Как така излишен?

После той неочаквано избухва в смях:

– Чухте ли какво каза?... „Да не бъде излишен“... Ха-ха, вие даже не разбирате, че сте най-необходимият в целия екип... центъра на веселбата... ха-ха... душата на компанията...

Уорнър и Райман изписват насила по лицата си някакви криви усмивки, убедени навярно, че намеците на шефа са малко преждевременни. Подобна мисъл минава вероятно и на Еванс, защото той наново става сериозен и дружелюбен и като надига дългата си снага към тавана, извиква:

– Да вървим, господа! Работното време мина!

Долу при колите избухва малък спор на куртоазия. Еванс държи да се настаня в ролс-ройса му, но аз настоявам да взема собствената си кола, защото на връщане имам работа.

– О, не се безпокойте за връщането. Оттук нататък ние имаме пълна грижа за вас – възразява Еванс, поддържан от двамата си помощници.

В края на краищата те все пак отстъпват и аз потеглям сам, следвайки бляскавото черно купе. Странна работа, всички наоколо се боят да не офейкам – и Ван Алтен, и Едит, и сивокосият, и тия тримата, и никой не ще да повярва, че не мисля да офейкам и че ако съм искал да офейкам, нямаше да чакам да ме водят под конвой сред природата.

Казвам „под конвой“, защото съвсем ясно различавам в огледалото трета кола отзад и дори виждам лицето на човека при кормилото: едно бледо, продълговато лице, полузакрито от големи тъмни очила.

Половин час по-късно ролс-ройсът забавя ход и спира пред железните врати на вилата в гората. Вратите тържествено се разтварят, за да пропуснат трите коли, а после отново се затварят и ние оставаме в поетичната изолация на влажния парк и на ранната есенна здрачевина.

Вътре обстановката е малко по-приветлива поради ярката светлина на големия полилей и обилната бутилкова украса на кръглата масичка, но нещо все пак липсва в настроението на компанията. Роволт понечва като прилежен домакин да напълни чашите, обаче Еванс го спира с нетърпелив жест:

– Остави това! После.

И понеже бледоликият се готви да се изпари, председателят добавя, като ме посочва с ръка:

– Вземи му оръжието!

Не обичам да ме пребъркват и затуй сам подавам пистолета си. Кое то не пречи на това животно Роволт все пак да ме опипа набързо за проверка.

– Е, да сядаме! – предлага шефът.

– И аз ли? – питам скромно.

– Разбира се, разбира се! Нали ви казах, че вие сте центърът на веселбата. Сядайте и почвайте! – промърморва тоя път без сянка от веселост Еванс.

– Какво точно?

– Каквото смятате, че ще бъде интересно за нас.

– Нямам представа за интересите ви.

– Уорнър, помогнете му да се ориентира в интересите ни.

– Вижте, Ролан – обажда се Уорнър. – Откъдето и да почнете, все ще трябва да кажете всичко. Ако сега премълчите нещо, ще се наложи да го изплюете после. Така че спестете ни въпросите и говорете ясно и изчерпателно: кой, кога и как ви е възложил задачата, откъде сте почнали и по какъв начин сте продължили, чрез кого и с какви средства сте поддържали връзка, какви сведения сте предавали и тъй нататък... Вие не сте дете и знаете отлично какви въпроси хора като нас биха задали на човек като вас. Тъй че задавайте си ги наум и отговаряйте гласно.

– Именно: отговаряйте по въпросника – кима Еванс.

– Мога ли да запала? – питам.

– Можете. Само не ни разигравайте – измърморва шефът.

Запалвам и отправям към председателя възможно най-прямия си поглед:

– Ако желаете, да бъда искрен докрай, трябва да ми осигурите разговор на четири очи. Има подробности от лично естество, които мога да изложа само пред вас.

Еванс хвърля въпросителен поглед към помощниците си. Ония свилят безучастно рамене.

– Добре – кима председателят. – Ще изпълня желанието ви. Обаче не си въобразявайте, че това ще ви даде някакви предимства, в смисъл на измъкване.

Той се обръща към Роволт и нарежда:

– Ще поставиш по един човек на всяка врата и двама на терасата. – И сякаш за извинение добавя към мене: – Аз и сам бих ви изпразнил един пълнител в корема, но всяко нещо с времето си.

Оставям без внимание това обещание и мълчаливо изчаквам Райман, Уорнър и Роволт да напуснат стаята.

– Е, та? – подканя ме Еванс, като на свой ред запалва цигара и се отпуска в креслото.

– Ако подозирате, че съм представител на известно разузнаване, трябва да ви призная, че сте познали – казвам. – Кое точно, това за момента е без значение...

– Напротив, от първостепенно значение – прекъсва ме шефът.

– Добре. Изслушайте ме първо, а после ще отговоря на въпросите ви. В продължение на една година не съм вършил нищо по секретната си задача в „Зодиак“ по съвсем понятни на вас причини. Едва напоследък влязох във връзка със служителят ст вашата секретна архива Ван Алтен. В резултат на този контакт между нас бе сключено споразумение, за което можете да се информирате от самия Ван Алтен.

– Нямам никаква възможност да се информирам от Ван Алтен – възразява Еванс. – Покойниците, както знаете, са скъпи на приказки.

– Това е ново за мен.

– Кое? Че покойниците са скъпи на приказки? – вдига вежди Еванс.

И понеже не благоволявам да отговоря, добавя:

– У нас, знаете, както във всяко солидно предприятие, има ред: за работа плащаме, за предателство убиваме. Така че не разчитайте на помощта на Ван Алтен и се постарайте да обясните всичко със свои думи.

– Тъй да бъде – отстъпвам. – Съгласно споменатото споразумение Ван Алтен снощи ме пусна в архивата и ми даде възможност да заснема намиращите се в касата секретни досиета. Доволни ли сте?

– Кому и кога предадохте негативите?

– Никому не съм ги предал.

– Лъжете – отвръща спокойно Еванс. – Снощи вие сте изиграли на нашите хора един малък фокус, изчезвайки ненадейно от Калверстрат. Предполагам, че този фокус е имал известен смисъл.

– Пристъп на палавост, нищо повече – казвам. – Що се отнася до негативите, те са тук.

При тия думи изваждам от джоба си няколко миниатюрни ролки, показвам ги на председателя и отново ги прибирам.

– Вие сте по-нагъл от допустимото, Ролан – забелязва малко озадачено Еванс. – И по-непредпазлив...

– Съвсем не! Напротив. Аз държа на кожата си, тъкмо както и вие.

– Това тепърва ще се види. И понеже стигнахме до този въпрос, искам да ви предупредя: единственият начин да спасите кожата си, е да кажете всичко, абсолютно всичко. Най-дребното премълчаване или преиначаване ще ви струва живота. Ван Алтен, както знаете, беше наш

човек до оня ден и все пак изчезна. А вие никога не сте били наш човек.

– Разбирам намека ви – кимам. – Но ако седна да разправам всичко, което знам, това може да ни отнеме маса време. Затуй ще започна с най-същественото, а после...

Еванс угася цигарата си в големия кристален пепелник, додето аз запалвам нова.

– Мистър Еванс, ако някой от нас трябва да мисли за спасението си, това сте преди всичко вие.

Председателят поглежда бегло с празните си очи, но не казва нищо. Един безизразен празен поглед с някаква едва доловима искра на снизходително любопитство.

– Вие сте шеф на централа, която е изцяло и безвъзвратно разшифрована. Дали тия негативи ще стигнат, или не до моите хора, това е въпрос на подробности: важното е, че за основната дейност на „Зодиак“ са изпратени, където трябва, предостатъчно сведения, за да може тая фирма да продължава работата си по линия на шпионажа.

Потънал в креслото и кръстосал дългите си крака, Еванс продължава да ме следи с все същия почти безразличен поглед.

– Излишно е да ви обяснявам, че провалът на „Зодиак“ е удар не само за централата като организация, но и за вас като неин шеф. Обаче – тук аз нарочно понижавам глас – тоя удар е дребна работа в сравнение със следващия удар, който се подготвя срещу вас. Първият ход само ви дискредитира, вторият изцяло ще ви унищожи.

– Любопитно... – промърморва председателят.

– Нямате представа колко увлекателно. През последните няколко години като шеф на „Зодиак“ вие сте сключили редица крупни сделки в два варианта: официален, за пред фиска и пред вашите началници, и неофициален, по който всъщност е ставало плащането. По направените досега съвсем непълни проучвания това двойно счетоводство ви е позволило да сложите в джоба си над десет милиона долара...

– Нима толкова? – учудва се почти искрено Еванс.

– О, не, много повече! Обаче аз имам предвид само документите, до които сме се добрали напоследък.

– Какви документи имате предвид по-точно?

– Ами например тия – отвръщам, като вадя от джоба си и подавам по едно копие от негативите на Фурман младия.

Председателят разгръща небрежно копията и бегло ги преглежда на светлината на полилея.

– Наистина любопитно – отвръща той, като прибира лентите в

джоба си.

– Съвсем като гангстерски филм – съгласявам се. – Вие, разбира се, не си правите илюзии, че това, което току-що напъхтахте в джоба си, е само едно от многото налични копия.

– Вероятно – кима Еванс. – Но какво значение? Тия неща, както знаете, са обичайна практика в търговията.

Той запалва цигара, отправча в лицето ми гъста струя дим и ме поглежда с лек интерес, сякаш да види няма ли да се закашлям.

– Не знам как е в търговията, обаче при вас не става дума за търговия. „Зодиак“ е разузнавателна централа, подведомствен институт на ЦРУ, и бюджетът на „Зодиак“ е част от бюджета на ЦРУ. Следователно вие сте си присвоили крупна сума *държавни* пари, тъй крупна, че дори цялото ви семейство да се състои от генерали и сенатори, пак не бихте могли да спасите кожата.

– Въпрос на гледна точка... – промърморва небрежно Еванс.

– Въпрос на неизбежност – поправам го. – При това вашата корупция е стигнала дотам, че вие с оглед на лично облагодетелствуване сте си затворили очите пред влизането на чужд агент в централата ви.

– Имате предвид себе си?

– Не. Имам, предвид Ван Вермескеркен. Някои от най-едрите ви печалби идват от сделки с предприятия на Федералната република и това е лесно обяснимо, ако се вземе под внимание, че сте назначили за търговски директор на „Зодиак“ един човек на Гелен...

– По-тихо – промърморва сухо Еванс. – Не изпадайте в патос.

– И едно последно нещо – казвам, като още повече понижавам глас: – Не си въобразявайте, че моите шефове ще се задоволят да изпратят на вашите шефове сведенията за дейността ви. Тия сведения ще станат достояние за опозиционния печат както в Америка, така и в Западна Европа. Ако имате малко въображение, можете да си представите и без моя помощ размерите на скандала.

– Хм – изръмжава председателят. – Вие почвате да ме плашите.

– Съвсем не. Искам просто да ви разясня, че вашето положение не е по-различно от моето.

– Мерси, че ме поставяте до себе си – забелязва студено шефът.

– О, нямам никакво намерение да се домогвам до висотите ви. Нито до материалното ви благополучие. Но що се отнася до работата, трябва да ви кажа, че аз имам тъкмо вашия чин, полковник Еванс, и че шефовете ми държат на мене вероятно не по-малко, отколкото вашите на вас. Ударът, за който става дума, е готов за действие като зареден пистолет и

единствено моето завръщане здрав и читав може да осуети натискането на спусъка.

Председателят мълчи, потънал в креслото, после разтърква с върха на пръстите челото си, сякаш масажира мислите си, и произнася тихо:

– Размяната, която ми предлагате, не е равностойна: вие сте в моите ръце, а не аз във вашите.

– Това е само видимост. Аз съм толкова във вашите ръце, колкото и вие в моите...

– Не се зальгвайте с илюзии – възразява спокойно Еванс. – Бъдете реалист. Вашият удар изисква време и доколко тоя удар ще ме засегне, е още въпрос. Разликата между нас е там, че аз съм още жив и още дълго ще бъда жив, а вие само подир една моя дума ще прескочите в компанията на Ван Алтен.

– Щом така виждате положението, значи, напразно съм си хабил приказките – казвам безучастно, като угасям в пепелника поредната угарка. – Добре, произнасяйте думата си.

– Не бързайте, за това винаги има време – усмихва се с машинална усмивка председателят. – Мисълта ми е, че за да бъде размяната равностойна, трябва да добавите нещо от своя страна.

– Какво например?

– Например отговорите на въпросите, които ви постави Уорнър.

Поклащам отрицателно глава, но шефът бързо добавя:

– Не става дума за подробности, а за някои неизбежни уточнения.

– Вижте, Еванс, мисля, че разбрахте какво представлявам, и следователно трябва да ви е ясно, че няма да научите от мене нищо повече от това, което сам желая да кажа.

– Да, но и вие трябва да разбирате положението ми. Аз може да съм шеф, но не съм с неограничена власт. Как си въобразявате, че мога да ви пусна пред очите на помощниците си, без дори да съм измъкнал от вас основното?

– Що се отнася до основното, достатъчно е да знаете, че идвам от страна на Гелен, по-точно на Бауер, макар да нямам право да ви кажа това. Мисля, че тая версия е задоволителна, още повече че отговаря на част от истината.

– Да се надяваме, че е задоволителна – отвръща неохотно Еванс.

– Колкото до пускането ми на свобода, вие винаги можете да намерите подходящи мотиви – по-нататъшно проследяване, уловка и други подобни, не съм аз, който трябва да ви уча.

Еванс мълчи известно време, като продължава да масажира

мислите си.

– Да – промърморва най-сетне той, сякаш на себе си. – Смятам, че може да се нареди нещо.

После ме поглежда съсредоточено и добавя:

– А каква е гаранцията, че въпреки жеста ми няма да пуснете в ход вашия зареден пистолет?

– Гаранцията е в текущата практика: ние нямаме никакъв интерес да се правят трансформации в „Зодиак“ и да сменят шефовете му, след като сме в течение на нещата.

– Но вие ще пристъпите към разгром на агентурата ни. Защото не вярвам да разчитате, че тая версия с Гелен и аз самият ще я глътна, както някои други хора.

– Въпросът с версията си е ваш въпрос – отвърщам уклончиво. – Що се отнася до агентурата ви на Изток, тя няма да бъде разгромена. Поне на първо време. Вие достатъчно ги разбирате тия неща, за да е нужно да ви обяснявам, че след като агентурата е напипана, тя рядко се разгромява тутакси, а дълго време се наблюдава и проучва.

– „Дълго“? Колко дълго?

– По-дълго, отколкото ще ви е необходимо, за да минете на друга работа и да си измиете ръцете от „Зодиак“. Вие сте човек с връзки, Еванс, и, надявам се, че няма да става нужда да се тревожа поне за вас.

Председателят отново се замисля, после произнася ненадейно:

– Добре. Тъй да бъде!

– Надявам се, че това „добре“ не означава куршум в гърба при входа на вилата ви, нито някъде по-нататък?

– Съвсем не. Обаче имайте предвид, че не съм застрахователно дружество и че ако продължавате да се разхождате из тоя град...

– Доста. Разбрах.

Еванс става бавно и с неочаквано висок глас извиква:

– Роволт!

От вратата на трапезарията тутакси изскача човекът с тъмните очила.

– Ще изпратиш господин Ролан до колата му. Той има бърза работа и е принуден да ни напусне.

– Пистолетът... – напомням.

– Да. Върни му пистолета.

Роволт покорно ми подава черносиния маузер.

– Изпрати господин Ролан през верандата. И без инциденти!

Еванс великодушно ми маха с ръка за сбогом и аз му връщам

поздрава, подир което тръгвам след Роволт.

Мерцедесът тъмнее, гариран пред вилата. Той навярно не се е надявал повече да ме види. Запалвам мотора и изчаквам, додето Роволт мине напред и даде нареждане да отворят вратата. После подкарвам бързо, форсирам, включвам на втора и излитам през изхода. За по-малко от секунда в потока светлина на фаровете се откроява тъмната фигура на Роволт, застанал до вратата, и за по-малко от секунда усещам в ръцете си властния порив да отклони леко кормилото и да помета човека с лявата част на бронята, но се овладявам и поемам по горския път.

„Я виж! Ти си бил добър християнин“ – струва ми се да чувам гласа на Любо.

„Глупости! – отвръщам. – Нашият занаят не е да правиш каквото си искаш.“

„Не е чудно да тръгнеш и по черкви, брат ми“ – разнася се отново гласът на Любо някъде в мен.

„Глупости – повтарям. – Какво представлява един Роволт? Дребно оръжие на организацията. Ако не е той, ще е друг. Работата не е в такива като Роволт.“

„Само не се оправдавай“ – промърморва тихо Любо и аз млъквам, защото чувствавам, че наистина се оправдавам и че едва съм успял да се насиля да не извърша нещо, което съм смятал, че е справедливо да извърша. Занаят.

Натискам по-силно газта, за да разкарам нервната тръпка по тялото си, и мерцедесът поема стремително по пътя край смълчаната равнина, по същия път, из който тъй отдавна, а всъщност съвсем неотдавна, крачехме с Едит, и Едит охкаше, че не може повече да върви, и прокллинаше високите си токове.

В момента обаче мисълта ми е заета не толкова с Едит, колкото с Ван Алтен. Бях му дал възможност сам да избира между спасението и гибелта. И той бе използвал тая възможност, за да избере гибелта. Защо? От угризения, задето е извършил предателство? Но за хора като Ван Алтен и дори като Еванс това понятие беше празна дума, освен ако се касаеше до предателство към собствените им интереси. Ван Алтен беше се просто уплашил. Или бе пожелал – въпреки предупреждението ми – да извърши двойно предателство, за да спечели двойно. Той бе постъпил като Артуро Конти, и бе завършил като Артуро Конти. С тая разлика, че Ван Алтен нямаше да бъде увековечен дори с един следсмъртен гръмотевичен репортаж.

Стигам до шосето, обаче не успявам да свия по него, защото тъкмо

тук един идиот в някаква допотопна бричка се е вмъкнал заднишком в страничния път, за да направи маневра, и е задръстил изхода. Спирам и вече се каня да се подам от прозореца, за да поднеса пожеланията си на некадърника, когато на две педи от носа ми блясва дулото на пистолет и в ухото ми прозвучава нежен женски глас:

– Угаси мотора, мили!

До мерцедеса е изправена моята вярна секретарка Едит и револверът в ръката ѝ няма вид на тапешник.

– Каква изненада! – промърморвам. – И каква промяна! Нали по същия този прелестен път...

– Да, да, спомените после – прекъсва ме Едит.

В тая минута от бричката излиза слаб мъж и това е, разбира се, сивокосият, който също размахва в ръката си пистолет. Сивокосият, без да иска разрешение, се настанява на задната седалка в мерцедеса, като опира оръжието си в гърба ми, докато Едит сяда отпред, за да ми прави компания.

– Запалвай! – заповядва секретарката.

– Накъде? – питам, без да си давам труд да изпълня нареждането.

– Към Ротердам. И по-бързо.

– Изключено.

– Слушай, мили! Бих ти пръснала веднага главата, ако не бяха някои общи спомени, но все пак съветвам те да не разчиташ прекалено на чувствата ми.

– Не става дума за чувства, а за най-банален разум. Имам неотложна работа в Амстердам и трябва да я свърша още тази вечер, понеже от утре тоя град става за мене забранена зона.

– Така ли? И защо?

– Защото само преди половин час бях изхвърлен с гръм и трясък от вилата на Еванс при тържественото предупреждение, че ако още веднаж... И тъй нататък: можеш да си го довършиш сама.

– А причината?

– Нелепи подозрения. Тия типове, както знаеш, са ужасно мнителни. Толкова време им правя поведение и все пак...

– Ти и на мене го правеше поведението, но не мина – забеляза Едит.

– Знам, и ти си от тоя род. Позволи ми само да откарам колата малко по-нататък. Не е чудно хората на Еванс да цъфнат тук всеки момент.

– Карай към Ротердам!

– Едит, престани да ми размахваш тоя пистолет и да ме дразниш с

ината си – сменям аз тона. – Трябва да ти кажа, че Амстердам в момента е за мен толкова важен, колкото и за теб.

Едит хвърля бърз поглед зад гърба ми, дето сивокосият мълчаливец ме подпира с калибъра си, и в отговор се чува нисък глас с доста твърд акцент:

– Нека кара към Амстердам.

Запалвам, излизам на шосето и поемам с разумна скорост от тридесет километра в час.

– Не бъркай джоба си! – извиква ми секретарката.

– Цигарите...

– Аз ще ти подам.

Тя безцеремонно вади от джоба ми пакетчето „Кент“ и също тъй безцеремонно ми напъхва една полусмачкана цигара в устата, след което щраква запалката.

– Нещо друго да искаш?

– Мерси.

– Малко джазова музика?

– Като главоболие и ти ми стигаш.

– Тогава един речитатив?

Едит отново хвърля бегъл поглед зад гърба ми и в колата внезапно се разнася собственият ми глас, без никакво усилие от моя страна:

„Помагайте ми, за да свършим по-бързо.“

И гласът на Ван Алтен:

„Нима всичко искате да заснемете?“

И тъй нататък чак до прошалните пазарлъци.

– Надявам се, че ти е ясно за какво става дума – произнася Едит, като дава знак на мълчаливеца да спре магнитофончето.

– За долари и чекове, ако не ме лъжат ушите.

– Не, за снимки на досиета. Трябват ни снимките. После си свободен.

– И за какво са ви потрябвали тия снимки?

– Така. За семейния албум.

– А къде го беше пъкнала микрофончето?

– Зашила го бях в хастара на палтото ти, мили.

– Затова приятелят ти ме е дебнел долу.

– Позна. Обаче да не се отвлечаме в подробности. Нали чу какво казах: снимките!

– Но слушай, Едит, тия снимки нямат за вас никаква стойност.

– Това ние ще преценим.

– Тия снимки имат едно-единствено предназначение: те трябва да бъдат предадени на Гелен.

– Почваш да ставаш искрен. Само че ние не желаем те да бъдат предадени на Гелен. Ясно ли ти е?

– Но разбери, мила, че това е част от смисъла на играта, тия снимки да отидат у Гелен.

– Играта всеки я играе според интереса си...

– Обаче в случая нашите интереси, твоите и моите, съвпадат.

– Нямам такова впечатление.

– Защото не знаеш това, което аз знам, скъпа Дорис Холт.

Бърза справка с погледи зад гърба ми. После гласът на Едит:

– Какво каза?

– Точно това, което ти чу, скъпа Дорис Холт, от братското разузнаване на ГДР.

Нова зрителна справка. Пауза, нарушена от мене:

– Вие всеки момент трябва да получите съответни сведения за мене и може дори да сте ги получили, но да не сте ги потърсили. Аз съм от българския Център. Така че да престанем с това взаимно пързаяне.

– Тогава защо е нужно да предаваш снимките на Гелен?

– Защото досиетата са фалшиви. Разбираш ли: съвсем фалшиви. На нас тия досиета не ни трябва. На нас ни са нужни истинските.

* * *

Дъждът е съвсем проливен и вятърът го блъска в гърба ми, сякаш че ме залива с кофа вода, тъй че докато измина разстоянието от тъмната уличка, дето съм гарирал мерцедеса, до ъгловата сграда с кафенето, ставам мокър като удавник.

Минава полунощ и наоколо няма жив човек. Влизам незабелязано с малкия си вързоп в неосветения вход и пипнешком намирам пощенската кутия на Питер Гроот. Още тая заран съм се споразумял с Питер да остави тук ключа, за да мога да използвам ателието му вечерта за малка галантна среща, далеч от погледите на Едит, и ключът е наистина на определеното място и аз безшумно възлизам по стъпалата в тъмното, додето стигам таванския етаж.

Замислената операция, въпреки че трябва да се извърши на известна височина над морското равнище, няма нищо общо с волна планинска екскурзия под ласкавите лъчи на майския светлик, а тоя проклет дъжд още повече усложнява работата, макар да си има и положителните страни.

Разтварям вързопа под мъживата светлина, идваща от прозореца, изваждам тънко здраво въже и опасвам единия му край около кръста си. На другия край на въжето е закачена широка кука, грижливо омотана с конци, за да не вдига шум при хвърляне. После слагам в джоба си необходимите инструменти, поставям един стол върху масата, изкачвам се върху тая импровизирана архитектура и излизам през таванския прозорец на покрива.

Потопът, който връхлита отгоре ми, е тъй обилен, че бързам да спусна стъкления капак, за да не превърна ателието на Питер в аквариум. Намирам се в подножието на два стръмни покрива, долепени един до друг. Трябва да прехвърля шест такива покрива, докато се озова до стърчащия в края на редицата сгради четвърти етаж. Хвърлям куката към билото на съседния покрив и, разбира се, не улучвам. „Нищо. Нощта е пред нас и изобщо аз съм собственик на лошото време“ – казвам си и повтарям опита. Още две-три упражнения, и целта е достигната. Почвам да набирам въжето и крачка по крачка да възлизам по хлъзгавия покрив. Покривът е не само хлъзгав, но и страшно стръмен и в тоя миг той ми изглежда още по-стръмен под пристъпите на вятъра и дъжда, които сякаш са се наговорили да ме сринат долу на кея.

Стигам билото и преодолял изкушението да поседна за миг, пристъпвам към спускането от другата страна. Спускането се оказва по-неприятно от изкачването, понеже трябва да се движа гърбом. Нощта е тъмна като гроб, но без да има другите му предимства, от рода на безветрието и относителната сухота. Постепенно все пак свиквам с мрака, колкото да виждам керемидите под нозете си. Когато стигам подножието на покрива, коленете и ръцете ми треперят от напрежение.

Облягам се за малко на керемидите, за да дам време на мускулите да се поотпуснат. В интерес на свободното движение съм оставил шлифера в ателието, тъй че вече съм вир вода, и дъждът престава да ми прави впечатление. Замахвам и хвърлям ловко куката към следващото било. Излишно е да уточнявам, че и тоя път не улучвам. „Няма нищо по-хубаво от лошото време за тоя род упражнения“ – промърморвам и отново хвърлям куката. Почва превземането на втория покрив.

Изминава не по-малко от час, додето се добирам с ожулени от въжето длани и подгъващи се колене до последната сграда. Нейната стряха е две педи над главата ми, тъй че тук алпинизмът ми отнема значително повече време. Най-сетне успявам да се изкатери до таванското прозорче. То е залостено с железен капак, над който за по-сигурно е монтиран втори капак-решетка. Предполагам, че допирият с тия

съоръжения при нормални условия би накарал сигналната инсталация да нададе адски звън из цялата сграда. Но условията не са съвсем нормални, защото следобед своевременно съм успял да блокирам копчето-прекъсвач в апаратурата под бюрото на Дора Босх.

Когато се заемам с прозорчето, използвайки оскъдните подръчни инструменти, за пръв път разбирам не на шега, а на истина, че няма нищо по-хубаво от лошото време. Не знам кога е правен тоя блиндаж, но хроничните амстердамски дъждове плюс непрестанната влага са разяли достатъчно пантите, за да мога без особен труд да ги откача.

Вътре в тавана е пълен мрак. Залоствам отново капака и запалвам джебната лампа. Помещението тъне в прах и сажди и е тъй ниско, че не е възможно да се изправиш в цял ръст. Отворът за долния етаж съвсем не е закован, както твърдеше Ван Алтен, а само залостен, макар че и да е закован, пак не бих се формализирал. За да не падне капакът при отварянето и за да се осигури по-късното му затваряне, завинтвам от горната му страна предварително приготвената ръчка и едва след това го избивам бавно и внимателно. Един бърз лъч от лампата ме убеждава, че помещението под нозете ми е нещо като коридорче без прозорци. Закачвам въжето на края на отвора и се спускам тихо в коридорчето. Две врати. Тая за тоалетната не ме интересува. Втората е заключена, но инструментите са измислени за подобни случаи. Не става нужда дори да избивам ключа, поставен от другата страна, защото отварям със същия тоя ключ, като захапвам края му със съответното приспособление.

Ето я и секретната стая – ярко осветена и пуста, с тъмнееща в дъното каса. Ръцете ми за по-голяма елегантност се обличат в тънки пластмасови ръкавици... Ключовете влизат в действие. С доставянето на тия ключове – нека не си спомняме на каква цена – Фурман-син бе доказал, че в областта на частните проучвания не стои по-долу от Фурман-баща. Той бе успял не само да издири фирмата, от която бе купена касата, но и да изкопчи дубликат от ключовете. Не се съмнявам, че старикът би изкопчил дори и комбинацията, ако тя не се съхраняваше у самия собственик на фирмата. Сега обаче комбинацията ми е вече известна и аз почвам търпеливо да я навивам: три празни интервала – М, – два празни интервала – О, – един празен интервал и прочее, додето тихото, но отчетливо изщракване ми подсказа, че непристъпната каса, безпощадно затворената каса на „Зодиак“ е готова да се отвори.

Изваждам досиетата – истинските – и почвам работа. Сведенията за агентите са подредени в два индекса. Едната мрежа е за постоянно действие, другата, дълбоко замразена, е приготвена да влезе в ход при

изключителни условия, в случай на война. Широки, дълги години плетени мрежи, простиращи нишките си из целия лагер. Затова касата на „Зодиак“ се бе оказала тъй непристъпна. Затова едно невинно надникване бе изисквало толкова чакане.

Когато свършвам с фотографските истории, часът минава три, а първа ми предстои маса работа. Трябва да излича всички видими и невидими следи, да поставя капациите на местата им и да поема обратния път по покривите, без да говорим за туй, че още преди разсъмване негативите следва да се озоват на сигурно място.

Последното нещо, което си спомням с размътена от безсъние и умора глава, е как бърша с някакъв парцал водата, нахлула в ателието на Питер, и как малко по-късно опипвам с разранени ръце, но с все още незадрямал нюх бутилките уиски в долапа.

Всичко това бе станало през оная дъждовна нощ, когато бях посетил Ван Алтен в домашния му шлеп.

* * *

Нощта – сегашната – е вече към края си, когато ние с Едит най-сетне се настаняваме в мерцедеса и потегляме към Айнхофен. Сивокосият непознат е изчезнал. Тоя човек през цялото време бе тъй мълчалив и тъй призрачен, та бих го помислил за рожба на въображението, ако не усецах по гърба си още натиска на пистолета му.

Шосето е осветено от жълт флуоресцент и в тая жълта светлина, и в неясните силуети на къщата от предградията има нещо унило, особено ако ги гледаш в края на една безсънна нощ. Негативите, адресирани за Бауер, са предадени един час по-рано на съответната връзка. Няма какво повече да търся в тоя град, ако не се брои някой куршум в гърба.

– Като си помисля само, че да бяхме взели самолет, още предобед щяхме да си бъдем в къщи... – въздъхва Едит.

– Недей да си го мислиш, щом се тровиш. Изобщо казвай си, че най-късият път не е най-бързият. Лошото при самолетите е, че винаги има маса формалности и главно писане на имена.

– Но това дълго пътуване с влака...

– Дълго пътуване значи дълго да спиш. Умирам за дълго пътуване.

От Айнхофен ние с Едит трябва да вземем влака. Двама непознати пътници на една непозната гара, които се качват всеки в своя влак и потеглят в различни посоки, анонимно и скучно, обаче съвсем практично. Защото, колкото и предпазливо да съм скроил комбинацията, то от мига, в който негативите вече не са у мене, нямам никаква сигурна защита.

Еванс беше ме пуснал между другото и за да мога да предам негативите. Тоя мотив го оправдаваше за момента пред колегите му. След като неприятелят така или иначе бе надникнал в „Зодиак“, единственото защитно действие беше да се насочи тоя неприятел по измамната писта на фалшивите досиета.

– Еванс едва ли смята, че негативите ще отидат у Гелен – забелязва Едит.

Това е лошото на дългата връзка с един човек, че с течение на времето почва да ти чете мислите. Такива като нас трябва да избягват дългите връзки.

– Не, разбира се – отвръщам. – Ако се касаеше за Гелен, шефът едва ли би губил време за толкова грижливо фабрикуване на фалшиви досиета. Защото бас държа, че тия досиета са само отчасти фалшиви. В тях фигурират действителни хора, с които американците вероятно са си опитали късмета, но без успех, и които сега трябва да бъдат подложени на безполезно наблюдение и подозрение, докато истинските агенти продължават спокойно работата си.

Излизаме от предградието и наоколо ни изведнаж мрачината се съгъстява, сякаш нощта не свършва, а тепърва започва. Флуоресцентните лампи са изчезнали. Натискам по-енергично газта и мерцедесът поема стремително в светлата писта, проправена от фаровете.

– Значи, Еванс би трябвало да бъде доволен – промърморва Едит.

– Това е една история, от която всички са доволни. Еванс е доволен, че е спасил реномето и състоянието си, американците – че са пробутали сведения, които ще ни донесат само главоболия и разочарования, Бауер – че се е добрал до секретната архива и е разкрил една тайна, която го е смущавала. Най-странното е, че дори ние с тебе трябва да бъдем доволни. Една такава каша, от която всички излизат доволни, това е нещо доста рядко в наши дни...

– Що се отнася до мене, не виждам особени основания да бъда доволна.

– Остави това! Ти знаеш много добре заслугите си в някои възлови моменти, така че нека си спестим комплиментите. Ужасно мразя тоя час, когато дойде ред да се делят заслугите...

– Не става дума за заслуги – прекъсва ме Едит. – Не мога да си простя, че те оставих толкова време да ме водиш за носа.

– Напразни угризения. Удоволствието беше взаимно.

Пред нас далеч на хоризонта се е появила една светла ивица.

– Денят ще бъде хубав – забелязвам, за да сменя темата.

– Сигурно. Имам чувството, че щом си отидем оттук, и ще спре да вали.

– Съмнявам се. Времето в тая страна е тъй калпаво, че дори нашето отсъствие едва ли ще му повлияе.

– Мечтая просто за малко слънце... истинско топло слънце и истинско синьо небе...

– Забравяш песента...

– О, песента... Не ти ли се поисква някога да попаднеш в един светъл град, в един спокоен летен град, и да тръгнеш да се разхождаш из улиците, но не да се преструваш, че се разхождаш, а наистина да се разхождаш, безгрижен и отпуснат, без мисъл за микрофони и дебнещи очи и вероятни засади...

– Не – казвам. – Такава глупост никога не ми е минавала през ума.

– Значи, си осакатен от професията.

– Възможно е. Но в тоя свят на толкова сакати това не бие твърде на очи.

– Ти просто си отвикнал да се движиш свободно и да говориш свободно, тъй си отвикнал, че вече нямаш нужда от подобни неща.

– Греша. Аз си говоря съвсем свободно, само че наум. Разправям се с шефовете си, споря със себе си и бърба с мъртви приятели.

Тя се готви да забележи нещо, не премълчава. Аз също мълча. Каква полза да говорим, когато не казваме нищо, имам предвид нищо от това, което вероятно бихме казали, ако не бяхме свикнали да преглъщаме личните си истории. Странно, но додето се лъжехме взаимно, ние бяхме в известни неща може би по-искрени, защото искреността минаваше за част от играта. А сега изведнаж между нас се е настанила някаква скрита неловкост, някаква форма на съдържано поведение, противно и кухо като всяка заучена поза.

Високо над нас небето бавно просветлява, безоблачно и гъстосиньо, подобно на синия делфтски порцелан. Денят ще бъде наистина хубав. Но какво от това.

Мерцедесът влиза вече по светло в пустите улици на Айнхофен. Оставям колата зад един ъгъл. Писано й е било да осиротее. Обаче колите, за разлика от хората, не остават задълго сираци. Отварям вратата на спътницата си, взимам двете малки куфарчета и влизаме в гарата. Влакът на Едит тръгва подир един час. Моят – малко по-късно. Гарата представлява дълъг стоманен хангар, през който страшно духа, и, след като купуваме билетите, се отбиваме да се стоплим в бюфета и да закусим. Времето тече бавно и ние се опитваме да го запълним, като повтаряме

поръчката и бърбем незначителни неща, от рода на ония скучни глупости, които можеш да чуеш само по гарите.

Най-после влакът на Едит пристига. Настанявам я в едно празно купе и се чудя какво ще правя още цели десет минути в това празно купе, но Едит ме спасява от неудобството, като слиза с мене на перона. Запалвам цигара и подавам пакетчето на жената, обаче тя казва не, не ми се пуши и аз прибирам пакетчето. И ето ние пак мълчим и аз пристъпям от крак на крак, понеже ми е студено и понеже няма какво друго да върша, додето Едит внезапно казва:

– Като си помисля само, че никога вече няма да се видим, Морис...

Тя продължава да ме нарича Морис и аз нея Едит, макар да знаем, че тия имена са измислени, защото сме свикнали с тия имена и защото сме свикнали да живеем живота на измислени хора, и после, кое е измислено и кое – не, това в края на краищата е толкова мътна работа.

– Няма да се видим ли? Защо да не се видим? Никъде не е писано подобно нещо.

Тя не отговаря, понеже мисли за друго или не иска да спори с дръвник като мене.

– Помниш ли оная вечер... когато ме разплака с елхата?

Измънквам нещо утвърдително.

– А оная, другата вечер, когато се возехме с велосипеда?

– Разбира се.

– А оная, по-раншната вечер, когато ме целуна до моста под дъжда?

– Да – казвам. – Ужасен дъжд беше.

– Ти си невъзможен.

– Не аз, а цялата наша история. Една невъзможна история. Смятай я за измислена. Така ще бъде най-добре.

– Но тя не е измислена. И аз не искам да е измислена.

– Какво искаш ти и какво искам аз...

Нейде откъм локомотива изпищява железничарска свирка. Едит отстъпва две крачки към вагона, без да отделя очи от мене. Тя изглежда съвсем разстроена и аз съм учуден, че едва сега го забелязвам.

Не стой като дръвник, казвам си, не виждаш ли, че е съвсем разстроена. Е, какво, като е разстроена, аз също може би съм разстроен, обаче никой не ме е пратил тук, за да лея чувства, и цялата тая история е наистина съвсем загубена работа и най-добре е да примижиш като при зъболекаря, додето прелетят лошите десет секунди.

Така е най-добре. И все пак аз искам да кажа едно последно сбогом, мойто момиче, но за да го кажа, налага се да направя двете крачки

напред и дори да хвана през рамо Едит, защото такива неща като сбогом, мойто момиче, не бива да стават обществено достояние. И ето, ние ненадейно се прегръщаме, отначало почти прилично, а после изведнаж съвсем безразсъдно и аз ровя пръсти в буйната кестенява коса и усещам по лицето си ласката на милите устни и прегръдката ни става все потрескава, не прегръдка, а тръпка на някакво отчаяние, и ние внезапно сме оглупели до степента на нормални хора и аз я целувам също както оная вечер на моста, макар да разправят, че хубавите работи не се повтаряли, а влакът вече се плъзга по релсите и Едит пропуска вагона си и успява да се залови едва за следния вагон и продължава да стои на съпалото и да гледа насам, и аз също стоя и гледам след влака с възпалени от безсънието и от вятъра очи. И стоя още дълго, след като влакът е изчезнал, и се вирам безсмислено в празното, и чакам бог знае какво – един неизвестен пътник сред една непозната гара в тая чужда дъждовна страна.

КРАЙ

© 1968 Богомил Райнов

Сканиране, разпознаване и редакция: goblin, 2007
Редакция: Mandor, 2007 (#)

Публикация:

Богомил Райнов

НЯМА НИЦО ПО-ХУБАВО ОТ ЛОШОТО ВРЕМЕ

Издателство „Български писател“

София, 1974

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2822>]